با لاوانی کورد، کور و کچ، باش بزانن
کە ژیان لە ئەسیری و ژێر دەستی دا
و بە سەر شۆڕی و شەرمەزاری یەوە
چەندە بێ قەدرە و لە بەرامبەر دا
هەڵمژینی هەوای پاک و بێ گەردی
سەربەرزی و ئازادی چەندە خۆش و
دڵرفێنە.

شەرەفکەندی ڕووبارێک لە جوانمێری، تاڤگەیەک لە بەڵێنی

نامیلکەی تایبەت بە بۆنەی ٢٠ ساڵەی شەهیدانی میکۆنووس

ئامادە کردنی ڕەحمان نەقشی

خەرمانانی ٢٧١٢
سیپتامبری ٢٠١٢

فرمیسکی باران بۆ ئاوپرژێنی روحی شەرەفکەندی

هەموو ئێوارەیەکی مات و بێدەنگ و تەمگرتووی دوارۆژەکانی خەرمانانی هەرساڵێک.هاوکات لە گەڵ هەڵفرینی پەرەسلێرکە بێ ئۆقرەکانی ئاسمانی ساماڵی خۆشەویستیت بە دەم نەوای خەمگینی شمشال ژەنێکی بناری تەنیایی دەکەومە یادت.یادێک کە تێپەرینی ئەو هەموە ساڵە لە کۆچی سوورت نەیتوانی تۆزکالێک لە رەنگ و بۆت لەسەر پەردەی دڵم کاڵ کاتەوە وبیسرێتەوە ..هەموو دەمێ و جارلە گەڵ جار دەبمە بارانی فرمێسک ونمە نمە بەسەر ئاوێنەی خەندەکانت دا دەرژێمە خوار .هەموو جارێ حەزەکانم بە یادی تۆ باڵا دەکەن .باڵ دەگرن دەبنە کۆتر لە سینگمدا دەگمێنن ،بە ئاسمانی پر لە تەم ومژی کۆچت دا دەفرن و بەسەر کێلی گڵکۆتەوە لەنگەر دەگرن.هەموو ئەو ئێوارە خەمگینانە ئەسپی رووحم بێ ئۆقرەیەو نائارامەو لە پێدەشتی "پێرلاشێز "دا سمکۆڵ دەکا و دەحیلێنێ و روحی شەهیدەکان دەهەژێنێ . هەموو دەمێ چۆک دادەدەم ، ئامێز بە کێلت دادەکەم ،سڵاوی پر لە بۆن و عەتری گوڵی یاسی کازیوەی بەیانی خاکەلێوەی چوارچرا و ئاوەنگی بەیانیانی سەر شکۆفەی دار گێلاسەکانی پووشپەر و گوڵە گەنمە کۆچەری یەکانی خەرمانانت بە ئارامی بە گوێ دا دەچرپێنم.
بە چاوی پر لە کریستالی ئەسرینەوە لێت دەروانم و سووک پێدەڵێم:

کاکە گیان!

کە هاتن سینگتیان هەڵدری،

چاوی ئەستێرەیان کوێر کرد

کە لێدانی دڵتیان وەستاند،

بزەی منداڵیان هەتیو کرد

بەڵام کوێر بوون نەیانزانی:

لەوەتەی نیشتمانی کورد هەیە

نە ئاسمانی بێ تررووسکەی ئەستێرەیە

نەدایکانیشمان نەزۆک و

نە ئامێزیان بێ کۆرپەیە...

نووسینی ئەحمەد شێربەگی

پێڕست

١- ژن لە ئاوێنەی ڕوانگەکان دوکتور شەرەفکەندی نەمردا .... ئامادە کردنی: خەدیجە مەعزووری .... لاپەڕەی ٤

٢- کۆستێکی دیکە............................... عەبدوڵڵا حەسەن زادە .... لاپەڕەی ٥

٣- دوکتور شەرەفکەندی، لە ئاوێنەی بیر و بۆچوونەکانی دا .... قادر وریا .... لاپەڕەی ٩

٤- پەیمانی لۆزان و سێور لە نووسینی د. سادق شەرەفکەندی .... وەرگێڕ بۆ کوردی: تەها عەتیقی .... لاپەڕەی ١٢

٥- کاک د. سەعید، بەو جۆرەی لە دڵی من دابوو! .... عەلی مێهرپەروەر .... لاپەڕەی ١٥

٦- تیرۆری د.شەرەفکەندی پەڵەیەکی دیکەی تاوان بە تەوێلی ڕیژیمی ئیسلامیی ئیرانەوە .... برایم جەهانگیری .... لاپەڕەی ١٨

٧- چەند پەیڤێک لەسەر بیر و ئەندێشە و ڕوانگە و بۆچوونەکانی د،سادق شەرەفکەندی............... ئەحمەد شێربەگی .... لاپەڕەی ١٩

٨- بەشتێک بە نێو بیر و بۆچوونەکانی دوکتور سادق شەرەفکەندیدا .... لاپەڕەی ٢٠

٩- لە پەراوێزی تیرۆری میکۆنووسدا............................ هاشم ڕۆستەمی .... لاپەڕەی ٢١

١٠- کاک د. سەعید، بەو جۆرەی لە دڵی من دابوو! .... سەید عەلی هاشمی .... لاپەڕەی ٢٣

١١- ئەو ئەلفوبێیەی د.شەرەفکەندی فێری کردین!.................... قادر وریا .... لاپەڕەی ٢٤

١٢- دوکتور شەرەفکەندی لە نێو حیزبیش دا مامۆستا بوو .... سەلاح پوور ئەسەد .... لاپەڕەی ٢٥

١٣- دوکتۆر شەرەفکەندی، وجوودێکی جیانەبۆوە لە شوناسخوازیی نەتەوەی کورد .... ئارەش لوڕستانی .... لاپەڕەی ٢٦

١٤- ڕۆڵی دوکتور شەرەفکەندی لە پێوەندی لەگەڵ ڕێکخراو و کەسایەتییە ئێرانییەکان........... حەمە ڕەسووڵ حەسەنپوور .... لاپەڕەی ٢٧

١٥- ئامانج وئاکامەکانی تێرۆریزمی دەولەتی کۆماری ئیسلامی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان .... لوقمان زەهرایی ....لاپەڕەی ٢٩

١٦- ڕوانگەی دوکتۆر سەعید دەربارەی مێژووی کورد .... مێهدی مێهرپەروەر .... لاپەڕەی ٣٢

١٧- شەهید دوکتۆر سەعید لە چەند وشەیەکدا .... عەبدوڵڵا ئیبراهیمی ....لاپەڕەی ٣٣

١٨- شەرەفکەندی، نموونەی مودیرێکی مودێڕن .... هەیاس کاردۆ .... لاپەڕەی ٣٤

١٩- کورتەیەک لە ژیانی شەهیدانی ١٧ی سێپتامبری بێرلین .... ئامادە کردنی: شۆڕش .... لاپەڕەی ٣٦

٢٠- تێرۆری میکۆنووس، شرۆڤەی تێرۆرێکی سیاسی .... وەرگێڕانی: تەها ڕەحیمی ....لاپەڕەی ٣٨

٢١- من دەبووا لەگەڵ نەمران و ڕێبەرانی لەخۆبردووی دێموکراتی کوردستان تێرۆر کرابام! .... دوکتور گوڵمرادی مرادی .... لاپەڕەی ٤٣

٢٢- وتووێژی خاتوو مونیکا تیمنی بەرپرسی شارەوانی گەڕەکی شارگۆتن بۆرک لە شاری بێرلین لە سەر مۆنۆمێنتی میکۆنۆس............ وەرگێرانی لە ئاڵمانی یەوە:

سوڵتان گوڵاوی .... لاپەڕەی ٤٩

٢٣- پیاوکۆژانی کوشکی فیرووزە»، چیرۆکێک لە تاوان و سزاکان .... وەرگێران بۆ کوردی : ڕێبوار مەعروفزادە............. لاپەڕەی ٥١

٢٤- بەیاننامە بە بۆنەی بیستەمین ساڵی تێرۆری د. سادقی شەرەفکەندی و هاوڕێیانی .... لاپەڕەی ٥٧

٢٥- هۆرەی شەوێکی خوێناوی .... ڕێبوار کەریمی .... لاپەڕەی ٦٠

٢٦- بەرەو یادی ٢٠ ساڵەی شەهید کردنی د. شەرەفکەندی و هاوڕێیانی .... ئەبووبەکر قەدیکورد .... لاپەڕەی ٦٦

٢٧- با کارەساتی میکۆنووس هاندەرێک بێت بۆ یەکدەنگیمان .... حوسێن بەخشی .... لاپەڕەی ٦٨

٢٨- بەرەو ٢٠ ساڵەی کارەساتی تیرۆری میکونووس............... نووسینی: ب.هیوا .... لاپەڕەی ٦٩

٢٩- بەرەو یادی ٢٠ساڵەی تێرۆری د.سادق شەرەفکەندی و هاوڕێیانی لە بارەی گرنگیی بڕیاری دادگای میکۆنووس....... کەریم ئەلاوەیسی....... لاپەڕەی ... ٧٠

٣٠- شەرەفکەندی بەحەق شایستەی ڕێبەریی حیزبی دێمۆکراتی کوردستانی ئێران بوو. .... محەممەد سولەیمانی .... لاپەڕەی ٧٣

٣١- تەنیا بۆ مێژوو بەیادی کاک دووکتۆر شەرەفکەندی .... ئیبراهیم لاجانی .... لاپەڕەی ٧٥

٣٢- با کارەساتی میکۆنووس بەبێتە ڕۆژی ریسوابوونی تێرۆریستەکانی کۆماری ئیسلامی .... عوسمان ئیبراهیمی .... لاپەڕەی ٧٧

٣٣- د. سادق باشتر و زۆرتر بناسین .... سماعیل زارعی .... لاپەڕەی ٧٨

٣٤- ڕاپۆرتێک سەبارەت بە تێرۆری ڕێبەرانی کورد لە بێرلەنی ئاڵمان ....سەرچاوە: ئەمریکای کوردی .... لاپەڕەی ٨١

٣٥- سمینار و ڕێورەسمەکانی بە بۆنە ٢٠ ساڵە شەهیدانی میکۆنووس .... لاپەڕەی ٨٢

* بەڕیوەچوونی سمینارێک لە پێتەختی هەرێمی کوردستان بۆ بەرزراگرتنی یادی د.سادق شەرەفکەندی و هاوڕییانی

* لە پارلەمانی بریتانیا ڕێز لە شەهیدانی میکۆنووس گیرا

* لە ڕێورەسمێکی بە شکۆدا یادی ٢٠ ساڵەی شەهیدانی تێرۆری میکۆنووس بەرز ڕاگیرا

* حیزبی دێموکراتی کوردستان لە گۆڕستانی پێرلاشێز یادی ٢٠ ساڵەی تێرۆری میکۆنووسی کردەوە

* بە بۆنەی بیستەمین ساڵڕۆژی شەهیدانی میکۆنۆس لە شاری ستۆکهۆڵم سمینارێک بەڕێوە چوو

* یادی بیست ساڵەی شەهیدانی میکۆنووس لە کۆڵن،ی ئاڵمان بەرز ڕاگیرا

٣٦- شەرەفکەندی رووبارێک لە جوانمێری، تاڤگەیەک لە بەڵێنی (شێعر)............. ئەحمەد شێربەگی .... لاپەڕەی ٩٢

٣٧- پۆستیر............. ئامادە کردنی رەحمان نەقشی .... لاپەڕەی ٩٥

==

با دایکانی کوردستان رۆڵەکانیان لە باوهشی گەرم و پڕلە خۆشەویستی خۆیان دا بە هەستی گەرمی نیشتیمانپەروەری و ئازادیخوازی پەروەردە بکەن و چیرۆکـــی ژیانی (دکتورقاسملوو و شەهیدانی دیکەی ڕێگای ڕزگاری یان بە گوێ دابخوێنن.
با باوکانی کوردستان دەرسی ئازایەتی و و خەباتگێری فیـری منداڵانیان بکەن و تێ یان بگەیەنن کە چەندە خۆشە جێگای ،هیواو هومێـدی کۆمەڵەکەیان و گەلەکەیان بن.
با لاوانی کورد ،کورو کچ ،باش بزانن کە ژیان لە ئە سـیری و ژێردەستی دا و بە سەرشۆری و شەرمەزاری یەوە چەندە بێ قەدرە و لە بە رامبەر دا هەڵمژینی هەوای پاک و بێ گەردی سەر بەرزی و ئازادی چەندە خۆش و دڵرفێنە.
دەبا رۆڵە نەبەزەکانی کوردستان ڕێزەکانی حیزبی دێموکرات بە هاتنی خۆیان جوانتر لە پێشوو برازێننەوە و بە هەڵگرتنی چەکی شەرە ف و سەر بەرزی ،هێزی پێشمەرگە زۆر لە ئێستا بە هێزتر و لە شکان نە هاتووتر بکەن. " شەهید دوکتور سادق شەرەفکەندی "

ژن لە ئاوێنەی ڕوانگەکان دوکتور شەرەفکەندی نەمردا

(بە بۆنەی بیست ساڵەی شەهید بوونیەوە)

ئامادە کردنی: خەدیجە مەعزووری

٢٦ی خەرمانانی ١٣٩١ هەتاوی، ٢٠ ساڵ بەسەر کارەساتی ناسراو بە "تێرۆری میکونووس" دا رابرد. ٢٠ ساڵ لەمەوبەر گەلی کورد و حیزبی دێمۆکراتی کوردستان تووشی ڕووداوو کارەساتێکی زۆر جەرگبڕو دڵتەزێن بوون، کە بیرەوەری ئەو ڕووداوە تاڵە بۆ هەتا هەتایە لە مێژووی نەتەوەکەمان دا دەمێنێتەوە. ئەو کارەساتە تیرۆری سکرتێری گشتی حیزبی دێمۆکرات دوکتۆر سادقی شەرەفکەندی نەمرو هاوڕێکانی لە لایەن تیرۆریستەکانی کۆماری ئیسلامی یەوە لە بێرلینی ئاڵمان بوو.
دەسەڵاتبەدەستانی جینایەت پیشەی ڕێژیم، پێیان وابوو بە شەهید کردنی ڕێبەرێکی بەوەج و لێوەشاوەی وەک دوکتۆر شەرەفکەندی، گەلی کورد و حیزبی دێمۆکرات لە خەبات و بەربەرەکانی سارد دەبنەوەو بۆ هەمیشە بە چۆک دا دێن. ئەوان لەوە نەفامتر بوون کە تێ بگەن بە قەولی "جوامێر"ی شاعیر:

"ئەم کۆستانە ئەمانگرێنن، بەڵام ئەژنۆمان ناشکێنن،
ئەم جەزرەبانە بۆ ساتێ ئەمانشڵەژێنن، بەڵام نامانبەزێنن،
ئەم خوێنانە بۆ ساتێ ئەمانگرن، بەڵام هەرگیز چاوترسێنمان ناکەن
ئەم فرمێسکانە بۆ ساتێ بەر چاومان تاریک دەکەن، بەڵام هەرگیز
هەتاومان لێ ناشارنەوە
ئەم گوللانە بۆ ماوەیەک کاسمان دەکەن، بەڵام دوایی ئاگر بەردەدەنە
رقی کەڵەکە بوومان."

دوکتۆر سادقی شەرەفکەندی (دوکتۆر سەعید) نموونەیەکی بەرزی "سیمای دێمۆکرات" بوو. لە ڕوانگەی دێمۆکراتیکەوەو وەک ئینسانێکی پێشکەوتنخواز دەیڕوانی یە مەسەلە جۆراوجۆرەکان. بیروباوەڕی خۆی بە ڕاشکاوی دەردەبڕی و بە هەموو توانایەوە دیفاعی لێ دەکردو بۆ بەرەو پێش بردنی هەوڵی دەداو خۆی ماندوو دەکرد.
ڕوانین و بیر کردنەوەی دوکتۆر سەعید لە بارەی کێشەی ژن لە کوردستان دا، گۆشەیەک لە کەسایەتی و ڕوانگەی پێشکەوتووانەی ئەو دەردەخەن. بۆیە لە بیستەمین ساڵی شەهید بوونی دا بە وەبیر هێنانەوەی هێندێک لە وتەو بۆچوونەکانی لە بارەی مەسەلەی ژنان لە ئێران و کوردستان و لە نێو حیزبی دێمۆکرات دا بە ڕێزەوە یادی ئەو ڕووناکبیرە شۆڕشگێڕەو ئەو ڕێبەرە لێوەشاوەیە، دەکەینەوە:
دوکتۆر سەعید لە زۆر بۆنەو موناسیبەت دا لەسەر ژن بە تایبەتی ژنانی ئێران و کوردستان و بەشمەینەتی یەکانی ئەوان دواوەو ئەوە لە نووسراوەو تەنانەت لە وتووێژەکانیشی دا ڕەنگی داوەتەوەو نیشان دەدەن کە باوەڕێکی قووڵی بە مافی بەرامبەر لە نێوان ژن و پیاودا هەبووەو بۆ ئەوە تێ کۆشاوە کە ژنی کورد چی دیکە لە پاشکەوتوویی دا نەمێنێتەوە کە بە بۆنەی 8ی مارس، ڕۆژی جیهانی ژن، لە ڕادیۆی دەنگی کوردستانی ئێرانەوە بڵاو بۆتەوە. دوکتۆر سەعید لەو وتارەدا، دەڵێ:
"ئەگەر ڕێز گرتن لە ڕۆژی ژن ئێستا لە وڵاتانی پێشکەوتووی جیهان دا وەک جێژنێک و ڕەسمێک چاوی لێ دەکرێ، بۆ وڵاتانی پاشکەوتووی وەک ئێران بە تایبەتی ئێرانی ژێر دەسەڵاتی ئاخوندەکان و بۆ کۆمەڵی کوردەواریی خۆمان وەک ئەرکێکی گەورە و بەشێکی گرینگ لە خەبات و تێکۆشان دژی پاشکەوتوویی دەبێ بە حیساب بێ.
لە ڕاستی دا وەزعی خراپی ژنان لە کۆماری ئیسلامی دا شتێک نیە کە لە کەس شاراوە بێ و هەر بۆیەش بە پێویستی نازانین لە سەر شتێک بڕۆین کە بۆ هەموو کەس ڕوونە. کاربەدەستانی ڕێژیم بۆخۆشیان پێشێل کردنی مافی ژنان نەک هەر ناشارنەوە، بەڵکوو شانازیشی پێوە دەکەن و بە عەینی دەستووراتی ئیسلامی دەزانن، تا ئەو جێگایە کە نوێنەری مەجلیس بە ئاشکرا پیاوان هان دەدا ٣ ژن و ٤ ژن بێنن و لە نێو ماڵا دا وەک دیل ڕایانبگرن. هەروەها بەپێی فتوای خومەینی مەسەلەی " صیغە" واتە ڕاگرتنی ژن بۆ ماوەیەکی کاتی . کە لە وانەیە زۆر کورتیش بێ . مەنعی قانوونی نیە. واتە کڕین و فرۆشتنی ژن وەک کۆیلە یان کاڵایەک بە قانوونی! کڕین و فرۆشتنی پێ بکرێ، ئەوەیە ڕێز گرتن لە مەقام و پلەی ژن لە کۆماری ئیسلامی دا!
هەر بۆیە لە ڕۆژێکی پیرۆزی وەک ئەمڕۆدا، جێگای خۆیەتی ڕوو لە دایکان و خوشکانی خۆشەویستمان بکەین و ئەو ڕاستی یەیان بۆ دووپات بکەینەوە کە بۆ بە دەست هێنانی ئازادی و گەیشتن بە مافە ڕەواکانیان تەنیا ڕێگایەک کە لە پێشیانە بریتی یە لە خەبات و تێکۆشانی بێ وچان بۆ ڕووخان و لە بەین بردنی یەکجاریی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی. گومانی تێدا نیە کە ئەو ڕێژیمە بەو نێوەرۆکەی کە هەیەتی ئەگەر لە هەموو بارێکەوە بتوانێ ئاڵوگۆڕی بەسەر دابێ، لە باری مافی ڕاستەقینەی ژنانەوە چاوەڕوانیی هیچ هەڵوێستێکی پێشکەوتووانە و هیچ جۆرە

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

گۆڕانێکی لێ ناکرێ و هەروەک گوتمان تەنیا رێگا رووخاندن و تەفرو تونا کردنیەتی و بەس."

دوکتۆر شەرەفکەندی ئەمر هەر لەو وتارەی دا ئاماژەی بە نەخشی گرینگی ژنانی کوردستان لە بواری ئابووری دا کردووەو گوتوویە: "ژنانی کوردستان لە گوندەکان دا بێجگە لەوەی ئەرکی گەورە کردنی منداڵ و ئیدارەی نێو ماڵیان بە تەواوی بە ئەستۆوەیە، ئەساسەن بەردی بناغەی تێکۆشانی ئابوویی گەلی کورد لە کوردستان دان. شێرە ژنانی کوردستان چ لە کاروباری کشتوکاڵ و چ لە کاروباری ئاژەڵداری دا کە هەر دووکیان کاری ئەساسیی خەڵکی کوردستانن، بەشێکی هەرە گەورەو دژواریان بە ئەستۆی خۆیانەوە گرتووە کە بە گشتی ئەگەر لە بەشەکانیکاری پیاوەکان گرینگ ترو زیاتر نەبێ، کەمتر نیە."

دوکتۆر شەرەفکەندی ئەمر لە وتووێژێکی خۆی دا لەگەڵ سەعیدی رەهنما کە لە گۆڤاری "مهرگان" دا چاپ و بڵاو بۆتەوە دەڵێ: "رەد کردنەوەی مافی بەرامبەری ژنان لەگەڵ پیاوان بە هەر بیانوویەک چ مەزهەبی و چ سیاسی بێ، بە هیچ شێوەیەک قبووڵ ناکرێ. یەکەم بەندی مافە کۆمەڵایەتی یەکان لە بەرنامەی حیزبی دێمۆکرات دا بەو ئەسڵەی "مافی مرۆڤ" دەست پێ دەکا کە هەر جۆرە جیاوازی دانانێک تەنانەت مەزهەبیش رەد دەکەینەوە. ژن و پیاو مافی بەرامبەریان هەیە و لە بەرامبەر کاری وەک یەک دا مووچەی وەک یەک وەردەگرن. ئێمە بە کردەوە چیمان کردوە؟ ئێمە هاتووین بۆ دابەزاندنی ئەم سیاسەتە لە کۆمەڵێکی وەک کوردستان دا، کە یەکێک لە ناوچە دواکەوتووەکانی ئێرانە، زۆرمان هەوڵ داوە و کاریشمان بۆ کردووە. بەڵام بێ شک لەگەڵ گیروگرفت بەرورِوو بووین. ئەم کارەش بە پێی ئوسوولی دێمۆکراتیک ناتوانین بە زۆر دایسەپێنین. دەبێ وردە وردە کۆمەڵەکەمان بۆ ئەم مەبەستە ئامادە بکەین. ستەمی جۆراوجۆر لەسەر ژن هەیە، بۆ وێنە ژن هەر لە منداڵی یەوەو تەنانەت هێشتا لە دایک نەبووە، مارە دەکرێ. یان بڕیار دەدەن ئەگەر کچیان بوو، بیدەن بە کوڕی فڵانە کەس کە قەرارە لە دایک بێ. یا هێشتا منداڵن پێشکەش بە کوڕی یەکتریان دەکەن. لە تەمەنی منداڵی دا، بە مێردیان دەدەن و هیچ کات تەمەن لەبەر چاو ناگرن.

لە کوردستان دا هێندێک داب و نەریت هەن، دیارە نازانم لە ناوچەکانی دیکەی ئێرانیش باون یان نا، ئەویش یەک لەوان دابی ژن بە ژنەیە. بەو مانایە بنەماڵەیەک کە لە باری ئابووری یەوە دەستیان نارِوا و ناتوانن بۆ کورِەکەیان ژن بێنن . چونکە ژن هێنان خەرجێکی زۆر هەڵدەگرێ . هەوڵ دەدەن کچێک بدۆزنەوە کە کچەکەی خۆیانی لەگەڵا بگۆڕنەوە. بەوە دەڵێن ژن بە ژنە. دروست وەک گۆڕینەوەی کەلوپەل وایە. ئێمە هەموو ئەوانەمان قەدەغە کردووە. هێزی پێشمەرگە دەتوانێ بچێ ئەو پێوەندی یە هەڵوەشێنێتەوەو ئەوانەی ئەم کارەیان کردوە زیندانی و جەریمەش بکا. ئەگەر بە زۆر کچێک بە مێرد بدەن و کچەکە سکاڵای خۆی بێنێتە لای حیزب، ئەرکی هەموو کومیتەکانی حیزبی و هێزی پێشمەرگەیە بە گوێرەی یاسای حیزب دیفاع لەو کچە بکەن.

هەر چەند بۆ گۆڕینی ئەم وەزعە زۆر هەوڵ دراوە، بەڵام دابونەریتی کۆنی فەرهەنگی و مەزهەبی بە رۆژێک ناگۆڕدرێن، چونکە ئەگەر بە زۆر بێ، ئەو هەوڵانە بەرهەڵست و دژکردەوەی زۆر مەنفیان بە دواوە دەبێ. بە تەجروبە بۆمان دەرکەووتوە کە دەبێ لەسەر ئەو کارە سوورو پێ داگر بین، بەڵام نابێ هەر لە سەرەتادا چاوەڕوانی قەڵەمباز (جهش) و شوێندانانێکی زۆر گەورە بین کە ئەوە تەفرەقە دروست دەکا.

هەر لەو وتووێژە دا دوکتۆر شەرەفکەندی لە بارەی وەزع و مافەکانی ئەو ژنانەی لە نێو ریزەکانی حیزب دا خەریکی کار و تێکۆشانن دەڵێ: "لە نێو حیزبی دێمۆکرات دا دوو جۆرە ژن هەن، تیپێکیان ئەندامانی حیزبن و هیچ جیاوازی و هەڵاواردنێک بۆ ئەوان نیەو پێشکەوتنیشیان بەستراوەتەوە بە لێهاتوویی خۆیان، کە دیارە لە نەزەر ئێمەوە ئەوەش هەر ستەمێکە، لە بەر ئەوەی ژنان بوار و دەرفەتیان بۆ گەشە کردن لە پیاوەکان کەمتر بووە، بێگومان لەگەڵا پیاو لە یەک ئاست دا نین. بۆیە جیزبی ئێمە زۆر ئیمتیازاتی زیاتریان دەداتێ کە قەرەبووی ئەو دوا کەوتنەیان بۆ بکرێتەوە. تیپی دووهەم ئەو ژنانەن کە لە راستی دا لە تەنیشت بنکەکانی کۆمیتەی ناوەندی و دەفتەری سیاسی، لە کۆمیتەکانی حیزبی، لە دەروەی شارەکان و لە کێوو دۆڵەکان لە حیزب دا کار دەکەن. ئێمە ئەو ژنانە وا بار دێنین، کە بۆ وێنە هاوسەری ئەوان کە ئەندامی حیزبن بە کردەوە نیشان بدەن کە جیاوازی لە نێوان ژن و پیاو دانانێن و هاوسەرەکەیان وەک خۆیان بە خاوەن ماف بزانن و ئەگەر پیاوێک ئەوەی وەبەر چاو نەگرت، ژنەکەی دەتوانێ ئیعتراز بکا. لە راستی دا بووینەتە هۆی بزواندنی ژنان لە بەرامبەر مێردەکانیان دا."

کۆستێکی دیکە

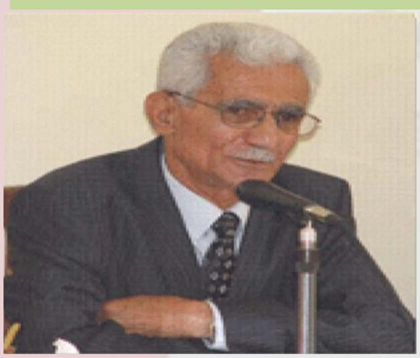

عەبدوڵڵا حەسەن زادە

هێشتا برینی سەر دڵی رۆڵەکانی گەلی کورد بە شەهید بوونی رێبەری پایەبەرزی دوکتور قاسملوو سارێژ نەبێوە، کە خەڵکی کوردستان ئەژنۆی غەمێکی تازەیان لە باوەش گرت. هاوینی ساڵی ١٣٧١ (١٩٩٢) دوکتور سادق شەرەفکەندی سکرتێری گشتیی حیزب بۆ بەسەر کردنەوەی کار و باری حیزب لە دەرەوەی وڵات و پێوەندی گرتن لە گەڵ کۆڕ و کۆمەڵە سیاسی یەکانی ئورووپا و هەروەها دیتنی نوێنەران و رێبەرانی رێکخراوە سیاسی یە ئێرانی یەکان سەفەری ئورووپای کرد. لە درێژە مانەوەی لە ئۆرووپا دا بۆ بەشداری لە کۆنگرەی ئەنتەرناسیۆنالی سۆسیالیست دا بانگهێشتن کرا و لە رۆژەکانی ١٥ تا ١٧ی سیپتامبری ١٩٩٢ (٢٤ تا ٢٦ی خەرمانانی ١٣٧١) بە سەرپەرستیی هەیئەتیک کە جگە لە خۆی لە هاورێ کاک فەتاح عەبدولی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی و نوێنەری حیزب لە ئەرووپا، هاورێ هومایوون ئەردەڵان نوێنەری حیزب لە ئاڵمان و دۆستێکی لە مێژینەی حیزب بە ناوی نوری دهکردی پێک هاتبوو،

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

لە نۆزدەهەمین کۆنگرەی ئەنتەرناسیونالی سۆسیالیست لە شاری بێرلینی ئاڵمان دا بەشدار بوو.

دەڵێن مێژوو دووپات دەبێتەوە. بەڕاستی ئەمە لە بارەی حیزبی دێموکراتەوە راست دەرچووە. دوکتور قاسملوو پاش بەشدار بوون لە کۆنگرەی هەژدەهەمی ئەنتەرناسیۆنال دا ئێوارەیەکی پێنج شەممە کەوتە بەر دەسرێژی پیاوکوژەکانی کۆماری ئیسلامی و رۆژی هەینی خەبەری شەهید بوونەکەی بە هاوبیر و هاوسەنگەرکانی گەیشت. لە بارەی دوکتور سەعیدیشەوە هەر وابوو. ئەویش دوای تەواو بوونی کۆنگرەی ئەنتەرناسیۆنال و راست لە ئێوارەی دوای تەواو بوونی کۆنگرەش دا کە بەرێکەوت ئەو رۆژەش هەر پێنج شەممە بوو، کەوتە بەر دەسرێژی تێرۆریستەکانی کۆماری ئیسلامی و شەهید کرا و رۆژی دواتر کە رۆژی هەینی و پشوودان بوو هەواڵی دڵتەزێنی شەهید بوونی گەیشتە هاوڕێ و هاوسەنگەرەکانی.

جیاوازیی ئەو دوو رووداوە لەوە دا بوو کە جاری یەکەم تێرۆریستەکانی لە لیباسی دیپلۆمات دا بە ناوی وتوویژی ئاشتیخوازانەوە دوکتور قاسملوویان خستە داو و جاری دووهەم دوکتور شەرەفکەندی لە رێگای کۆبوونەوەیەکەوە تەڵەی مەرگی بۆ دانرا کە بە رواڵەت بۆ وتوویژ لە بارەی رێگاکانی لابردنی کۆماری ئیسلامی یەوە پێک هاتبوو. داستانەکە بەو جۆرە بوو لە رۆژێک پێش تەواو بوونی کۆنگرەی ئەنتەرناسیۆنالی سۆسیالیستەوە قەرار و مەدار دادەنرێ کە ئێوارەی رۆژی پێنج شەممە ١٧ی سیپامبر لە ریستوورانێکی بێرلین بە ناوی میکۆنووس کە گۆیا پێشتر ریستوورانێکی یۆنانی بووە و دوایە بۆتە هی عەزیز غەفاری یەکێک لە ئەندامانی کۆنی سازمانی چریکە فیدایی یەکانی گەلی ئێران و لە راستی دا بۆتە مەکۆی ئێرانی یەکان، کۆبوونەوەیەک بەبەشداریی دوکتور شەرەفکەندی و هاوڕێ یانی و نوێنەرانێک لە سازمانی فیدایی یانی گەلی ئێران و جمهووریخوانی میللی ئێران و حیزبی دێموکڕاتیکی خەڵکی ئێران و هێندێک شەخسییەتی ناسراوی ئۆپۆزیسیۆن پێک بێ. ئەو کۆبوونەوەیە بە مەبەستە رێک دەخرێ کە لەسەر هاوکاری و لێک نیزیک بوونەوەی دەستە و تاقمەکانی ئۆپۆزیسیۆن و رێکاکانی خەبات بۆ لابردنی رێژیمی کۆماری ئیسلامی باس و وتوویژ بکا و بەردی بناخەی هاوکاری یەکی نیزیکتر و خەباتێکی هاوبەش لە نێو حیزب و رێکخراوە ئازادیخوازەکانی ئێران دا دابنێ. بە هەر هۆیەک و لە هەر رێگایەکەوە بوو. کات و شوێنی ئەو کۆبوونەوەیە بۆ دەزگای تێرۆر و ئینسانکوژیی کۆماری ئیسلامی لە ئورووپا کە وا دیارە ناوەندەکەی لە بۆن پێتەختی ئاڵمانە، مەعلووم دەبێ و ئەو دەزگایە کە لە مێژەوە بۆ لە داو خستن و لە نێو بردنی دوکتور شەرەفکەندی لە هەوڵ دا بووە، نەخشەی تێرۆری ئەو و هاوڕێکانی دەکێشێ.

بەهەر حاڵ، رۆژی دیاریکراو دوکتور شەرەفکەندی و هاوڕێیانی دەچنە شوێنی چاوپێکەوتنەکە و بەشێک لە لایەنەکانی دیکەش نوێنەریان دەچێ. هێندێک لەوانەش کە پێشتر قەرار بووە بچن. لەبەر نەخۆشی یان لەبەر ئەوە کە باش لە کاتی چاوپێکەتنەکە حاڵی نەبوون، بەشداری کۆبوونەوەکە نابن. دانیشتن و قسە کردن تا سەعاتی ١١ی شەو دەکێشێ و لەو کاتە دا دوو کەس لێیان وە ژوور دەکەون و پاش یەک دوو قسەی ناشیرین دوکتور سەعید و هاوڕێ یەکانی دەدەنە بەر دەسرێژ. دوکتور و کاک فەتاح و کاک هومایوون هەر لەوێ شەهید دەبن و کاک نوری دهکردییش لە رێگای نەخۆشخانە دا تەوا دەبی، خاوەنی ریستووران عەزیز غەفارییش کە وا دیارە بە غەڵەت بەر دەکەوێ، بە برینداری دەنێردرێتە نەخۆشخانە کە پاش ماوەیەک لە نەخۆشخانە دەردەچێ و برینەکانی سارێژ دەبنەوە.

ئەوە کە چەند کەس لە ئەندامانی ئۆپۆزیسیۆنی ئێرانی لە کۆبوونەوە یەکی هاوبەش دا دەکەونە بەرپەلامارێکی تێرۆریستی بەڵام لە نوێنەرانی حیزبی دێموکراتی کاردستانی ئێران بەو لاوە کەس زیانێکی پێ ناگا، ئەو کاتیش هێندێ پرسیاری هێنایە پێش و ئێستاش ناتوانی جێی پرسیار نەبێ. ئەو کات کە بۆ بەشداری لە رێورەسمی بەخاک سپاردنی شەهیدەکان دا چووبوومە پاریس لە کۆنفرانسێکی چاپەمەنی دا پرسیارم لێ کرا، کە بڵێی ئەوانەی لە گەڵ دوکتور شەرەفکەندی و هاوڕێ یەکانی دانیشتوون، ئاگایان لە پیلانەکە نەبوونێ، جوابی من ئەوە بوو کە ناتوانم بەرەسمی تۆمەتی ئاگادار بوون لەو پیلانە بدەمە پاڵ هیچ کامێکیان. بەڵام راستی یەکەی ئەوەیە کە ئەم پرسیارە بەجێ یە. تائێستاش کە ئەم دێرانە دەنووسرێن، ئەگەر چی دادگا لە بارەی یەکێک لە بەشدارانی کۆبوونەوەکەوە هێندێ پرسیاری بۆ هاتۆتە پێش، بەڵام بەرەسمی نە حیزبی دێموکرات و نە کەس و کاری قوربانی یەکان و نە دادگا هیچ کام لە هاومەجلیسەکانی دوکتور شەرەفکەندی یان بە ئاگادار بوون لە نەخشەی تێرۆرەکە و دەست تێدا بوونی تاوانبار نەکردوە. بەو حاڵەش کەمتر شت کە لەو پێوەندی یە دا دەکرێ بگوترێ ئەوەیە کە ئەو کەسانەی بەشداری کۆبوونەوەوەکە بوون و نەکوژراون، بۆ رێژیمی ئیسلامی و پیاوکوژەکانی ناسراون، بەڵام ئەوەندە مەترسی یان بۆ رێژیم نەبووە کە بە پێویست بزانی تێرۆریان بکا.

خەبەری تێرۆی دوکتور شەرەرفکەندی و هاوڕێیانی بۆ هەموو کوردێکی دڵسۆز دڵتەزێن و خەفەت هێن بوو. بەڵام بۆ تێکۆشەرانی دێموکرات جەرگبڕتر بوو. راستە کە نەخشی دوکتور قاسملوو لە بزووتنەوەی کورد و لە نێو حیزبی دێموکراتی کوردستان دا زۆر لە نەخشی دوکتور سەعید گەورەتر بوو، و لەو بارەیەوە شەهید بوونی دوکتور قاسملوو کەلێنێکی گەورەتری خستە ریزەکانی حیزبەوە. بەڵام لە بارێکی دیکەوە تێرۆری دوکتور شەرەفکەندی برینی بەژانتر بوو. چونکە لە ماوەی سێ ساڵ دا ئەوە دووهەم برینی وا بەژان بوو کە دەکەوتە لەشی حیزبی دێموکرات و لەوەش تاڵتر ئەوە بوو کە بۆ دووهەم جار لە رێگای تێرۆرەوە و لە راستییش دا لەبەر بێ موبالاتی، شەخسی یەکەمی حیزب وا بە سووک و هاسانی دەکەونە داوی پیاوکوژانی کۆماری ئیسلامی و شەهید دەبوو. رەنگە دەیان و بگرە سەدان کەس ئەو پرسیارەیان لە ئەندامانی حیزبی دێموکرات کردبێ، کە بۆچی ئەزموونتان لە تێرۆری دوکتور قاسملوو وەرنەگرت! بەڵام کەسمان جوابێکی نەبوو بیداتەوە، بەراستی هەمووومان بۆ ئەوە دەبووین لەو بارەوە سەرکۆنەی خۆمان بکەین.

بێجگە لەو بێ باکی یە کە لە پاراستنی گیانی دوکتور سەعید و هاوڕییانی دا کرابوو هێندی عەیبی دیکەش لە کارەکە دا هەبوون. لە جێ چاوپێکەوتنی سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، مەگەر لە دەفتەری کاری خۆی، ئەگینا دروست نەبوو لە گەڵ کەسانێک لەو پلە تەشکیلاتی یە دابێ کە ئەو شەوە هاوەمجلیسی دوکتور شەرەفکەندی بوون. پاشان وەختێک ریستوورانێک بە مەکۆی ئیرانی یەکان ناسراوە، ئاشکرایە کە هەمیشە لە ژێر چاوەدێریی پیاوکوژانی کۆماری ئیسلامی دایە و بۆ هیچ تێکۆشەرێکی ئۆپۆزیسیۆن بە تایبەتی تێکۆشەرانی دێموکرات نەهاتوە رووی تێ کەن. لەمانەش بگەڕێنەوە گۆیا ئەو ریستوورانە ریستوورانێکی دەرەجە سێ و چوارە کە هەر جوان نیە سکرتێری حیزبێکی گەورە و گران لە وڵاتێکی ئورووپایی چاوپێکەوتنەکانی لە جێگایەکی وا دابنێ. لەوانەش سەیرتر ئەوە بوو کە دوو رۆژ پێشتر بە تەلەفون کاری باسی ئەو کۆبوونەوەیە کراوە و ئیمکانی ئاشکرا بوونی یەکجار زۆر بووە، بەڵام بیری لێ نەکراوەتەوە.

دەکرا لە پۆلیسی ئاڵمان داوای پارێزگای بکرێ و مسۆگەر قبووڵیش دەکرا، چونکە دوکتور سەعید جگە لەوە کە سکرتێری حیزبی دێموکرات بوو، میوانی کۆنگرەی ئەنتەرناسیۆنالیش بوو. بەڵام ئەگەر ئەوەش نەکرابا و تەنیا دوو کەسی بێ چەکی خۆمان لەو دەورروبەرە دانرابایەن،ئیمکانی سەرکەوتنی تێرۆریستەکان ٨٠% دەهاتە خوار. ئەمانە بۆیە پێویستە بگوترێن کە لەمەولا دەرسیان لێ وەربگیرێ و جارێکی دیکەش تووشی ئەو خەسارە یان باشتر بڵێین ئەو جۆرە بە فریو چوون و لە داو کەوتنە نەبینەوە.

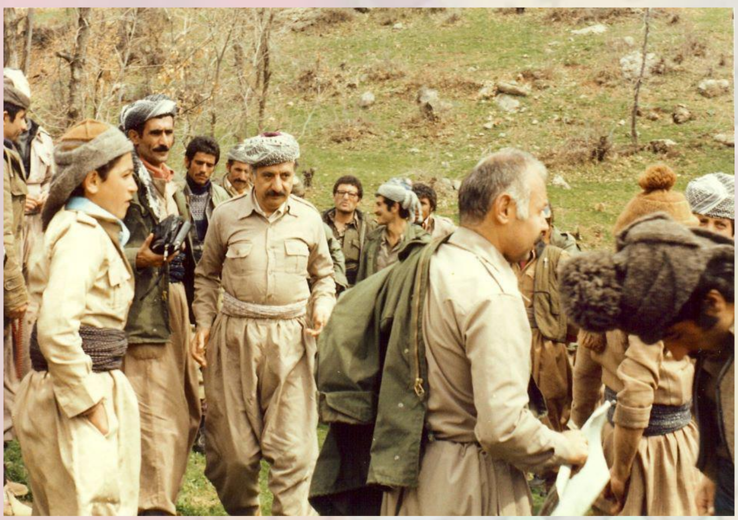

لە گەڵ هەموو تاڵی و ناخۆشیی رووداوەکە دا مەرگی دوکتور شەرەفکەندی و هاوڕێیانی جارێکی دیکە هاودەردیی کۆڕ و کۆمەڵە جۆراوجۆرەکانی کورد و ئێرانی و بێگانەی بۆ لای حیزب راکێشا. ئەگەرچی لە مەرگی دوکتور قاسملووش دا خەڵکی کوردستانی عێراق هاودەردی یەکی زۆریان لە گەڵ کوردی ئێران و حیزبی دێموکرات کرد، بەڵام ئەمجارەیان بە هۆی گۆڕانی هەل و مەرجەکەوە شتێکی دیکە بوو. لە سێ شاری مەرکەزی ئوستان لە کوردستانی عێراق سلێمانی و هەولێر و دەهۆک و لە زۆری شاری چووکتری مەرکەزی فەرمانداری، بۆ نموونە قەڵادزی، رانیە، کۆیە، دیانانم، پێنجوین و ... مەجلیسی سەرەخۆشی دانرا و خۆپیشاندان بە دژی رێژیمی تێرۆریست پەروەری کۆماری ئیسلامی وەڕێ خرا. بنکەکانی حیزب بە هەزاران کوردی دڵ بریندار و دلسۆزیان وەرگرت کە بۆ بیشاندانی هاودەردی و کەم کردنەوە لە خەم و پەژارەی تێکۆشەرانی دێموکرات روویان تێ دەکردن بەسەدان نامە و پەیانی سەرخۆشی بە دەفتەری سیاسی و بنکەکانی حیزب گەیشتن و چەندین پارچە پەخشان و شێعری جوان و هەست بزوێن لە لایەن ئەدیبانی کوردەوە نووسران و بۆ حیزبی دێموکرات بەڕێ کران.

رێورەسمی ئاشتی دوکتور شەرەفکەندی و هاوڕێ یانیشی هەروەک هی دوکتور قاسملوو و هاوڕییانی بەشکۆ بوو. وەک دەزانین ئەوانیش هەر لە پاریس و لە گۆڕستانی پێرلاشێز بە خاک سپێردران. لەو بارەیەشەوە هاودەردیی هێز و شەخسییەتە سیاسی یە کورد و ئێرانی و ئورووپایی یەکان بە هەق جێگای شانازی و شیاوی گەورەیی کارەساتەکە بوو. بەهەزاران کەس لە بنکەی ئەنیستیتۆی کورد لە پاریس دوا ماڵئاوایی یان لە شەهید دوکتور شەرەفکەندی کرد و لە رێ پێوانێک دا کە بەو بۆنەیەوە رێک خرا بەشدار بوون و لە گۆڕستانی پێرلاشێز گوڵیان لە سەر گڵکۆی پیرۆزی شەهیدەکان دانا. لە گەڵ کەمیی وەختەکەش زۆر پەیام لە سەر گڵکۆی شەهیدەکان خوێندرانەوە. بۆ نموونە پەیامی مادام میتران سەرۆکی بنیاتی فرانس لیبرتی، دوکتور بێرنارد کوشنێر وەزیری کاروباری ئینسانیی فەرانسە، دوکتور بیرنارد گرانژۆن سەرۆکی رێکخراوی پزیشکانی جیهان، خانمی کلۆدیا رۆت ئەندامی پارلمانی ئورووپا لە حیزبی سەوزەکانی ئاڵمان و تێکۆشەری ناسراوی ئۆپۆزیسیۆنی ئێران ئاغای مهدی خانبابا تهرانی و دیارە پەیامی دەفتەری سیاسیی حیزبیش کە لە لایەن نووسەری ئەم دێرانەوە خوێندرایەوە و ئەوەش دەقەکەیەتی :

دۆستانی بەڕێز !

شەخسییەتە ئازادیخواز و ئینساندۆستەکان !

نوێنەرانی حیزب و رێکخراو و کۆڕ و کۆمەڵە سیاسی یە ئێرانی و کوردستانی و ئورووپایی !

ئەمجاریش لە پێرلاشێز پێک گەیشتینەوە بۆ ئەوەی تەرمی پیرۆزی دەستەیەکی دیکە لە قوربانیانی دەستی تێرۆریزمی دەوڵەتی بە خاک بسپێرین شەهیدانی ئەمجارەمان دوکتور سادق شەرەفکەندی سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، کاک فەتاح عەبدولی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی و نوێنەری حیزب لە ئورووپا و کاک هومایوون ئەردەڵان بەرپرسی کۆمیتەی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە ئاڵمانن کە رۆژی پێنج شەممۆ ١٧ی سیپتامبر لە بێرلین کەوتنە بەر دەسرێژی تێرۆریستەکانی کۆماری ئیسلامی و گیانی خۆیان لە دەست دا. لە گەڵ ئەو خۆشەویستانە دا تێکۆشەرێکی دیکەی ئێرانی و دۆستێکی لە مێژینەی حیزبی دێموکرات بە ناوی نوری دهکردی شەهید بوو لە رۆژی هەینی رابردوو لە بێرلین بە خاک سپێردرا.

دوکتور سادق شەرفکەندی پاش تێرۆری دوکتور قاسملوو ساڵی ١٩٨٩ دا رێبەرایەتی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانی بە دەستەوە گرت. لە کاتێک دا هێندێک کەس لە دەرەوی حیزبی

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

دێموکرات دا پێیان وا بوو بە شەهید بوونی دوکتور قاسملوو فاتیحەی حیزبی دێموکراتیش خوێندراوە، دوکتور شەرەفکەندی بە زانایی و لێوەشاوەیی و پشتکار و مودیرییەتی تایبەت بە خۆی بە جۆرێک رۆڵی رێبەرایەتیی حیزبی گرتە دەست کە نە دۆست و نە دوژمن نەمانی قاسملووی مەزن بە حیزبی دێموکراتەوە نەبینن، بەراستی جێ نشینێکی شایستە بۆ دوکتور قاسملوو و رێبەرێکی لێوەشاوە بۆ قۆناغی پڕ کارەساتی ئەمڕۆی خەباتی رزگاریخوازانەی گەلی کورد بوو.

دوکتور "شەرەفکەندی"یش هەروەک دوکتور قاسملوو بە باشی هەستی بە پێویستیی پێوەندیی خەباتی گەلی کورد لە کوردستانی ئێران لە گەڵ خەباتی رزگارێخوازانەی سەرانسەری ئێران کرد بوو.

بۆیە لە پێناو نزیک بوونەوەی زیاتر لە رێکخراوە تێکۆشەرەکانی ئۆپۆزیسیۆنی ئێرانی دا هەوڵ و تەقەلایەکی بێ وچانی دەست پێ کردبوو. بەداخەوە هەر لە درێژەی ئەو هەوڵ و تەقەلایەش دا بوو کە دوژمنانی یەکیەتیی بزووتنەوەی رزگاریخوازانەی خەڵکی ئێران دەرفەتیان لێ دی و لە نێوایان برد. "شەرەفکەندی" هەر لەو کاتە دا، باوەڕێکی پتەوی بە هاوپێوەندیی خەڵکی کوردستانی ئێران لە گەڵ کوردی بەشەکانی دیکەی کوردستان دا هەبوو لەو بارەیشەوە دوکتور "شەرەفکەندی" نەخشی خۆی وەک رێبەرێکی لێوەشاوەی کورد بە باشترین شێوە بەڕێوە دەبرد. "شەرەفکەندی" زۆر باش توانیبووی ئەو ناتەبایی یەی هێندێک کەس لە نێوان کورد بوون و ئێرانی بوون دا هەستی پێ دەکەن، چارەسەر بکا. ئەو باش دەیزانی نەک هەر ئەم دووانە پێکەوە ناتەبا نین، بەڵکوو لە جێ دا قازانجی مەشرووعی گەلان لە هیچ جێگایەکی دنیا ناتەبایی لە گەڵ یەکتر پەیدا ناکات.

رێبەری لە دەست چوومان زۆر باش ئەو راستی یە تێ گەیشتبوو کە لە دنیای ئەمڕۆ دا راکێشانی پشتیوانی و هاودەردیی بیروڕای گشتیی جیهانی و کۆڕو کۆمەڵە نێونەتەوەیی یەکان بۆ لای خەباتی خەڵکی کوردستان یەکێک لە مەرجە هەرە گرنگەکانی سەرکەوتنی ئەو خەباتەیە. بۆ راکێشانی ئەو پشتیوانی و هاودەردی یە بوو کە لە مانگی ژووئەنی ئەو ساڵ دا میوانی کۆنگرەی بین "الملل سوسیالیست" لە بێرلین بوو کە بە داخەو تەنیا چەند سەعات دوای تەواو بوونی ئەو کۆنگرەیە دەستی تاوان کۆتایی بە تەمەنی ئەو گەورە پیاوەی مێژووی کورد هێنا.

ئەو تایبەتمەندی یانەی دوکتور"سەرەفکەندی" ببوونە هۆی ئەوە کە رێژیمی ئازادی کوژی کۆماری ئیسلامی رقی لی هەڵ کرێ و هەنگاو بە هەنگاو بە دوایەوە بێ تا لە جێگایەک دەرفەتی لێ ببینێ و رقی کۆنە پەرستانەی خۆی پێ برێژێ. هەر ئەو تایبەتمەندی یانەش، ئێوە دۆستانی خۆشەویست و لایەنگرانی ئازادی و دادپەروەریی لە سەر گلگۆی پیرۆزی دوکتور" شەرەفکەندی" کۆ کردۆتەوە.

دۆستانی خۆشەویست ! هەقیقەتێکی زۆر تاڵە کە لە ماوەی تەنیا سێ ساڵ و سێ مانگ دا تێرۆریزمی کۆماری ئیسلامی دوو رێبەری بەوەج و هەڵکەوتووی لە باوەشی گەلی کورد و حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران رفاندوە. بۆ ئەوەی بزووتنەوەی کورد لە ئێران دا بە چۆک دابێنێ و سەر بە خەڵکی کوردستانی ئێران نەوی کات. تا ئەو جێگاییە کە مەسەلەکە پێوەندیی بە حیزبی دێموکرات و گەلی کوردەوە هەیە، ئێوە و هەموو ئەوگرانی ئازادی و دادپەروەری لە جیهان دا دڵنیا دەکەین کە ئاڵای دەستی رێبەرانی شەهیدیمان ناکەوێتە زەوی و قوتابی یەکانی قاسملوو و شەرەفکەندی بە ئیرادەیەکی پتەوتر لە جارانەوە رێگاکەیان درێژە پێ دەدەن.

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە هەموو ئازادیخوازان و بەشەر دۆستانی دیناش ریزە چاوەڕوانی یەکی هەیە. لە پێش هەموو شتێک دا ئەوە کە رێگا نەدرێ تاوانی رۆژی ١٧ی سیپتامبری ١٩٩٢ی بێرلینیش هەروەک جینایەتی ١٣ی ژوئیەی ١٩٨٩ی وییەن بێ سزا بڕوات تێرۆری دوکتور :شەرەفکەندی" تەنیا دەست درێژی بۆ سەر گیانی ئەو رێبەرە و هاوڕێ شەهیدەکانی نەبوو، بەڵکوو دەست درێژی بۆ سەر خەباتی رزگاریخوازانەی سەرانسەری ئێران، بۆ سەر خەباتی هەقخوازانەی هەموو خەڵکی کوردستان، بۆ سەر ناو و ناوبانگی ئەنتەرناسیونال سۆسیالیست، بۆ سەر حورمەتی خاکی ئاڵمان و بۆ سەر هەموو مەوازینی ئینسانی و هەموو رێ و شوێنێکی پەسند کراوی نێونەتەوەیی بوو. دەبا بە هەموومان هەوڵ بدەین تاوانباران سزای واقیعیی خۆیان وەربگرن و جارێک بۆ هەمیشە کۆتایی بە جینایەتە دژی ئینسانی یەکانی کۆماری ئیسلامی بهێنرێ.

لەوەش گرنگتر ئەوەیە کە کۆڕ و کۆمەڵە جیهانی یەکان ئەوانە کە دەتوانن تەئسیر لەسەر رەوتی رووداوەکان دابنێن و ئەوانە کە ئەگەر بیانەوێ دەتوانن نەزمیکی نوێ لە جیهان دا دامەزرێنن، یارمەتیی گەلی کورد بدەن بۆ ئەوەی بە یەکجاری لەو مەینەتی و رۆژڕەشی یە رزگاری بێ. یارمەتیی گەلانی ئێران بدەن بۆ ئەوەی بتوانن زنجیری خەفەقان و زەبر و زەنگ لە دەست و پێی خۆیان بپسێنن تا کەنگێ ئێران ببێتە کوشتارگای ئینسانە ئازادیخواز و رووناکبیر و پێشکەوتووەکان؟ هەتا کەنگێ " مصونیت دیپلومایک" وەک وەسیلەیەک بۆ تێرۆر و ئینسانکوژی کەڵکی لێ وەرگیرێ؟ تاکەنگێ وڵاتانی ئورووپایی مەیدانی رمبازیی تێرۆیستەکانی حکوومەتی ئاخوندی بن و کەسیش بە خۆیان و بە حکوومەتەکەیان نەڵێ پشتی چاوتان برۆیە؟ سەرەنجام تا کەنگێ گەلی کورد لەبەر چاوی بیروڕای گشتیی جیهانی و مرۆڤایەتیی پێشکەوتوو بە تاوانی داوای سەرەتایی ترین مافەکانی قەلاچۆ بکرێ؟ لە ئێوە ئینسانە شەریف و ئینساندۆستەکان

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

دەپرسم زوڵم لەوە گەورەتر کە ئەوانەی لە پێناوی گەل و نیشتمانی خۆیان دا گیان بەخت دەکەن لە سەرتاسەری ئەو خاکەی لە پێناو دا مردوون دوو گەز خاکیان بەر نەکەوێ کە بە حورمەتەوە تێی دا بنێژرێن و گڵکۆکەیان ببێتە زیارەتگای ئەویندارانی ئامانجەکانیان و ڕێبوارانی، بۆچی ئەوانە دەبێ ناچار بن هەزاران کیلۆمیتر دوور لە خاکی نیشتمان چەند گەز خاک بە ئەمانەت وەرگرن تا تێی دا بحەسێنەوە و تێی دا بحاوێنەوە.
ڕەنگە دۆزینەوەی یەک یەکی ئەو تێرۆریستانە کە دەست ڕێژی یان کردۆتە سەر گیانی ڕێبەرانی ئۆپۆزیسیۆنی ئێران کارێکی گران بێ. بەڵام بەراستی دۆزینەوەی ئەو دەستە کە لە پشتی هەموو ئەو کردەوە تێرۆریستی یانەیە، کارێکی ئاسانە. دەبا ئەو دەستە لە بن دا ببڕین و مرۆڤایەتی لە شەری تێرۆریزم ڕزگار بکەین.
لە کۆتایی دا لە لایەن حیزبی دێموکراتی کوردستانەوە پڕ بە دڵ سپاسی هەموو ئێوە بەڕێزان دەکەم کە زەحمەتان کێشاوە و لە ڕێورەسمی بە خاک سپاردنی شەهیدەکانمان دا بەشدار بوون، هەر لەو کاتە دا سپاسی هەموو ئەو کەسانە دەکەم کە بە نامە یان تەلەفون یان تەلگراف یان بە هەر شێوەیەک هاودەردیی خۆیان لە گەڵ حیزبی ئێمە و گەلی کورد لە کوردستانی ئێران دا دەربڕیوە.هەروەها سپاسی گەرمی خۆم پێشکەش بە دەوڵەت و میللەتی فەرانسە دەکەم کە لەو مەسیبەتە دا بە گەرمی هاودەردی و هاوکاری یان لە گەڵ ئێمە کرد.

هەزاران سڵاو بۆ گیانی نەمری شەهیدانی تازەمان دوکتور سادق شەرەفکەندی، کاک فەتاح عەبدولی، کاک هومایوون ئەردەڵان و کاک نوری دهکردی!
نەمان و سەرشۆڕی بۆ تێرۆریستەکان و تێرۆریست پەروەرەکان !

لێرە دا ناکرێ بە ئەمەگناسینەوە باس لە رەفتار و کردەوەی پۆلیس و دەزگای قەزایی ئاڵمان نەکرێ. بەپێچەوانەی ڕووداوی ئۆتریش کە لەوی دا تێرۆریستەکان بە جل و بەرگی خویناوی یەوە لەبەر دەستی پۆلیس دا بوون، کە چی لە پێش چاوی هەموو بیروڕای گشتیی جیهان بۆ پاراستنی قازانجی بازرگانی لە لایەن ئوتریشەوە ئازاد کران. لێرە تێرۆریستەکان هیچیان بەر دەست نەکەوتن و بە رواڵەت شوێنەوارێکیشیان لە دوای خۆیان بە جێ نەهێشت. بەڵام پۆلیسی ئاڵمان بەرپرسانە و شێلگیرانە شوێنی تێرۆریستەکانی هەڵ گرت و پاش تەقەلایەکی زۆر دەکرێ بڵێین تەواوی ئەڵقەکانی ئەو پیلانە تێرۆریستی یە دۆزیەوە، پۆلیس زۆر کەسی گرت و لە زۆر کەس پرسیار کرد، تا سەرئەنجام ئێرانی یەک و چوار لوبنانیی بە تاوانبار ناسین و دانی بە دادگا. لەوەش گرنگتر ئەوە بوو کە دەزگای قەزایی ئاڵمان نەی شاردەوە کە پیلانی تێرۆری دوکتور شەرەفکەندی و هاوڕێیانی لە لایەن بەرزترین کار بەدەستانی ئەمنییەتیی کۆماری ئیسلامی یەوە نەخشەی بۆ کێشراوە و جێ بە جی کراوە.

سەرچاوە : نیو سەدە تێکۆشان، لاپەڕەی ٢٣٣ تا ٢٤٦ ، نووسینی مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە

دوکتور شەرەفکەندی، لە ئاوێنەی بیر و بۆچوونەکانی دا

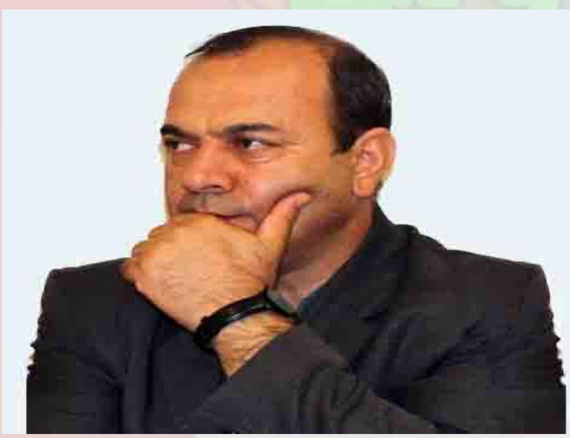

قادر وریا

شەرەفکەندی،تێکۆشەر و رووناکبیرێکی نەتەوەیی

د.سادق شەرەفکەندی، لە ژێر سەرپەرستیی براگەورەکەی، شاعیری نەتەوەیی و نیشتمانپەروەر مامۆستا هەژار دا، پەروەردە ببوو. هەر لە منداڵییەوە خۆشەویستیی نەتەوە و نیشتمان، بە هۆی شێعر و ڕێنوێنی و ئامۆژگارییەکانی ئەو برایەی تێکەڵ بە هەست و بیری ببوو.
هاوینی ١٣٥٩ ، کە لە»یەنگیجە»ی نزیک سەردەرابات لە گەڵ ژمارەکی زۆر لە لاوە دیموکراتەکانی شارو ناوچە جۆراوجۆرەکانی کوردستان، بەشداری دەورەیەکی سیاسی نیزامی بووین، د.شەرەفکەندی کە بۆ خۆی خەڵکی ئەو دەوروبەرە بوو، سەرپەرستیی ئەو دەورەیەی دەکرد. ڕۆژێک لە خزمەتی دا، بەو دۆڵ و دەرەیەی ئەوێدا بەرەوژوور، بەرەو «کانیەرەش» رۆیشتین. لە ریگایەدا هێندیک لە بیرەوەرییەکانی سەردەمی منداڵیی خۆی بۆ گێڕاینەوە. باسی رۆژانی جێژن و وەدەرکەوتن لە گوند لە گەڵ منداڵانی دیکە و شێعری تایبەت بە منداڵان و ئامۆژگارییەکانی
مامۆستا هەژاری بۆ کردین. بۆی باس کردین کە چۆن هەژار هانی دەدان نیشتمانی خۆیان خۆش بوێ و دواتریش کە گەورە بوو هەر لە ژێر کاریگەریی ئەو وتانەی هەژاری براگەورەی دا بووە.

بۆیە کاتێکیش رووی کردە کاری سیاسی و کۆڕی تێکۆشان، حیزبی دێموکراتی کوردستانی وەک حیزبی خۆی هەڵبژارد، چونکە ئەو حیزبە هەڵگری داوای نەتەوەیی بوو.

د.شەرەفکەندی پێی وابوو پرسی چینایەتی، بڕوا بە هیومانیزم (انساندوستی) و ململانێی بەرەی سوسیالیزم و ئیمپریالیزم، کە هەموویانی لە جێی خۆیاندا بەوە گرنگ بوون، هیچیان لە سەرووی پرسی نەتەوەیی نین. نابێ بۆ هیچکامیان مەسەلەی نەتەوەیی وەلا بنێ.

لەو وتووێژانەدا کەلەگەڵ «کشتگر»و بڵاوکراوەکانی ئۆپوزیسیۆنی ئێرانی دا کردوونی، زۆر بە توندی داکۆکی لە پرسی نەتەوەیی و پێویستیی دابینکردنی مافی نەتەوەکان لە ئێراندا دەکا و بە توندی دژی هێندێک بۆچوون دەوەستێتەوە کە ئینکاری هەبوونی پرسی نەتەوەیی و فرە نەتەوە بوونی ئێران دەکەن.

ئەو، بە دروستی پیی وابوو ماهییەتی خەباتی خەڵکی کوردستان نەتەوەیی یە نەک چینایەتی. لەو وتارانەدا کە وەک وڵامدانەوە بە هێرشەکانی حیزبی کۆمونیستی ئێران و کۆمەڵە بۆ سەر حیزبی دیموکرات نووسیونی، کە دێتە سەر باسی ناکۆکییە سیاسییەکانی ئەو کات ، زۆر بە شێوەیەکی زانستی باسی تەرکیبی چینایەتیی خەڵکی کوردستان دەکا و بە بەڵگە و ئیستیدلالی بە هێز دەیسەلمێنێ کە بزووتنەوەی کوردستان بزووتنەوەیەکی نەتەوەییییە و لە قۆناغی ئێستا دا بە شوێن دابینکردنی ئامانجی سیاسی و نەتەوەیی یەوەیە، نەک چینایەتی.

ئەو کاتەی بە شوێن نەمانی یەکیەتیی سۆڤیەتی و ئاڵوگۆڕەکانی جیهان لە دوا دەیەکانی سەدەی بیستەمدا، کۆمارە نەتەوەیییەکانی یەکیەتیی سۆڤیەت سەربەخۆیی خۆیان ڕاگەیاند، چێک و سلۆڤاکی، وەک دوو نەتەوە و دوو وڵات لێک جیا بوونەوە، نەتەوەکانی نێو یۆگۆسلاویی پێشوو،هەر کام بۆ جیابوونەوە و ڕاگەیاندنی سەربەخۆیی و پێکهێنانی کیانی نەتەوەیی خۆیان هەنگاویان نا، لە نووسینەکان و لە وتووێژەکانیدا ، گرنگیی زۆری پێدان، وەک ڕەوتی ڕزگاری و سەربەخۆیی نەتەوەکان، ناوی بردن وپێیان خۆشحاڵ و گەشبین بوو، ئەمەی بە سەرەتا و مۆژدەیەک بۆ ڕزگاریی نەتەوە بندەستەکانی دیکە زانی.

نەورۆزی ١٩٩١(١٣٧٠) کە ڕاپەڕینی خەڵکی باشووری کوردستان بە ڕزگاریی کەرکوک گەیشتە چڵەپۆپە، ئەم رووداوە کە لە باری نەتەوەییەوە، گرنگی و بایەخێکی تایبەتیی هەبوو، بە ڕادەییەک بووە هۆی خۆشحاڵیی ئەو کەسایەتییە کە هاتە نێوشایی و هەڵپەڕکێیەک کە کادر و پێشمەرگەکان بەم بۆنەوە لە بنکەی دەفتەری سیاسی پێکیان هێنابوو و وێڕای ئەوان بەو بۆنەوە هەڵپەڕی و شادیی کرد.

ئەگەر سەیری وتار و نووسینەکانی لە بارەی فەلەستینەوە بکەین، لەو مەیدانەشدا، گرنگیدانی بە مەسەلەی نەتەوایەتی و بە ڕەوا و پیرۆز زانینی خەباتی نەتەوەیی و ڕاوەستان لە بەرامبەر داگیرکەران و بەرزنرخاندنی خەبات و قوربانیدان لەم ڕێگایەدا، بە ڕاشکاوی و با باشترین شێوە بەدی دەکەین.

چەپ بەڵام چەپێکی نەتەوەیی و دیموکرات

نووسین و وتووێژەکانی د.شەرەفکەندی، ئاوێنەیەکن کە دەتوانین باوەڕکانی ئەو ڕێبەرە شەهیدە لە بارەی سۆسیالیزم و دادپەروەریی کۆمەڵایەتییان زۆر بە روونی تیدا ببینین. ئەو، داکۆکیی لە سوسیالیزم، وەک سیستمێکی ئابووری_ کۆمەڵایەتی دەکرد، چونکە دەیتوانی مەودای نێوان چینەکان کەم کاتەوە. نەک هەر لە ئاستی کوردستان و ئێران، بەڵکوو لە ڕادەی دنیاشدا دژایەتی لەگەڵ چەوسانەوەی چینایەتی و نابەرابەریی کۆمەڵایەتی دەکرد. لەم بارەیشەوە، ڕوانینێکی جیهانیی هەبوو و لە لێکدانەوەی مەسەلە نێونەتەوەییەکان و ئاڵوگۆڕە جیهانییەکاندا، بایەخێکی تایبەتیی دەدا بە گرنگیی مەودای چینایەتی و دابەشبوونی ناعادڵانەی سامان و ڕۆڵیان لە گۆڕانی سیاسی و کۆمەڵایەتیدا. دادپەروەریی کۆمەڵایەتی و ئاسوودەیی ژیان، ئەوەندە بەلای د. شەرەفکەندییەوە گرینگ بوون کە لە نەبوونیان دا هەم دیموکراسی، هەم ئاشتیی جیهانیی بە ناتەواو و ناسەقامگیر دەزانی. لەم بارەیەوە لە ڕاپۆرتی کۆمیتەی ناوەندی بۆ کۆنگرەی نۆیەم، کە بۆ خۆی وەک سکرتێری گشتیی حیزب نووسیویە و ئامادەی کردوە، دەڵێ:

«...ئاشتی و هێمنایەتی لە سەرانسەری جیهان ئاواتێکی پیرۆزن. بەڵام شەڕ و ئاشتی لەسەر مەیل و داخوازی یەک یا چەند حکوومەتی گەورە و بەهێز یا دوو بەرەی جیاواز پێک نایەن. ئەم شتانە لە ئەسڵ دا بەرهەمی ڕازی بوون یان نەبوون و هەست بە بەختەوەری کردن یا نەکردنی ئەفراد ئینسانی و گەلانی ئەم دنیایەن نەک ئاکامی پێکهاتن یا نەهاتنی دوو یا چەند دەوڵەت و حکوومەت. هەتا ئەوکاتەی ناعەداڵەتیی جۆراوجۆری سیاسی و ئابووری لە دنیادا بمێنێ، هەتا ئەوکاتەی چەوساندنەوە بە شێوەی ڕەنگاوڕەنگ درێژەی هەبێ و تا ئەوکاتەی مەودایەکی زۆری هەژاری و بێ دەرەتانی لە لایەک و دەوڵەمەندی و زیادەخوازی لە لایەکی دیکە لێک جیا بکاتەوە دیارە ئاژاوە و شەڕە و کێشەش هەر سەر هەڵدەدا...»

زۆر لە لاپەڕەکانی دیکەی ڕاپۆرتی کۆمیتەی ناوەندی بۆ کۆنگرەی نۆیەم پڕن لە داکۆکی لە سۆسیالیزم و باس لە نابەرابەریی کۆمەڵایەتی و مەودای زۆری نێوان هەژاری و دەوڵەمەندی لە جیهان دا کە وەک مەترسی بۆ سەر ئاشتیی جیهانی و دیموکراسی سەیریان کراوە. هەر لەو ڕاپۆرتەدا لە سەر کاریگەریی نەبوونی و خراپیی ژیان و بەرێچوون لەسەر دیموکراسی دەڵێ:

«دیموکراسی دیارە بۆ ژیانی کۆمەڵگەی ئینسانی وەک هەوا وایە، بەڵام ئینسان تەنیا بە هەوا ناژی و نان و ئاویشی دەوێ.» (پاشان ئاماژە بە وڵاتانی ئامریکای لاتین دەکا کە ١٠ ساڵێکە دێموکراسی لە نێویان دا جێگیر بووە، بەڵام هەنگاو بۆ کێشە کۆمەڵایەتییەکانیان نەنراوە، دوایە نەتیجە دەگرێ): «...دێموکراسی هەرچەند مەرجێکی زۆر پێویست بۆ ژیانی بەختەوەرانەی ئینسانە، بەڵام تەنیا مەرج نییە و دێموکراسیی سیاسی بە بێ دێموکراسیی ئابووری و عەداڵەتی کۆمەڵایەتی چ لە یەک وڵات و چ لە ڕادەی جیهانی دا ناتوانێ هەموو بۆشایی یەکانی ژیان پڕ بکاتەوە.»

جێگای دیموکراسی لە باوەڕەکانی د. شەرەفکەندیدا

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

د. شەرەفکەندی دێمۆکراسیی بەم جۆرە پێناسە کردوە : «دێموکراسی» یانی پێکهاتنی فەزایەک کە لەودا هەر کەس هەست بەوە بکا کە دەتوانێ لە بارەی ژیان و چارەنووسی خۆی و وڵاتەکەی بە ئازادی نەزەر بدا و، بزانێ کە نەزەر و هەڵوێستەکانی لە بەڕێوەچوونی کاروباری وڵاتەکەی دا جێگا و شوێنیان هەیە و حیسابیان لەسەر دەکرێ.» (راپۆرتی کۆمیتەی ناوەندی بۆ کۆنگرەی نۆیەم)

لەم پێناسەیە دا دەبینین د.شەرەفکەندی لە مەنزەر یا روانگەی نەتەوەیەکی بندەستەوە، سەیری دیموکراسی دەکا. ئەو، لە زۆر نووسین و بۆنەی دیکەدا لە روانگەی نەتەوەییەوە بۆ دێمۆکراسی دەروانێ و دەیەوێ دێمۆکراسی، وڵامدەری نیاز و چاوەروانییە نەتەوەییەکانیش بێ.

لە تێگەیشتنی د. شەرەفکەندی دا، دێموکراسی ئەگەر بە رەسمی ناسینی ئازادی و هۆوییەتی تاک بێ، دەبێ دانان بە مافەکانی نەتەوەیەکیشی تێدا بێ:

«ئەگەر ئینکاری هۆوییەت و شەخسییەتی تایبەتیی تاقە فەردێک کارێکی غەیرە واقعی بێ، روونە کە ئینکاری هۆوییەت و شەخسییەتی تایبەتیی کۆمەڵێک ئەفرادیش کە گەل و نەتەوە پێک دێنن تا چ ئەندازە غەیرە واقعی یە».

هەر وەها لە نیوان دێموکراسی و «عدم تمرکز» و مەسەلەی نەتەوایەتیدا، بە قازانجی مەسەلە رەواکەی نەتەوەکەی پێوەندی دروست دەکا وپێی وایە خودموختاری یا مافی نەتەوەیی لە راستیدا دەبێ شکڵی پیادەکراوی ئەو دێموکراسییە بێ کە لە وڵات دا هەیە. هەر وەها بە دروستی وای بیر دەکردەوە کە ئەو مافە نەتەوەییە کە گەلان لە وڵاتێکی وەک ئێران دا دەیانبێ، دەبێتە دەستەبەری دێموکراسی ، دەبێتە هۆی کۆنەبوونەوەی هەموو دەسەڵاتەکان لە مەرکەز.

د.شەرەفکەندی لە نێوان دێموکراسی و چالاکبوونی کۆمەڵ، لە نێوان دیموکراسی و پێشکەوتنی ئابووریی کۆمەڵ، لە نێوان سەربەخۆیی سیاسیی وڵات و دیموکراسی دا، پێوەندیی دەدیت و سەرنجی تێکۆشەرانی حیزبەکەی و لایەنە سیاسییەکان و خەڵکی بۆ رادەکێشان. ئەو پێی وابوو لە حکوومەتی دیکتاتۆری دا خەڵک خۆی لە حکوومەت بە جیا دەزانێ و دڵخۆشییەکی بە رۆڵ و جێگای تایبەتیی خۆی لە کاروباری وڵات دا نییە، بۆیە کار کردن و بەرهەمهێنان بۆوان وەک بێگاری لێ دێ (نموونە وڵاتانی سۆسیالیستیی ئەو سەردەم، هەر وەها ئێران، کە خەڵکەکەیان لە دیموکراسی بێبەشن) بەڵام لە دێموکراسی و سیستەمی دیموکراتیک دا خەڵک دەسەڵات بە هی خۆیان دەزانن و بە عەلاقەوە لە کاروباری کۆمەڵ دا بەشداری دەکەن:

«بەستراوەیی» ئاکامی بێ ئەملاو ئەولای دیکتاتۆری و سەرەڕۆیی یە. تەنانەت لە باری ئابوورییشەوە . هەر وەک گوتمان «خودکفایی» مانایەکی روونی نییە، ئەوە دێموکراسی یە کە نەخشی هەرە کاریگەر دەگێڕێ. وڵاتێک ناتوانێ خۆ لە پێوەندیی ئابووریی لەگەڵ وڵاتانی دیکە ببوێرێ. بەڵام بۆ ئەوەی ئەو پێوەندییە نەبێتە بەستراوەیی، پێویستە کە خەڵکی وڵات لە کاروباری ئابووری و بەرهەمهێنان دا چالاکانە و دڵسۆزانە بەشداری بکەن. ئەمەش وەدی نایە مەگەر لە سایەی دێموکراسییەوە، یانی کاتێک کە خەڵک حکوومەت بە هەڵبژاردە و نوێنەری خۆیان بزانن و هەست بە کاریگەربوونی بەشداریی خۆیان لە کاروباری بەڕێوەبردنی وڵات دا بکەن.» (راپۆرتی کۆمیتەی ناوەندی بۆ کۆنگرەی نۆیەم)

بوێر بوون لە رەخنەگرتن و ئازایەتی لە داواکردنی گۆڕاندا:

رازی نەبوون بە وەزعی مەوجوود و نەزمی مەوجوود و پێناسەکانی سەردەم، یەکێک لەو تایبەتمەندییە بەرزانەی د.شەرەفکەندیین کە کاریگەریی زۆریان لە سەر بیر و باوەرەکانی و لە سەر هەڵوێست و کەسایەتیی خەباتگێڕانەی هەبووە. با ئاماژە بە درەوشانەوەی ئەو تایبەتمەندییەی لە نێو هێندێک هەڵوێست و روانینەکانیدا بکەم.

د.شەرەفکەندیی نەمر، لایەنگری سۆسیالیزم بوو و سەرسەختانە داکۆکی لە بیروباوەڕی سوسیالیستی دەکرد، بەڵام رەخنەگری سیستەمی سیاسیی وڵاتانی سۆسیالیستی بوو، بوێرانە رەخنەی لەو شتانە دەگرت کەبە ناوی سۆسیالیزمەوە دەکران.

لە وتاری «رابردوو و دوارۆژی ئەفغانستان» (١٣٦٢)دا دەڵێ: « ئەمە چ سۆسیالیزمێکە کە لە ترسی ئیمپریالیزم دەبێ بە زۆر و لە رێگای دامەزراندنی دیکتاتۆرییەکی ئاشکرای نیزامییەوە دیفاعی لێ بکرێ، نەک بە پشتیوانیی رەوابوون و حەقانییەتێک کە لە جەوهەری خۆیدا هەیەتی؟»

هەر وەها ئەو کاتەی وڵاتانی سۆسیالیستی نەمان و سیستەمە سۆسیالیستییەکان رووخان، ئەوەی وەک ئاکامی خراپیی سیستەمی سیاسی وبەتاڵبوونیان لە دیموکراسی سەیر کرد نەک وەک نیشانەی خراپیی سوسیالیزم، و بە هەمان راشکاویی جارانەوە دیفاعی لە سوسیالیزم دەکرد.

نموونەیەکی دیکە لەم تایبەتمەندییەی ئەوە بوو ، تەسلیمی روانین و بیرکردنەوە و پێناسەی دەوڵەتان و هێزە گەورەکان نەدەبوو. لە روانگەی خۆی و بەرژەوەندی بزووتنەوە و نەتەوەکەی خۆیەوە سەیری دنیای دەکرد. چەمکە جۆراوجۆرەکانی لە روانگەی سیاسی و خەباتگێڕی نەتەوەیەکی بندەستەوە پێناسە دەکرد. لە وتارێک لە ژێر سەردێڕی «تیرۆریزم بە چی دەڵێن»دا، بەم جۆرە روانینی دەوڵەتان و رێژیمە زۆردارەکان لە بارەی تیرۆریزمەوە رەت دەکاتەوە :

«زۆر داران بە کەیفی خۆیان هەرچی بە زەرەریان و دژی خۆیان بووە، بە تیرۆریزمیان داناوە و حکوومەتیان کردوە و هەرچی بۆخۆیان کردوویانە و بە قازانجی خۆیان دیتووە بە رەوایان زانیوە. حکوومەتە دیکتاتۆر و سەرەڕۆکان بە مەیلی خۆیان تا ئەو جێگایە دەستیان دەڕوا، خەڵک دەگرن، دەکوژن و... بەڵام بە هیچ جۆرە ئەوە بە تێرۆریزم ناو نابەن. لە بەرامبەر دا هەر کات کەسێک یان تاقمێک لە ناچاری دژی زەبر و زەنگی حکوومەت و تاقمی زۆردار و دەسەڵاتدار راپەڕن و بە ناچار دەست بۆ چەک و توندوتیژی بەرن، ئەوە دەستبەجێ ناوی تێرۆریزمی لەسەر دادەنرێ و هاواری مەحکوومییەتی بۆ بەرز دەبێتەوە.» (لاپەڕەکانی ١٥٣ و١٥٤ی کتێبی هەڵبژاردەیەک لە وتارەکانی دوکتور سادق شەرەفکەندی، چاپی سوئێد)

هەر وەها دەڵێ:

«بە کورتی تا کاتێک لە دنیادا ماف و ئازادییەکانی ئینسانی «تابع»ی هەوا و هەوەسی زۆرداران بێ و قانوون لە لایەن زۆردارانەوە بنووسرێ، نەک هەر تێرۆریزم بەڵکوو زۆر کاری دیکەش مانایەکی روون و دیاریکراویان نابێ و زۆرداران دەتوانن هەموو جووڵانەوەیەکی عادڵانە و هەموو راپەڕینێک و کردەوەیەکی شۆڕشگێڕانە بە خیلافی قانوونەکانی خۆیانی دابنێن و بە عینوانی تیرۆریزم مەحکوومیان بکەن، لە بەرامبەر دا هەموو جینایەتێکی خۆیان بە رەوا و عادڵانە و قانوونی لە قەڵەم بدەن.» (لاپەڕەی ١٥٦ ی کتێبی هەڵبژاردەیەک لە وتارەکانی دوکتور سادق شەرەفکەندی، چاپی سوئێد)،

یەکێکی دیکە لە رەنگدانەوەکانی ئەو تایبەتمەندییە بەرزەی د.شەرەفکەندی لە هەڵوێست و روانینەکانی دا، بەرەسمی ناسینی خەبات دژی ستەم و بێ مافی بوو، جا ئەگەر بە هۆی ئەم خەباتخوازییەوە ئاشتی لە ئاستی ناوچە و جیهانیش دا کەوتبایە مەترسییەوە:

«تا کاتێک زوڵم و زۆر هەبێ، تا کاتێک چەوساندنەوەی جۆربەجۆری جینایەتی، نەژادی، نەتەوەیی، مەزهەبی و جینسی باو بێ، تا کاتێک دیکتاتۆری و سەرەڕۆیی لە لایەک و یەخسیری و کۆیلەتی و دیلی و ژێر چەپۆکی و هەژاری لە لایەکی دیکە لە گۆڕێ دابێ، شەڕ و ناکۆکی هەر دەبێ و هەر دەشبێ ببێ. چەوسێنەر و زاڵم و سەرەڕۆ هیچکات بە مەیلی خۆیان دەست لە چەوساندنەوە و زوڵم و دیکتاتۆری هەڵ ناگرن، مەگەر بە زۆری و لە ئاکامی شکست لە خەباتێکی توندوتیژ دا نەبێ! کەوابوو سوڵح و ئاشتیی گشتیی جیهانی و هەروەها شەڕ و خەبات بۆ وەدەستهێنانی ئازادی و بۆ لە نێوبردنی زوڵم و چەوساندنەوە نەک هەر لێک جیا نین، بەڵکوو دوو لایەن و دوو دیوی یەک مەسەلەن کە یەکیان تەواوکەری ئەوەی دیکەیە. ئەو مەسەلەیەش بریتییە لە ئازادی و بەختەوەریی مرۆڤ.» وتاری «ساڵی تازەی جیهانی» (بە بۆنەی دەسپێکردنی ساڵی ١٩٨٩)

ئەم وتارە بە تایبەتی بۆ راگەیاندنی حیزبی دیموکراتی کوردستان و رۆژنامەی "کوردستان"(ژمارەی تایبەت بە یادی ٢٠ ساڵەی د.شەرەفکەندی و هاوڕێیانی) نووسراوە.

پەیمانی لۆزان و سێور

له نووسینی د. سادق شەرەفکەندی

وەرگیراو لە کتێبی کورتە مێژووی بزووتنەوە نەتەوایەتییەکانی کورد

وەرگێڕ بۆ کوردی: تەها عەتیقی

پەیمانی سێور (١٩٢٠ای زایینی)

بەر لەوەی باسی بڕیارەکانی کۆنفرانسی شەڕی یەکەمی جیهانی لە بارەی کوردستان دا و ئاکامی ئەم بڕیارانە بکەین، باسکردنی پێشینەیەکی کورت بە پێویست دەزانین!

لە تەواوی ماوەی شەڕدا، وتوویژ و کەینوبەین لە نێوان دەسەڵاتدارە ئیستعمارییەکان بە مەبەستی دابەشکردنی رۆژهەڵاتی نێوەڕاست و خاکی عوسمانی لە ئارادا بوو. هەروەک پێشتر باسکرا لە بەهاری ساڵی ١٩١٦دا، لە نێوان ئینگلستان و فەڕانسە بڕیارنامەیەک لە مەڕ دابەشکردنی رۆژهەڵاتی نێوەڕاست مۆرکرا کە بە پەیمانی «سایکس پیکۆ» ناسراوە. بە گوێرەی ئەم پەیمانە ناوچەکانی جنوبی و ناوەندی «بین النهرین» عێراقی ئەمڕۆ تا ژۆرووی بەغدا و سولەیمانی دەدرا بە ئینگلستان. بەشێکی زۆری سوریا و لوبنانی ئێستا و خوارووی تورکیا (ناوچەی مووسڵ) وەبەر فەڕانسە دەکەوت. رووسیای تێزارییش دەستبەجێ داوای بەشی خۆی کرد. لە ئەنجامدا ناوچەکانی دەوروبەری گۆلی «وان» لەگەڵ بەشەکانی دیکەی ژۆرووی کوردستان و ئەرمەنستان بۆ رووسیا تەرخان کران. ئینگلستان کە لە ماوەی شەڕدا زانیارییەکی زۆری لە بارەی کانگای ژێر زەوییەکانی رۆژهەڵاتی نیوەڕاستی عەرەبی دا وەچنگ هێنابوو، بۆی دەرکەوتبوو کە کوردستانی خواروو بە تایبەتی لە باری نەوتەوە دەوڵەمەندە، چوار رۆژ پاش مۆر کردنی پەیماننامەی کۆتایی پێهێنانی شەڕ لەگەڵ عوسمانی (١٩١٨)، یەک لایەنە ناوچەی «مووسڵ»ی داگیر کرد کە وەبەر فەڕانسە کەوتبوو. ئەم کارە کێشەیەکی زۆری بە دواوە بوو، بوو بە هۆی رەخنە و بێزاریی فەڕانسە. بەڵام ئینگلستان کە دژ کردەوەی فەڕانسەی چاوەڕوان دەکرد، بۆ ململانێ کەوتە بیری راکێشانی سەرنجی کوردەکان و دانی بەڵێنی سەربەخۆیی یان خودموختاری بە کوردەکان، بە یەکێک لە رێگاکانی دەست هەڵگرتنی فەڕانسە لە داواکردنی ناوچەی مووسڵ دادەنا. چوونی «سێر پێرسسی کاکس» کە پاشان بوو بە کۆمێسێری بەرزی بریتانیا لە عێراق بۆ خوارووی فەڕانسە لە پوشپەری ساڵی ١٩١٨دا، وتوویژ لەگەڵ ژەنێراڵ شەریف پاشا کە دوو ساڵ پاشان بوو بە سەرۆکی کۆڕی نوێنەرایەتیی کوردەکان لە کۆنفرانسی ئاشتیی پاریس لە بارەی پێکهێنانی کوردستانێکی سەربەخۆ یان خودموختاردا نموونەیەکن لەم سیاسەتە. لە لایەکی دیکەوە، پاش شۆڕشی مەزنی سوسیالیستیی ئۆکتۆبر لە ساڵی ١٩١٧، یەکیەتیی سۆڤیەتی کە جێی رووسیای تێزاریی گرتبووە، لە تەواوی فراوانخوازییەکانی موستەعمەراتی و داوا ئەرزییەکانی لە وڵاتەکانی دراوسێ وازی هێنا. لە ئاکام دا ئەم ناوچەیە کە بڕیار وابوو

بەشی رووسیای تێزاری بێ، تەماحی تێکرا. بە تایبەتی ئەمریکاییەکان بە راستی خەریک بوون بیکەنە هی خۆیان. بۆ ئەم مەبەستە پێشنیاریان کردبوو: حکوومەتێکی ئەرمەنی لە بەسێکی زۆری ئیمپەراتۆریی عوسمانی دا کە بڕیار وابوو بدرێ بە رووسیا دابمەزرێ. سەرەڕای ئەوە حکوومەتێکی «کورد»یش دابمەزرێ کە بە پێی نەقشەو پلانی ئەو کاتی ئەمریکا نیزیک بە چواریەکی سەرجەم خاکی کوردستانی دەگرتەوە. ئەم سێ حکوومەتەش دیارە دەبوو لە ژێر چاودێریی ئەمریکادا بوایەن.

لە هەڵومەرجێکی ئەوتۆدا کۆنفرانسی ئاشتی لە »سێور» هەڵکەوتوو لە دەوروبەری پاریس پێک هات. لەم کۆنفرانسەدا کۆڕێکی نوێنەرایەتیی کوردیش بە سەرۆکایەتی ژەنێراڵ شەریف پاشا (کۆنە ژەنێراڵی عوسمانی و باڵیۆزی پێشووی ئەم ئیمپەراتوورییە لە سوید) وەک چاوەدێر لە وتووێژەکانی پێوەندیدار بە کوردستان و ئەرمەنستان دا بەشدار بوو. وتووێژەکانی کۆنفرانسی ئاشتیی پاریس بوو بە هۆی مۆر کردنی پەیمانێک لە ١٠ی مانگی ئووتی ١٩٢٠ (٢٠ی خەرمانانی ١٢٩٩ی هەتاوی) لە ۴٣٣ خاڵدا. دەقی ئەم بڕیارەی لەمەڕ کوردستان لە بەشی سێهەمی پەیمانەکەدا هاتووە بەم جۆرەیە:

ماددەی ۶٢: کۆمیسیۆنێک لە نوێنەرانی بریتانیا، فەڕانسەو ئیتالیا لە قوستەنتەنیە جێگیر دەبێ و لە ماوەی شەش مانگ پاش بەڕێوەچوونی ئەم پەیمانە خودموختاریی ناوچەیی دەدا بە ناوچەیەک کە زۆربەی دانیشتوانی کوردن و لەو چواچێوەیەدا هەڵکەوتوون: رۆژهەڵاتی فورات، جنوبی سنوورەکانی خوارووی ئەرمەنستان بەم شێوەیەی کە پاشان دیاری دەکرێ. هەروەها بەشێک لە خاکی تورکیا هەڵکەوتوو لە ژوورووی سنووره هاوبەشەکانی ئەم وڵاتە لەگەڵ بەین نەهرێن و سوریا بە لەبەر چاوگرتنی ماددەی (٢٧) بەشی دووهەم (خاڵی ٢ و٣). هەرکات کۆمیسیۆن لەمەڕ کێشەیەک دا ساخ نەبۆوە، کێشەکە لەلایەن ئەندامانی کۆمیسیۆن دەدرێتەوە بە دەولەتەکانی خۆیان. گەڵاڵەی ئەم خودموختارییە دەبێ مافی ئاشورییەکان، کەلدانییەکان و باقی کەمایەتییە رەگەزی و مەزهەبییەکانی نیشتەجێ لەو ناوچەیەدا بە تەواوی دەستەبەر بکا. کۆمیسیۆنێک کە لە نوێنەرانی ئینگلستان، فەڕانسە، ئیتالیا، ئێران و کوردەکان پێک دێ سەر لەم ناوچە دەدا ئەگەر پێویست بوو لە بارەی پێداهاتنەوەو ساغکردنەوەی سنورەکانی تورکیا کە بە گوێرەی ئەم پەیمانە لەگەڵ سنوورەکانی ئێران هاوبەشە، بڕیار بدا.

ماددەی ۶٣: حکوومەتی عوسمانی لە سەریەتی کە بڕیارەکانی هەرکام لەم کۆمیسیۆنانەی کە لە ماددەی ۶٢دا پێشبینی کراون لە ماوەی ٣ مانگ پاش وەرگرتنیان قبووڵ و جێبەجێیان بکا.

ماددەی ۶۴: لە ماوەی ساڵێک پاش جێبەجێ کردنی ئەم پەیمانە، بێتوو کوردەکانی دانیشتووی ئەم ناوچانە کە ماددەی ۶۴ دەیانگرێتەوە بچنە ئەنجومەنی کۆمەڵی نەتەوەکان و بیسەلمێنن کە زۆربەی دانیشتوانی ئەم ناوچانە حەزیان لە سەربەخۆیی لە تورکیایە و دەیانەوێ جیا ببنەوە و ئەنجومەنیش بۆی دەربکەوێ کە ئەم خەڵکە شیاوی سەربەخۆیین، بە تورکیا دەسپێرێ کە سەربەخۆیی بدا بە کوردەکان. تورکیا لەسەریەتی کە لەو کاتدا هەڵوێستی خۆی لەگەڵ ئەم راسپێرییە رێک بخاو لە هەموو مافی خۆی لەم ناوچانە دا دەست هەڵبگری. چۆنیەتیی ئەم دەستهەڵگرتنە لە وتووێژە تایبەتییەکانی‌دا کە لە نێوان هاوپەیمانە سەرەکییەکانی و تورکیادا پێک دێ، دیاری دەکرێ.

گەر ئەم «دەستهەڵگرتنە«ی باسکرا لەلایەن تورکیاوە ئەنجام بدرێ و کوردەکانی دانیشتووی بەشێک لە کوردستان کە ئێستا لە ناوچەی مووسڵ هەڵکەوتووە بە پێی ویستی خۆیان بیانەوێ رەگەڵ حکوومەتی سەربەخۆی کورد بکەون هیچ کام لە هاوپەیمانە سەرەکییەکان لەم بارەوە مافی رەخنە و ئێعترازیان نییە.

باس کردنی چەند مەسەلە لە بارەی ئەم پەیمانەدا بە پێویست دەزانرێ: لە سەرەتادا پێویستە بزانرێ کە بە گوێرەی ماددەی ۶۴، چارەنووسی ویلایەتی کوردنشینی مووسڵ، بە شێوەی سروشتی و کتوپڕ بە چارەنووسی بەشەکانی دیکەی کوردستان گرێ نەدراوە. ئەم ویلایەتە نەوتەڵانییە تەنها کاتێک دەکرا وەسەر کوردستان بخرێ کە:

یەکەم – ئەم کوردستانە سەربەخۆیە پێک هاتبایە.

دووهەم – دانیشتوانی ویلایەتی مووسڵ نیشان بدەن کە حەزیان لە پێوەلکانە.

لەلایەکی دیکەوە پێکهاتنی کوردستانی سەربەخۆش بە مەرج و شەرت گرێ دراوە:

یەکەم – خەڵکی کوردستان دەبێ سەر لە ئەنجومەنی کۆمەڵی نەتەوەکان بدەن و بیسەلمێنن کە زۆربەیان سەربەخۆیییان گەرەکە.

دووهەم: ویست و دەنگی زۆربەی خەڵکیش بەس نییە و ئەنجومەنی کۆمەڵی نەتەوەکان پێویستە ئەوان بە شیاوی وەرگرتنی سەربەخۆیی بزانێ. ئەگینا دەبێ داوا لە ئینگلستان بکا کە بە لوتف و کەرەمی خۆی کوردەکان بخاتە ژێر سەربەستیی خۆیەوە!

خاڵێکی دیکە لە مەڕ سنوورەکانی ئەم «کوردستان»ەی کە دەبووایە پێک بێ: بە پێی نێوەرۆکی پەیمانەکە، ئەم کوردستانە بەشێکی بەرینی لە ناوچە کوردنشینەکانی وەک «ئاد یامان» و «مەڵاتیە«و ... کە لە رۆژئاوای چۆمی فورات هەڵکەوتوون نەدەگرتەوە، لە بەر ئەوەی ئەم ناوچانە بەشێک لە ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی فەڕانسە بوون. سەرەڕای ئەوە بە گوێرەی ماددەی ٢٧ی بەشی دووهەمی پەیمان (خاڵەکانی ٣،٢) جگە لە ناوچەکانی «کورد داغ» و دەشتەکانی «جزیرێ» کە ئێستاش بەشێک لە خاکی سوورییان، هەروەها شارەکانی «ئورفە«، «ماردین»، «نەسیبین» و «جزیری ئیبنی عومەر»یش لە قەڵەم درابوون کە کەوتبوونە ژێر دەسەڵاتی فەڕانسە. ئەم دوو بەشەی لە خاکی کوردستان کە دەبووایە بە شێوەی راستەوخۆ یان ناراستەوخۆ بدرێن بە فەڕانسە نیزیکەی سێ یەکی خاکی کوردستانی عوسمانی دەگرتەوە.

بەڵام لە بارەی «سنوورەکانی خوارووی ئەرمەنستان وەک پاشان دیاری دەکرێن» ئەم سنورانە لە راستی دا لە ماددەی ٨٩ی پەیمان (بەشی شەشەم: ئەرمەنستان) دیاری کرابوون. بە گوێرەی

پەیمان: تورکیا و ئەرمەنستان و وڵاتەکانی دیکەی بەشدار دەبووایە دیاریکردنی سنوورەکانی نێوان تورکیا و ئەرمەنستان لە ناوچەکانی «ئەرزەڕۆم» و «تەرابوزان» و «وان» و «بتلیس» بە داوەریی سەر کۆماری ئەمریکا بسپێرن و بڕیارەکان و ئەم ڕێوشوێنانەی کە ڕەنگە ناوبراو بۆ دەست پێڕاگەیشتنی ئەرمەنستان بە دەریا و هەروەها غەیرە نیزامی کردنی چەند بەشێک لە خاکی عوسمانی کە لە نیزیک سنوورەکانی ئەرمەنستان هەڵکەوتوون پێشیاری بکا، قبووڵ بکەن.

بەڵام دەنگی سەرکۆماری ئەمریکا بە کردەوە لەگەڵ ئەم چوارچێوەیەی کە خۆی پێشتر لە مەڕ دیاریکردنی چارەنووسی گەلاندا ڕایگەیاندبوو، یەکی نەدەگرتەوە. چونکە بێ ئەوەی لەگەڵ خەڵکی ناوچە دەست نیشانکراوەکان راوێژ بکرێ و پێکهاتەی ڕەگەزیی ئەو ناوچانە دیاری بکرێن، سەرکۆماری ئەمریکا بەشێکی بەرین لە خاکی کوردستانی عوسمانی کە زۆربەی هەرە زۆری دانیشتوانی کورد بوون و نیزیک بە سێ بەشی دیکەی خاکی کوردستانی عوسمانی دەگرتەوە وەک ناوچەکانی «موش» و «ئەرزەنجان» و «ئەرزەڕۆم»و «بێنگۆل» و «بتلیس» و «وان» و «ئاگری»ی دابوو بە ئەرمەنستان « کە دیارە دەبوو لە ژێر سەرپەرستیی ئەمریکادا بوایەن».

بەمجۆرە ئەگەر پەیمانی «سێور» جێبەجێ بوایە، کوردستان لە راستیدا بە کوردستانی ئێرانەوە دەبووە پێنج بەش. کوردستانی سەربەخۆی لەبەرچاوگیراو لە ناوەندی ئەم دابەشکرانەدا، وڵاتێک بوو کە لە باری خاکەوە تەنیا سێ یەکی خاکی کوردستانی عوسمانی دەگرتەوە و بە تایبەتی ئەم بەشە ناوچە بە پیتو بەرەکەتەکانی کشتوکاڵیی لەبار بۆ ئاژەڵداری دەگرتەوە. ئەوەی دەمایەوە ناوچە هەژارو دەسکورتەکانی وەک «خارپوت» و «دەرسیم» و «حەکاری» بوون و دیاربەکر وەک «ناوەندی ئیداری» و مووسڵ وەک «ناوەندی ئابووری» دەمانەوە. دیارە ئینگلستانیش مەسەلەی نەوتی دەخستە ژێر چاوەدێری.

کەوابوو پەیمانی «سێور» لە بارەی کوردستان و چارەنووسی نەتەوەی کورددا ئەوە نەبوو کیسەی بۆ هەڵدروین. سەرەڕای ئەوە هەروەک دەزانین تەنانەت ئەم پەیمانەش بەرێوە نەچوو. سەرئەنجام کوردستانی عوسمانی، بە پێی پەیمانی «لۆزان» بەسەر سێ حکوومەتی تازە دامەزراوی جیابۆوە لە ئیمپەراتۆریی پێشووی عوسمانی، واتا تورکیا، عێراق و سوریادا، دابەش کرا.

پەیمانی لۆزان (١٩٢٣)و دابەشکردنی ئیستعماریی کوردستان

بڕیارەکانی پەیمانی «سێور» لە بارەی کوردستان دا، زیاتر نووسراوی سەرکاغەز بوون و هەر لە سەرەتاوە دیار بوو کە دەرەتانی جێبەجێ بوونیان نییە. لەمەڕ بەڕێوەبردنی ئەم پەیمانەدا هێندێک بەرپرسایەتی درابوو بە دەوڵەتی عوسمانی کە لە راستیدا بە کردەوە دەوڵەتێکی ئەوتۆ لە گۆڕێدا نەبوو. هۆیەکەی ئەوە بوو کە لە ساڵی ١٩١٩وە، حەرەکەیەک بە ڕێبەریی ژەنەڕاڵ مستەفا کەماڵ کە پاشان بە ئاتا تورک (باوکی تورک) ناوی دەرکرد، بە مەبەستی لەسەر کار لابردنی سوڵتانی عوسمانی و وەدەرنانی هێزەکانی بێگانە لە وڵاتی تورکیا و وەدەستهێنانی سەربەخۆیی سیاسی دەستی پێ کردبوو، بەرەبەرە گەشەی ستاندبوو.

دیارە لە باسەکانی داهاتوودا بە وردی وێڕای باسکردنی بزووتنەوەکانی کورد لە کۆماری تورکیادا بە کورتی باسی هاتنە سەرکاری مستەفا کەماڵیش دەکەین. لێرەدا هەر ئەوەندە دەکوترێ کە تێکۆشانی مستەفا کەماڵ وەها گوشاری خستبووە سەر حکوومەتی عوسمانی لە ئەستەمبووڵ کە هاوپایمانەکانی ناچار کرد لە بەرانبەر هەڵوێستی ناسیۆنالیستیی مجلسی عوسمانی لە ساڵی ١٩٢٠دا ئەستەمبووڵ داگیربکەن و مەجلیسیش هەڵوەشێنن.

سەرەڕای ئەمە لە سەرەتای مانگی بانەمەڕی ئەو ساڵەدا کۆبوونەوەیەکی بەرین لەژێر ناوی «مەجلیسی مەزنی نیشتمانیی تورکیا» لە شاری ئەنقەرە کە لە ژێر نفوزی تەواوی مستەفا کەماڵ دا پێک هاتبوو حکوومەتی نوێی دامەزراند و ئەم حکوومەتەی بە تاقە شوێنی نیشتمانی و قانوونی بۆ بەڕێوەبردنی کاروباری وڵات دانا.

یەک لە یەکەمین بڕیارەکانی مەجلیسی مەزنی نیشتمانی تورکیا و حکوومەتی دیاری کراو لە لایەن ئەم مەجلیسە ئەوە بوو کە بەرەسمی بە تەواوی جیهانی ڕاگەیاند:

«هەموو ئەم پەیمان و بڕیارنامانەی لەلایەن حکوومەتی ئیستەمبووڵەوە مۆر کراوە، بە ڕەسمی ناناسێ و بێ بایەخن» واتا لە راستی دا پەیمانی «سێور» لە بارەی چارەنووسی تورکیا (دیارە کوردستان)یش بەر لەوەی لە دایک بێ، بەرەسمی لەلایەن هێزی راستەقینەی تورکیاوە بەرپەرچ درایەوە و هیچ دەستەبەرێک بۆجێبەجێ کردنی نەما.

سەرئەنجام شەڕی سەربەخۆیی تورکیا لە ١٩ی خەرمانانی ساڵی ١٩٢٢ی زایینی بە سەرکەوتنی یەکجاریی هێزی مستەفا کەماڵ بەسەر یونانییەکاندا کۆتایی هات. بەستنی کۆنفرانسی «لۆزان» لە »سویس» دوو مانگ و نیو پاش سەرکەوتنی مستەفا کەماڵ بەمانای بە ڕەسمی ناسینی حکوومەتی نوێی تورکیا لە باری نێونەتەوەییەوە بوو. لەم کۆنفرانسەدا کە نوێنەرانی ئینگلستان و فەڕانسە و ئیتالیا و ژاپۆن و ڕۆمانی و «سێرب و کرۆوات» لە لایەک و نوێنەرانی تورکیای نوێ لە لایەکی دیکەوە بەشداربون پاشملەی کوردەکان زۆر باسی کێشەی کورد و چارەنووسی ناوچەی مووسڵ کرا. هەروەک لە پێشدا باسمان کرد، ساڵی ١٩١٨ پاش برانەوەی شەڕ لەگەڵ عووسمانی ناوچەی مووسڵ دەست بە جێ لەلایەن هێزەکانی ئینگلستانەوە داگیر کرا. فەڕانسە ڕەخنەی لەم کارە گرت چونکە بە گوێرەی پەیمانی «سایکس پیکۆ» مووسڵ وەبەر فەڕانسەی کەوتبوو. پاش باس و کێشمە کێشمێکی زۆر، لە نێوان سەرۆک وەزیرانی ئینگلیستان و فەڕانسە چاوپێکەوتنێک سازدرا. سەرۆک وەزیری فەڕانسە کە لە کانگا نەوتییەکانی مووسڵ ئاگادار نەبوو، بەوە ڕازی بوو لەبەرانبەر دانی مووسڵ بە ئینگلیستان بەشێکی دیکە لە خاکی عوسمانی بدرێ بە فەڕانسە. بەڵام کاتێک بوونی کانگا نەوتییەکان لە مووسڵ ئاشکرابوو، فەڕانسە ئەم ڕێکەوتنەی خستە بەر ڕەخنە. پاش دەمەقاڵەیەکی زۆر لە بەهاری ١٩٢٠دا لەسەر ئەمە ساغ بوونەوە کە هێندێک لە داهاتی نەوت بدرێ بە فەڕانسە. بەڵام ئەمجار ئەمریکا کە لەم سەودایەدا سەری بێ کڵاو مابۆوە ڕەخنەی گرت. لە ئاکام دا پاش کێشەو هەرایەکی زۆر، هەر سێ دەوڵەت لەسەر بەشکردنی داهاتی نەوت ڕێک کەوتن و بە ڕەسمی بڕیار درا کە »چارەنووسی مووسڵ پاشان لەلایەن ئەنجوومەنی کۆمەڵی نەتەوەکان دیاری بکرێ».

لە کۆنفرانسی لۆزاندا تورکیا داوای ملکایەتیی ویلایەتی مووسڵی دەکرد. لەبەرانبەر ئەم داوایەدا بریتانیا کێشەی کوردی لە کوردستاندا دەهێنایە گۆڕێ و داوای دەکرد کە کوردەکان وەک

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

نەتەوەکانی ناوچە مافی نەتەوایەتیی خۆیان وەربگرن و حکوومەتی تایبەتیی خۆیان ببێ. وەڵامی نوێنەرانی تورکیا ئەمە بوو «ئەم حکوومەتە لەلایەن مەجلیسی مەزنی نیشتمانیی تورکیاوە دامەزرراوە و حکوومەتی تورک و کوردە و نوێنەرانی راستەقینەی کوردەکان لە مەجلیسی نیشتمانیی تورکیا لەگەڵ نوێنەرانی تورک بەشدارن» هەروەها «کوردەکان و تورکەکان وەک یەک لەحکوومەتی تورکیادا هاوبەشن» و «کوردەکان هەرچەند بە زمانێکی دیکە بێجگە لە تورکی قسە دەکەن، بەڵام لەگەڵ تورکەکان جیاوازییان نییە و لەباری رەگەزو ئایین و تایبەتمەندییەوە وەک یەکن» بەم چەشنە بەم فرۆفیشاڵانە، نەک ئامادە نەبوون مافی نەتەوایەتیی کوردەکان بە رەسمی بناسن، بەڵکوو داوای مووسڵیشیان دەکرد!

سەرئەنجام لە ٢٤ی ژوئیەی ساڵی ١٩٢٣ی زایینیدا (سێهەمی گەلاوێژی ١٣٠٢ی هەتاوی) پەیمانی لۆزان مۆرکرا. بە گوێرەی ئەم پەیمانە تورکیا وازی لە مووسڵ هێنا و دانی بەوەدا هێنا کە چارەنووسی مووسڵ لەلایەن ئەنجوومەنی کۆمەڵی نەتەوەکانەوە دیاری بکرێ. لە بەرامبەردا بەشی زۆری کوردستان وەبەر تورکیا کەوت. لەم پەیمانەدا بە هیچ شێوەیەک باسی کوردو مافی نەتەوایەتیی کورد ناکرێ. دیارە لە بەشی سێهەمی پەیمانەکەدا «ماددەکانی ٢٧ تا ٤٤) لە بارەی پێویستیی پاراستنی مافی «کەمایەتییەکان» چەند شتێک هاتووە. بۆ نموونە لە ماددەی ٣٩دا: «بۆ کەڵک وەرگرتنی ئازادانەی تەبەعەی تورکیا لە هەموو چەشنە زمانێک، چ لە پێوەندییەکانی تایبەتی و بازرگانی و کاروباری ئایینی و چاپەمەنی و چ لە کۆبوونەوە گشتییەکاندا، نابێ هیچ بەربەستێک پێک بێ» هەروەها: «سەرەڕای بوونی زمانێکی رەسمی، بۆ ئەم تاقمە لە دانیشتوانی تورکیا کە بێجگە لە زمانی تورکی، زمانێکی دیکەیان هەیە، دەرەتانی تەواو پێک بێ تا لە دادگاکاندا بۆ قسەکردن بەدەم، لە زمانی تایبەتیی خۆیان کەڵک وەربگرن.

بە گوێرەی ماددەی ٣٩: «حکوومەتی تورکیا وەئەستۆی خۆی دەگرێ کە خاڵەکانی هاتوو لە ماددەکانی ٣٨ - ٤٩دا وەک قانوونی بنەڕەتی بناسێ، بە جۆرێک کە هیچ قانوونێک، هیچ «رێوشوێن و هەنگاوێکی رەسمی لەدژ یان ناتەبا لەگەڵ ئەم خاڵانە نەبێ و هیچ قانوونێک بە سەر ئەواندا زێدەیان نەبێ».

بەڵام دەقی ماددەکانی ٤٠ تا ٤٥ دەری دەخا کە مەبەست لە »کەمایەتییەکان» بریتین لە: کەمایەتییە غەیرە موسوڵمانەکانی وەک ئەرمەنییەکان و یۆنانییەکان و هی دیکە ...

کار بەدەستانی حکوومەتی تورکیا بەو بیانووە کە کوردەکان وەک تورکەکان لە حکوومەتدا بەشدارن، ئەوانیان وەبەر ئەو ماددانەی لە سەرەوە باسکران و لە بارەی کەمایەتییەکاندایە نەخست.

بەم چەشنە تەنها لەماوەی چەند ساڵدا، گەلی کورد لە تورکیا لە نەتەوەیەکی هاوبەشی بە مافی وەک یەکەوە بوو بەشتێکی «نەبوو».

لە بارەی ویلایەتی مووسڵیشدا، لێرەدا تەنیا دەبێ ئاماژە بە ئەمە بکەین کە دوای ئەوەی ئەنجومەنی کۆمەڵی نەتەوەکان بۆچوونی دانیشتوانیی (واتە کوردەکان) وەرگرت، سەرەڕای ویستی خەڵکی ئەم ناوچەیە لە مەڕ دامەزراندنی حکوومەتێکی سەربەخۆی کورد، لە ٥ی ژوئەنی ساڵی ١٩٢٦دا (١٦ی جۆزەردانی ساڵی ١٣٠٥ی هەتاوی) ئەم ویلایەتەش لە لایەن بریتانیاوە خرایە سەر وڵاتی تازە دامەزراوی عێراق.

بەمجۆرە کوردستان کە تا پێش شەڕ تەنیا لە نێوان ئێران و عوسمانیدا دابەش ببوو، بە پێی ویست و داخوازی وڵاتە ئێستعمارییەکان لە نێوان چوار وڵاتی ئێران، تورکیا، عێراق و سووریا دا بەشکرا. ئەم دوو وڵاتەی دوایی واتا عێراق و سووریا پاش شەڕ لە دایک بوون.

ئەم وتارە بە تایبەتی بۆ راگەیاندنی حیزبی دیموکراتی کوردستان و رۆژنامەی "کوردستان"(ژمارەی تایبەت بە یادی ٢٠ ساڵەی د.شەرەفکەندی و هاوڕییانی) نووسراوە.

کاک دوکتور سەعید بەو شێوە کە من ناسیومە

عەلی مێهرپەروەر

سەرەتا لەسەروبەندی بیستەمین ساڵی تیرۆرکرانی تێکۆشەری ناوداری کورد کاک دوکتور سەعید سکرتیری گشتیی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران و هاوڕێکانی لە شاری بێرلینی وڵاتی ئاڵمان، هەزاران سڵاویان پێشکەش دەکەم و سەری رێز و حورمەت لە بەرانبەر گەورەییاندا دا دەنوێنم.

باسکردن لەسەر کەسایەتییەکان بەتایبەت ئەوانەی کە بوونەتە یەکێک لە مرۆڤە ناودارەکانی مێژووی گەلێک، بەشیوەیەک کە بکرێت هەموو کەلێن وقوژبنەکانی کەسایەتییەکە بپشکنرێت و بێلایەنانە لە سەری دادوەری بکرێت، ئەگەر نەڵێم نامومکین دەتوانم بڵێم زۆر ئەستەمە. چونکە کەسێک کە سەبارەت بە مرۆڤێک کە ناسیاری لەسەری هەیە دەدوێت گومانی تێدانیە کە ناتوانێت بێ لایەنی رەها بێت، بەڵکوو بەرێژەیەک بەلایەکی ئەرێنی یان نەرێنیدا دەشکێنێتەوە.

هەر مرۆڤێک خاوەن کۆمەلێک تایبەتمەندییە کە سەرجەم کەسایەتیی ئەو کەسە دەنەخشێنێت. بێ گومان لەو تایبەتمەندیانەدا خاڵی لاواز وبە هێز یان ئەرێنی ونەرێنی بوونی هەیە. بەگشتی ئەو کەسەی خاڵی ئەرێنی زۆرترە لە نێو خەڵکدا بە مرۆڤێکی باش ناودێر دەکرێت. بە کورتی کە سایەتیی هەر مرۆڤێک لەرووی رێژەی تایبەتمەندییە باش و ناباشەکانیەوە پێناسە دەکرێت. هەر چەند ئەو تایبەتمەندییانەش لە مرۆڤێکدا نەگۆڕ و چەسپاو نین و بەدرێژایی تەمەنی هەر مرۆڤێک گۆڕانیان بەسەردا دێت.

من هەوڵ دەدەم تائەو جێیە کە بیرم بڕ دەکات و بە پشت بەستن بەو ئاستە لە زانیاری کە لە سەر کەسایەتیی کاک دوکتور سەعید[دوکتور سادق شەرەفکەندی]هەمە بەهۆی ئەو ماوە کە

دەرفەت و شانازیی هاوکاریی ناوبراوم بووە، کورتەیەک لەسەر کەسایەتیی ناوبراو بنووسم. بەڵام پێش ئەوەی بچمە سەر باسەکە، ئەو پرسیارە دێتە پێش کە پێویستە وەڵامی بدرێتەوە. ئەویش ئەوەیە کە مەبەست لە باس لە سەر وەها کەسایەتییەک بە چ مەبەستێکە؟ گومان لەوەدانیە کە ئەرکیکی سەرەکییە لاوەکان وجیلی ئیمرۆ لە بەسەرهات و ژیانی کەسانی ناوداری گەلەکەمان ئاگادار بن، بەومەبەستە کە هەم بیرەوەریی میژوویی[حافظە تاریخی] گەلەکەمان بپارێزین، هەم تۆوی رێز وخۆشەویستیمان سەبارەت بە پاڵەوانای مێژووی بزووتنەوەی کورد لە دڵی لاوەکاندا چاندبێت، و هەم بتوانین دەرس لە رێباز و بیر و ئەندێشە وفیداکارییان لە رێی ئازادی وسەربەستیی نەتەوەی کورددا وەر بگرین.

من ناچمە سەر ئەو بابەتە کە کاک سەعید لە کوی لە دایک بووە یان ژیان وبەسەرهاتی مندالی و مێر منداڵی و لاوەتیی ناوبراو بگێرمەوە. بەڵکوو پتر هەوڵ دەدەم کەسایەتیی ناوبراو بخەمە روو. کاک سەعید مرۆڤێکی خاوەن پلەیەکی بەرزی خۆێندەواری بوو. خویندەوار بوون و چاوکراوەیی کاک سەعید لە پلەیەکی بەرزی خویندەواری وەکوو دوکتورا لە بەشی کیمیای شیکردنەوە[شیمی تجزیە] کە لە سەردەمی خۆیدا زۆر کەم بوون ئەو کەسانە کە لە ئیراندا خاوەن وەها پلەیەک بن، بەتایبەت کە خویندنەکەی لەوڵاتیک وەک فەرانسە ولە یەکیک لە زانکۆ بەناوبانگەکانی پاریس واتا زانکۆی ژمارە ٦ی ئەو شارە بەدەست هێنابێت. بیگومان خویندن لەفەرانسە وتوانای وەرگرتنی وەها پلەیەکی زانستی پێویستی بە زانینی زمانی فەرانسە ئەویش لە ئاستێکی بەرزدا دەبێت. کاک سەعید بەتەواوی بەسەر ئەو زمانەدا زاڵ بوو. شارەزایی لە زمانێکی گرینگی دەرەکی سەرەرای زمانی فارسی و زمانی دایکی، ئەو توانایەی پێ بەخشیبوو کە بتوانێت لە سەرچاوە زانستیەکان بە باشی کەڵک وەر بگرێت و لە رووی زانستیەوە خۆی پێ دەوڵەمەندتر بکات و بەهرەیەکی زۆرتر بە خویندکارەکانی لە زانکۆکانی تاراندا ببەخشێت.

خاڵێکی دیکەی جێی ئاماژە پێکردن ئەوەیە کاک سەعید پێش ئەوەی کورسیی زانکۆ بەرەو شاخ بە جێ بێڵیت، مامۆستا بووە ،گومان لەوەدانیە کە هەر کار وپیشەیەک خاوەن هەندێک تایبەتمەندییە کە لە کەسایەتیی خاوەن پیشەکەدا بە شێوەیەک لە شێوەکان رەنگ دەداتەوە وکاریگەری دەبێت و شوێن دادەنێت. پیشەی ماموستایەتی بۆ کاک سەعیدیش بەدەر لە و نورمە نەبوو. یەکێک لەو تایبەتمەندیانە کە ماموستایان هەیانە دلاوەلایی و بەخشەندەیی[سخاوت] یە. ماموستایان لەگواستنەوەی ئەوەی کە دەیزانن بۆ قوتابیەکانیان درێغ ناکەن، بۆیە کاک سەعیدیش بەشێک لەو بەخشەندەیی ودڵاوەلاییە کە هەیبوو و سنووری نەدەناسی لە مامۆستایەتیەکەیەوە بۆی مابۆوە. من کەم کەسم دیوە کە بەرادەی کاک سەعید دڵاوەڵا بێت. ئەو لە کاتی وتنەوەی وانە زانستیەکانی لە زانکۆ دا ئەوێش لە زانستێکی وەک کیمیا، پەنای بۆ بەڵگە و یاسا زانستیەکان دەبرد و دەی سەلماند. بۆیە نائاسایی نەبوو کاتێک لە ژیانی سیاسییشدا هیچ بابەتێکی سیاسی یان کۆمەلایەتی یان ... بە بێ بەڵگە وەرنە گرتبایە. بۆ قسە و راو بۆچوونەکانی بەڵگەی دەهێنایە و وقەناعەتی بە لایەنی بەرانبەری خۆی دەهێنا. لەخۆڕایی نەبوو کە کاک سەعید لە ئاخەوتندا راشکاو و قسە لەروو، بوێر ولەئاستیکی لۆژیکیدا جەسوور وچاونەترس بوو.

هەر چەند لە ریزی شۆرشدا بەفەرمی ئەرکی ناوبراو مامۆستایەتی نەبوو، بەڵام هەموو کات بۆ هاوڕییانی نەخشی مامۆستایەکی دڵسۆزی هەبوو و هەوڵی دەدا بنەماکانی شۆڕش وشۆرشگێری لە رووی زانستیەوە بۆ کادەرەکانی حیزب لە خولەکانی راهێناندا شی بکاتەوە. لەسەر ئەو بروایەدا بوو کە مرۆڤی شۆڕشگێر لە پەنای هەستی شۆڕشگێریدا پێویستە بە زانست و زانیاری سەبارەت بە بابەتە سیاسی و کۆمەڵایەتیەکان کە پێوەندیان بە شۆڕش و شۆرشگێرییەوە هەیە، تەیار ببێت.

وا نیە هەر کەس زانابوو، خوێندەوار بوو، مامۆستابوو،و... حەتمەن دەبێ شۆڕشگێریش بێت. یان هەر شۆڕشگێریکیش بەناچاری پیویستە پلەی بەرزی زانستیی هەبێت. ئەوە بۆ کەم کەس رێ دەکەوێت کە هەر لە تەمەنی منداڵیەوە بە هۆی بارودۆخی تایبەتیی بنەماڵەکەیەوە هەستیکی شۆڕشگێری و ئاگایی لەسەر بێبەشی و مەزڵوومیەتی گەلەکەی لا دروست بووبێت کە پاشان لە گەورەییدا بووبێت بە شعوورێکی شۆڕشگێری وبڕوایەکی پتەو و چەسپاو بۆ هەوڵدان و خەبات و فیداکاری لە رێی ئازادی و سەربەستیی گەلەکەیدا. شۆڕشگێریی کاک سەعید کوتوپڕ و یەکدا بە دوو نەبوو بەڵکوو هاوتەریب لە گەل چوونەسەری تەمەن و تێکەڵ بوون بە ژیانی کۆمەڵایەتی، هەست کردن بە زوڵم وستەمی ریژیمی زاڵ بەسەر وڵاتدا لە ناخیدا جێی خۆی کردەوە و ئەوکاتەی کە هە ر لە تافی لاوەتیدا بەتاوانێکی نەکردوو و بەهۆی مامۆستابوون و بەهۆی کوردبوون، لەزێدی باب وباپیرانی و بە تۆپزی دوور خرایەوە تا سەر ئیسقان هەستی بە بەشخوراوی و ژێر دەستەیی گەلەکەی کرد.

شۆرش و خەبات لە رێگای رزگاری گەلێکدا تەنها شێوازێکی نیە و لە تاکە روانگەیەکەوە نابینرێت یان بەواتایەکی دیکە رزگاریی گەلێک تەنها لەوە دا نیە کە خاکەکەی لە دەست دوژمنەکەی رزگار بێت، بەڵکوو هاوتەریب لەگەل ئەوەش شۆڕشگێرەکان پێویستە لە رووی ئابووری وسیاسی و کۆمەڵایەتییشەوە پلانی رزگاریی گەلەکەیان لە چنگ بێعەدالەتی و چەوسانەوە و دابینکردنی دیموکراسی وئازادییش هەبێت. کاک سەعید یەک لەو کەسانە بوو کە بروایەکی قووڵی بە عەداڵەتی کۆمەڵایەتی وئابووریش هەبوو کە هەم لەرووی سیاسی وکومەڵایەتیەوە چەشنێک لە یەکسانی باڵ بە سەر کۆمەڵگای کوردیدا بکێشێت و هەم لە رووی ئابوورییەوە ژیانی مرۆڤەکان هاوسەنگیەکیان لە نێواندا هەبێت و ئاستیک لە ژیانی نورمال بۆ هەموو خەڵکی کوردستان مسۆگەر ببێت. ئەو بۆ دابین بوونی وەها ئاوات وئامانجێک سوسیالیزمی دیموکراتیکی بە ئولگوو و نموونەیەکی باش دەزانی کە لە لایەک ژیانی ئابووریی خەڵک مسۆگەر بێت و لە لایەک ئازادیی سیاسی نەبیتە قوربانیی خۆشگوزەرانی. هەربۆیە بە توندی پشتیوانیی لەو ئایدیایە دەکرد و بەرێگەیەکی گونجاوی بۆ بەختەوەریی خەڵک دەزانی.

سەردەمی خەباتی کاک سەعید خەباتی چەکداری وژیانەکەی، ژیانی پێشمەرگایەتی وئەرکەکەی رێبەریی شۆڕشیکی چەکداری بوو . بۆیە بەو هۆیەوە هەر دەم ژیانی لە مەترسیدا بوو،[هەر وەک بە دەست تیرۆریستە نێردراوەکانی کۆماری ئیسلامی بۆ بێرلین شەهید کرا] رێبەری شۆڕشێکی وەها پێویستی بە ورە و بوێرییەکی واهەیە کە لە کاتە هەستیارەکاندا بتوانێت بڕیاری دروست بدات و ورەی هاورێیانی دەوروبەری رابگرێ و بیپارێزێ و تەنانەت بەرزیشی بکاتە وە. ئەو تایبەتمەندییە لەو پەڕی خۆیدا لە کەسایەتیی کاک سەعید دا رەنگی دەدایەوە و هەموو ئەو کەسانەی کە ئەو گەورە پیاوەیان دەناسی دانیان بە ورەی بەرز و خۆڕاگریی ئەودا دەنا و تەنانەت موخالیفەکانیشی نەیان دەتوانی حاشا لە وەها تایبەتمەندییەک بکەن. ئەو بوێرییە تەنها لە بواری مەیدانەکانی شەڕی داسەپاوی ریژیمدا نەبوو، بەڵکوو مرۆڤ بۆ دەربڕینی را وبۆ چوونی خۆی لەهەموو هەلو مەجێکدا پێویستی بە چەشنێک لە ئازایەتی و چاو نەترسی هەیە. کاک سەعید لە ئاخاوتنەکانیدا لە هەر کۆڕ و کۆمەلێکدا بە راشکاوی و جەسوورانە قسەی دلی خۆی دەکرد و ئەهلی نان بە قەرزدان و چاو نووقاندن لە ئاست راستییەکاندا نەبوو.

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

بۆ کەسێک زۆر گرینگە کە خەڵکیی بروا ومتمانەیان پێی بێت، گومان نەخەنە سەر قسەکانی و ئەوە کە دەیڵێت بەدڵنیاییەوە لەلایەن جەماوەرەوە لێی وەر بگیرێت. ئەو متمانە بەدەست هێنانە کاری ڕۆژێک و دوو ڕۆژ نیە، بەڵکوو کاری ساڵانێکی دوور و درێژە. هەر چەند لە کیس چوون و لە دەست دانی متمانە، پێویستی بەو هەموو ساڵە نیە. ڕاستوێژی وراستگۆییش لەو تایبەتمەندییانەن کە لە هەندێک کەسایەتیدا خۆ دەنوێنن. بەخۆشیەوە کاک سەعیدی جێی باسی ئەم بابەتە خاوەن وەها خەسڵەتێک بوو. زۆر کەس لە تەمەنی گەورەساڵیدا نازناویکیان پێ دەبرێت کە جاری واهەیە ئەرێنیە وجاری واشە نەرێنی ونگەتیفە، بەڵام کاک سەعید پاش لەدایکبوونی ناوی [صادق]ی لەسەر دانرا هەرواش بوو تالەژیاندا مابوو مرۆڤێکی ڕاستوێژ، قسەلەروو، بێ رووەدربایست و ئەوەی لە دڵیدا بوایە، بەزمانیش دەری دەبڕی وباکی لەکەسێک نەبوو کە ئەوەیش خۆی لە خۆیدا جۆرێک لە بوێرییە. ئەوەی کەدەی گوت قسەی دڵی بوو، وانەبوو کە بەزمان شتێک بڵێت و لەدڵیدا بە پێچەوانەکەی بیر بکاتەوە، بۆیە خەلک بڕوایان بە وتەکانی هەبوو وگۆمانیان نەدەخستە سەر قسەکانی و ئەوە بۆ ڕێبەرێکی شۆرشگێر تایبەتمەندییەکی بەرز وبەنرخ ولەهەمان کاتدا پێویستە.ڕەنگ بێت «صادق» بوون بۆ ئەو ئەرکێک بووبێت کە هەر لە منداڵیەوە پێی ئەسپێردرابێت.

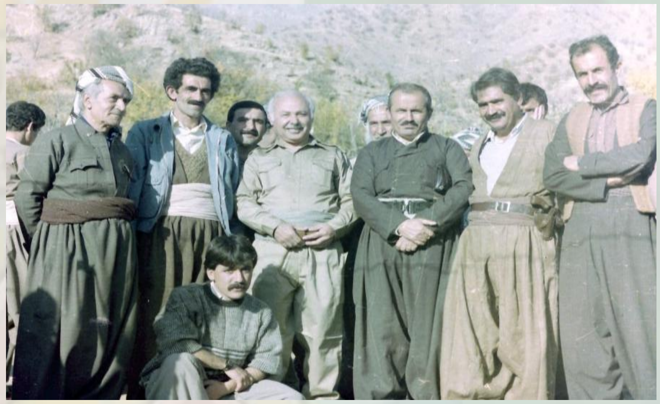

کاک سەعید بەخۆشیەوە ئەو دەرفەتەی بۆ ڕەخسابوو کە لەمەکتەبی گەورە پیاوی مێژووی بزووتنەوەی کورد واتا دوکتور قاسملوو پەروەردە ببێت. ئەو مەجال و دەرەتانەی بۆ ڕەخسا کە چەم و خەمی بەڕێوەبەری واتا[مدیریت]ی ڕێکخراوێکی پان وبەرین و جەماوەریی وەک حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران لە تەنیشت قاسملووی مامۆستای بەباشی فێر بێت و لەو بوارەشدا کەم نەهێنێت. کاک دوکتور سەعید بۆ خۆی کەسێکی بە بەرنامە وخاوەن پلان بۆ کارەکانی بوو،هەروەک پێشتریش باسمان کرد ماموستا بوو، کە ماموستاکان هەرچەند لە رووی زانیاری و شارەزایی بە سەر وانەکانیشدا زاڵ بن، بەڵام هەر پێویستە لە هونەری بەڕێوەبەریی پۆلەکەشدا شارەزابن. ئەوە لە خۆێدا ڕاهێنانێکی باش بووە بۆ کەسێک کە بەڕێوەبەریی حیزبێکی گەورەی لە هەلومەرجێکی دژواردا کەوتبێتە ئەستۆ. بە ڕاشکاوی دەتوانین بلێن کە کاک سەعید بەڕێوەبەرێکی باش بوو بەو مانایە دەیزانی کەسی شیاو بۆ پۆستی شیاو دابنێت، ڕێز لە تێکۆشانی هاوریانی بگرێت و بایەخ بە کارەکانیان بدا، ولەئاست کەم وکووریەکان و هەڵە و کەمکاری هاورێکانیدا بی دەنگ نەبیت. کەسێک بوو کە بەکردەوە بنەماکانی بەڕێوەبەریی[مودیریەت] بەڕێوە دەبرد. سەرەڕای بە برشت بوون لە بەڕێوەبەریدا تاکرەو و دیکتاتۆر مەسلەک نەبوو، و ئەهلی ڕاوێژ و پرسورا لە وەرگرتنی بڕیاردا بوو. هەرچەند وەک باس کرا هەموو کاتێک بەراشکاوی ڕای خۆی دەردەبڕی، بەڵام لە بەرانبەر دەلیل و بەڵگەی بەرانبەری خۆیدا قەناعەتی هەبوو.

کاک دوکتور سەعید لە هەمانکاتدا بۆ ڕاپەراندنی کارەکان زۆر جیدی بوو، و لە بەرانبەر گنخاندن و شل و وێلی لەکارەکاندا لەکەس خۆش نەدەبوو، بەڵام لەژیانی تایبەتیدا مرۆڤێکی قسەخۆش و مەجلیس گەرم بوو. سەرەڕای ئەوەی پلەی زانستیی ئەو لە بواری ئەدەبیاتدا نەبوو بەلام بۆخۆی دەستی نووسینی باڵای هەبوو. بەتایبەت لە نووسیی بابەتی سیاسی و کۆمەڵایەتیدا. هەر وەها لەگەڵ ئەوەی شاعیر نەبوو بەڵام شیعرناس بوو، زۆر شیعری شاعیرانی لە بەر بوو بەتایبەت ئۆگریی بە شێعری حافزەوە زۆر بوو. زۆر جار دەمدیت بە وردبینییەکی سەیرەوە پارچە شێعری شاعیرانی کوردی بۆ نموونە شاعیری بەناوبانگ شێرکۆ بێکەسی بە دەستخەتی خۆی دەنووسیەوە ولەبەری دەکرد.

نامهەوێ بە ئەنقەست هەرچی خەسڵەتی باشە بیدەمە پاڵ کاک دوکتورسەعید، بەڵام لەهەمانکاتیشدا بەهەڵەی دەزانم ئەگەر تایبەتمەندییەکی بەرزی ببێ و من پێی بزانم، بیشارمەوە. بۆ نموونە بەراستی ئەو کەسێک بوو کە زۆر بە سادەیی دەژیا و خۆشی لە زەرق وبەرقی تەشریفات نەدەهات و تەنانەت لێیشی قەڵس بوو. سادە وساکاری وخاکی بوون، ژیانی پێشمەرگایەتی بۆئەو ئاسان کردبوو. ئەوە ڕاست بوو کە کاک سەعید هەموو هاورێیانی بەیەک چاو سەیر دەکرد بەڵام وەک هەموو کەسێک لە بواری ژیانی تایبەتی خۆیدا کۆمەڵێک دۆستی نزیکی هە بوو کە لە دۆستایەتیدا لەگەلیان زۆرسەمیمی و بە وەفا بوو.

کەسایەتیی کاک سەعید ئەو کاتە بەتەواوی خۆی دەرخست کە بەرپرسایەتیی ڕاستەوخۆی ڕێبەریی حیزبی دیموکراتی پاش شەهید کرانی کاک دوکتور قاسملوو کەوتە ئەستۆ. بەواتایەکی دیکە دەتوانین بڵێین تائەو کاتەی دوکتور قاسملوو لەژیاندا مابوو، کاک دوکتور سەعید لە سێبەردا دەژیا و جگە لە بەڕێوەبردنی ئەرکە پێ سپێردراوەکانی لە حیزبدا کەمتر خۆی دەر دەخست، یان دەر دەکەوت و دەناسرا. بەلام کاتێک کە بووبە سکرتێری حیزب ئەو کات هەموو توانا و داهێنانی خۆی لە لایەک بۆ سارێژ کردنەوەی برینی قووڵی شەهیدکرانی کاک دوکتور قاسملوو لە جەستەی حیزب و بزووتنەوەی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، ولە لایەکی دیکە بۆ بەرەو پێشبردنی کاروبارەکانی حیزب تەرخان کرد. هەر چەند ماوەی سکرتیریی کاک دوکتور سەعید چەند ساڵ زیاتری نە خایاند و ئەویش هەر وەک مامۆستاکەی کەوتە بەر تیری تیرۆریستەکانی کۆماری ئیسلامی و شەهید کرا و بۆ جارێکی دیکە حیزبی دیموکرات سکرتێرێکی بە وەج و بزووتنەوەی کورد ڕۆڵەیەکی هەڵکەوتووی خۆی لە دەست دا، بەڵام ئەوە کە لێرەدا دەتوانم بە ڕاشکاوی قامکی لە سەر دابنێم ئەوەیە کە ئەگەر مەرگ مەجالی ژیانی پتری بە کاک دوکتور سەعید بدایە زۆر بە باشی دەیتوانی ئەو برینە کە ئاماژەم پێ کرد سارێژ بکاتەوە و جێی بەتاڵی قاسملوو بەباشی پڕ بکاتەوە. بەڵام سەد مەخابن ئەو دەرفەتە نە بۆ ئەو ونە بۆ حیزبی دیموکرات ونە بۆ کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا، نە ڕەخسا.

هەر وەک لە سەرەتای ئەم بابەتشدا باسم کرد بۆ کەسێک ئەستەمە بتوانێت هەموو کون و قوژبنەکانی کەسایەتیی مرۆڤێک بپشکنێت و سەری لێ دەر بکات. بۆیە ئەوەی کە لەسەرەوە سەبارەت بەو کەڵە پیاوەی مێژووی جووڵانەوەی کورد باسم کرد، مشتێک لە خەرواری تایبەتمەندییەکانی کاک دوکتور سەعید بوو.

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

تیرۆری د.شەرەفکەندی پەڵەیەکی دیکەی تاوان بە تەوێڵی ڕیژیمی ئیسلامیی ئیرانەوە

برایم جەهانگیری

دوای تیرۆر کردنی ڕێبەری هەڵکەوتەی گەلی کورد د.عەبدولرەحمان قاسملوو کە هەم زەربەیەکی کاریگەر بوو لە جەستەی حیزبی دیمۆکرات و هەمیش زەبرێکی گران لە سەنگەری ئازادیخوازان و ئاشتیخوازان لە سەرتاسەری ئیراندا، ڕەنگدانەوە و کاردانەوەی ئەو تیرۆرە بۆ ماوەیەکی کورت هەم خەلکی کوردستانی نیگەران کرد و هەم سەرجەم ئازادیخوازانی تاساند.
بەڵام بوونی ڕێبەرو مودیرێکی شارەزای وەک د.سادق شەرەفکەندی هەر زۆر زوو ئەو تەمەی ڕەواندەوە کە داخوا دوای نەمانی سەرکردەیەکی وەک د.قاسملوو حیزبی دیمۆکرات چی بەسەر بێت!؟ چی پێ نەچوو ئەو کەلێنە و بۆشاییە تارادەیەکی زۆر پر بۆوە و حیزب وەک جاران لەمەیدانی خەبات دا چالاک بۆوەو لە هەندەرانیش و لە نێو کۆر و کۆمەلی نێو دەوڵەتی دا وەک رابردوو جێگەی دیار و دەنگی دلێر بوو. ئەو هەڵسو کەوتە لە ڕاستی دا پەیامێکی بۆ بکوژانی د.قاسملوو هەبوو بەو مانایە کە ئەوان بە کوشتنی د. قاسملوو لەڕاستی دا نە تەنیا هیچ دەسکەوتێکیان نەبوو بەلکوو ئەو تۆسقالە ئابرووەی بەدرو و دەلەسە و لەژێر پەردەی دیپلۆماسی فریو دەرانەی دنیای دەرەوە دا هەیان بوو ئەویشیان لەدەست دا، دیارە بە ئاشکرا نا ئاشکرا بەلام هەموو هیز و لایەنێک ئەنگوستی تاوانی بەرەوە بەرپرسانی هەرە سەرووی ئێرانی درێژ کرد.
د.شەرەفکەندی کەسێک بوو کە هەموو تێکۆشیرێک و نیشتمانپەروەرێک فەخری پیوە دەکرد بەڵام چۆن بوو بەو کەسایەتییە کە ببێتە جێگەی متمانەی خەڵک و هەموو نیشتمانپەروەرێکی کورد شانازی پێوە بکات،دەبێ چ هەورازو لێژێکی بڕیبێ تا گەیشتبێ بەم پلەو پایە سیاسییە و کۆمەلایەتییە؟ لە پاش لە دەست دانی باوکی و ڕاست ئەو کاتەی کە بەرپرسایەتییەکەی دەکەوێتە سەر شانی براگەورەکەی خۆی واتە شاعیر و ئەدیبی ناوداری کورد مامۆستا هەژاری نەمر سەرەتای بیری کوردایەتی لەمێشکی دا چەکەرە و چرو دەردەکات، ئەو بە بیرەوەری و یادگارەکانی کۆمارەوە خۆشەویشتی کوردو کوردستانی پەیدا کرد و لە ناو کۆرو کۆمەلی روناکبیری ئەو سەردەم دا بیری کوردانەی فراوانتر کرد و بە تایبەتی کاتێ بۆ دیتنی دەورەی دۆکتورا چوو بۆ فەرانسە و لەوێ چاوی بە مامۆستاو بیرمەندی بە توانای گەلی کورد و حیزبی دیمۆکراتی کوردسان د.قاسملوو کەوت ڕاستەو خۆ دەستی بە کار کردن لەگەڵ حیزبی دیمۆکراتی کوردستان کرد .
د. سادق وەک سەرکردەو ڕێبەرێک بە دوو قۆناخی پێویست وجێگەی سەرنج دا تێ پەڕی، هەم لە نێو کۆرو کۆمەڵی ڕۆناکبیریدا پەروەردە بوو و خۆی پەروەردە کردو هەم لە ناو کۆری یاران داو لە خەباتی سەختی شاخ دا بوو بە پۆلای ئاودراو، ئەم دوو ئەزموونە وای کرد کە ئەم سەرکردەیە هەم لە بواری تئۆرییەوە مرۆڤێکی بەتوانا بێت و هەم لە باری کردار و مودیریەت دا کەسێکی شۆرشگێر و بە برشت بێ. د.سادق هەرگیز نەدەبوویە پاشکۆی بیرو ئەندێشەی کەس و خۆی بیری دەکردەوە و پاشان بریاری دەدا لەناو بۆچوونە جیاجیاکان دا کام بۆچوون هەلبژیرێ. لەگەرمەی چەپ خۆشەویستی دا هەرگیز تەبلیغاتی ئەو کاتەی بەناو چەپەکانی قەبوول نەکرد ولە حالێک دا زۆر ڕووناکبیری ئەو کات دروشمی پر زەرق و بەرقی دنیای چەپ هەڵی فریواندبوون ئەو بیری کوردانەو ناسیۆنالیستی هەلبژارد و لە ناو ریزەکانی تیکۆشەرانی دێمۆکرات دا خۆی دیتەوە. لەگەرمەی خەباتی سەختی شاخ دا خۆی پێگەیاند و هەرلەوێش بوو بە مودیرێکی لایق و بەتوانا و ڕێبەرێکی بە برشت لە باری تئورییەوە .
د.سادق شەرەفکەندی لە ماوەی بوون بە ئەندامی ریبەری واتە لە کۆنگرەی 4 بەم لاوە زیاتر وەک بەشی ڕاگەیاندن و بەرپرسی بەشی رادیۆ لە حیزب دا کاری دەکرد، لەم بارەشەوە وەک مرۆڤێکی ژۆرنالیست و ئاگا لە هەموو مەسەلەکان زۆر بە وردی سەرنجی دەدا رووداو و پێشهاتەکانی ئێران و جیهان ولە زۆر بوار دا بابەتی بە پیز و جێگەی سەرنجی دەنووسی. لە هەموو هەلسو کەوتەکانی کاربەدەستانی ئیرانی بەوردی ئاگا بوو و لەسەر زۆربەی ڕووداوەکانی ئەو کات بابەتی سیاسی و لێکدانەوەی زانستی و مەنتیقی هەیە. د.سادق لەبواری بیرو هزرەوە زۆر شتی جیگای سەرنجی هەیە و نیشان دەدا کە بەرامبەر بە مەسەلەی کورد و رزگاری لە ژێر دەستەیی دا چەند بە ئیمانە و چەندە بە باوەرە بۆ سەرکەوتنی خەباتی گەلی بن دەستی کورد. لە پەیامی سوپاس و پێزانینی د.سادق کە بە بۆنەی هاودەردی خەلکی کوردستان بەدوای تیروری د. قاسملوو دا بلاو کرایەوە هاتووە"با لاوانی کورد کور و کچ باش بزانن کە ژیان لە ئەسیری و ژێر دەستەیی دا و، بەسەرشۆری و شەرمەزاریەوە چەندە بێ قەدرو قیمەتە و لە بەرامبەر دا هەڵمژینی هەوای پاک و بێگەردی سەربەرزی و ئازادی چەندە خۆش ودلرفێنّ".
د.سادق لە هەمان کات مرۆڤێکی واقع بین بوو و باوەری بە ئالو گۆر و بەرەو پێش چوونی هەموو کۆمەلگا هەبوو، هەر گیز بە شیوەیەکی دۆگم چاوی لە پێشهاتەکان نەدەکرد، ئەو بەپێچەوانەی هێندی مرۆڤی ویشکەرۆ کە لایان وا بوو کورد و حیزبی دێمۆکرات بێ قاسملوو وەجاخ کوێر دەمێنیتەوە هەر دەس بەجێ داوا لە لاوان دەکات کە بێنە ریزی تێکۆشەرانی دیمۆکرات و بەتایبەتی کەلینی د.قاسملوو پر کەنەوە، ئەو زۆر بەراشکاوی دەلی "ئاشکرایە کە گەلی کورد وەجاخ کوێر نییە و خاوەنی دەیان و سەدان قاسملووبووە و هەیە.تایبەتمەندی قاسملوو ئەوە بوو کە لێوەشاوەیی و زانایی خۆی لە خزمەت رزگاری و ئازادی گەلەکەی دانابوو.
دوای شەهید کردنی د.قاسملوو شەهید د.شەڕەفکەندی بەحەق جیگرێکی شایستە بوو بۆ ئەو ڕێبەرە و بۆ پۆستی حەساسی سکرتێری حیزبی دیمۆکرات،ئەو بە هێنانە ئارای گەلاڵەی بەرەی یەکگرتوو لەراستی دا زەبرێکی کوشندەی لە پەیکەری ڕێژیمی ئیسلامیی ئێران دا و هیواو هومێدی خستە دل و دەرونی ئازادیخوازانی ئێران بە گشتی و کوردستانیش بە تایبەتی. هەر بۆیە سەردەم دارانی ترۆر و ریبەرانی جەهل و خورافات پیلانی تیرۆری هاورێ د.سادق شەرەفکەندی یان دارِشت و بە داخەوە لە ٢٦ی خەرمانانی سالی ١٣٧١ بەرامبەر بە ١٧ سیپتامبری ١٩٩٢ لە ریستورانی میکۆنوس لە ولاتی ئالمان لە حالێکدا بۆ تاو توێ کردن و لێک نزیک بوونەوەی ئۆپۆزیسیۆنی ئێرانی قەراری چاوپیکەوتنییان هەبوو هاورێ دەگەڵ هومایون ئەردەلان و فەتاح عەبدولی نوری دیهکوردی کەوتنە بەر دەسترێژی چەند بەکرێ گیراوێکی ڕێژیمی ئیسلامیی و شەهید کران.

ئەگەرچی ڕەوتی خەباتی ڕزگاریخوازانەی گەلی کورد بە لەدەستدانی ئەو دوو سەرکردە بلیمەتە ناوەستێ بەڵام با ئەو ڕاستیە تاڵە بزانین کە پڕکردنەوەی کەلێنی هێندە گەورە تەنیا بە یەکریزی و ڕێکخستنی ناو ماڵی کوردان دەستەبەر دەبێ . هەر هەنگاوێک بۆ یەکریزی و تەبایی و ڕەبایی، وفاداریە بۆ ئامانجی پیرۆزی شەهیدان و وەگەڕ خستنی تەوژمێکی بە گوڕتری خەباتی ڕەوای گەلەکەمانی بە دوادادێ .

یادی شەهید شەرەفکەندی و هەموو شەهیدانی ڕێگای ئازادی لە دڵدا زیندوو.

چەند پەیڤێک لە سەر بیر و ئەندێشە و ڕوانگە و بۆچوونەکانی د.سادق شەرەفکەندی.

ئەحمەد شێرەبەگی

ئەگەر بمهەوێ وەڵامی ئەم پرسیارە بدەمەوە وپێناسەیەک لە ڕوانگەو بیر و بۆچوونەکانی دوکتور سەعید وەک هاوڕێ و دۆستێکی ئەم چەند ساڵەی خۆم بکەم دەبێ بڵێم کە .کاک سەعید خاوەن و هەڵگری گەلێک ڕوانگەو بیرو بۆچوونی شەففاف و ئاشکرا بوو کە باسکردنیان حەوجێی بە کاتێکی زۆر هەیە .بۆیە من بەکورتی تەنیا ئاماژەبە یەک ڕوانگەو بۆچوونی ناوبراو دەکەم.

دیارترین ڕوانگەی دوکتور سەعیدکە بەلای من گرینگتریانە هەستی نەتەوەییخوازیی و کوردایەتی ناوبراو بوو . ئەم هەستە بەتەواوی لە بیری دوکتور سەعید دا پەنگی خواردبۆوە کە دەکرێ بڵێم کەسایەتی وچوارچێوەی هزریی دوکتور سەعید ی تەنی بوو و شکڵی پێ گرتبوو..ئەمەش سروشتی بوو، دەکرێ بڵێم ڕێشەیەکی مێژوویی هەبوو و بیرێکی ئاوا بە بێ هۆ لە دوکتور سەعید د ا سەری هەڵنەدا بوو . دوکتور سەعید لە نێو چوارچێوەی بنەماڵەیەکی نیشتمانپەروەری کورد دا پێ دەنێتە دونیا . سەردەمی منداڵی هاوکاتە لە گەڵ هەڵایسانی شەری دووهەمی جیهانی و هاتنی هێزی هاوپەیمانان بۆ ناو خاکی ئێران، هاوکاتە لە گەڵ تێکشکانی نازیسم لە ئاڵمان و فاشێسم لە ئیتالیا،.هاوتەریبە لە گەڵ پەرەگرتنی سۆسیالیزم و هەڵکردنی شنە بای ڕزگاریی زۆرێک لە گەلان و دروست بوون و شکڵ گرتنی زۆر وڵات ، سەرئەنجام هاوکاتە لە گەڵ دامەزرندانی کۆماری کوردستان لە مەهاباد.

لە لایەکی دیکە کاک سەعید برا چووکەی عەبدولرەحمان شەرەفکەندی " مامۆستا هەژار" شاعیری نیشتمانی کۆماری کوردستان بوو. ناوبراو بە چاوی خۆی ئاڵای کۆماری کوردستان دەبینێ کە لەسەر دامو دەزگاکانی حکوومەتی دەشەکێتەوە. بە شەوقەوە پێدەنێتە قوتابخانە و بە زمانی شێرینی کوردی دەرس دەخوێنێ و مێشکی بە نۆتەکانی سروودی کوردایەتی سەردەمی کۆمار زاخاو دەدرێ. هەر بۆیە بوونی ئەودیاردانە دەبنە هۆی ئەوە کە کاک سەعید هەر لە تەمەنی منداڵی یەوە تێکەڵ بە کەشی سیاسەت و کوردایەتی بێ و یەکەم بەردی بناغەی کۆشکی کوردایەتی لە دەروویندا دابمەزرێ. بیری نەتەوەیی بۆ کاک سەعید دەبێتە یەکەم ئامانج ومەشغەڵی ڕووناکی ڕێگای تێکۆشانی دوارۆژی . .کەسایەتی کاک سەعید هەر لەژێر کارتێکەریی و ڕووناکی ئەم بیرەدا گەشە دەکا. بە جۆرێک کە چ ئەوکاتەی وەک مامۆستا لە بوارەجور بەجۆرەکانەوە مامۆستایەتی کردوە و وانەی کوتۆتەوە، چ ئەوکاتانەش بە کردەوە دێتە نێو بزووتنەوەی کوردستان وتێکۆشانی سیاسی خۆی دەست پێدەکات و پاشان جڵەوی ڕێبەرایەتی حێزبی دێمۆکرات بەدەستەوە دەگرێ ئەو بیری نەتەوەخوازی یە بەتەواوی لە هەستان و دانیشتن و گوتارو نوسینەکانی دوکتور سەعید دارەنگ دەدەنەوە و دەردەکەون.

دوکتور سەعید شارەزای مێژووی کوردە وخوێندنەوەیەکی زانسیی یانەی لە سەر مێژووی سەرهەڵدان و بزووتنەوەکانی کورد هەیە.ئەو لە نووسینی" کورتە مێژوویەک لە جووڵانەوەکانی کورد"دا ئاماژە بە هۆکارەکانی سەرهەڵدان، کەمایەسی یەکان و تێکشکانەکانی ئەو جووڵانەوانە دەکا، هەر بۆیە لە گۆرەپانی بە کردەوەدا بە دیدێکی زانستی یانەو واقێعبینانە دەروانێتە داهاتووی کورد. لە دوورە ڕوانینی خۆی دا کێشەی کورد و مافەکانی بەرامبەر بە نەتەوەی فەرمانڕەوا شی دەکاتەوە و ئەوانەی ئێران تەنیا بە فارسەوە دەبەستنەوە دەکاتە مەسەلەیەکی دیار و بەرجەستە. دوکتور سەعید بۆ دامەزراندنی ئێرانی داهاتوو ناچیتە ژێر ئاڵای هیچ بەرەیەکەوە کە لایەنەکانی ئەو بەرەیە باوەریان بە چارەسەری مافی نەتەوایەتی گەلانی ئێران نەبێ.خەتێکی سووری پان بەسەر بیری سەڵتەنەتخوازی دا دەکێشێ و بۆ هەمیشە ئەو سیستمە بۆ داهاتووی ئێران ڕەتدەکاتەوە. بە خوێندنەوەیەک کە لەسەر ئەم سیستمە هەیەتی دەزانێ و لێی ڕوونە مافی نەتەوایەتی و دیاریکردنی چارەنووس لە گەڵ سیستمی دواکەوتوانەی سەڵتەنەتی لە ناتەبایی دایە و بە هیچ شکڵێک ناتوانێ خۆی لە گەڵ مافی نەتەوەیی وپلۆرالیسمی سیاسی گەلانی ئێران بگونجێنێ . پاشان زۆر لێبڕاوتر و شەففافتر لەمە لەسەر مافی نەتەوەی کورد لە ئێران دا دەدوێ و بێ ئەوەی هیچ شک و گومانێک لای کەس درۆست بکات زۆر بە ڕاشکاوی دەڵێ: ئەوە ڕاستە کە ئێران بە درێژایی مێژوو لە یەکگرتوویی و موزاییکی نەتەوە جیاجیاکان پێک هاتووە، بەڵام هیچ شتێک هەتا هەتایی وئەزەلی نیە، چ هۆیەک هەیە بۆ ئەوەی کە ئەگەر چەند نەتەوە ١٥٠٠ ساڵ پێکەوە ژیاون، نەکرێ لێک جیا بنەوە و جیالە یەکتری بژین؟ مەسەلەکە ئەو هەلومەرجە کە ئەمڕۆ لە ئارادایە.

دوکتور سەعید باوەڕی تەواویی بە سەربەخۆیی و بە یەکپارچەیی کوردستان هەبوو. زۆرجار ئەو کاتەی بەرپرسی یەکەمی حیزب بووە ورێبەرایەتیی حیزبی وەئەستۆ گرتوە بە بێ ترس و

دڵەڕاوکە و بە ئاگاهییەوە یارمەتیدەری ئەو بەشەی کوردستان بووە کە پیوستیی بە یارمەتیی حیزبی دێمۆکرات بووە . لەو جێگایەی پێویست بووە قازانجی نەتەوەیی وە پێش قازانجی حیزبایەتی داوە و لەم ڕێگایەش دا باجی بۆ داوە. لەبەر ئەوەی دوکتور سەعیدلە حیزب›› وەک ئامرازێک بۆ گەیشتن بە مافی نەتەوایەتی دەیڕوانی. باوەڕی وابوو حێزب دەتوانێ بۆ قۆناخێک لە ژیانی کۆمەڵ کارساز بێ بەڵام هەتاهەتایی نیە ولە قۆناخەکانی دیکەدا کۆمەڵگە حیزبی خۆی دیاری دەکات.

با نموونەیەکی دیکە بێنمەوە بۆ ئەوەی بەس بێ کە دوکتور سەعید چەندە شانازیی بە کورد بوون دەکا. لە ڕێورەسمی ١٠ساڵەی دامەزرانی رادیۆدەنگی کوردستانی ئێران داکاک دوکتور سەعید لە سەرنەتەوەیی خوازی و مافی نیشتمانیی کورد دەڵێ:

...دەبێ شانازی بە خۆمان بکەین کە کوردین. خەبات بۆ مافی نەتەوایەتی خەباتێکی پیرۆز و ڕەوایە . تەنیا کوردە ئەمڕۆ بە کردەوە لە گۆڕەپانی سیاسیی ئێران دا بۆ ئازادی خوێنی دەڕژێ و قوربانی دەدا.کەواتە هیچ کەس ناتوانێ لە ئێران دا خۆی بەسەر کورد دا فەرز بکات . من وەکوو کورد نە لە هیچ کەسێکی کەمترم نە زیاتر....

لەو سەردەمەداکە هێڵە فیکری یەکانی چەپی کلاسیک لە قاڵبی سوسیالیزمی مەوجوود دا باڵی بە سەر کەشی سیاسیی ئێران دا کێشا بوو و بیری نەتەوەخوازی و دیاریکردنی مافی چارەنووس لە ڕوانگەی زۆرێک لە هیز و لایەنە ئێرانییەکانی سەر بەم ڕێبازە فکرییە ئیرتجاعی و دواکەوتووانە پێناسە دەکرا، ئەم بیرە ڵێبراوانەی دوکتور سەعید ئەوکاتەیە کە دەبێ هەڵوێستەی لە سەر بکرێ و گرینگی و بایەخیان پێ بدرێ.

دوکتور سەعید لەو سەنگەرەشەوە بێ ئەوەی بکەوێتە ژێر تەوژمی ئەو تێئۆریانە، لەبیری نەتەوەخوازی بە هەموو توانایەوە دیفاعی دەکردو هەڵوێستی دەگرت. راستی و دروستیی ئەم بیرەی دوکتور سەعید ئەو کاتە بۆ هەموو لایەکی سەلمێنرا و دەرکەوت کە دیتمان چۆن هەستی نەتەوەیی و سەربەخۆییخوازی لە نێو گەلانی بلۆکی شەرق داکە زیاتر لە حەفتا ساڵ بێدەنگ و کپ کرابوون تەقیەوە و بوو بە هۆی هەڵوەشانی ئەو بەرەیە و جیابوونەوە و دامەزراندنی دەوڵەتی سەر بەخۆی خۆیان؟

لەکۆتایی دا دەڵێم: شەهید دوکتور سادق شەرەفکەندی بەر لە هەموو شتێک کوردێکی دێمۆکراتی چەپ بە مانای وشە بوو. باوەڕێکی یەکجار قووڵی بە دامەزراندنی کۆمەڵگایەکی دادپەروەرانە لە سەر بنەمای سۆسیالیزمی دێمۆکراتیک هەبوو. بۆ ئەم مەبەستەش زۆر لێبڕاوانە و بوێرانە پشتیوانیی لەم بیرۆکەیە کرد. یەکێک لەو کەسانە بوو کە بەتەواوی پشتی دوکتور قاسملووی ڕیبەری بۆ پەسەندی کورتە باسێک لە سەر سۆسیالیزم›› گرت کە لە کۆنگرەی شەشەمی حیزبدا هاتە بەرباس و مشتومڕ و هەڵلایەکی زۆری لێکەوتەوە.

گەشتێک بە نێو بیر و بۆچوونەکانی دوکتور سادق شەرەفکەندیدا

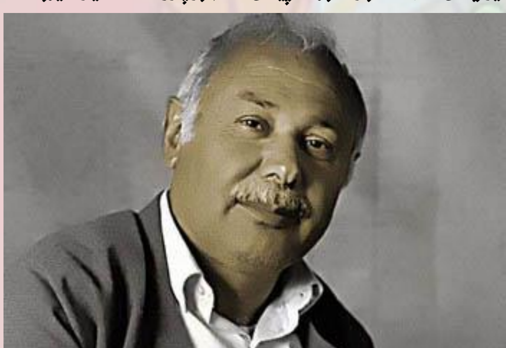

بە شێوەیەکی گشتی دەبێ هەر کەسێک بتوانێ لە نێوخۆی حیزبدا بۆچوونی وەک بۆچوونی موخالیف دەرببڕێ و بە شێوەیەکی ئازادانە بۆ (بردنەپێشی) ئەم بۆچوونەی لە نێو حیزبدا، هەوڵ بدا. لە کۆنفرانسەکان و کۆبوونەوە حیزبییەکان دا، ئەو بۆچوونەی رابگەیەنێ و لە کۆنگرەی داهاتوودا کە پێک دێ بۆچوونی خۆی بەرێتە پێش. دەتوانێ نامیلکەی نێوخۆیی هەبێ، لە نامیلکەی نێوخۆیی دا بیرو ڕای خۆی بێنێتە گۆڕێ و داکۆکیی لێ بکا، بەڵام لە دەرەوەی حیزب، دەبێ هەوڵ بدا وەک یەکەیەک، وەک گشتێک (حیزب) پێشان بدا.

دەبێ دێموکراسیی تەواو هەبێ قسەی من لە سەر دەنگدانەوەکەی لە دەرەوەی حیزبە. وەک وتم (موخالیفان) تەنانەت دەبێ بتوانن لە نامیلکەی نێوخۆیی حیزب دا، بۆچوونی موخالیفی خۆیان دەرببڕن. بگەڕێینەوە سەر دەوڵەتی دێموکراتیک، بۆ وێنە نوێنەری ڕەسمیی وەزارەتی دەرەوەی دەوڵەتێکی دێموکراتیک ناتوانێ بچێ بۆچوونی خۆی، ئەگەر موخالیفی بۆچوونی دەوڵەت بێ و بۆخۆشی سەر بە حیزبێکی ئوپۆزیسیۆن بێ، دەرببڕێ... لە نێوخۆی حیزبیش دا دەبێ ئەوەندە دامەزراوەی دێموکراتیک هەبن کە هەر کەسێک بتوانێ رای خۆی دەرببڕێ و کار بۆ پێشچوون و سەرکەوتنی بکا.

لە وتووێژی دوکتور شەرەفکەندی لەگەڵ «سەعید راهنما» دا، گۆڤاری «مهرگان»، هاوینی ١٣٧٢

ئەگەر خەڵک حکوومەت بە هەڵبژاردە و نوێنەری خۆیان بزانن

لە دنیای پڕ پێچ و خەمی ئەوڕۆدا ئەو شتە سەرەکییە کە دەتوانێ دەستەبەری سەربەخۆیی راستەقینەی سیاسی لە وڵاتی ئێران دا بێ »دێموکراسی»یە و، «بەستراوەیی» ئاکامی بێ ئەم لا و ئەولای دیکتاتۆری و سەرەڕۆییە. تەنانەت لە باری ئابووریشەوە هەر وەک گوتمان «خودکفایی» مانایەکی روونی نیە، ئەوە دێموکراسییە کە نەخشی هەرە کاریگەر دەگێڕێ، هیچ وڵاتێک ناتوانێ خۆ لە پێوەندیی ئابووری لەگەڵ وڵاتانی دیکە ببوێرێ. بەڵام بۆ ئەوەی ئەو پێوەندییە نەبێتە بەستراوەیی، پێویستە کە خەڵکی وڵات لە کارو باری ئابووری و بەرهەمهێنان دا چالاکانە و دڵسۆزانە بەشداری بکەن، ئەمەش وەدی نایە مەگەر لە سایەی دێموکراسییەوە یانی کاتێک کە خەڵک حکوومەت بە هەڵبژاردە و نوێنەری خۆیان بزانن و هەست بە کاریگەر بوونی بەشداریی خۆیان لە کاروباری بەڕێوەبردنی وڵات دا بکەن...

وتاری: «دیکتاتۆری و سەربەخۆیی»، نووسینی دوکتور شەرەفکەندی، رۆژنامەی «کوردستان»، ژمارە ١٤٣، خەزەڵوەری ١٣٦٧

نەبوونی ئازادیی بەیان، تایبەتمەندیی سیستمێکی دیکتاتۆر

نەبوونی ئازادیی بەیان دەبێتە هۆی ئەوە کە ئەو کەسەی یان ئەو تاقمەی بە هەر شێوەیەک حکوومەتیان بە دەستەوە گرتوە، هەرچی پێیان خۆش بێ و هەر شتێکی بە فکریان بگا ئەنجامی بدەن بێ ئەوەی بزانن نەتیجەو ئاکامی ئەو بڕیارەو ئەو هەڵوێستە لە کۆمەڵ دا و لە وڵات دا چۆن بووە و چۆن دەبێ و کەم و کوڕییەکان _ ئەگەر هەن _ چۆن و لە چ ڕێگایەکەوە دەکرێ چارەسەر بکرێن. ئەوە (ش) دیکتاتۆری پێک دێنێ، یان روونتر بڵێین: بەرگرتن و لابردنی ئازادیی بەیان یەکێک لە تایبەتمەندییەکانی بەرچاوی رێژیمێکی دیکتاتۆر و سەرەڕۆیە.
وتاری « ئازادی دەربڕینی بیرو ڕا لە کۆماری ئیسلامی دا»، کتێبی هەڵبژاردەیەک لە وتارەکانی دوکتور سادق شەرەفکەندی، ل ١١٦ و ١١٥

گرنگیی خەبات بۆ ئازادیی ژنان

ئەرکی سەر شانی ئەنداامان و لایەنگرانی حیزبی دێموکراتە کە زۆر بە جیددی و بە شێلگیرییەوە تێ بکۆشن بۆ گەیشتن بەو ئامانجە پیرۆزە (نەهێشتنی زوڵم و زۆر لە سەر ژنان) و بە هەموو توانایانەوە یارمەتیی برایان و خوشکان و بابان و دایکانی کوردستانە خۆشەویستەکەمان بدەن. لە بیرمان بێ کە خەباتی ئێمە بۆ گەیشتن بە ئازادی و بەختەوەری لایەنی جۆربەجۆری هەیە کە خەباتی چەکداری لە دژی دوژمنی داگیرکەر و چەوسێنەر تەنیا یەکێک لەوانەیە و خەبات بۆ ئازادیی ژنانیش کە نیوەی کۆمەڵن، یەکێکی دیکە لەو لایەنانەیە کە گرنگییەکەی زۆر لە خەباتی چەکداری بۆ ئازادیی گەلی کورد کەمتر نیە.
وتاری «رۆژی جیهانی ژن» بە بۆنەی ١٧ای رەشەمەی ١٣٦٣ لە رادیۆ دەنگی کوردستانی ئێران بڵاو بۆتەوە

یاسای زۆرداران

«تا کاتێک لە دنیادا ماف و ئازادییە ئینسانییەکان، «تابع»ی هەوا و هەوەسی زۆرداران بێ و قانوون لەلایەن زۆردارانەوە بنووسرێ، نەک هەر تێرۆریزم بەڵکوو زۆر کاری دیکەش مانایەکی دیاریکراویان نابێ و زۆرداران دەتوانن هەموو جووڵانەوەیەکی عادڵانە و هەموو ڕاپەڕینێک و کردەوەیەکی شۆڕشگێڕانە بە خیلافی قانوونەکانی خۆیان دابنێن و بە عینوانی تیرۆریزم مەحکوومی بکەن، لە بەرامبەردا هەموو جینایەتێکی خۆیان بەڕەوا و عادڵانە و قانوونی لە قەڵەم بدەن».
وتاری تیرۆریزم بە چی دەڵێن «کتێبی» هەڵبژاردەیەک لە وتارەکانی دوکتور سادق شەرەفکەندی ١٣٦٨_١٣٦٢،لاپەڕەی ١٦٦
ئەم وتارە بە تایبەتی بۆ راگەیاندنی حیزبی دیموکراتی کوردستان و رۆژنامەی "کوردستان"(ژمارەی تایبەت بە یادی ٢٠ ساڵەی د.شەرەفکەندی و هاوڕێیانی) نووسراوە.

لە پەراوێزی تیرۆری میکۆنووسدا

هاشم رۆستەمی

لەگەرچی میکۆنووس ناوێکی خاریجی و هی رێستوورانێکیشە کە لە یەکێک لە گەڕەکەکانی شاری بێرلینی وەڵاتی ئاڵمان هەڵکەوتوە، بەلام ئێستا بۆ کوردەکان نەک هەر ناوێکی ئاشنایە بەڵکوو بێ ئەوەی کورد بۆ خۆی ویستبێتی ئەو ناوە ناوێتەی مێژووە پر کارەساتەکەی بووە. هەر کە ناوی میکۆنووس دێت دەسبەجێ تیرۆر و جینایەت لە لایەک و، عەدالەت و قەزاوەتیش لە لایەکی دیکەرا وێکرا دەبنە هەوێنی بیر و ئەندێشەمان. تیرۆر و جینایەتێک کە کۆماری ئیسلامیی ئێران کردی و عەدالەت و قەزاوەتێکیش کە دەستگای قەزایی ئاڵمان لە خۆی نیشان دا. جگە لەم دوو مەوزوعە، هەر کە باسی رێستوورانی میکونووس، تیرۆری میکۆنووس یا دادگای میکۆنووس دەکرێ، دەسبەجێ دیمەنێکی تاڵ و خەمهێنەر، دێمەنی لە خوێنا شەڵالی تەرمی شەهید شەرەفکەندی و هاورێیانی دێتە بەرچاو. دیمەنێکی تاڵ کە وەبیرهێنەرەوەی زۆر کارەساتی تراژیدیای مێژووی گەلە ماف زەوتکراو و غەدر لێکراوەکەمانە.
بیست ساڵ بەر لە ئێستا لە ناوەندی ئورووپای ئازاد و لانکەی دێموکراسی و مافی مرۆڤدا دەستی تیرۆریستەکانی کۆماری ئیسلامیی ئێران گەیشتە کۆمەڵێک لە باشترین تێکۆشەرانی ڕێگای رزگاریی کوردستان و، لەو هێرشە بەرنامەڕیژی کراوەدا مخابن دوکتور سادق شەرەفکەندی ناسراو بە دوکتور سەعید، سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، هاوڕێ لە گەڵ کاک فەتاح عەبدولی بەرپرسی حیزب لە ئورووپا، کاک هومایون ئەردەلان نوێنەری حیزب لە ئالمان و نووری دێهکوردی شەهید بوون. لە پێوەندی لە گەڵ ژیان و خەباتی ئەو

شەهیدانەو چۆنیەتی شەهید بوونیان و ماجەرای میکۆنووس بە گشتی لەم سالانەی رابردوودا زۆر شت باس کراوە و بە دەیان و بگرە بە سەدان بابەت و وتار نوسراوە و بلاو کراوەتەوە، تەنانەت هەر لەم پێوەندیەدا چەند کتێبێکیش نووسراون و و ئامادە کراون. هەرکام لەو نوسراو و بابەتانە لە روانگەی جۆراوجۆر و لایەنی جوراوجۆر تیرۆر و دادگای میکۆنووسیان باس کردوە. بەلام رادەی خەساری ئەو تیرۆرە و ئاکامەکانی ئەوەندە بەر بڵاون کە دیسانیش دەکری خاوەن نەزەران و نووسەران لە گۆشە نیگای دیکەوە باس لە لایەنەکانی دیکەی ئەو مەسەلەیە بکەن.

ئەمە راستە کە پێشتریش و لە زۆر ولاتی دیکەش دەستی رەشی تیرۆریستەکانی کۆماری ئیسلامیی ئێران گەیشتبووە گەرووی ئازادیخوازانی ئێران و رزگاریخوازانی کوردستان. بە واتایەکی دیکە هێشتا خەڵکی کوردستان لە خەمی لە دەستدانی دوکتور قاسملوو سکرتێری گشتیی حیزبدا بوون کە جینایەتی میکۆنووس رووی دا.

هەر وەک ئاماژەم پێ کرد پێشتریش کۆماری ئیسلامیی ئێران سەدان کردەوەی تیرۆریستیی لە نێوخۆی ئێران و گۆشە و کەناری جیهان لە دژی نەیارانی سیاسیی خۆی بەرێوە بردبوون، بەلام ئەوەی کە تیرۆری میکۆنووس لە کردەوە تیرۆریستیەکانی دیکەی کۆماری ئیسلامی جودا دەکاتە ئەوەیە کە ئەم جارەیان تیرۆریستەکانی کۆماری ئیسلامی نەک هەر نەیانتوانی وەک بەرزەکی بانان بۆی دەر بچن، بەلکوو بە هۆی ئازایەتیی دەزگای قەزایی ئاڵمان، کۆماری ئیسلامیی ئێران لە تەواوەتیی خۆیدا توشی رووڕەشیەکی مێژوویی بوو و تێوەگلانی بەرزترین دەستەلاتدارانی رێژیم لەو تیرۆرەدا بە ئیسبات گەیشت. کاربەدەستانی رێژیم زۆر هەوڵیاندا کە بە دانی بەرتیل و تەماعی بازرگانی و ... ئەو کردەوە تیرۆریستیەشیان وەک کردەوەکانی دیکەیان دیزە بە دەرخۆنە بکەن. بەلام بە خۆشیەوە لەو بوارەدا بە تەوای ناکام بوون و سەرئەنجام دادگای ئالمان لە ١٠ی ئاپریلی ١٩٩٧ بریاری خۆی دا. بە پێی ئەو بریارە لە لایەک سەزا بۆ تیرۆریستەکان دیاری کرا، لە لایەکی تریشەوە ئەو جینایەتە وەک کردەوەیەکی تیرۆریستیی دەولەتی ناسێندرا کە لەو دا سەردەمدارانی کۆماری ئیسلامی، خامنەیی و رەفسنجانی و... نەک هەر تێیدا مەحکووم کران، بەلکوو حوکمی گرتنی عەلی فەللاحیان کە ئەوکات وەزیری خاریجەی کۆماری ئیسلامی بوو، درا.

دادگای میکۆنووس لە مێژووی دەستگای قەزایی ئالمان دا بە پر جنجاڵترین دادگای ئەو وڵاتە دێتە ئەژمار.

ئەو دادگایە بۆ ماوەی ٥ ساڵان بەردەوام بوو، بە هەزاران لاپەڕە لە بەلگە و بازجوویی و قسەی شاهیدەکان و ... لە جەریانی ئەو ٥ ساڵ دادگایە دا تۆمار کراون. لێرە دا جێی خۆیەتی کە هەم سوپاسی سەربەخۆیی دەستگای قەزایی ئاڵمان بکەین هەم رێز بگرین لە شەهامەت و ئازایەتیی ئاغای بەنی سەدر و رێزدار پەرویزی دەستماڵچی کە بە ئامادە بوونیان لە دادگادا و، دانی شاهیدی و هێنانی شاهیدی تر، زۆر کۆمەگیان بە دادگا کرد.

لە کاتێکدا کە دوکتور شەرەفکەندی لە حەیات دابوو، وەک تێکۆشەرێکی رێگای رزگاریی کوردستان و دێموکراسی بۆ ئێران دابیم چقلی چاوی کار بەدەستانی کۆماری ئیسلامی بوو. ئاخر ئەو دوای شەهید کرانی دوکتور قاسملوو، زۆر بە لێهاتوویی نەک هەر رێبەرایەتیی حیزبی کرد بەلکوو شێلگیرانە لە هەوڵی ئەوە دابوو کە لایەنە جۆراوجۆرەکانی بەرهەڵستکاری رێژیم لە دەوری یەک کۆ بکاتەوە تا بە یەکگرتوویی هەم بە گژ رێژیمی کۆنەپەرستی کۆماری ئیسلامی دابچنەوە و هەم وێکرا کار بکەن بۆ دابینکردنی ئێرانێکی دوور لە زولم و ستەم. هەر وەک دەزانین لە کاتی شەهید کردنیشیدا ئەو هەر لەو پێوەندیەدا لە گەڵ کۆمەڵێک لە کەسانی موخالیفی رێژیم لە رێستوورانی میکۆنووسدا کۆبوونەوەی هەبوو. تیرۆریستەکانی کۆماری ئیسلامی لەو کردەوە تیرۆریستیەدا هەم ویستیان دوای تیرۆری شەهید قاسملوو زەبرێکی تر لە پەیکەری حیزبی دێموکرات بدەن هەم ناکۆکییش بخەنە نێوان ئوپۆزیسیۆنی ئێرانی و حیزبەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان. ئەوان بە پێی پلانێکی لە پێشدا دارێژراو هەوڵی ئەوەیان دابوو کە لە جەریانی تەقە کردندا تەنیا دەسترێژ لە هەیئەتی حیزب بکەن و ئەوانی تر زەربەیان وێ نەکەوێ تا دواتر هەم کردەوەکەی خۆیان بە ئەستۆی ئەوان دابێنن و هەم دوو دڵی و بەد گومانی لە بەینی ئوپۆزیسیۆنی سەرانسەری و خەڵکی کوردستان دروست بکەن. بە واتایەکی دیکە کار بەدەستانی کۆماری ئیسلامی ویستیان کورد گوتەنی بە بەردێک دوو کێل بشکێنن. هەم دوکتور و هاورێیانی شەهید بکەن هەم تەفرەقە لە نێو ئوپۆزیسیۆن بنێنەوە.

بەڵام بە خۆشیەوە هەر وەک چۆن لە کاتی ژیانی دا، شەرەفکەندی هۆکاری لێک نزیک بوونەوەی بەرهەڵستکارانی رێژیم بوو، شەهید بوونیشی هەر بوو بە چقڵی چاوی کار بەدەستانی کۆماری ئیسلامی و ئەو جار دادگایەکی خاوەن سەڵاحیەتی وڵاتێکی بە دەسەڵاتی ئورووپایی مۆری تیرۆریست بوونی لە تەوێڵی کۆماری ئیسلامی دا.

پێم وایە جێی خۆیەتی لێرەدا و لە پێوەندی لە گەڵ رەوتی دادگای میکۆنووسدا رەخنەیەک لە خۆمان چ وەک تاکەکانی کورد چ وەک ئەندامانی حیزبی دیموکرات بگرین. شەهیدانی جینایەتی میکۆنووس کورد بوون، سەرکردەی حیزبێکی کوردی بوون، لە پێناو رزگاریی کورد و کوردستاندا شەهید کرابوون، کەوابوو دەبوو حیزبی دێموکرات و خەڵکی کوردستان بیان توانیبا لە جەریانی ٥ ساڵ بەردەوامیی کاری دادگادا زۆر بەهرە بەرداریی سیاسی بکەن تا لەو رێگەیەوە خزمەت بە ئامانجەکانی شەرەفکەندی بکەن، کەچی وەک راستییەکی تاڵ دەبێ ئاماژە بەو راستیە بکەین کە مخابن کورد بە گشتی و حیزبی دێموکرات بە گشتی کەمترین بەهرەبەرداریی سیاسیان لەو قەزیەیە نەکرد. کەچی ئەندامانی رێکخراوی موجاهیدینی خەڵک بە ئامادەبوون لە بەر دەرگای دادگا و بە تایبەت لە کاتی دەر کردنی بریاری نیهایی دا زۆرترین بەهرەبەرداریی سیاسیان لێ کرد. ئەوان هەم پشتیوانیان لە بریاری دادگا دەکرد هەم تەپڵی ریسوایی رێژیمیان لێ دەدا و هەم توانای رێکخراوەیی خۆیان بە جیهانیان نیشان دەدا.

ساڵێک دوای بریاری داگای ئاڵمان و دیاریکردنی سەزا بۆ تاوانباران و مەحکوم بوونی کۆماری ئیسلامی لە دادگادا، ئەو کات من وەک پەنابەری سیاسی لە هەولێر خۆم بە کۆمیسارپای بەرزی پەنابەران ناساندبوو و بەرپرسی کومیتەی کار و باری پەنابەران لە هەولێر بووم. بۆ زیاتر ریسوا کردنی کۆماری ئیسلامی وەک رێژیمێکی تیرۆریست لە لایەک و رێز گرتن لە بریاری دادگای ئاڵمان لە لایەکی تر، لە کومیتەی پەنابەراندا بریارماندا کە لە ساڵرۆژی بریاری دادگادا کە دەکاتە ١٠ ئاپریل، رێپێوانێکی بەرفراوان بۆ بەردەرگای یوئێن وەرێ بخەین. دوای ئامادەکاریی تەواو، لە گەڵ نوێنەرایەتیی حیزب لە هەولێر پێوەندیمان گرت ولە مەبەستی خۆمان ئاگادارمان کردن و داوامان کرد کە حیزبیش بە گوێرەی مومکین لەو حەرەکەتەدا بەشدار بێ.

رۆژی رێپێوانەکە لە پەیامی حیزبدا وێرای ئاماژە بە کارەساتی میکۆنووس و لایەنە جۆراوجۆرەکانی تر، پێشنیار کرابوو کە رۆژی ١٠ ئاپریل بکرێتە رۆژی بەربەرەکانی لە دژی تیرۆریزم. ئەمن هەر ئەو کات، ئەو پێشنیارەم پێ درووست بوو، کەچی مخابن تا ئێستاش حیزب بۆ خۆی کە خاوەنی قەزیەکەیە و بۆخۆی پێشنیارەکەی مەتـرەح کـردوە، بە جیـدی کـاری بـۆ ئەو مەبەستە نەکردوە. دەبا لە بیستەمین سالیادی کارەساتی میکۆنووسدا ئەو پێشنیارە جارێکی تر بێتەوە بەرباس و بەئەرکی خۆمانی بزانین کە بۆجێگرتنی ئەو پێشنیارە هەوڵ بدەین.

بەرز و بەرێز بێ یادی دوکتور شەرەفکەندی و هاورێیانی

مەرگ و نەمان بۆ رێژیمی تیرۆریست و تیرۆریستپەروەری کۆماری ئیسلامی،

ئەم وتـارە بە تـایبەتی بۆ راگەیاندنی حیزبی دیموکراتی کوردستان و رۆژنامەی "کوردستان"(ژمارەی تـایبەت بە یادی ٢٠ سـاڵەی د.شەرەفکەندی و هاورێیانی) نووسراوە.

کاک د. سەعید، بەو جۆرەی لە دڵی من دابوو!

سەید عەلی هاشمی

دوکتۆر سادقی شەرەفکەندی لە لای من و لە نێو دڵی من, چۆن بوو بەو شێوەیە یادی دەکەم. ئـەو سـەرەڕای ئـەوەی کـە پسپۆرێکی بەمشوور و غەمخۆرێکی بە تـەواو مەعنا بۆ نەتـەوەکەی بوو، زانایـەکی هـەڵکـەوتـوو لـە بـاری مێژوو فەرهـەنگ وئـاداب و رسوومی گەلەکەی خۆی و هەر وەها بە غیـرەت و بـە زیبک و کـەم وێنـە لـە نێو هـەموو سـەرکردەی هێزە شۆڕشگێرەکانی کوردستـاندا بـوو. بەڵام لە هەمووی سەیر تر ئەوە بوو کە دەتکوت لە ناو جەرگەی کوردەواریدا گەورە کرابوو. سەرکردەیەکی بێ هەوا، بێ ئیفـادەو تەکەببور بوو. من زۆر جار بیرلـەوە دەکەمەوە کە ئـەو بەشێکی زۆر لـە ژیـانی دوور لـە نیشتمانی خۆی جا چ بەهۆی خوێنـدن و مامۆستایی یان کاری شەخسی، لە شار و دوور لـە کۆمـەڵی کـوردەواری ژیـانی بردبـووە سـەر ، بـەڵام بـە کـردەوە دەتکـوت دەنێو جـەرگـەی دێهـاتی کوردەواریـدا گـەورە بـووە. لـە نێو کـۆڕی هاوسەنگەرانیدا خوێن شیرن وروحسووکییەکی تـایبەتی هەبوو ، بزەی سەر لێوەکانی و نێوچاوانە پاکەکەی و رووخۆشییەکەی، نیشـاندانی موحیبەتـە راستگۆیانەکەی ، هاورێیـانی دێنایە سەر ئەو باوەڕەی کە بەبێ دوودڵی پشتی پێ ببەستن.

یەکی دیکە لە سیفەتە هەرە پاکەکانی ئەو، ئەوە بوو کاتێک قسەت دەگەڵ دەکرد بەشێوەیەک خۆی دەنوانـد کـە پیـاو پێیوابوو لەگـەڵ پێشمەرگەیەکی سادەو سادق قسـە دەکـا، نـەک دەگەڵ سەرکردەیەک یان سکرتێرێک. هەر بۆیەش ئەو سەرنجراکێشییەی ئەو، وای لە پیاوی دەکرد کە هەم دەردی دڵ و هەم باسە گرینگەکانی ناو بازنەی تەشکیلاتی حیزبەکەمان بەبێ پێشەکی (موقەدەمە) دەگەڵی باس بکەین. فەرقێکی دیکە و گەورەییەکی دیکەی ئەو لە گەڵ جێ نشینەکانی دوای خۆی(بە هەردووک باڵی حیزبی دێموکراتەوە) ئەوە بـوو، هـەر داوایەکی بە نووسراوە لێیکرابا، ئەو داوایە هەرگیز بێ جواب نەدەماویەوە، جا چ نامەکەی بە دڵ با یان بە دڵی نەبا، با نامەکەش سیاسی نەبا ویان هی کەسێک لـە سـەتحێکی خوارێ دا بـا، بۆ ئەو هیچ فەرقی نەبوو، هەر ئەو سیفەتانە و ئەو جۆرە مودیرییەتە بوون کە وایان کردبوو ئەو بە هاسانی برینی لە دەستدانی رێبەری مەزن د.قـاسملوو سـارێژ بکـا و کـەلێنی بـێ قاسملوویی پڕ بکاتەوە .

کاک سەعید لەو رۆژەوە بوو بە سکرتێری گشتیی حیزب زۆر بە خێرا وەک کارگی بەهار هەڵتۆقی وەک چرایەکی روونـاک و هیوابـەخش گەشەی کـرد و جێگـای لـە نـاو دڵـی نەتەوەکەی و هاورێیانیدا کردەوە و تەمومژی غەمی لەبن نەهاتووی شەهیدبوونی د. قاسملووی لە سەر کوردستانی رۆژهەڵات وهاوسەنگەرانی رەواندەوە. بۆیە دەبێ دڵنیـا بـێ هـەر چەنـدە بیست ساڵ بە سەر شەهید بوونیدا تێدەپەرێ، بەڵام لە ناو بیرو هەستی رێبوارانیدا وەک ئەوە وایە بیست رۆژ لەمەوبەر کۆچی دوایی کردبێ.

کاک سەعیدی مێژوونووس، بە شەهید بوونەکەشی مێژوویەکی دیکەی بۆ شەهیدانی سەربەرزی حیزبی دێموکرات لە نێو جەرگەی ئوروپای ئازادیخواز بۆ مەزلوومیەتی گەلەکەی چەسپاند، دادگای لێوەشاوەی ئەڵمان و خوێنی شەهیدانی میکۆنووس رێبەری کۆماری ئیسلامی ئیران و گەورە بڕیاردەرانی رێژیمی تێرۆریستی ئێرانی لە قەفەزی (ممنوع الخروج) ی هـەتـا هەتاییدا بەستنەوە.

یادی شەهیدانی میکۆنووس لە دڵی رێبوارانیدا هەمیشە بە زیندوویی دەمێنیتەوە.

سلاو دەنێرم بۆ گیانی پاکی شەهیدان دوکتۆر سادقی شەرەفکەندی، فەتـاح عەبدولی، هومایوونی ئەردەڵان ونووری دێهکوردی و هەموو شەهیدانی کوردستان.

بیرەوەرییەکی هەندەران لەگەڵ شەهید فەتـاح عەبدولی

دوای شەهید بوونی نەمر د. قاسملوو، هێزە سیاسییەکانی کوردستان بۆ پاراستنی گیانی ئەندامانی رێبەرییان کەوتبوونە نەهێنیکاری. کاک برایم جۆرابچییش لە وڵاتی سوید یەکێک بوو لەو کادرانە کە هەم دیسیپلینی حیزبیی دەپاراست و هەم زۆریش نەهێنیکار بوو. رۆژێک زەنگی بۆ لێدام زۆر بە سرتە بە تەلەفوون پێی گوتم لە فلان سەعات دەچی کاک فەتاحی دێنی، لە پاریسڕا دێت، بەڵام لەوێ قسەی دەگەڵ ناکەی و ئەوەش نیشانە نەهێنیەکەیەتی ، لەبیرت نەچێ.

کاتێک چوومە شوێنی دیاریکراو، دۆزینەوەی کاک فەتاح لە بەر حەشیمەتی زۆر بۆ من کەمێک سەخت بوو، بەڵام ناو نیشانی من بۆ کاک فەتاح زۆر هاسان بوو (بە دوو شەقە و یەک لاق) یەکێک هاتە پێش و وتی تۆ سەید عەلی؟ من فەتاحم! دەستمان دەملی یەک کرد و وەسیەتەکەی کاک برایم لە بیر چۆوە.

شوێنی کۆبوونەوەکە لە دەرەوەی ستۆکهۆڵم بوو، دەبوو خەتی ٧٣ م گرتبا، منیش بۆ یەکەم جار بوو کاک فەتاحم دەدی و ئەویش پێموایە یەکەم جاری بوو دەهاتە سوید، تۆشی بیرەوەریی پێشمەرگایەتی بووین و ڕێگاکەم گوم کرد و سەرم لێشێوا. نیزێک بە کاتژمێرێک لە ناو شاردا بی ئەوەی بزانم بۆ کوێ دەچم هەڵسووڕام، جارێک نا جارێکیش کاک فەتاح وا دەکا، تەح..... لەو شارەی؟ کوڕە خۆ دەڵێی بەحرە! هەربنەی نایە! من وامدەزانی هەر پاریس گەورەیە، خۆ دەسکان لە دووی ئێرە ناکا، منیش بۆ ئەوەی خۆم نەشکێنم بە کاک فەتاحی نیشان بدەم کە ئەو سەید عەلییە نیە کە لە دەشتی لاجانی پیرانشار مەڵەغانی دەکێشاو شەنە و درمەغی دەکرد، ئێستا لە سوید زمانی هەندەران فێر بووە و تابلۆیان دەخوێنێتەوە، خۆش خۆش چاوم لە تابلۆی سەرجادە دەکرد و بە زەحمەت وبە منگە منگ دەمخوێندنەوە، بە هیچ ئاکامێک نەگەیشتم. مەجبوور بووم لە لای کیوسکێک ماشێنەکەم ڕاگرم. تاکسیەک لەوێ ڕاوەستابوو، خەڵک لە سەف ڕاوەستابوون، رووم لە سەفەکە کردو پرسیم کێ خاوەنی ئەو تاکسیەیە، کوڕێکی کورتەباڵای سەر ڕەش لە سەفەکە هاتەدەر و وتی من. داواوی یارمەتیم لێکرد، پرسیم چۆن خەتی ٧٣ وەبینم؟ لە حاستەخۆ منی سووڕاند و وتی بەڕێی خۆتدا بگەڕێوە، ئەوە خەتی ٧٣ یە، کە هاتمەوە ناو ماشێنەکە کاک فەتاح بەو سەحنەی کە دیبووی پێدەکەنی، پرسی ئەرێ ئەوە چ بوو؟ ئەو کوڕەت دەناسی؟ منیش زانیم تازە خۆ هەڵکێشانەکەم هیچ سوودێکی نیە و شۆفیری تاکسی ریسەکەی لێ کردوومەتەوە خوری، وتم ماڵت نەشێوێ کاک فەتاح بەحری چی وپاریسی چی!! ڕێم لێون بووە و سەرم لێشێواوە، دەنا ئەوسەرەو سەری ستۆکهۆڵم نیو سەعاتە ڕێ نابێ. هەزار جار یادت بەخێر بێ کاک فەتاح گیان.

سڵاو دەنێرم بۆ ڕووحی پاکی شەهیدانی میکۆنووس و سەرجەم شەهیدانی کوردستان

سەید عەلیی هاشمی

ئەو ئەلفوبێیەی د.شەرەفکەندی فێری کردین!.

قادر وریا

بۆ ستوونی بەرلەماڵاوایی ڕۆژنامەی 'کوردستان" ژمارە ٥٩١ (تایبەت بە یادی ٢٠ ساڵەی شەهیدبوونی د.سادق شەرەفکەندی و هاوڕێیانی) نووسراوە.

بیست ساڵ لەمەوبەر، لە بەرە بەری پایزێکی دڵڕفێنی داوێنی قەندیلدا،ڕاست لەو کاتانە دا کە خۆمان بۆ گەڕانەوەی ئامادە دەکرد، هەواڵی شەهیدبوونیمان بۆ هات. چەند تاڵ بوو! مێژوو لە ئێمە دووپات دەبۆوە. دیسان بە ڕۆژی هەینی، لە دەقتەری سیاسییەوە، نەفەریان بۆ ئاگادارکردنمان نارد. جارێکی دیکە سکرتێری گشتی و چەند هاوڕێیەکی بەوەجمان، ببوون بە نێچیری تیرۆریزمی دەوڵەتیی کۆماری ئیسلامیی ئێران، ئەمجاریش پێتەختێکی ئورووپا،شایەدی ڕژانی خوینی ڕێبەرێکی کورد و چەند هاواڵێکی بوون. سەرلەنوێ سەرنجی ڕاگەیەنە گشتییەکان لە سایەی تاوان و غەدرێکی دیکە کە لە کورد کرابوو، چۆوە سەر بزووتنەوەی کورد و ئەو پیلانانەی لە سەر ڕێی نەتەوەکەمانن. دیسان بە شێوەی نائاسایی گەڕاینەوە شوێنی کار و قۆڵهەڵماڵین لە نووسین و گوڕاندن و ئەو ئەرک و کارانەی لەوکاتانە دا دەبێ بیانکەین. دووبارە خۆ ئامادەکردن بۆئەوەی لە ئاستی چاوەڕوانیی نەتەوەیەک دابین کە ٣ ساڵ پێشتر،د.قاسملوو و ئێستاش جێنشینی ئەو ڕێبەرەیان لێ ئەستاندبوو.

٣ ساڵ پێشتر کە هەواڵی شەهیدکرانی د.قاسملوو بڵاو بۆوە، ئەومان شک دەبرد بۆ ئەوەی بە خەڵک بڵێین نیگەران مەبن،د.شەرەفکەندیمان هەیە کە دەتوانێ جێنشینێکی شیاو بێ بۆ ئەو ڕێبەرە بە توانایە. ئێستاش دەبوایە بە خەڵکەکەمان بڵێین، راستە لە دەستدانی ئەو ڕێبەرە گەورانە، خەسارێکی گەورەن، بەڵام ئێمە و ئێوە بۆمان نییە ناهومێد بین.حیزبێک کە ئەم ڕێبەرانەی پێگەیاندوە، ڕێڕەوان و قوتابیانی ئەوتۆشی لە گەڵ ئەواندا بۆ بەردەوامیی ڕێگاکەیان و ئەرکەکانیان پەروەردە کردوە کە ئەگەر کەسێک بە تەنیاش نەتوانێ جێگای ئەوان پڕبکاتەوە، بە کاری بە کۆمەڵ و بە گیانی هەستکردن بە بەرپرسایەتی دەتوانین وا بکەین کەمتر بۆشایی نەبوونی ئەوانمان پیوە دیار بێ. هەر واشمان وت، هەر واشمان کرد. بەو هاودەردی و هاوپێوەندییە بەرینە کە لە ڕادەی کوردستان و لە ڕادەی ئۆپۆزیسیۆنی ئێران و لە ئاستی ڕێکخراو و کەسایەتییە دێموکرات و مرۆڤدۆستەکانی جیهان لە گەڵ حیزبی دیموکرات شایەدی بووین، بۆ مەگەر دەکرا غەیری ئەوە بکەین کە لێمان چاوەڕوان دەکرا؟

چەندین ساڵ لەمەوبەر دێڕە شێعرێکی فارسیم دیوە کە ناوەرۆکەکەی ئەوە بوو"لە خدریان پرسی تەمەنی درێژ چ سوودێکی بۆ تۆ تێدابووە بێجگە لە دیتنی مەرگی ژمارەیەکی زیاتر لە ئازیزانت" کە ئاوڕ لە رابردوو دەدەمەوە ودەبینم زۆر لەو کەسانەی بوون و مانیان لە مانی من بۆ نەتەوەکەیان و خەباتی ڕزگاریخوازانەی خەڵکی کوردستان، پێویستتر بوو، و هەر لەو کاتەش دا خۆشم دەویستن و هیوای خۆم و حیزبەکەم و نەتەوەکەمم لە سەر بنیات نابوون، لە ژیان دا نەماون وشەهید بوون، ئەو پرسیارە لە خۆم دەکەم،ئەرێ خۆشیی ئەو زۆرتر ژیان و دەرەنگتر مردنە بۆ مەمانان لە چێ دایە؟ بە تایبەتی کە بە حوکمی کار و ئەرک و بەرپرسایەتییەکەم، دەبێ ناوە ناوە(جارێک بە بیانووی یادی١٠ ساڵە و جارێک بە ناوی ٢٠ساڵە، ئەمجارەیان بۆ ئەمیان و جارێکی دیکە بۆ ئەویان) بچمەوە نێوقووڵایی ئەو ساتە تاڵ و ناخۆشانەی ئەم کارەساتانەیان تێدا روو دا. هێندێ جار دڵی خۆم بەوە خۆش دەکەم کە

حیکمەتێک لەم مانەوەیە دا هەیە. دەبێ کەسانێکیش هەبن بۆ بەرزراگرتنی یادی ئەوانی پێش خۆیان، بۆ پێشگرتن لە نیشتنی غەور و ژیلەمۆی فەرامۆشی لەو بیر و ئەندێشانەی کە

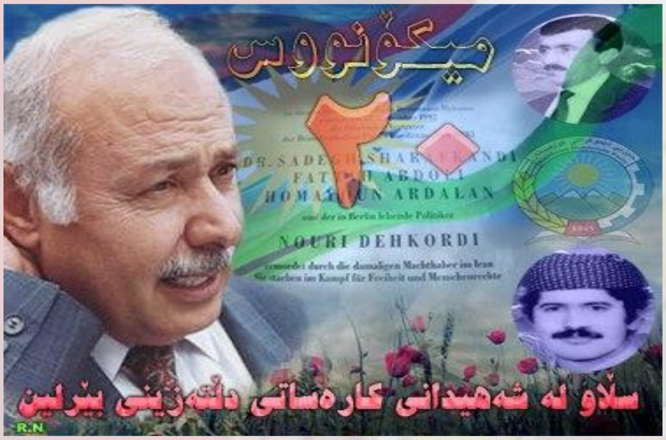

هەتا دەیان ساڵی دیکەش دەتوانن وەک گەوهەر بدرەوشێنەوە. دەبێ کەسانێکیش بمێنن بۆ ئەوەی شایەدی بدەن لە سەرئەم هەمووە پاکی و خاکی و گەورەیی و بەخشەندەیی پێشەوا و پێشەنگانی قۆناغە سەختەکانی رابردوو. غەدرێکی گەورە دەبێ، ئەوانەی دەڕۆن بکەونە بەر بێئەمەگیی ئەوانەی دێن. ئەمەش روو دەدا ئەگەر کەسانێک نەبن سەرنجی تازەهاتووەکان بۆ لای ئەم مێژووە بە خوێن نەخشاوە رانەکێشن و شێعرەکەی ئەحمەد موختار بەگی جافیان بە گوێ دا نەدەن کە " بە بێقەدری بە سەریا رامەبوورن حورمەتی بگرن ئەم خاکە شیرینە..."

بیست ساڵ لەمەوبەر ئەوکاتەی ژمارەی تایبەت بە شەهیدبوونیمان، ئامادە دەکرد، بە دوورم دەزانی شانس و شانازیی مان و بەشداری لە ژمارەی پێنج ساڵە و ١٠ ساڵەی شەهیدبوونی ئەو رێبەر و مامۆستایەی خۆمم دا هەبێ.ئەوا نەمردم و بەشداری ئامادەکردنی ژمارەی تایبەتی رۆژنامەیەکم کە یادی ٢٠ ساڵەی شەهید بوونی یەکێک لە سەرنووسەرەکانی خۆی دەکاتەوە. هەر ئەو سەرنووسەرەی کە ئەلف و بێی کاری راگەیاندن و رۆژنامەنووسیی شۆڕشگێڕانەی پێ وتین. بەڵام گرنگتر لە ئەلفوبێی نووسین، ئەلفوبێی سادەژیان و جیدی بووون وشۆڕشگێڕی وشێلگیربوون و هەستکردن بە بەرپرسایەتی لە ئاست نەتەوە و نیشتمان و بەرهەمی خەبات و فیداکاریی تێکۆشەرانی پێش خۆمانی فێرکردین.

دوکتور شەرەفکەندی لە نێو حیزبیش دا مامۆستا بوو

سەلاح پوور ئەسەد

ساڵی ١٣٦٢ی هە تاوی ئێمە سێ کەس واتا شەهید ئازاد، مستەفا قازی زادە و من بە هۆی هێندێک کێشە و ناکۆکی کە لەگەڵ رێکخراوەکەی پێشوومان دا بوومان، بڕیارمان دا کە بچینە نێو یەکێک لە حیزبە سیاسییەکانی کوردستان. شێوە ی بیرکردنەوەی ئەو کاتەمان فەرقی دە کرد و لە باری فیکرییە وە لە سەر زۆر مەسەلە لە گە ل حیزبی دیموکرات و کۆمەڵە ناکۆک بووین. چۆنکە پێشتر لە ریزی ریکخراوێکی چەپی دا بووین یەکەم جار چووینە لای کۆمەڵە و پێمان گوتن بە پاراستنی بیروبۆچوونی خۆمان دە مانهەوێ ببینە پێشمەرگەی کۆمەڵە، بۆ کوێمان دەنێرن دە چین. گوتیان ئێمە ئەوەمان قەبوول نییە و ئێوە یان دە بێ هەموو بیر و باوەڕی ئێمە قەبوول بکەن، یان وەک میوان لامان بمێننەوە تا ئەو کاتەی خۆتان بڕیار دەدەن. لە بەر ئەوەی نەمان دەویست بێکاردانیشین ئەم پێشنیارەمان قەبووڵ نەکرد و چووینە لای حیزبی دێمۆکرات کە رێبەرایەتییەکەی تازە لە گەلاڵەی نزیک سەفرە جێگیر ببوون. ئەو کات دوکتور شەرەفکەندی بەرپرسی کومێسیۆنی تەشکیلات بوو. رێنۆێنییان کردین بۆ لای کاک سەعید(د.سادق شەرەفکەندی) کە شۆێنی کارەکەی چادرێک بوو. زۆر بە گەرمی بە خێرهاتنی کردین، گوتمان ئێمە چە ند ساڵێک لەگەڵ رێکخراوێکی مارکسیستی بووین، بیروبۆچوونمان لەگەڵ حیزبی دێموکرات فەرقی هەیە. گوتی دەتانهەوێ بێنە نێو حیزب بەڵام بیروبۆچوونی خۆتان بپارێزن؟ گوتمان ڕاست وایە. گوتی هەر بیرو باوەڕێکتان هەیە دەتوانن بیپارێزن. بەڵام دڵنیام هەمووی شەش مانگی پێ ناچی کە بە تەواوی رێبازی حیزب قەبووڵ دەکەن، چونکە ڕیبازێکە لە خزمەتی خەڵک دایە. لە ساکەکەی سێ بەرگەی ئە ندامەتیی دەرهێنا و گوتی پڕی بکەنەوە.

لە یەکەم چاوپێکەوتن لەگەڵ دوکتور شەرەفکەندی ئەم خالانەم تێدا بەدی کرد کە بۆ هەمیشە لە زەینم دا دەمێنیتەوە. زۆر بە ئارامی باسەکانی بۆ شی کردینەوە. هەستمان نەکرد کە لە گەڵ کەسێکی غەریب قسە دەکەین، هەستی خۆبە گەورەزانینم تێدا بەدی نەکرد، دەتگوت لە گەڵ کەسێک دەدوێین کە چەندین ساڵە دەیناسین. قسەکانی وورەی کارکردنی تێدا بە هێز کردین، وای کرد کە بڕوا بەخۆبوونمان زیاتر بێت و لە بەربەستەکانی ڕێگا سل نەکەین. پێی گوتین رەنگە لە جەرەیانی کار دا کێشەتان بۆ دروست بێ، بەلام دەبێ خۆڕاگر بن. حیزبی دیموکرات جێگای هەموو کە سی دەبێتەوە و زۆرمان پێ خۆشە لاوەکان و کەسانی خوێندەوار لە حیزب دا کار بکەن.

ئێستا پاش چەندین سال باشتر بۆم دەرکەوتوە کە چلۆن کەسێکی وەک دوکتور شەرەفکەندی ئەزموونی چەند ساڵ دەرس خوێندن و وانە گوتنەوە لە زانکۆکانی بە کردەوە هینایە نێو حیزب و ئەوەندەی لە دە ستی هات بۆ مودێرنیزە کردنی حیزب تێکۆشا

ئەم وتارە بە تایبەتی بۆ راگەیاندنی حیزبی دیموکراتی کوردستان و رۆژنامەی "کوردستان"(ژمارەی تایبەت بە یادی ٢٠ ساڵەی د.شەرەفکەندی و هاوڕییانی) نووسراوە.

دوکتۆر شەرەفکەندی، وجوودێکی جیانەبۆوە لە شوناسخوازیی نەتەوەی کورد

ئارەش لوڕستانی

کەسایەتیی هەر مرۆڤێک حاڵەتی پڕاکتیکی فەلسەفەی ئەو و، سیاسەتەکەی هونەری بەڕێوەبردن و جێبەجێکردنی فەلسەفەکەیەتی

و: سیروان موساپوور

هەر مرۆڤێکی خەباتکار خاوەن چوار ڕەهەندی تاکەکەسی، کۆمەڵایەتی، نەتەوەیی و سیاسییە. دوکتۆر شەرەفکەندی وەک یەکێک لە گەورە ڕێبەرانی بزووتنەوەی حەقخوازانەی کوردستان ڕەهەندە وجوودییەکانی خۆی لەسەر شوناسی کوردی چڕ کردبۆوە و بە هاوئاهەنگیی لایەنە وجوودییەکانی خۆی لە پێناو مافی دیاریکردنی چارەنووس بۆ کوردستان تا کاتی شەهیدبوونی هەروا قورس و قایم مایەوە و ئەمڕۆکە دوای تێپەڕبوونی 20 ساڵ بەسەر شەهیدبوونیدا، یەکێک لە ئۆلگوو و سەرمەشقەکانی بزاڤ و خەبات لە ڕێگەی شوناسخوازی و مافویستی نەتەوەی کوردە.

ڕەهەندی تاکەکەسیی ژیانی دوکتۆر شەرەفکەندی لە کۆماری کوردستان و هاونشینی لەگەڵ براکەی، سیمای بەرچاو و ناوداری نێو وێژە و ئەدەبیاتی کوردستان و، بەوای ئەویشدا خوێندن و وەدەسهێنانی بڕوانامەی دوکتۆرای شیمی، دۆستایەتی و هاوکاری لەگەڵ شەهید دوکتۆر قاسملوو و حیزبی دێموکراتی کوردستان، چالاکیی بەردەوام لە دژوارترین هەلومەرجەکانی خەباتی بزووتنەوەی شوناسخوازیی کورد و سەرەنجام ڕێبەرایەتی کردنی حیزبی دێموکرات هەتا کاتی شەهیدبوونی شکڵی گرتوە و درێژەی کێشاوە. دوکتۆر شەرەفکەندی وەک تاکێک، پابەندی بنەما و بەها مرۆییەکان بوو، زۆر چالاک وماندوویی نەناس، لە پێوەندیی دۆستانەدا سادە و دڵۆڤان بەڵام دەرحەق بە ئەنجامدانی ئەرک و بەرپرسایەتیی حیزبی زۆر جیددی و تێکۆشەر بوو. دوای هاوکاری و بوونە ئەندام لە حیزبی دێموکراتی کوردستان وەک کەسێکی خوێندەوار و خاوەن بڕوانامەی دوکتۆرای شیمی، سەرەڕای ئەوەیکە دەیتوانی داهاتوو و پاشەڕۆژێکی خۆش و ئاسوودەی هەبێت، خەباتی شوناسخوازانەی کوردی هەڵبژارد و ڕێگەیەکی گرتەبەر کە هەتا کۆتایی تەمەنی سەرانسەر هەوڵ و خەبات و ڕەنج و ماندووبوون بوو. ئەو ڕەنج و ماندووبوونەی کە لەبەر داهاتووی کوردستان قبووڵی دەکرد و لە پەنا هاوسەنگەرە ئازادیخوازەکانی ئەرکی خۆی لە بەرزترین ئاستی گونجاودا بەڕێوە دەبرد.

بەرچاوترین بەشی لایەنی کۆمەڵایەتی ژیان و چالاکیی دوکتۆر شەرەفکەندی، تەواوی پێوەندییەکان و هەوڵ و هاوکارییەکانی ناوبراو لە سەرەتای خوێندنی باڵا هەتا کاتی شەهیدبوونیەتی کە بەردەوام لە پەیوەندی لەگەڵ کۆمەڵگە بە ئاسانی لەبەرچاو دەگیرا و بەردەوامیش هەستی بە بەرپرسایەتی دەکرد. دوکتۆر شەرەفکەندی خۆی بە ئەندامێکی کۆمەڵگە دەزانی کە دەبووایە ڕۆڵی خۆی بەڕێوە ببات و ئەم خاڵە گرینگە لە سەردەمی ڕێبەرایەتیی ناوبراویشدا کەم تا زۆر بەرچاو و شیاوی گرینگی پێدان بوو

ڕووحیەی بەهێز و بیری بەرزی ناسیۆنالیستی (نەتەوەیی)ی دوکتۆر شەرەفکەندی یەکێک لەو فاکتەرانەیە کە لە زۆربەی نووسراوە و وتارەکانیدا بەردەوام دووپات بۆتەوە و جەختی لەسەر کراوەتەوە. ڕەمزی سەرکەوتنی کورد لە خەباتی شوناسخوازی و مافویستی لە ڕوانگەی دوکتۆر شەرەفکەندییەوە، بەهێزبوون و بایەخ پێدان بە هزری ناسیۆنالیستیی بوو. بیرکردنەوەی ناسیۆنالیستیی دوکتۆر شەرەفکەندی و ڕێبەرانی دیکەی حیزبی دێموکراتی کوردستان گرینگترین هۆکاری پاراستن و بەردەوامیی خەبات و چالاکیی بوو کە سەرەڕای هێرشەکان و لەسەرتربوونی سەربازیی و ئابووریی ڕێژیمەکانی باڵادەست، حەڵقەی مافخوازیی کورد لێک هەڵنەوەشا و هەتا گەیشتن بە شوناسی سەربەخۆی کورد درێژەی هەیە.

لایەنی سیاسیی ژیان و چالاکیی دوکتۆر شەرەفکەندی پێکهاتوو لە سێ ڕوحییە و فاکتەری پێشوویە. سیمایەک لە ژیان و کەسایەتیی ناوبراو کە سیاسەتی بە واتای دروست و لە جێگەی دروستی خۆیدا پێناسە کرد و لە ژیانی سیاسیی ئەودا لە سەردەمی ئەندامبوون هەتا ڕێبەریی حیزب، بەردەوام لە ئاستە جیاوازەکاندا لە خزمەت حیزبی دێموکراتی کوردستان و پێویستییەکانی نەتەوەی کورد لە سەردەمی ژیانی خۆی و داهاتووی بەردەمیدا بوو.

پێشەوا قازی محەمەد دامەزرێنەری حیزبی دێموکراتی کوردستان و پێشەوای کۆماری کوردستان، ناسیۆنالیزمی لە چوارچێوەی کوردستان و لە پێوەندی لەگەڵ مافە مەدەنییەکاندا پێناسە کرد. دوکتۆر قاسملوو فۆڕمی ڕاستەقینەتر و مۆدێرنی حیزبی سیاسیی بە حیزبی دێموکراتی کوردستان دا و حیزبی لە حاڵەتی مانەوە لە چوارچێوەی کوردستان هێنایەدەر و بە لایەن و خەباتی ڕزگاریخوازانەی جیهانی ناساند و ئیعتباری نێونەتەوەیی بە حیزبی دێموکرات و نەتەوەی کورد بەخشی و، ناسنامەی خەباتی نەتەوەیی کورد شوناسێکی جیهانی وەرگرت. دوکتۆر شەرەفکەندی بە نەهادینەکردنی بەڕێوەبەرێتی و کردەوەخوازیی ناو حیزب و پێوەندییەکانی دەرەوەی حیزب، بە تایبەت لە بیاڤی ڕاگەیاندندا جۆرێک سەقامگیریی بە دەسکەوتەکانی پێشووی حیزبی دێموکراتی کوردستان دا و لە دژوارترین و قەیراناویترین بارودۆخەکاندا، کە حیزبە ئۆپۆزیسیۆنە کوردی و غەیرە کوردییەکان تووشی گۆشەگیری و تەریککەوتوویی ببوون، چالاکی و خەباتی حیزبی دێموکراتی کوردستان نە تەنیا ڕانەوەستا، بەڵکوو دەتوانین بڵێین سەردەمی ڕێبەرایەتیی دوکتۆر شەرەفکەندی یەکێک لە کاریگەرترین قۆناغەکانی خەباتی حیزبی دێموکراتە.

پێشەوا قازی محەمەد، دوکتۆر قاسملوو و دوکتۆر شەرەفکەندی سێ کۆڵەکەی بزووتنەوەی مۆدێرنی سیاسیی کوردن کە بە پێکهاتەشکێنیی سیاسی . فەلسەفی لە شێوازی

نەریتی نارەزایەتیی کەم کاریگەر بۆ سیستەمی بەردەوام و شوێندانەر، بوون بە هۆی گەیشتن بە قۆناغی نوێی شوناسخوازی و مافویستیی کورد. ئەم سێ ڕێبەرە گەورەیە، کار و چالاکییەکانیان بە ڕادەیەک پێکەوەبەستراو و تێکهەڵکێشراوە کە لەبەرچاو نەگرتنی هەر یەکێکیان کەموکوڕی لە پرۆسەی ئاماژەپێدراودا پێک دێنێت.

دوکتۆر شەرەفکەندی چ ئەو کاتەی کە جێگری دوکتۆر قاسملوو بوو و چ لە سەدەمی ڕێبەرایەتی کردنی حیزبدا، رۆڵێکی کاریگەری لە کلاسیک کردنی سیستەم و کاری حیزبیدا هەبوو. جیاکردنەوەی چالاکیی حیزب لە بیاڤە جۆراوجۆرەکاندا، یەکپارچەکردن و یەکگرتوویی ناوخۆیی حیزب و هاوئاهەنگیی زیاتر لەگەڵ کۆمەڵگەی کوردی، گرینگیدان بە پێوەندی و هاوکاریی نێوان حیزبی دێموکرات و حیزبە کوردی و غەیرە کوردییەکان، بەردەوامیی هاوکاری و درێژەدانی چالاکی لە ئاستی نێوتەنەوەیی بە تایبەت لە کۆنگرەکانی ئەنتەرناسیۆنال سۆسیالیست و زۆر کار و کردەوەی دیکە دەرخەری جێگە و پێگە و کەسایەتیی سیاسیی دوکتۆر شەرەفکەندییە.

دەرکردنی فەرمانی هێرش بۆ سەر کوردستان لەلایەن خومەینی و قۆناغی شەڕی ٨ ساڵەی ئێران و عێراق و بەرگری لە بەرامبەر هێرشەکانی کۆماری ئیسلامی، ئەو بارودۆخە هەستیارە بوو کە بە بچووکترین سستی و کەمتەرخەمییەک لە بەڕێوەبەرایەتیدا، ئاکام و ئاسەواری مەترسیداری مرۆیی بەدواوە دەبوو کە دوکتۆر قاسملوو و دوکتۆر شەرەفکەندی بە باشی توانیان توانایی بەرزی ڕێبەرایەتی و بەڕێوەبەریی خۆیان لە کۆنترۆڵکردنی هەلومەرجەکە و بەرەوپێشبردنی خەباتی شوناسخوازانەدا نیشان بدەن و شێوەی شەهیدبوونیان بە ڕوونی دەرخەری حەساسییەت و مەیلی کۆماری ئیسلامی بۆ لەنێوبردنی ئەم ڕێبەرە هەڵکەوتووانە بوو.

چالاکی لە سەردەمی خەباتی چەکدارانە و پێویستیی بەردەوامیی میتۆدی سیاسی . فەلسەفیی حیزبی دێموکراتی کوردستان، پێویستبوونی کولتوورسازییەکی تایبەتی لەم قۆناغەدا بە ڕوونی دەخستەڕوو. پێویستییەک کە لەو ڕابردووە مێژوویییەدا، بارودۆخی ڕۆژ و دانەبڕانی خەبات و چالاکی لە داهاتوودا دەبووایە لەبەرچاو بگیرێت و کەڵکوەرگرتن لە تەواوی توانایییە ماددی و مەعنەوییەکان بۆ گەیشتن بە ئامانج کە هەمان شوناسخوازی و مافی دیاریکردنی چارەنووسی کورد لە ئێراندایە دەبێ بە وردی و بە دروستی هەڵسەنگێنرێ و بەرنامەی بۆ دابنرێت. بێجگە لە فاکتەرەکانی سەرەوە، باوەڕ بەخۆ بوون و پێویستیی نوێکردنەوەی ڕێکخستن و پەرەپێدانی پێگە و شوێنگە لەنێو کۆمەڵگەی کوردییش هەلومەرجەکەی هەستیارتر دەکرد.

دوکتۆر شەرەفکەندی ڕێبەرێکە کە توانی رۆڵی خۆی لە بەرزترین ئاستدا بەڕێوە ببات و تەنانەت شەهیدبوونی ناوبراو چ لە کوردستان و چ لە ئێران بوو نارەزایەتیی بەربڵاو و بەرچاوی لێکەوتەوە کە توانی وزەیەکی نوێ بە ڕەوتی ئازادیخوازی و شوناسخوازی بدات و لە ئاستی نێونەتەوەییشدا دادگای میکۆنۆس بۆ یەکەم جار سیمای کۆماری ئیسلامی و تایبەتمەندیی تیرۆریزمی دەوڵەتیی ئەو ڕێژیمەی، نیشان دا و دەسەڵاتدارێتیی کۆماری ئیسلامیی ناچار بە پاشەکشە و قبووڵکردنی تێچووی زۆری سیاسی .کۆمەڵایەتی بکات و لە روانگەی ئایدۆلۆژیکەوە شوناس و ماهییەتی ڕاستەقینەی خۆی جارێکی دیکە لەسەر بنەمای زوڵم و گەندەڵی نیشان دایەوە.

ئەم وتارە بە تایبەتی بۆ ڕاگەیاندنی حیزبی دیموکراتی کوردستان و ڕۆژنامەی "کوردستان"(ژمارەی تایبەت بە یادی ٢٠ ساڵەی د.شەرەفکەندی و هاوڕێیانی) نووسراوە.

رۆڵی دوکتور شەرەفکەندی لە پێوەندی لەگەڵ ڕێکخراو و کەسایەتییە ئێرانییەکان

حەمە رەسووڵ حەسەنپوور

ڕۆژی ٢٦ی خەرمانانی ١٣٧١ (١٧ای سێپتامبری ١٩٩٢) ڕۆژی تێرۆر کردنی دوکتور سادق شەرەفکەندی (دوکتور سەعید) ڕێبەری بەوەج و کارامەی حیزبی دێموکراتی کوردستان، کاک فەتتاحی عوبدوولی نوێنەری حیزب لە دەرەوەی وڵات، کاک هومایوونی ئەردەڵان نوێنەری حیزب لە وڵاتی ئاڵمان، کاک نووری دێهکورڕوی دۆستی حیزب لە ڕێستوورانی میکۆنووس لە بێرلین بە فەرمانی راستەوخۆی خامنەیی و ئاگاداریی رەفسەنجانی، فەللاحیان و ویلایەتی

کە دادگای وڵاتی ئاڵمان ڕۆژی ٢١ی خاکەلێوەی ١٣٧٦ (١٠ای ئاوریلی ١٩٩٧) بە بڕیارێکی مێژوویی ئەوانی بە تاوانباری سەرەکی تێرۆرەکە ناساند و مەحکوومی کردن و لە دونیادا بوو بە مەسەلەیەکی گرینگ.

لە پاشان شارەداری پاژی شالۆتۆنی بێرلین خاتوو مۆنیکاتیمەن بڕیاریدا بەردەنووسراوێک بۆ بیرەوەریی جینایەتی میکۆنووس لە بەر دەرگای ڕێستوورانی میکۆنووس کە تیرۆرەکەی لێ ئەنجام درابوو دابنێ.

حیزبی دێموکراتی کوردستان و لایەنگرانی ئازادی، ئەمەگناسی خۆیان بۆ سەرۆک و دادوەرانی دادگای میکۆنووس، دادستان، دادیار، و پۆلیس و دەزگای دژەتیروری ئاڵمان بۆ بە

جێگەیاندنی ئەرکی مرۆڤانەیان دەربڕی.

ئەو خانمە نەترس و بلیمەتە کە بوو بە سەمبوڵی ئاشتی، بە نوێنەرانی شارەکەی ڕاگەیاند کە خەڵکی ئاڵمان، نادادپەروەی لە هیچ دەسەڵاتدارێک لە سەر حیسابی ئەوان قبووڵ ناکا.

حوکمی دادگای میکۆنووس ئەوەی بە روونی دەرخست کە فەرماندەرانی ئەو تیرورە لە تاران چ کەسانێک بوون و دادگا فەرمانی دەستبەسەرکردنی فەللاحیان بە ئەنترپۆل – (پۆلیسی نێونەتەوەیی) ڕاگەیاند.

حوکمی میکۆنووس بوو بە خاڵێکی وەرچەرخان بۆ لێکۆڵینەوە لە کاربەدەستانی حکوومەتی تاران کە نەتوانن لەوە زیاتر درێژە بە تیروری دەوڵەتی بدەن.

لەسەر ڕۆڵی شەهید شەرەفکەندی پێویستە بگوترێ ئەو پاش شەهیدکردنی دوکتور قاسملوو بە لێزانی تەواوەوە چاوەدێریی بەسەر هەموو ئۆرگانەکان و بەشەکانی حیزبدا دەکرد و لە ڕێنوێنی کردنی گرینگترین ئۆرگانەکانی حیزبەکەی کە رادیۆ و چاپەمەنی بوو و پێشتریش ساڵانێکی زۆر بەرپرسایەتی ڕاستەوخۆی ئەو دوو دەزگایەی هەبوو، غافل نەبوو.

دوکتور سەعید هەردەم و لە هەر حاڵدا دوارۆژی حیزب و جووڵانەوە و گەلەکەی لەبەرچاو بوو. هەربۆیە بەوپەڕی تواناوە هەوڵی دەدا پێوەندیی حیزب و ڕێکخراو و کەسایەتییە جۆراوجۆرەکانی ئێرانی، نووسەر و ڕۆژنامەوان و ئاکادیمیست پتەوتر بکا.

ئەو بیری دەکردەوە کە لە پاش رووخانی ڕێژیمی ئاخوندی و بە ئاکام گەیشتنی خەباتی خوێناویی گەلی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا، پێویستە و دەبێ لە ئێستاوە لە فکری پێوەندیگردن بە ڕێکخراو و کەسایەتییە ئێرانییەکان، ئەوانەی بڕوایان بە مافی گەلانی ژێردەستەی وڵاتی پان و بەرینی ئێران هەیە، دابین و بیانکەین بە دۆست و هاوپەیمانی حیزب و گەلەکەمان و متمانەی ئەوان بۆ لای خۆمان رابکێشین.

ئەو بەباشی دەیزانی ئەم کارە چەند سوودی بۆ حیزبەکەی هەیە:

- لە حاڵی ئێستادا یارمەتیی مەعنەوی بە حیزب و جووڵانەوە دەگەیەنێ.
- لە داهاتوودا وەک دوست و هاوپەیمان دەمێننەوە و دەتوانن بەرپەچی یەو پرۆپاگەندە ژەهراوییانەی نەیاران و شوڤینیستە ئێرانییەکان لەمەر جیاوازیخوازی گەلی کورد و حیزبی دێموکراتی کوردستان بدەنەوە.
- بەم هۆیانە و زۆر هۆی دیکە دوکتور شەرەفکەندی گرینگی زۆری بە لێکنزیکبوونەوەی حیزب و لێکتێگەیشتن لەگەڵ ڕێکخراو و کەسایەتییە جۆراوجۆرەکانی ئێرانی و گەلانی ژێردەستی وڵاتەکەمان، دەدا.

وەک هەموومان دەزانین دوکتور شەرەفکەندی لە دانیشتن لەگەڵ ئەواندا بوو کە بەداخێکی زۆر گرانەوە شەهید کرا.

پێویست بە ئاماژە پێ کردنە کە دوکتور سەعید لە کاتی ئەوەیدا کە لە بەرزترین پلەی تەشکیلاتیی حیزبدا بوو ئەو پێوەندییانەی دانەمەزراند، بەڵکوو تەنانەت پێش وەرگرتنی شەرەفی ئەندامەتی لە حیزب و لە کاتێکیشدا کە ئەندامێکی سادە و ساکاری شانەیەکی حیزبی بوو گرینگی زۆری بەو جۆرە پێوەندییانە دەدا.

ئەو لەو کاتەدا کە مامۆستای وانەبێژی زانستگەی تاران و لەوێ نیشتەجێ بوو پێوەندیی پتەو و نەپساوەی بە کەسایەتییە ئاکادێمییەکان، شاعیر و ڕۆژنامەنووس و نووسەر و وەرگێراوە فارسەکان و ئەوانی دیکەوە هەبوو و هەردەم سەرنجی ئەوای بۆ لای داخوازییە ڕەواکانی گەلەکەی رادەکێشا، بۆیە بە هەق ببوو بە مامۆستایەکی شارەزای مێژووی جووڵانەوەکانی گەلی کورد.

پاش رووخانی ڕێژیمی حەمەرەزاشا و هاتنە سەر کاری ڕێژیمی ئاخوندی بەشێک لەوانە کە زۆر زوو کەوتنەبەر تیغی بێ بەرەزیی یانەی سەرکوتی ڕێژیم و بەناچاری هاتنە کوردستان و پاشان چوونە دەرەوەی وڵات زۆر زۆر لە وتە بەنرخەکانی دوکتور شەرەفکەندی تێگەیشتن کە زۆر جاران بە گوێ دادەدان کە چاری گەلانی ئێران هاتنە سەر کاری ڕێژیمێکی مەزهەبی سەدەکانی نێوەڕاست نییە بەڵکو لە ئێراندا پێویستە و دەبێ ڕێژیمێکی سیکۆلار و فرەڕەهەند و دێموکرات بێتە سەرکار. بۆیە ئەوانە بوون بە دۆست و لایەنگری حیزب و جووڵانەوەی گەلی کورد لە کوردستانی ڕۆژهەڵاتدا.

لە یادی ٢٠ ساڵەی تیروری میکۆنووس سەری ڕێز و نەوازیش بۆ قوربانییانی ئەو جێنایەتە سامناکە دادەنوێنم و درێژەدان بە ڕێگەی پیرۆزی شەهیدەکان بە ئەرکی سەرشانی خۆم دەزانم

تێبینی: بۆ نووسینی ئەم بابەتە کەڵک لە کتێبی (ئوسکۆرت بەرەو تاران) وەرگیراوە

١٥ی سیپتامبری ٢٠١٢

ئەم وتارە بە تایبەتی بۆ ڕاگەیاندنی حیزبی دیموکراتی کوردستان و ڕۆژنامەی "کوردستان" (ژمارەی تایبەت بە یادی ٢٠ ساڵەی د.شەرەفکەندی و هاوڕێیانی) نووسراوە.

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

ئامانج وئاکامەکانی تێرۆریزمی دەولەتی کۆماری ئیسلامی لە رۆژهەڵاتی کوردستان

لوقمان زەهرایی

سیاسەتی تیرۆریزمی دەوڵەتی لە وڵاتی ئێران بەرامبەربە گەلی کورد مێژوویەکی دوورودرێژ و تاڵ وکارەساتاوی بە دواوە بووە و مەبەستی ئەو سیاسەتە چەپەڵەش کە بەرنامە دارێژراووئامانجدارتاکوو ئێستاشی لە گەڵ بێ بەرێوەدەچێ،بە پلەی یەکەم، تێکشاندن و لە ناوبردنی روحیەی بەرگری وخۆراگریی گەلی کورد لە هەمبەرسیاسەتەکانی داگیرکارانە وئینکارکردنی هۆوییەتی نەتەوەیی کورد لە لایەن دەوڵەتی ناوەندگەرا ورەگەزپەرستی حاکم بە سەرئێراندا بووە. تێرۆری جەستەیی کەسایەتییە کوردەکان لە رۆژهەڵاتی کوردستان لە لایەن حکوومەتەکانی تارانەوە کاریگەریی زۆرنەرێنی و خراپی کردووەتە سەرخەباتی رزگاریخوازیی نەتەوەی کورد لەوبەشە لە نیشتمانی داگیرکراوی کوردان. سیاسەتی دەولەتانی یەک لە دوای یەکی ئێران بە تایبەت لە دوای هاتنە سەرکاری رەزاخان هەوڵدان بووە بۆ سرینەوەی ناسنامەی سیاسیی گەلی کورد و بۆ ئەو مەبەستەش بۆ بەرەنگار بوونەوە ودامرکاندنەوەی خەباتی رزگاریخوازانەی گەلەکەمان ولە کاتی شکست و سەرشۆریان لە مەیدانەکانی نەبەرد لە هەمبەرشۆرشگێرانی کورد دا، زۆر زەبونانە پەنایان بۆ تێرۆرکردنی رێبەرانی جووڵانەوەکان بردوە و بە شێوەیەکی زۆر درندانە و نامرۆڤانە و بێ ئەخلاقانە کەسایەتییە ناسراوەکانی کوردیان بە فرت وفێڵ خستۆتە نێو داوی خۆیان و بێ بەزەییانە تێرۆریان کردوون.

دوومەسەلەی گرینگ لە بەرێوە بردنی ئەوسیاسەتە چەپەڵانەدا دەورو کاریگەریی سەرەکییان هەبووە کە یەکیان پان فارسیزمە کە بە پان ئیرانیزمیش پێناسە دەکرێ وبوونی گەلی کورد ئینکارو حاشا دەکا و بۆ ئەو،کورد وکوردستان بوونی نیە و یەک نەتەوە و یەک ئاڵا و یەک دەولەت کە پێناسەی فارسەکان بکا، سیاسەتی نەگۆرِیانە ولە پێناو جێ بەجێکردنی ئەو سیاسەتە دژی ئینسانیە دا و بۆ بە قەولی خۆیان پاراستنی «چوارچێوەی عەرزیی ئێران» ئامادەن بە هەزاران رۆلەی کورد قەتلە عام بکەن وهەموو رۆژهەلاتی کوردستان خاپووربکەن.

مەسەلەی دووهەم، پەرەئەستاندنی بیری فونداموێنتالیزمی مەزهەبی شیعە لە ئێران دایە کە لە دوای شۆرشی گەلانی ئێران لە ١٩٧٩ و بە دەستەوە گرتنی دەسەڵات لە لایەن ئاخوندە شیعەکان بە سەرۆکایەتیی خومەینی رۆژ لە گەڵ رۆژ لە هەوڵی پتەو کردنی جێگە وپێگەی سیاسی وکۆمەڵایەتی وفەرهەنگیی خۆی چ لە ناوخۆی ئێران وچ لە دەرەوەی سنوورەکانی ئەو وڵاتە بووە. دەسەڵاتی تەک رەوانە وسەرەرۆیانەی تاکە کەسێک کە خۆی بە جێنشینی ئیمامی زەمانی شیعەکان لە سەرعەرزفەرزدەکا و بە قەولی خۆیان تاکوو دەرکەوتنی ئیمام مەهدی، ئەرکی بەرێوەبردنی جیهانی ئیسلامی لە ئەستۆیە. وەلیی فەقی دەسەلاتی بێ سنووری هەیە و کەس بۆی نیە قسەی لە قسەی بکا و لە بەرامبەر فەرمان و برپیارەکانی دا راوەستێ. رێژیمی دیکتاتۆر ودژە ئازادی و دێموکراسیی ئاخوندە شیعەکان بە زەبری زەبروزەنگ وکوشتن و گرتن و زیندان و ئێعدام خۆی بە سەرهەموو گەلانی دیکەی غەیری فارس داسەپاندوە وهەوڵی داوە لە رێگای بەرەوپێشبردنی سیاسەتی تێرۆر و تۆقاندن جێگە وپێگەی دەسەڵاتی خۆی لە ئێران دا لە هەمبەرسوننی مەزهەبەکان و ئایینەکانی دیکە بە هێزتربکاو بۆ ئەو مەبەستەش بە پەنا بردن بۆ ئاین وشەرعیەتدان بە کردەوە دژە ئینسانییەکانی، سیاسەتی پاکتاوی ئایینی وئێتنیکی لە دژی گەلانی دیکەی ئێران بەرێوە بردوە ودرندانەترین شێوازەکانی کوشتار وقەڵاچۆی لە سەرگەلانی غەیری فارس و بە تایبەت کوردەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان تاقی کردۆتەوە.

دەرکردنی فەرمانی جیهاد لە لایەن خومەینی لە دژی گەلی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان لە ٢٨ ی گەلاوێژی ١٣٥٨ ی هەتاوی و بە کافر ناسینی کوردان بەڵگەی حاشا هەڵنەگرن بۆسیاسەتی پاکتاوی رەگەزی و تێرۆریزمی دەولەتی کۆماری ئیسلامی کە لە دژی گەلی کورد بەرێوە چووە و تاکوو ئێستاشی لە گەڵ بێ کۆماری ئاخوندە شیعەکان لە کوردستان دا پەیرەوەی لە سیاسەتی تێرۆریزمی دەولەتی دەکا وکورد بە کافرو کوردستان بە زیدی کافران پێناسە دەکرێ وهەرلەو چوارچێوەش دایە کە رۆژهەلاتی کوردستان هەردەم بۆ کۆماری ئیسلامی کەیسێکی ئەمنی بووە وکوردستانیش بۆتە مۆڵگەی بە هەزاران لە بەکرێگیراوانی رێژیمی ئاخوندە شیعەکان.

فەرمانی جیهادی خومەینی لە دژی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان سەرەتای دەستپێکی سیاسەتی تێرۆریزمی دەولەتی شیعەی کۆماری ئیسلامی لە رۆژهەلاتی کوردستانە. لە ماوەیەکی کورت دا و لە دوای دەرکردنی حوکمی جیهادەکە قەڵاچۆی خەڵکی گوندەکانی قارنێ ، قەڵاتان ،سەوزی، سەرچنار، قەرەگۆل،ئیندرقاش ودەیان گوندی دیکە بە دەستی سپای جەهل و نەزانی ئاخوندەکان روویاندا وبە پێێ پیلانێکی پێشتر دارێژرا ولە شاری نەغەدە شەرِی کورد و تورکیان دروست کرد و بە سەدان کەس لە کوردانی شاری نەغەدە بێ تاوان ومەزلومانە قەڵاچۆ کران وبە هەزارانیش ئاوارە و پەرِیوەی گوند وشارەکانی دەوروبەر بوون. ئەنجام دانی ئەو جەنایەتانە لە ژێرناوی «جیهاد لە دژی کوردستان» بەڵگەی حاشا هەلنەگری تیرۆریست بوونی نیزامی ئاخوندەکان و پان ئێرانیستە شیعەکان نیشان دەدا. جێبەجێکردن وبەرێوە بردنی سیاسەتی تێرۆریزمی دەولەتی کۆماری ئیسلامی لە رۆژهەلاتی کوردستان لە ژێرناوی دین و شەرِی دژی کافرانی کورد لە کوردستان لە لایەک وشەرِ بۆ پاراستنی چوارچێوەی عەزری ئێران وسنورەکانی کۆماری ئیسلامی» لە دەست درێژی بێگانە وراوەدوونانی چەکدارە کوردەکانی بە قەولی ئەوان سەر بە بێگانە لەلایەکی دیکەوە، ئاکام و کاریگەریی جۆراوجۆری زۆرخراپی لە بوارەکانی سیاسی، فەرهەنگی، کۆمەلایەتی وئابووری لە سەرکۆمەڵگەی کوردستان بە گشتی ولە سەرجووڵانەوەی کورد بە تایبەتی داناوە.

یەکێکی دیکە لە سیاسەتەکانی تیرۆریزمی دەوڵەتی کۆماری ئیسلامی لە کوردستان حەزفی جەستەیی چالاکان وخەباتکاران و رووناکبیرانی کورد بە گشتی و رێبەرانی جووڵانەوەی رزگاریخوازی بە تایبەتی بووە و بۆ ئەو مەبەستەش تێرۆرکردنی رێبەرانی حیزبی دێموکرات چ لەناوخۆی کوردستان و چ لە دەرەوەی سنوورەکانی ئێران بۆتە بەشێکی گرینگ وسەرەکی لە سیاسەتی تێرۆریزمی دەولەتی لە رۆژهەلاتی کوردستان کە بە پلان وبەرنامە ودیاری کردنی بودجەی پێویست بۆ جێ بە جێ کردنیان بە کردەوە هەنگاویان بۆهەڵێناوەتەوە وبە داخەوە لەو پیلانە چەپەڵ وشومەیان دا وبە هۆی کەمتەرخەمی رێبەرانی کورد سەرکەوتوو بوون.

تێرۆرکردنی د.شەرفکەندی وهاورێیانی لە رێستورانی میکۆنۆسی شاری برلین لە ئالمان بە دەستی تێرۆریستەکانی کۆماری ئیسلامی کە بە پیلان ونەخشەی پێشتر بۆدارێژراوبەرێوەچوو یەکەمین تێرۆری دەولەتی ئەو رێژیمە دژی رێبەرانی گەلی کورد لە دەرەوەی سنورەکانی ئێران نەبوو.

تێرۆری د.قاسملوو و عەبدوللای قادری ئازەرسەرەتای دەستدرێژیی تیرۆریزمی نێودەولەتیی کۆماری ئیسلامی لە دژی گەلی کورد لە دەرەوەی سنوورەکانی کوردستانە. کۆماری ئیسلامی بە بیانووی چارەسەری کێشەی کورد زۆرلە مێژبووکە پیلانی لە داوخستنی رێبەری بلیمەت ولێوەشاوی گەلی کورد د.قاسملووی دارشت بوو، تەنیا لە دەرفەت دەگەرا تاکوو جێبەجێی بکا و بە داخەوە ئەوجارەش رێبەری خەباتی رزگاری خوازانەی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان «کەوتە داوی عەجەمان» وزۆردرندانە وجەنایەتکارانە لە سەرمێزی بە ناو وتووێژ بە دەستی تێرۆریستەکانی رێژیم کە خۆیان بە دیپلۆمات ناساندبوو، شەهید کرا.

٣ ساڵ وچەند مانگ دوای تێرۆرکردنی د.قاسملوو وهاورێیانی لە وییەن ، ئەوجارتێرۆریزمی دە ولەتی کۆماری ئیسلامی لە برلین گیانی د.سادقی شەرەفکەندی سەرۆکی هەڵکەوتووی حیزبی دێموکرات وکاک فەتاع عەبدولی وکاک هومایونی ئەردەلان وکاک نوری دەهکردی کە دۆستی حیزبی دێموکرات بوو ئەستاند .

کۆماری ئیسلامیی ئێران زۆری هەوڵ دا کە لە رێگای دیپلۆماسی وئابوورییەوە زەخت بخاتە سەردەولەتی ئالمان تاکوو پێشی بەرێوە چوونی دادگای ئەو جەنایەتە بگرێ وسەرەرای نارازیبوونی دەولەتی ئالمانیش، دادگای سەربەخۆی ئەو وڵاتە بریاری خۆی دا وپاش 3 ساڵ و چەند مانگ لێکۆلینەوە وهێنانی ژمارەیەکی زۆرخەڵک وەکووشاهید بۆ دادگا وخەرجکردنی پارەیەکی زۆر، سەرەنجام لە بریارێکی مێژوویی وئازایانە دا سەرانی پلە یەکی رێژیمی ئاخوندەکانی بە دەست تێدا بوون لەو جەنایەتە وەکوو تاوانبارە جیهان ناساند و یەکێکیش لە بەرێوەبەرانی ئەو تێرۆرە بە زیندانی دوورودرێژ حوکم درا. بریاری دادگای فدرالی ئالمان رووخساری درندانە وتێرۆریستی کۆماری ئیسلامی و مەزلوومیەتی گەلی کوردی بە دونیا ناساند و ئەو راستیەی بۆ مرۆڤایەتی وجیهانی ئازاد خستە رووکە ئەو دەولەتە پێشێلکەری هەموو قانوونە نێونەتەوەییەکان و ماف و ئازادییەکانی گەلانی ئێرانە. لە ژێر کاریگەری بریاری دادگای فدرالی ئالمان بووکە وڵاتانی ئەندامی یەکێتی ئوروپا ناچاربوون دیپلۆماتەکانیان لە تاران بانگ بکەنەوە وهەتا چەند مانگان پەیوەندی دیپلۆماتی وڵاتانی ئەندامی یەکێتی ئوروپا لە گەڵ رێژیمی تیرۆریستی ئاخوندەکان تووشی ساردی وسرِی بوو.

ئامانج وئاکامەکانی تێرۆریزمی دەولەتیی کۆماری ئیسلامی لە سەرکورد وجوڵانەوەکەی لە رۆژهەلاتی کوردستان لە چەند رەهەندەوە جێگای تێرۆانین وهەڵسەنگاندن.

یەکەم : بواری سیاسی

لە سەر ئاستی کوردستان،هەوڵدان بۆ لاوازکردنی حیزبی پێشەنگی جولانەوە، واتە حیزبی دێموکراتی کوردستان بوو. دوژمنان بە باشی لە جێگەو پێگە وخۆشەویستیی ئەو حیزبە ورێبەرانی لە ناوخەڵکی رۆژهەلاتی کوردستان ئاگادار بوون و بۆیە هەمان سیاسەتیان دووپات کردەوە کە دەرحەق بە کۆماری کوردستان وبە شەخسی پێشەوا قازی مەحەممەد وهاورێیانی لە لایەن رێژیمی حەمەرەزاشاوە کرا. مەحاکەمە کردن ولە سێدارە دانی پێشەوا قازی مەحەممەد و براوئامۆزاکەی بۆ گەلی کورد و بۆحیزبی دێموکرات زەبرێکی یەکجار زۆر قورس و کاریگەر بووکە ئاکامی زۆرکارەساتاویی بۆ خەباتی رزگاریخوازانە وبۆ ناسیۆنالیزمی کوردی بە دواوە بوو. چەندین ساڵ دوای ئەوکردەوە جەنایەتکارانەیەش، حیزبی دێموکرات تووشی لاوازی و پرش وبلاویی تەشکیلاتی ببوو. کۆماری ئیسلامییش بۆ تێکشکاندنی روحیەی بەرگری وخۆراگریی ئەنداماں ولاینگرانی حیزبی دێموکرات وخەڵکی رۆژهەلاتی کوردستان هەمان سیاسەتی گرتە بەروبۆئەو مەبەستەش لە ناوبردن وحەزفی فیزیکیی سەرانی حیزبی دێموکراتی کردە ئامانجی سەرەکیی خۆی و تیرۆریزمی دەولەتیی لە رۆژهەلاتی کوردستان پلانداڕێژراو و بە بەرنامە ئەو ئامانجەی بەرێوە برد.

لە سەرئاستی ئێران، ئەگەرچی تێرۆرکردنی د.قاسملوو زەبرێکی سامناک بووکە لە حیزبی دێموکرات ولە کۆمەڵگای کورد لە رۆژهەلاتی کوردستان کەوت ،خەسارێکی یەکجارگەورەش بووکە وەجوڵانەوەی دێموکراسیخوازانە لە سەرئاستی سەراسەری ئێران کەوت. بە نەمانی د. قاسملوو گەلانی ئێران کەسایەتییەکی هەڵکەوتوو ولێزانیان کە بۆ پرۆسەی بە دێموکراتیزە کردنی ئێران دەوروکاریگەریی زۆربەرچاوی هەبوو لە دەست دا وئەوەش بۆ دیکتاتۆریی ویلایەتی فەقی دەسکەوت وسەرکەوتنێکی گەورە بوو.

بە هەمان شێوە شەهید کردنی د.شەرەفکەندی وەکوو کەسایەتییەکی هەڵکەوتوو چ لە سەرئاستی کوردستان وچ لە سەرئاستی ئێران جارێکی دیکە حیزبی دێموکراتی تووشی هەژانێکی گەورە کرد. د. شەرفکەندی رێبەرێکی هەڵکەتوو بووکە بە قسەی زۆر لە دۆستان و چاوەدێرانی سیاسی جێگرێکی لێوەشاوە بوو بۆ پرکردنەوەی جێگای بەتاڵی د.قاسملوو، لە هەمان کاتدا هەرەشەیەکی گەورەش بوو بۆ سەردەسەڵاتی کۆنەپەرستانەی ئاخونده کان لە ئێراندا. د.شەرەفکەندی هەوڵەکانی خۆی وەرگەرخستبوو بۆ ئەوەی لایەنە جیاجیاکانی ئۆپۆزیسیۆنی دەرەوەی کۆماری ئیسلامی لە یەکتر نزیک بکاتەوە و بەوکارەش دەیهەویست پشت ئەستوورییەک بۆ خەباتی رزگاریخوازی لە رۆژهەڵاتی کوردستان دروست بکا،تاکوو رێژیمی ئاخوندە شیعەکان تەنیا

لە کوردستانەوە بەرەنگاری نارەزایەتیی خەڵک نەبێتەوە و بەڵکوو لە سەرئاستی ئێرانیش تووشی گیروگرفتی سەرەکی بێ لە هەمبەر نارەزایەتیی گەلانی ئێران.

بۆیە تێرۆری د. شەرەفکەندی بۆ جارێکی دیکە زەبرێکی گورچ وبڕبووکە وەخەباتی دێموکراسی خوازی لە سەرئاستی ئێرانیش کەوت. تێرۆری د. شەرەفکەندی کاریگەری لە سەرچالاکی سیاسی رێکخراو وکەسایەتیەکانی ئێرانی لە ئوروپا و ئامریکا دانا ولە راستی دا تارادەیەکی زۆرشۆکێکی سیاسی وسایکۆلۆژی بوو کە لە جەریانە سیاسیەکانی ئێرانیش کەوت وئەو کردەوە تێرۆریستیە ترسی زۆری خستە نێو دڵی چالاکوانانی ئێرانی دژبە رێژیمی ئاخوندە شێعەکانی نیشتەجێ لە دەرەوەی وڵات وزۆرانی ناچار کرد کە لە ترسی گیانیان بێ دەنگ بن.

دووهەم: تێکشکاندنی کەسایەتیی تاکی کورد لە بواری هۆوییەتەوە

ئامانجێکی دیکەی تێرۆریزمی دەولەتی کۆماری ئیسلامی لە تێرۆری د. قاسملوو و د. شەرەفکەندی تێکشکاندنی کەسایەتیی تاکی کورد بووە وبۆ ئەوەی هەستی متمانە بە خۆکردن لە ناخی دابکوژێ. خۆ بەکەم زانین و تەحقیربوون لە لایەن دەسەلاتدارەوە. هەم لە کەیسی تیرۆری د.قاسملوو دا و هەمیش لە کەیسی تێرۆری د. شەرفکەندی دا کۆماری ئیسلامی هەوڵی تەحقیرکردنی هۆوییەتی نەتەوەیی تاکی کوردی لە رۆژهەلاتی کوردستانی داوە ولە ناوخۆی وڵات لە رێگای جۆراوجۆرەوە هەوڵی داوە ئەو پەیامە بە گوێی خەڵک لە رۆژهەلاتی کوردستان بگەیەنێ کە ›‹ خودموختاریمان دا بە رێبەرەکانتان››. لە سەر ئاستی دەرەوەش بە سات وسەودای سیاسی وبازرگانی هەوڵیان داوە کە تێرۆری سەرانی کورد وەکوو شتێکی بێ نرخ و بێ بایەخ بە دونیا نیشان بدەن و خۆیانی لێ بێ بەری بکەن و دیتیشمان کە چۆن دوای تیرۆری د.قاسملوو و هاورێیانی لە وییەن، بە سات وسەودای سیاسی و بازرگانی دەمی دەسەلاتدارانی ئەوسەردەمی حکوومەتی ئۆتریشیان بەست و تێرۆریستە نێردراوەکانیان بە بێ هیچ گیروگرفتێک بە فرۆکە بردەوە تاران.

سێهەم : بواری سایکۆلۆژی وتێکشکاندنی روحیەی بەرگری وخۆڕاگری

کرداره تێرۆریستییەکان جگە لە بواری جەستەیەوە، لە بواری سایکۆلۆژییشەوە کاریگەریی خۆیان لە سەر بواری دەروونیی تاکی کورد هەیە و تیرۆری رێبەرانی کورد د. قاسملوو و د.شەرەفکەندی بە روونی ئەو مەسەلەی دەرخست وکاریگەریی ڕاستەوخۆی لە سەرروحیەی ئەندامانی حیزب لە پلەی یەکەم و بە پلەی دووهەمیش لە سەرروحیە و مۆرالی تاکەکانی کۆمەڵگای کورد لە رۆژهەلاتی کوردستان داناوە و زۆر کەسی تووشی ناهۆمیدی و بێ هیوایی کردوە و رێژیم بەوکارە هەوڵی داوە کە بە تەواوی ورەی ئەندامانی حیزبی دێموکرات بڕووخێنێ و تۆوی ناهومیدی و شکست لە ناو ئەندامانی حیزبی بە تایبەتی و کۆمەلگای کورد لە رۆژهەلاتی کوردستان بە گشتی بچێنێ. تێرۆری د. قاسملوو و د. شەرەفکەندی ببوو بە هۆی ئەوەی کە ژومارەیەکی بەرچاو لە ئەندامانی حیزبی خوازراو ونەخوازراو ریزەکانی حیزب بە جێ بهێلن و یان ڕوو لە هەندەران بکەن و یان خۆیان تەسلیمی کۆماری ئیسلامی بکەنەوە و لە ئاکامیشدا دا ژومارەیەک لەوانەی خۆیان تەسلیمی رێژیم کردەوە ملیان بۆ داوای رێژیم لە مەڕ هاوکاری وسیخوری و چەک هەڵگرتن شۆڕکرد و کەوتنە شەڕی هاوسەنگەرانی پێشووی خۆیان و رێژیمیش بە پلان و بەرنامە لە هەوڵی پەرەپێدانی سیستمی جاشایەتی و کورد بە گژی یەکترداکردن دا بووە، بۆئەوەی کورد لە جیاتی خەبات و بەربەرەکانی لە دژی رێژیمی ئاخوندەکان، خەریکی خۆخۆری وشەڕی براکوژی بن.

هەرچەند کردەوەی تێرۆریستییەکەی رێستورانی میکۆنووس کە ببووە هۆی شەهید بوونی د.شەرەفکەندی وهاورێیانی بە دەردی کەیسەکەی د.قاسملوو نەچوو و دەولەتی ئالمان نەیتوانی ساتوسەودا بە خوینی ئەو شەهیدانەوە بکا ولە ئاکامی ٣ ساڵ و چەند مانگ لێکۆڵینەوە و بردنی دەیان شاهید بۆ بەردەم دادگا، دادگای فێدرالی ئالمان راستەوخۆ سەرانی رێژیمی تارانی بە دەستهەبوون وفەرماندان بە جێبەجێکردنی ئەو تێرۆرانە مەحکوم و ریسوا کرد و ببوو بە هۆی خۆشحالیی گەلی کورد، بەڵام لە دەستچوونی د.شەرفکەندی خەسارێکی زۆرگەورە بوو کە وەحیزبی دێموکرات و وەخەباتی رزگاریخوازی لە رۆژهەڵاتی کوردستان کەوت وحیزبی دێموکرات وگەلی کورد لە رۆژهەلاتی کوردستانی لە بوونی رێبەرێکی بەتوانا ولێزان وسیاسی بێ بەش کرد.

هەڵبەت جێگەی خۆیەتی کە خەمساردی وکەمتەرخەمیی وبە کەمزانینی تێرۆریزمی دەولەتیی کۆماری ئیسلامی لە لایەن رێبەرانی شەهیدەوە بە خاڵیکی زۆرلاوازسەیربکەین و ئەگەر د.شەرەفکەندی هەڕەشەکانی رێژیمی تیرۆریستی کۆماری ئیسلامیی بە هیند وەرگرتبا و ئاوا بێ موبالات نەچووبا لە گەڵ چەند کەسێکی نەناسراو کە هیچ گرینگییەکیان بۆ رێژیم نەبوو لە رێستورانی میکۆنووس تا درەنگانی شەو بە بێ پارێزەرکۆبوونەوەی نەکردبا، رەنگ با ئاوا بە سووک وسانایی نەوکەوتبا نێو داوی تێرۆریستەکانەوە و ئاوا بێ بەزەیانە شەهیدنەکرابا. شەهید بوونی د.شەرفکەندی خەسارێکی زۆر گەورە بوو کە وەحیزبی دێموکرات وخەباتی ڕزگاریخوازی لە رۆژهەلاتی کوردستان کەوت و ئێستاشی لە گەڵ بێ جێگای بە تاڵی هەست پێ دەکرێ.

کوردی رۆژهەڵات هیچکات نابێ پێشوازیی گەرم وگۆڕی نوێنەرانی وەزارەتی دەرەوەی رێژیمی تێرۆریست پەروەری تاران لە کازم دارابیی تێرۆریست لە فرۆکەخانەی تاران لە یاد بکەن کە چلۆن دوای ١٥ ساڵ زیندان وگەڕانەوەی بۆ باوەشی کۆماری ئیسلامی وەکوو قارەمانی میللی دەستەگوڵیان لە ملی کرد و لە مێدیاکانی سەربە رێژیم وەکوو رۆلەیەکی راستەقینەی ئیسلام باسیان لێوەکرد. با تیرۆری دوو رێبەری لێوەشاوە و هەڵکەوتووی کورد لە رۆژهەلاتی کوردستان دەرسێک بێ بۆ باقی رێبەرانی ئێستای حیزبەکانی رۆژهەلات کە لە هیچ کات وساتێک دا متمانە بە رێژیمی تێرۆریست وتێرۆریست پەروەری کۆماری ئیسلامی نەکەن.

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

ڕوانگەی دوکتۆر سەعید دەربارەی مێژووی کورد

مێهدی مێهرپەروەر

کتێبی «کورتە میژووی بزووتنەوەی نەتەوایەتیی کورد لە سەدەی نۆزدەیەم تا کۆتایی شەڕی دووەمی جیهانی» ناوێکی ئاشنایە بۆ تێکۆشەرانی دێموکرات و ئەو کەسانەی بە دوای ئاگاداربوون لە مێژووی جووڵانەوەی کورد لە دوو سەدەی ڕابردوودا بوون. ئەم کتێبە لە نووسینی «سەعید بەدەل» دوکتۆر سادق شەرەفکەندییە.

کاک سەعید وەک کەسایەتییەکی ئاکادیمی، شۆڕشگێڕێکی ڕاستەقینە و ڕێبەرێکی واقیع بین لە دژوارترین قۆناخی خەباتی نەتەوایەتیی گەلی کورد لە کوردستانی ئێران لە دەیەی ٦٠ی هەتاوی و سەرەڕای سنوورداربوونی دەستڕاگەیەشتن بەسەرچاوەگەلی مێژوویی، هەوڵی دا کورتەیەک لە مێژووی بزووتنەوەی کورد بەتایبەت لە دوو سەدەی ڕابردوودا لە دوو توێی کتێبێکدا بڵاو بکاتەوە.

ئەم کتێبە کە لە ٢ بەش و ٦ فەسڵ پێک هاتوە، لە فێرگەی سیاسی-نیزامیی حیزبی دێموکرات بووە یەکێک لە سەرچاوەکانی وانەی مێژووی بزووتنەوەکانی کورد. نووسەری ئەم دێڕانە کە ماوەی ٧ ساڵ لە فێرگە ئەرکی وانەوتنەوەی بەشێک لە وانە سیاسییەکان و یەک لەوان مێژووی بزووتنەوەکانی کورد بۆ بەشداربووانی فێرگەی سیاسی-نیزامیم لە سەر شان بوو، بەو ئاکامە گەیشتم کاک سەعید بە نووسینی ئەو کورتە میژووە ویستوویەتی ئەو پەیامە بە خوێنەرانی کتێبەکەی بدا، ئەگەر نەتەوەیەک ئاگاداری ڕابردووی خۆی نەبێ و وانە و ئەزموون لە ڕابردووی وەرنەگرێ و بەشێوەیەکی لۆژیکی شرۆڤەی ڕووداوەکان نەکا، بێگومان مەحکووم بەدووبارەکردنەوەی ڕووداوە تاڵەکان دەبێ. هەروەها دەیویست ئەوەمان پێ بڵێ یەکێک لە گەورەترین کێشەکان کە کورد لەگەڵی بەرەوڕوو بووە و پێوەی ناڵاندوویەتی، نەبوونی کۆدەنگی لەنێوان ڕێبەران و پێکهاتەکانی کورد لە قۆناخە جیاجیاکانی مێژوودا بووە، هەروەها هەوڵی داوە بەئاماژەکردن بەشۆڕشە یەک لە دوای یەکەکان سەدەی نۆزدەیەم تا کۆتایی شەڕی دووەمی جیهانی خوێنەران لەوە ئاگادار بکاتەوە هەر چەندە هۆکاری شکستی ڕاپەڕینەکانی کورد فرت و فێڵ و هێزی نابەرانبەری سەربازیی وڵاتانی داگیرکەر بووە، بەڵام هۆکارێکی دیکەش لە ئارادا بووە ئەویش ناکۆکی و ململانێی ناو ماڵی کورد بووە کە زیان و ئاسەوارەکانی زۆر گرانتر و بەژانتر بووە لە نییەتی دوژمنانی سوێندخواردووی کورد.

کاک سەعید لە کتێبەکەیدا کە دێتە سەر باسی ئاکامەکانی شەڕی یەکەمی جیهانیی و دۆخی کورد لەو سەردەمەدا پێی وایە گونجاوترین دەرفەت بووە بۆ کورد تا سەربەخویی وڵاتەکەی ڕابگەیەنێ، بەڵام لە بەر چەند هۆکارێک و یەک لەوان نەبوونی ڕێبەرییەکی یەکگرتوو ئەو ئاواتەی کورد نەهاتووەتە دی، لەو بارەوە دەنووسێ:

«... بۆ کورد قۆناخی نێوان ١٩١٨ و خەرمانانی ١٩١٩ گونجاوترین کاتی پێکهێنانی دەوڵەتێکی نیشتمانی بوو. ئەم ئاواتەش لە نێوان خەرمانانی ١٩١٩تا سەرەتای زستانی هەمان ساڵ هێشتا ئیمکانی هەبوو، چونکە لەو ماوەیەدا بەتەواوی بۆشایی سیاسی لە تورکیە و ناوچە داگیرکراوەکانی عوسمانی دەبینرا.

سەربازەکانی فەڕەنسا، بریتانیا، ئیتالیا و یونان زیاتر لە سێ لەسەر چواری خاکی تورکیایان داگیر کردبوو، یەکێتیخوازان لە مەیدان وەلانرا بوون و دەسەڵات و نفووزی سوڵتان و حکوومەت لە چوارچێوەی پایتەختی عوسمانی نەدەترازا و سوپای عوسمانی بەیەکجاری لێک بڵاو ببوو و ئەفسەر و کادرەکانیان سەریان لێ شێوا بوو، ڕووسیاش ببووە وڵاتی شووراکان و وازی لە زێدەخوازییەکانی ڕووسیای تێزاری هێنا بوو، دۆخی سوپای ئێرانیش لە سوپای عوسمانی باشتر نەبوو.

بەراستی لە مێژوودا ئەو سەردەمە گونجاوترین کات بوو بۆ ڕزگارکردنی کۆی کوردستان و پێکهێنانی دەوڵەتی سەربەخۆی کورد و ئەگەر لە نێو کورد و ڕێبەرانی ئەو کاتدا توانایی پێکهێنانی دەوڵەتێکی ئەوتۆ هەبایە، ئەگەری بەهێز هەبوو فەڕەنسا و بریتانیاش قبووڵیان بکردایە، بەڵام ئەم دەرفەتە گونجاوە لە کیس نەتەوەی کورد چوو. چوونکە کۆمەڵگای کورد بەو ڕادەیە پێش نەکەوتبوو کە لە ژێر کاریگەریی سیستمی دەرەبەگایەتی ڕزگاری بێ و لە دەوری ڕێبەرییەکی یەکگرتوو و مۆدێڕن کۆ بێتەوە، ڕێبەریی بزووتنەوەی کورد کە لە گرووپەکان، کەسایەتییەکان و حیزبە جۆراوجۆرەکان پێک هاتبوون، بەهۆی دووبەرەکی و تایبەتمەندیی عەشیرەیی تووشی لێکترازانی فیکری ببوون، هەربۆیە لە ڕووی تێگەیشتنی سیاسی و مێژوویی، لە ئاست بارودۆخی هەستیار و قەیراناویی ئەو سەردەمە نەبوون....»

کاتێک گۆڕانەکانی ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و پێگەی کورد لەم هاوکێشەیەدا هەڵدەسەنگێنین، دەردەکەوێ ڕەوشی کورد بەبەراورد لەگەڵ ڕابردوو گۆڕانی بەرچاو و ریشەیی بەخۆوە بینیوە، بەشێوەیەک مێژووی دوای شەڕی یەکەمی جیهانی و ئەو دەرفەتە گونجاوە کە کاک سەعید ئاماژەی پێ کردوە، خەریکە دووپات دەبێتەوە.

لە کوردستانی باشوور تا ڕادەیەک مافەکان دەستەبەر کراون و ڕەوشی ئەو هەرێمە جێگیر بووە، هەر چەند چارەنووسی بەشێک لە خاکەکەی هەروا ناڕوونە. کوردستانی ڕۆژئاوا لە جۆش و خرۆشدایە و چاوەڕوان دەکرێ ئەسەد هەمان چارەنووسی قەزافیی هەبێ. پرسی کورد لە تورکیا پێی ناوەتە قۆناخێکی نوێوە و ڕەوشی ئێرانیش چ لە ئاستی ناوخۆ و چ لە ئاستی نێودەوڵەتیدا لە خراپترین حاڵەتدایە. پرسی کورد کە لە ڕابردوودا هەوڵ دەدرا وەک پرسێکی ناوخۆیی سەیر بکرێ، بووەتە پرسێکی ناوچەیی و تەنانەت جیهانیش، هاوکێشە سیاسییەکانی ناوچە بە پێچەوانەی ڕابردوو کە بەردەوام بەزیانی کورد بووە ئێستا تا ڕادەیەک لە چوارچێوەی بەرژەوەندیی کورد دایە.

لێرەدا پرسیارێک دێتە پێش، ئایا ئەم ڕەوشە کە ئێستا کورد تێیدایە و زۆر بەکورتی باسم کردوە، ئاماژەیەک نییە بۆ ئەوەی پاش نزیک بە سەدەیەک، دەرفەتێکی گونجاوی دیکە بۆ کورد هاتووەتە پێش تا بتوانێ چارەنووسی خۆی دیاری بکا، کورد تا چەند ئامادەیە قەرەبووی هەڵەکانی ڕابردووی بکاتەوە و بەخوێندنەوەیەکی نوێ پێشوازیی لە گۆڕانەکان بکا؟

ئەگەر پێوەندیی نێوان ڕێبەران و پێکهاتەکانی کۆمەڵگەی کوردستان لە ئێستا لەگەڵ رابردوو بەراورد بکەین بەداخەوە جیاوازییەکی ئەوتۆ نابینین، هەر پارچەیەک لە کوردستان بەدەست کۆمەڵێک کێشە ناوخۆیی، دووبەرەکی و لێکدابرانەکانەوە دەناڵێنێ، جارێکی تر ئەو نیگەرانیە سەر هەڵدەداتەوە بڵێی ئەم دەرفەتەش لە کیس کورد بچێ؟
لە کاتێکدا یادی ٢٠ ساڵەی شەهید بوونی کاک سەعید و هاوڕێیانی دەکەینەوە کە کورد لە هەموو کات زیاتر پێویستیی بەیەکریزی و کۆدەنگیی هەیە، واتە ئەو پەیامەی کە کاک سەعید ویستوویەتی بەنووسینی «کورتە مێژووی بزووتنەوەی نەتەوایەتیی کورد» بەئێمەی بگەیەنێ، هیوادارم بۆ جارێکیش بێ دەرس لە مێژوو وەربگرین و ناچار نەبین ڕووداوە تاڵەکان دووپات بکەینەوە.

ئەم وتارە بە تایبەتی بۆ ڕاگەیاندنی حیزبی دیموکراتی کوردستان و ڕۆژنامەی "کوردستان"(ژمارەی تایبەت بە یادی ٢٠ ساڵەی د.شەرەفکەندی و هاوڕێیانی) نووسراوە.

شەهید دوکتۆر سەعید لە چەند وشەیەکدا

عەبدوڵڵا ئیبراهیمی

مێژووی کورد زۆر کەڵەپیاوی نەبەزی بەخۆوەدیون، کە هەرگیز لەبیرناچنەوە و مردنیان زیانی قەرەبوونەکراوی لە بزووتنەوە ئازادیخوازانەکانی یەک لەدووی یەک و بێ پسانەوەی گەلەکەمان داوە. ئەو کەڵەپیاوانە لەهەرسەردەمێکدا دەگمەن و بێوێنەن، یا وێنەیان زۆرکەمە و هەربۆیەش پڕکردنەوەی جێگایان زۆر ئاستەم بووە. بێگومان تا ستەم بمێنێ ئاگری شەڕ و بەربەرەکانی دژی ستەمکاران ناوەستێ و گەلی ستەم لێکراو و بەشخوراوی کوردیش لەو قانوونە بەدەرنیە.
دوکتۆر سادقی شەرەفکەندی، ناسراو بەدوکتۆرسەعید، یەکێک لەهەڵکەوتووترینی ئەوکەڵەپیاوانەی مێژوومان بوو. ئەو وەک ماممۆستا هەژاری برای باس دەکا، بەکوێرەوەری پێگەیشتبوو. بەکوێرەوەری ئاشنابوو و ژیانی براگەورەکەشی دردو مەینەتی گەلی کوردی پێناساندبوو. هەر ئەوەش بوو بەهاندەری پەیوەندی گرتنی بەحیزبی دێمۆکڕاتی کوردستان. ئەمن شانازیی ئەوەم پێبڕابوو کە زۆر لەنیزیکەوە لەگەڵی لە پەیوەندیدابم. هەر لەسەرەتای بەرپرسیارەتیم لە کۆمیتەی پیرانشار لە ساڵی ١٩٨٠ ڕا کە بەربەرەکانییەکی توندم هەبوو لەگەڵ تاوانبارییەکانی کەریمی و داروودەستەکەی لەوشارەدا، زۆرجار لەسەرم وەجواب دەهات. بۆیە ئیزنم بدەن، نەک بەشێوەیەکی ئەدیبانە و نووسەرانە بەڵکوو بەپێی ئەوهەستەی لەحاستی گەورەیی ئەوپیاوە مەزنەی گەلەکەمان، لەکانگای دڵمدایە لەسەری بدوێم. بەواتایەکی دیکە با وتاری ئەدەبی نەدەم و بەزمانی دڵم کە زمانێکی ساکارە، پێناسەی بکەم. ئەوهەر لەسەرەتای شۆڕشی گەلانی ئێران ڕا دەوری خۆی لەحیزبدا بەو پەڕی لێهاتوویی و شارەزایی گێڕا. ئەو نەک هەر ناوی سادق بوو، بەڵکوو لە کردەوەشدا نموونەی سەداقەتو پاکی بوو. زۆر نەترس و لەبڕیاردا ئازابوو. زۆر مەزن و پێشەوای گەلەکەمان، سەریان لەڕێی ئەو ئازایەتیە دانا. ئەو ئازایەتییە بەداخەوە بێباکی‌یەکی مەترسیداری پێ بەخشیون، کە بۆتە هۆی لەدەستچوونیان. بۆ نموونە چ دوکتۆ قاسملوو و چ دوکتۆرسەعید، ئەگەر چەند گیانپارێزی ئوروووپاییان بۆ ڕۆژی دیدارەکانیان لەگەڵ ئێرانیان، بەکرێ گرتبان، کە لەزمانی وتووێژەکانیشیان نەدەزانی، ئەمڕۆش لەوانەبوو هەر لەناومان بان.
دوکتۆر سەعید، لە ڕەفتا لەگەڵ هاوسەنگەرانیدا زۆر بێڕیاو مێهرەبان بوو، هەمیشە پێکەنینێکی شیرن و خۆشی لەسەرزاری بوو. لەبەرانبەر ناڕەواییدا زۆر هەڵدەچوو و بێدوودڵی بڕیاری دەدا. هەمیشە دێتەوەبیرم، کە ئەوکاتی کە بوو بە سکرتێری حیزب، ئەمن لەکۆمیسیۆنی ماڵی بووم. ئەگەرکەسێک دیارییەکی بۆبردبا، بانگی دەکردمو دەیکوت: «.... ئەو شتەی بۆهێناوم، بزانە ئەو بە یارمەتیی پێشمەرگایەتی چۆن دەتوانێ دیاری بۆمن بۆ بێنێ!» ئەو نەخۆشیی گەدەی هەبوو و چێشتەکانی ساڵۆنی نانخواردنی حیزبی پێنەدەکەوتن. لەکۆمیسیۆنی ماڵی بڕیارمان دا مریشکی بۆ بەرزو لە سکرتاریا بۆی ببرژێنن. کاتێک بەوەی زانی زۆر تووڕە بوو. کوتی: «شتی وا قبووڵ ناکەم، ئەوەی ئێوە لەساڵۆنی نانخواردن دەیخۆن، ئەمنیش هەر ئەوەم دەوێو ئەگەر بە شتێکیش گەدەم ناڕەحەت بوو نانو پەنیر یا شتێکی ساکاری دیکە دەخۆم.

دوکتۆر سەعید، لە پێوەندیدا مرۆڤێکی زۆر خاکیو بەدوور لە خۆبەزلزانی بوو. ئەو بەڕاستی کەسێک بوو کە پلەی بەرزی حیزبایەتیی هەر بۆ خزمەت دەویست، نەک بۆ خۆ گەورەکردن. بۆخۆی ئەوەندە گەورەبوو کە پێویستیی بەوەنەبوو خۆ گەورە بنوێنێ. ڕۆژێکی بۆ کارێکی پەیوەندیدار بە کۆمیسیۆنی ماڵی، چووم بیبینم.
بەرپرسی سکرتاریا کوتی «دانیشە جارێ میوانێکی لەلایە،
باڵەو بێتەدەر تا پێی بڵێم تۆ هاتووی». شتێکی وای پێنەچوو کاک دوکتۆر میوانەکەی بەرێکرد، کەچاوی بەمن کەوت، ناڕەحەت بوو، کوتی: «بۆ لێرەدانیشتووی؟» کوتم «میوانت هەبوو

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

ڕاوەستام تا ئەو بڕوا» کوتی برا تۆ ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی، هەرکات هاتی دەتوانی سکرتێر ببینی، پێویستناکا لێرە دانیشیو چاوەڕوان بێ!» ئەوە هەڵوێستێک بوو کە ئەوەندەی من دیتم، دوای شەهید بوونی کاک دوکتۆر سەعید، ئەگەر بۆ هەمووانیش نا، لانیکەم بۆ هێندێکان وەلانرا.

ئەو کەسێک بوو کە لە ڕێبەریکردنی حیزبدا بەڕاستی توانی جێگای دوکتۆر قاسملوو پڕکاتەوە. بڕیارو هەڵوێستەکانی زۆر ژیرانەبوون‌و لە وتاردا تووشی هەڵەی سیاسی نەدەبوو و سیاسەتوانێکی کارامە و وردبین بوو. باوەڕی تەواوی بە یەکێتیی نەتەوایەتیی کورد بوو و سەرکەوتنی هەر پارچەیەکی کوردستانی بە ئی هەموو کورد دەزانی. لەڕۆژی گیرانەوەی کەرکووکدا، لەپێش سکرتاریا بووم. شەهید دوکتور هەر هاتە پێش دەرکە و دەستی کرد بەتەقەی خۆشی. زۆرمان پێسەیربوو، چونکە ئەو هەمیشە دژی کاری وابوو و لەبۆنە خۆشەکاندا نەیدەهێشت بیکەین. پاشان لێمان پرسی سەرەڕای ئەوەی هەمیشە ئامۆژگاریی دەکردین خۆ لەوکارە بپارێزین، چۆن بوو ئەوجارە بۆخۆی تفەنگی بەحەواوە هەڵتۆقاند! لە وەڵامدا کوتی ئەو بۆنەیە ئەوەندە خۆشە کە نرخی ئەوەی هەیە تەقەی خۆشیی بۆ بکەی. پاش سەرکەوتنی شۆڕشی کوردستانی باشوور و دامەزرانی حکوومەتی هەرێمی کوردستان، دەیکوت ئەگەر بزانین کاری چەکداریمان زیان بەو ئازادییە دەگەیەنێ دەبێ وەلای نێین. باوەڕێکی قووڵی بە پێوەندیی دۆستانە و هاوکاری دەگەڵ گەلانی دیکەی ئێران هەبوو و وەک دیتمان بەداخەوە سەریشی هەرلەو ڕێیەدا دانا. لەپێوەندیی نێونەتەوەییشدا، پیاوێکی سەرکەوتوو و لە نێو وڵاتانی ڕۆژئاوادا باش نەسرابوو و دۆستی زۆری لەوێ هەبوون.

ئەویش وەک دوکتۆر قاسملوو چاونەترس‌و ئەهلی خەتەرکردن بوو. بەداخەوە سەرەڕای ئەزموونی تاڵی سکرتێری پێشووی حیزب لەو گۆڕەپانەدا، تووشی هەمان هەڵە بۆوە و بەبێ ڕەچاوکردنی باری ئەمنی لەگەڵ نوێنەرانی چەند ڕەوتێکی سیاسیی ئێرانی لە قاوەخانەیەک دانیشت و کۆماری ئیسلامیی ئێران زۆر بەئاسای توانیی دەستی لێبوەشێنێ. یادی بەخێرو ڕووحی شادبێ.

ئادیلاید – ئوستەرالیا

ئەم وتارە بە تایبەتی بۆ ڕاگەیاندنی حیزبی دیموکراتی کوردستان و ڕۆژنامەی "کوردستان" (ژمارەی تایبەت بە یادی ٢٠ ساڵەی د.شەرەفکەندی و هاوڕێیانی) نووسراوە.

شەرەفکەندی، نموونەی مودیرێکی مودێڕن

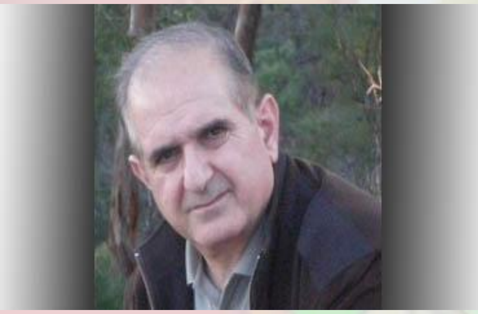

هەیاس کاردۆ

بۆ ڕاگرتنی نەزمی کۆمەڵ و هەڵسووڕاندنی چەرخی ژیانی کۆمەڵایەتی، مودیر و مودیرییەت وەک پێویستییەکی حاشا هەڵنەگر خۆی دەنوێنێ. لە چووکترین ئۆرگانی کۆمەڵ ڕا کە بنەماڵەیە هەتا دەگاتە بەربڵاوترین بەشی کە دامودەزگای حکوومەتییە، مودیرییەت وەک ئەسڵێکی گرینگ حیسابی بۆ دەکرێ و نەبوونی، نەزمی ژیان تێک دەدا. بە تایبەت لە کاری سیاسی و ئابووری دا مودیرییەت دەتوانێ ڕۆڵی یەکجار گرینگ لە بۆپێشەوە بردن یان بۆ دواوە گێڕانەوەی ڕەوتی ژیانی کۆمەڵ دا بگێڕێ و هەر بۆیە چووکترین هەڵە لەو بوارەدا زیانی قورسی بەدواوە دەبێ.

حیزبی سیاسی مەیدانێکی باشە بۆ خۆ تاقی کردنەوە لە بواری مودیرییەت دا چونکە ئیدەی دامەزرانی حیزبی سیاسی بۆ بەدەستەوە گرتنی دەسەڵات و بەڕێوەبردنی نەزمی کۆمەڵە. حیزبی دێمۆکڕاتی کوردستانیش کە دەیان ساڵە لە پێناوی گەیاندنی خەباتی خەڵکی کوردستان بە سەر مەنزڵی مەقسوود دا خەبات دەکا، ئاساییە لە بواری مودیرییەت دا ئەزموونی باشی وەسەر یەک نابێ و گرینگیی زۆری پێ بدا. لە نێو ڕێبەرانی حیزبی دێمۆکڕات دا دوکتۆر شەرەفکەندی وەک مودیرێکی وشیار، بە برشت و دووربین بە حیساب دێ.

ئەمن کە شانازیی ئەوەم پێ براوە بۆ ماوەی چەند ساڵێک لە ژێر مودیرییەتی دوکتۆر شەرەفکەندی، لە بەشی ڕاگەیاندنی حیزبی دێمۆکڕات دا کار بکەم بە قووڵی لە تواناکانی مودیرییەت و بەڕێوەبەریی ئەو مرۆڤە حاڵی بووم. لەو تایبەتمەندییانەی کە مودیرێکی سەرکەوتوو دەبێ هەیبن و لە دوکتۆر شەرەفکەندی دا هەبوون دەتوانم ئەوانە ناو بەرم کە خۆم لە نیزیکەوە هەستم پێ کردوون:

١- دوکتۆر شەرەفکەندی هەتا بڵێی مرۆڤێکی بە هۆش و زیرەک و زانا لە بواری جۆراوجۆردا بوو. مامۆستا حەسەنزادە کە خۆی بۆ ماوەیەکی زۆر هاوکاری نیزیکی بووە لە بارەی زیرەکیی ناوبراوەوە دەڵێ: « هیچ بێ ئەدەبی نییە لە بەرابەر ڕووحی دوکتۆر قاسملوودا کە بڵێم لەباری ئەوەی پێی دەڵێن زەکاوەت و بیر تیژی، زۆر لەپێش دوکتۆر قاسملووی بوو. لەو بارەیەوە ئەو زیرەکتر بوو. لە هێندێ کاری مودیرییەتیش دا لە دوکتۆر قاسملووی بە بەرنامەتر و ڕێک و پێکتر بوو. قابلییەت و خەسڵەتی ئەوەی کە ببێتە ڕێبەر تێدا هەبوو». (وەرگیراو لە کتێبی ئەزموونی خەبات، ئاوڕێک لە ژیان و خەباتی عەبدوڵڵا حەسەن زادە). دوکتۆر شەرەفکەندی لە دانی زانیاری بە ئەفرادی ژێر مودیرییەتی خۆی دانەدەما. بۆ هەر مەبەستێک و لە هەر بوارێک دا پرسیارت لێ کردبا شتی بۆ گوتن هەبوو. ئەوەش وەنەبێ هەر لەخۆوە وەڵامی دابنەوە، بەڵکوو هەمووی لە سەر بنچینەی فاکت و سەرچاوەی باوەڕپێکراو بوو. من بۆخۆم چەندین جار شاهیدی ئەوە بووم کاتێک پرسیارم لێ دەکرد تەنیا بۆ لە کۆڵ خۆ کردنەوە وەڵامی نەدەدایەوە بەڵکوو دەیویست لەو ڕێگایەوە زانیاریی پێویستم بداتێ. ئەو باش لەوە ئاگادار بوو تیمێک کە کارێکی هاوبەش دەکەن هەتا زانیاریی زیاتریان هەبێ کارەکەیان باشتر ڕادەپەڕێنن. بۆیە گرینگیی زۆری بە زانیاری و ئاگادار بوون دەدا. بەتایبەت کە ئەوکات خۆی بەرپرس

ڕاگەیاندن بوو و دەبوو زانیاریی دروست تەحویلی خەڵک بدا. لەو ماوەیەدا کە لە ژێر مودیرییەتی دا کارم دەکرد قەتم هەست نەکرد جارێک شتێکی لە بیر چوو بێتەوە. یانی هەر شتێکی پێی دەگوترا یان داوای لێ دەکرا، یان هەر بڕیارێکی دەدرا و دەبوو بەدواداچوونی بۆ کرابا محاڵ بوو لە بیری بچێتەوە. ئەوە لە حاڵێکدا بوو کە ئەو جێگری سکرتێری گشتیی حیزبیش بوو کە لە باری فکرییەوە زۆر سەرقاڵ بوو. لە کاری مودیرییەت و بەڕێوەبەری دا هۆش و زیرەکی زۆر گرینگە کە دوکتۆر شەرەفکەندی بە زیادەوە لێی بەهرەمەند بوو.

٢- دوکتۆر شەرەفکەندی ئەهلی کار و خۆ ماندوو کردن بوو. لەو ماوەیەدا کە لە نیزیکەوە ناسیومە و کارم دەگەڵ کردوە قەت نەمدیت بێکار بێ. بەدایمە خەریک بوو. بەڕاستی سەرم سوڕ دەما ئەو کابرایە چۆن دەتوانێ ئەوەندە کار بکا. مودیری باش دەبێ خۆی سێمبولی کار و خۆماندوو کردن بێ ئەگینا خەڵکی ژێر مودیرییەتی خۆیان لە کار دەدزنەوە. ئەمن کە زاتەن ئینسانێکی پڕ کار و هەڵسوور نەبووم، ئەو ماوەیەی لە خزمەتی دا کارم کرد شەرمم دەکرد خۆم بخافڵێنم، چونکە هەتا ئەوم دەدیت خەریکی کارێکی بەسوود بوو. بەڕاستیش هەوڵم دا ئەو نەمرە بکەمە سەرمەشقی کار و ئەوەندەی بتوانم خۆم ماندوو بکەم. ئەو کات کە من لە ڕادیۆ و چاپەمەنی کارم دەکرد و ئەو نەمرە بەرپرس بوو پڕکارترین و بە بەرنامەترین و ڕێکوپێکترین بەشەکانی حیزب ئەو دوو بەشە بوون. بەشی زۆری ئەو ڕێکوپێکییەش وێڕای ئەوەی کە سروشتی کار لەو بەشانە دا ئەوەی دەوێ، پڕ کاری و ماندوویی نەناسیی بەرپرس و کارگێڕەکانی بوو. لە بیرمە بێ ئەوەی کاری من لە ڕادیۆ وتار نووسین بێ، هەر بۆ ئەوەی بێکار نەبم ڕۆژێک دەستم بە نووسین کرد و یەکەم وتارم بۆ ڕادیۆ بە ناوی «ڕێگای قودس لە کەربەلاوە نیزیکترە» نووسی و تەحویلی کاک سەعیدم دا. ئێوارێ کاتێک من لە بەر سێبەری دیواری دیوی کاری ڕادیۆ ڕاوەستابووم دیتم وتار بەدەست و بە پێکەنینەوە بۆ لام هات. فەرمووی «وادیارە دەستی تەنز نووسینت هەیە و من نەمزانیوە. ئێمە لە ڕادیۆ پێویستیمان بەو جۆرە وتارانە هەیە کە بە زمانی تەنز سیاسەتەکانی ڕێژیم لە قاو بدەن. ئەمن تەشویقت دەکەم درێژەی پێ بدەی و زەحمەتی منیش بڕێک کەم کەیەوە». پاشان باسی لاوازییەکانی وتارەکەی بۆ کردم و نیشانی دام چەندەی خەتی سوور پێدا هێناوە و لە ژێرەکەی شتی دیکەی نووسیوە بە جۆرێک کە نووسراوی من بە کەمی بەرچاو دەکەوت. بەڵام بەو حاڵەش وای لێکردم درێژە بە نووسین بدەم و لەو ڕێگایەوە هەم خۆم فێر کەم هەم بەشێک لە زەحمەتەکانی ئەو نەمرە کەم کەمەوە. مەبەستم ئەوەیە بڵێم مودیری باش و پڕکار نەک هەر دەتوانێ دەزگای ژێر مودیرییەتی خۆی بە چالاکی هەڵسوورێنێ، بگرە بۆی هەیە دەوری ڕێنوێن و مامۆستاش بگێڕێ و کەسانی ژێر مودیرییەتی فێری کاری بە بەرنامە و بەردەوام بکا.

٣- دوکتۆر شەرەفکەندی مودیرێک بوو ناحەقی و بێ نەزمی لە کەس قبووڵ نەدەکرد. لەئۆرگانی ژێر مودیرییەتی ئەو نەمرە دا کەس بۆی نەبوو بێ نەزمی بکا و کاری ئێستا بۆ سبەی بێڵێتەوە. ئەو کە خۆی ڕێک و پێک و بە بەرنامە بوو لە کەسانی ژێر مودیرییەتی خۆشی دەویست بە نەزم و بە دیسپلین بن. ناوبراو بۆ گەیشتن بە پلەی سەرتر خۆی بە قەرزداری کەس نەدەزانی و هەوڵی نەدەدا لە کاری مودیرییەت دا خۆبەخۆیی و دەستەبەندی پێک بێنێ. سەراحەت و ڕووک وێژی لە وتە و کرداری دا بە تەواوی خۆی دەنواند و لەو بارەوە کەسێکی کەم وێنە بوو. ئەو نەمرە وێڕای بوونی ئەو خسڵەتە، هەوڵی دەدا چوارچێوەی شوێنی کار لەو پەڕی گەرمی و دۆستانە دا ڕابگرێ و هەستی خۆ بەکەمگرتن و لێک نامۆ بوون بەتەواوی لەنێو بەرێ. نەزمێک کە ئەو دەیویست نەزمێکی ویشک و سەربازی نەبوو، بەڵکوو نەزمێکی وشیارانە و لەڕووی مەیل و بۆ گەیشتن بە ئاکامێکی باشتر و بە سوودتر بوو. هەربۆیە لە هەموو ئەو ماوەیەدا کە ئەو نەمرە بەرپرسی ڕاگەیاندنی حیزب بوو و من لە نیزکەوە ئاگام لێ بوو کەس بۆڵەی نەدەهات و تاقە کەسێک گلەیی نەبوو. کەس خۆی وەپاش نەدەدا و لەپشت سەری یەکدان مانای نەبوو. هەموو وێکڕا بۆ کاری هاوبەش هەنگاویان هەڵدێنا و هەرکەس دەیزانی ئەرکی چییە و چۆن دەبێ بەڕێوەی بەرێ.

٤- سادەیی و خۆمانە بوون تایبەتمەندییەکی بەرزی نەمر دوکتۆر شەرەفکەندی بوو کە لە کاری مودیرییەت دا یەکجار گرینگە و کاریگەریی ڕاستەوخۆی لە چۆنیەتیی ڕاپەڕاندنی ئەرکەکان دا هەیە. کاک سەعید کە لە باری خوێندەوارییەوە بەرزترین پلەکانی بڕیبوو و لە نێو کۆمەڵی دانیشگایی ئەوکاتی ئێران دا کەسێکی ناسراو بوو و جگە لەوەش لە نێو دەزگای شۆڕش دا کەسایەتییەکی خاوەن نفووز بوو، کەچی لە نێو کۆڕی هاوکارانی دا چووکترین ئاسەواری خۆبەزلزانینی تێدا بەدی نەدەکرا. لە کاتی کاردا خۆمانە و دۆستانە بەرخوردی دەکرد و هەوڵی دەدا لێکحاڵیبوون و تەفاهوم جێگای دەمەقاڵە و ملبەملە بگرێتەوە. لە کاتی حەسانەوە دا وێڕای هاوسەنگەرانی دیکەی بەو ئیکماناتە کەمەی لە بەر دەستیان دا هەبوو قەناعەتی دەکرد و هەوڵی دەدا شادی و خۆشی باڵ بەسەر کۆڕەکەدا بگرێ. ئەو کە هاوخەرجی چەند کەس لە وێژەران و بەڕێوەبەرانی دەنگی کوردستان بوو (نەمر کاک تەها عەتیقی، بەڕێز کاک ئەحمەد شێربەگی، تێکۆشەر خەدیجەی مەعزوور و کاک مەنسوور خوسرەوی)، دواتر کاک مەنسوور ماڵی پێکەوە نا و لێیان جودا بۆوە، وێڕای ئەوان لە کارەکان دا بەشداری دەکرد و هەمان خواردنی هەبوو کە بۆ هەموویان ساز دەکرا. ژووری کاری ڕادیۆ هەمان ژوور بوو کە ئەوان بۆ نان خواردن کەڵکیان لێ وەردەگرت و تەنانەت ژووری میوانیش بوو. هەموو بەیانان کە ئێمە لە شوێنی ژیانمانەوە دەچووین بۆ کاری ڕادیۆ، دەمدیت ئەو چەند کەسە لە سەر سفرەیەکی سادەی چووکەڵە دانیشتوون و زۆر جار نان و پەنیر و گوێزیان لە پێشە. کاک سەعید زۆر بە ئیشتیا بابۆڵەی پەنیری کووپەی دروست دەکرد، گوێزی ڕەگەڵ دەخست و بە چای شیرین دەی خوارد. من هەتا ئەوکات قەت نەم دەزانی نان و پەنیر و گوێز بە یەکەوە دەخورێن بەڵام لە لای ئەو بەڕێزانە فێر بووم و زانیم خواردنی خۆش بە گران بوونی نییە بەڵکە بە چۆنیەتیی خواردنیەتی. لەبەر ئەوە زەبتی بەرنامە بەیانان زوو بوو هەموو ڕۆژێ کە ئێمە دەگەیشتینێ چاوم لێ بوو کاک سەعید هەم نانی دەخوارد و هەم بە بابەتەکانی بەرنامەی ڕۆژ دا دەچۆوە. لە پێداچوونەوەش دا بە ڕادەیەک ورد و دەقیق بوو کە کەم واهەبوو هەڵەی لە ژێر دەستی دەربچێ. بەو جۆرە ئەو مرۆڤە مەزنە ژیانی سادەی نێو شۆڕشی کردبووە مەیدانی هەڵسوورانی بەردوام بۆ بردنە پێشی کاروباری حیزبی و لەو ڕێگایەشەوە خزمەت بە ئامانجەکانی کورد. بەو سادەیی بوونەی وای کردبوو هەموو وەک ڕەفیق چاومان لێ دەکرد و هەر پێمان دەگوت «کاک سەعید».

٥- دوکتۆر شەرەفکەندی کەسێکی دووربین بوو. لە کاری مودیرییەت دا و بەتایبەت بۆ کاری سیاسی دوور بینی گرینگیی زۆری هەیە. کاک سەعید پێشڕەفتی کارەکانی تەنیا لەو کاتەدا نەدیت کە سەرکەوتنێک مسۆگەر دەبێ، بەڵکوو داهاتووی ئەو هەوڵانەی لێک دەدایەوە و پێش بینیی زۆر ڕووداوی دەکرد کە بۆ ئێمەمانان لەو کاتەدا چاوەڕوان نەکراو بوو. لە بیرمە

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

بەرەبەری ئاشتیی نێوان ئێران و عێراق دوای شەڕی هەشت ساڵەیان، من لە وتارێکی ئاگرین دا لۆمەی هێندێک هێزی دیکەم کردبوو کە بە کردەوە شەڕی چەکداری ناکەن و تەنیا قسەیان هەیە. هەر لەو وتارەدا زۆرم بە بەژن و باڵای شەڕی چەکداری هەڵلا گوتبوو و حیزبی دێمۆکڕاتم بە تاقە سواری ئەو مەیدانە ناو بردبوو. دوکتۆڕ شەڕەفکەندی وتارەکەی ڕەت کردەوە و وێرای ناردنەوەی وتارەکە بۆخۆم ئەم کورتە نووسراوەشی دەگەڵ ناردبوو: « کاک هەیاس گیان! لە گەڵ سڵاو و سوپاس. لە هەل ومەرجی ئێستا دا کە درێژەی خەباتی چەکدارانە داهاتوویەکی ڕوونی نیە، پێ هەڵگوتن بەو شێوە خەباتە و بە تەنیا ڕێگای مبارزەی عملی دانانی، کارێکی دروست نیە. باشترە بە کردەوە بیکەین، بێ ئەوەی بە ظاهر زۆر پێی هەڵبڵێین. چونکە ئەگەر مثلا هەتا بەهار سوڵح بینی ئێران و عێراق کرا، ئەوەدەم ئەو سازمانانە کە ئێستا قسەیان پێ دەڵێی سوارن و ئەتۆ پیادە! هەر خۆش بی. برات سەعید ٦٨/٧/١٠». ئەوە یەک لە دەیان پێش بینیی ئەو نەمرە بوو کە خۆم لە نیزیکەوە لێم دەبیست کە ڕادەی وردبینیی ناوبراویان دەر دەخست.

ئەو چەند خاڵەی لە بارەی مودیرییەتی کاک سەعید باسم کردن تەنیا لە بواری بەڕێوەبەریی ئۆرگانێکی وەک ڕاگەیاندنی حیزب دا بوو و تەنیا ئەوانەش بوون کە خۆم هەستم پێ کردبوو. هەر وەک دیتمان دواتر دوکتۆر شەڕەفکەندی جێگای شەهید دوکتۆر قاسملووی گرتەوە و بوو بە کەسی یەکەمی حیزبی دێمۆکرات. لەو بەرپرسایەتییە دا بوو کە ڕادەی لێوەشاوەیی ناوبراو زیاتر دەرکەوت و دیققەت و وردبینی و دووربینییەکانی ناسران. لەو ماوە کەمەی پێش شەهید بوونی دا کە ڕۆڵی سکرتێری گشتیی حیزبی دێمۆکراتی دەگێڕا هەر بەو لێزانی و متمانە بەخۆ بوون و خۆمانە بوونەی خۆی توانی متمانەی هەموو لایەک وەربگرێ و حیزبی دێمۆکڕاتی دوای دوکتۆر قاسملوو لە مەترسیی ورەبەردان و شل بوونەوە لە بڕینی ڕێگای سەختی خەبات بپارێزێ. نموونەی دوکتۆر شەڕەفکەندی ئەوەمان پێ دەڵێ کە گەورەیی کەسایەتییەکان بە شوێندانەر بوونیان لە سەر ڕەوتی ڕووداوەکان و ڕادەی کارتێکردووییان لە سەر کۆمەڵگا دا دەردەکەوێ. دوکتۆر شەڕەفکەندی بێ ئەوەی خۆی سوور و شین هەڵگێڕێ و شەو ڕۆژ دەفکری کرپینی دەنگی لایەنگر دا بێ، توانیبووی تواناکانی خۆی بسەلمێنێ و وەک مودیرێکی سەرکەوتوو ڕێبەریی حیزبێکی گەورە وەئەستۆ بگرێ. هەر بۆیەش دوژمنی دڵڕەق ڕەحمی پێ نەکرد، لێی خەفتا هەتا مەجالی لەداو خستنی وەدەست هێنا و ئەو کەسایەتییە لێهاتوویەی کوردی شەهید کرد.

ئوستڕالیا

ئەم وتارە بە تایبەتی بۆ ڕاگەیاندنی حیزبی دیموکراتی کوردستان و ڕۆژنامەی "کوردستان"(ژمارەی تایبەت بە یادی ٢٠ ساڵەی د.شەرەفکەندی و هاوڕێیانی) نووسراوە.

کورتەیەک لە ژیانی شەهیدانی ١٧ی سێپتامبری بێرلین

ئامادە کردنی: شۆڕش

دوکتور سادق شەرەفکەندی

ڕێبەری شەهید دوکتور سادق شەرەفکەندی, ڕۆژی ٢١ی بەفرانباری ساڵی ١٣١٦ی هەتاوی لە بنەماڵەیەکی نیشتمانپەروەرو ئایینی لە گوندی تەرەغەی بۆکان لە دایک بوو. لە منداڵیدا باوکی لە دەست دەداو سەرپەرستییەکەی دەکەوێتە سەر شانی برا گەورەکەی, شاعیری میللیو نیشتمانپەروەری کوردستان مامۆستا هەژاری نەمر. سەردەمیی منداڵیی د. سادق شەرەفکەندی هاوکات بوو لەگەڵ پەرەسەندنی خەباتی ڕزگاریخوازانەی خەڵکی کوردستانی ئێرانو دامەزرانی کۆماری کوردستان. ڕێنوێنیو ئامۆژگارییەکانی برا زاناو خەباتگێڕەکەی دەبێتە هۆی نەخش بەستنی زۆرێک لە دیمەنەکانی قۆناخی مێژوویی ئەو کات لە بیرو زەینیدا. د. شەڕەفکەندی بەشێک لە خوێندنی سەرەتایی لە بۆکانو پاشان کە بنەماڵەکەی لە مەهاباد گیرسانەوە, بەشەکەی دیکەی خوێندنی سەرەتاییو دەورەی ناوەندیی لەو شارەو کۆتایی قۆناخی دەبیرستانی لە تەورێز تەواو کرد. ساڵی ١٣٣٨ لە «دانشسرای عالی»ی تاران لیسانسی شیمیی وەرگرتو هەر لەو ساڵەدا بوو بە مامۆستای دەرسی شیمیو هەتا ساڵی ١٣٤٤ی هەتاوی لە شارەکانی ورمێو مەهاباد بە ئەرکی مامۆستایەتییەوە خەریک بوو. سەرەنجام «ساواک» ئەو خزمەتەی لە کوردستان پێ ڕەوا نەدیو لەگەڵ ژمارەیەک لە مامۆستایانی دیکەی هاوبیری بۆ شارەکانی ئەراکو کەرەج دوور خرانەوە.

د. سادق لە ساڵی ١٣٤٩ی هەتاوی بۆ زانستگەی تەربیەت موعەللیم گوێزرایەوەو وەک یاریدەدەری مامۆستای زانستگە دەرسی شیمیی دەوتەوە. ساڵی ١٣٥١ی هەتاوی بە کەڵک وەرگرتن

لە بورسی وەزارەتی علووم چوو بۆ فەرانسەو دوای چەند ساڵ مانەوە لەو وڵاتەدا توانی دوکتورای شیمیی ئانالیز (شیمی تجزیە) لە زانستگەی فەرانسە وەرگرێ. دوکتور شەرەفکەندی ساڵی ١٣٥٥ی هەتاوی گەڕایەوە تاران و وەک «استادیار»ی شیمی لە زانستگەی تەربییەت موعەللیم درێژەی بە کاری مامۆستایەتی دا.

دوکتور شەرەفکەندی ساڵی ١٣٥٢ی هەتاوی کاتێک لە پاریس خەریکی خوێندن بوو, لەگەڵ ڕێبەری مەزن دوکتور قاسملووو بەرنامەو پێڕەوی نێوخۆیی حیزبی دێمۆکراتی کوردستان ئاشنا بوو و داوای ئەندامەتیی حیزبی دێمۆکراتی کوردستان کرد. پاش گەڕانەوەی بۆ ئێران بوو بە رابیتی نێوان دوکتور قاسملووو ئەندامانی کۆنی رێبەرایەتیی حیزب. دوای رووخانی رێژیمی پاشایەتی و دەستپێکردنەوەی تێکۆشانی ئاشکرای حیزبی دێمۆکرات, لە ساڵی ١٣٥٨ی هەتاویدا, بوو بە موشاوێری کومیتەی ناوەندیی حیزب و لە کۆنگرەی چوارەمی هەمان ساڵ دا بە ئەندامی کومیتەی ناوەندیی حیزب هەڵ بژێردراو بەرپرسایەتیی کومیتەی حیزب لە تارانی پێ ئەسپێردرا.

سەرەتای هاوینی ساڵی ١٣٥٩ی هەتاوی لە لایەن رێبەرایەتیی حیزبەوە بۆ کاری تەواو وەخت بانگ کرایەوە کوردستان و لە پلینۆمی کومیتەی ناوەندیی لە هاوینی ساڵی ١٣٥٩ی هەتاویدا بە ئەندامی دەفتەری سیاسی هەڵ بژێردرا. دوکتور شەرەفکەندی لەو کاتەوە نازناوی «سەعید»ی بۆ دیاری کراو لە دەرەوەو نێوخۆی حیزب هەر بە دوکتور سەعید ناودەبردرا. دوکتور سەعید لە کونگرەکانی پێنجەم, شەشەم, حەوتەم, هەشتەمو نۆهەمی حیزبدا هەموو جارێ بە ئەندامی کومیتەی ناوەندیو لە کومیتەی ناوەندییش دا هەموو جارێ بە ئەندامی دەفتەری سیاسی هەڵبژێردراوەتەوە. دوکتور سادق لە ماوەی بوونی لە رێبەرایەتیی حیزب دا زۆرتر بەرپرسایەتیی بەشی تەبلیغات (رادیۆو چاپەمەنی)ی لە سەر شان بوو. لە ساڵی ١٣٦٥ـ یشەوە هەتا شەهیدبوونی دوکتور قاسملووی نەمر، ئەرکی جێگری سکرتێری گشتیی حیزبی بە ئەستۆوە بوو.

دوکتور سادق لە یەکەم پلینۆمی دوای شەهیدبوونی دوکتور قاسملوودا بە تێکڕای دەنگی ئەندامانی کومیتەی ناوەندی بە سکرتێری گشتیی حیزب هەڵابژێردراو لە کونگرەی نۆهەمی حیزبیشەوە تا کاتی شەهیدبوونی ئەرک و بەرپرسایەتیی قورسی سکرتێری گشتیی حیزبی دێمۆکراتی بەرێوە برد.

دوکتور سادق شەرەفکەندی سەرەنجام لە ٢٦ی خەرمانانی ١٣٧١, وێڕای هاوڕێیان کاک فەتتاح عەبدولی, ئەندامی کومیتەی ناوەندیو نوێنەری حیزب لە ئورووپا, کاک همایون ئەردەڵان کادری بەوەجی حیزبەکەمان و دۆستی بە ئەمەگ و لە مێژینەی حیزبەکەمان کاک نووری دێهکوردی بە دەستی چەپەڵی تیرۆریستەکانی کۆماری ئیسلامی لە شاری بێرلین شەهید بوو.

شەهید فەتتاح عەبدولی

هاوڕێی هەڵسووڕو خەباتگێڕ فەتتاح عەبدولی ساڵی ١٣٤٠ی هەتاوی لە ئاوایی «وەزنێ»ی ناوچەی سندووسی نەغەدە لە بنەماڵەیەکی زەحمەتکێش دا لە دایک بوو. خوێندنی سەرەتایی و ناوەندیی لە پێش دا لە زێدەکەی و دواتر لە نەغەدە تەواو کرد. بە دەستپێکردنی ڕاپەڕینی پڕشکۆی گەلانی ئێران دژی حکوومەتی پاشایەتی «فەتتاحی عەبدولی»ش وەک زۆربەی لاوانی نیشتمانپەروەری کوردستان پێی نایە مەیدانی سیاسەت و هاوکات لەگەڵ دەستپێکردنی خەباتی ئاشکرای حیزبی دێموکراتی کوردستان, بە وەرگیرانی لە یەکیەتیی لاوانی دێمۆکرات پێی نایە مەیدانی خەبات و تێکۆشانی حیزبییەوە.

فەتتاح لە یەکەم دەورەی پێگەیاندنی کادردا بەشداریی کردو لە سەرەتای ساڵی ١٣٥٩ ڕا وەک کادرێکی هەڵسووڕو لێوەشاوە لە ریزەکانی تەشکیلاتی حیزبی دێمۆکرات دا جێی خۆی کردەوە. لە یەکەمین کۆنفرانسی کومیتەی شارستانی نەغەدە دا کە بە دوای دەستپێکردنەوەی تێکۆشانی ئاشکرای حیزبدا پێک هات, بە ئەندامی هەیئەتی ئیجرایی کومیتەی شارستانی نەغەدە هەڵبژێردرا. بەدوای بەشداری لە کۆنگرەی پێنجەمی حیزبدا بە ئەندامی جێگری کومیتەی ناوەندی هەڵبژێردراو لە لایەن دەفتەری سیاسییەوە وەک بەرپرسی کومیتەی شارستانی سنە دیاری کرا. لە کۆنگرەی حەوتەمی حیزب بە ئەندامی کومیتەی ناوەندیی حیزبی دێمۆکرات هەڵبژێردراو بەرپرسایەتیی کومیتەی مەڵبەندی یەکی باشووری کوردستانی کەوتە سەرشان. لە دوای پلینۆمی دووهەمی پاش کۆنگرەی حەوتەم وەک بەرپرسی کومیتەی شارستانی سەردەشت درێژەی بە ئەرکو تێکۆشانی حیزبی دا. کاک فەتتاح لە کۆنگرەکانی هەشتەمو نۆهەم دا سەر لەنوێ وەک ئەندامی کومیتەی ناوەندیی حیزب هەڵبژێرایەوە.

ساڵی ١٣٦٨, بە دوای شەهید بوونی سکرتێری گشتیی حیزب دوکتور قاسملووی نەمرو کاک عەبدوڵڵای قادریئازەر . نوێنەری حیزب لە دەرەوەی وڵات. فەتتاح عەبدولی لە لایەن کومیتەی ناوەندیی حیزبەوە ئەرکی نوێنەرایەتی حیزبی لە دەرەوەی وڵات کەوتە سەرشان و بۆ جارێکیتریش لێهاتوویی و کارامەیی خۆی لەو بەرپرسایەتییە دا سەلماندو تا کاتی شەهید بوونی بەرێوەبەری ئەم بەرپرسایەتییە بوو.

شەهید همایون ئەردەڵان

شەهید همایوون ئەردەڵان کوڕی سەیفۆڵڵا خان «مظفر السلطنه اردلان» لە بنەماڵەی ئەردەڵانییەکانی سەقز بوو. خوێندنی سەرەتایی و ناوەندیی لە سەقز تەواو کرد. ساڵی ١٣٥٦ لە زانستگەی سەنعەتیی تاران درێژەی بە خوێندن دا. هاوکات لەگەڵ دەستپێکردنی ڕاپەڕینی گەلانی ئێران زانستگای بەجێ هێشت و ساڵی ١٣٥٧ بۆ بەشداری لە بزووتنەوەی شۆڕشگێرانەی گەلی کورد دا, ریزی تێکۆشەرانی حیزبی دێمۆکراتی کوردستانی ئێرانی هەڵبژارد.

همایون بە هۆی کارزانی, تێگەیشتوویی و لێهاتوویی خۆیەوە توانی پلە تەشکیلاتییەکانی حیزب یەک بە دوای یەکدا ببڕێ و بەرپرسایەتیی زیاتر وەئەستۆ بگرێ. کاک همایوون لە کۆنگرەی شەشەمی حیزب (١٣٦٢)دا بە ئەندامی کومیتەی ناوەندی هەڵبژێردراو وەک ئەندامی کومیتەی «ناوەندی ئاژوان» چووە باشووری کوردستان. پاشان لە لایەن دەفتەری

سیاسیی حیزبەوە بەرپرسایەتیی حیزب لە سەقزی خرایە سەرشان و هەتا ساڵی ١٣٦٤ ئەم بەرپرسایەتییەی بەڕێوە برد. هومایون لە کۆنگرەی حەوتەم دا بۆ ئەندامەتیی کومیتەی ناوەندی خۆی کاندید نەکرد, بەڵام بەرپرسایەتیی کاروباری ماڵی و ئەرکی جێگری بەرپرسی نەخۆشخانەی «٢٥ی گەلاوێژ»ی وەئەستۆ گرت.

پاش کۆنگرەی هەشتەم لە سەر ئیجازەی حیزب، هومایوون ئەردەلان چووە دەرەوەی وڵات و لەوێش بۆ ساتێک وازی لە تێکۆشانی سیاسی نەهێنا. لەو ماوەیەدا کە لە «ئاڵمان» دەژیا, وەک ئەندامێکی هەڵسووڕ بەشی زۆری کاتی خۆی بۆ بەجێ گەیاندنی ئەرکە حیزبییەکان تەرخان کردبووو هەتا دوا کاتەکانی ژیانی بە ئامانجە پیرۆزەکانی حیزبەکەی وەفادار مایەوەو سەرەنجام وێڕای دوکتور شەرەفکەندی، کاک فەتتاح عەبدولی و »نووری دێهکوردی» کەوتە بەر دەستڕێژی تیرۆریستەکانی کۆماری ئیسلامی و شەهید بوو.

شەهید «نوری دێهکوردی»

شەهید نووری دێهکوردی ڕۆژی ١٣ی خاکەلێوەی ١٣٢٥ی هەتاوی لە «شهر کرد»ی ئۆستانی «چهارمحال و بختیاری» لە دایک بوو. لە نێوەڕاستەکانی دەیەی ٤٠دا سەفەری ئورووپای کرد و لە زانستگەی «لیوبن»ی ئۆتریش خەریکی خوێندن بوو. چەند ساڵ دواتر چووە بێرلین و لەوێ درێژەی بە خوێندن دا. «نوری» هەر لە سەرەتای قۆناغی خوێندکارییەوە دەگەڵ کۆنفدراسیۆنی جیهانیی خوێندکاران کەوت. لە کۆنگرەی ساڵی ١٣٥٤ی کۆنفدراسیۆنی جیهانیدا بە سەرۆکایەتیی ئەم ڕێکخراوەیە هەڵبژێردرا.

«نووری دێهکوردی» یەکێک لە بەرهەڵستکارە بەناوبانگەکانی ڕێژیمی پاشایەتی بووو لە کاتی دەستپێکردنی جموجۆڵە ئێعترازییەکانی خەڵک دژی ڕێژیمی پاشایەتیدا لەگەڵ هاوڕێیانی هاتەوە ئێران. پاش ڕووخانی ڕێژیمی پاشایەتی لەگەڵ ژمارەیەک لە دۆستە هاوبیرەکانی ڕێکخراوێکی چەپ, سەربەخۆو ئازادیخوازیان بە ناوی یەکیەتیی چەپ (اتحاد چپ) دامەزراندو بەرپرسایەتیی دەرکردنی « پیام آزادی» ئۆرگانی ئەو ڕێکخراوەیەی وەئەستۆ گرت.

شەهید نووری بە پەرەگرتنی سەرکوتو توندوتیژیی ڕێژیمی ئیسلامی لە هاوینی ١٣٦٠دا شوێن پێی هەڵگیراو بە ناچار بنەماڵەکەی بەجێ هێشت و ژیانی نهێنیی هەڵبژارد. ساڵی ١٣٦١ هاتە کوردستان و لەوێ خەبات بۆ ڕووخاندنی حکوومەتی سەرکوتگەری کۆماری ئیسلامیی درێژە دا. لە ماوەی دوو ساڵ مانەوەی لە کوردستان لە نێوان ئەوو دوکتور قاسملوو و دوکتور شەرەفکەندیدا دۆستایەتییەکی قووڵ و بەهێز پێک هات. نووری هاوپێوەندیو تێکەڵاوییەکی گەرمی لەگەڵ ئەندامانی دەفتەری سیاسی حیزب دا هەبوو و حیزبی دێمۆکراتیش بە چاوی ڕێزەوە سەیری ئەوی دەکرد. ساڵی ١٣٦٣ چووە بێرلینو لەگەڵ بنەماڵەکەی کە لەم شارە دەژیان، یەکیان گرتەوە. لەوێ بە ئەرکی یارمەتی گەیاندن و ڕاپەڕاندنی کاروباری پەنابەران لە ئۆردوگاکانی خاچی سوور خەریک بوو.

لە ساڵی ١٣٦٨ پەرەی بە هەوڵ و تێکۆشانی خۆی بۆ نیزیک کردنەوەی پاشماوەی کەسایەتی و هێزە چەپو سەربەخۆو ئازادیخوازەکان داو لە نووسین و ڕێکخستنی دەقی «گەڵاڵەی پێشنیاری هەڵسەنگاندنی نیزیکایەتیی نەزەری و کردەیی هێزە چەپە دێمۆکراتەکان بە مەبەستی بەرەیەکی سیاسی یەکگرتوو»دا چالاکانە بەشداری کرد. هاوڕێ »نووری دێهکوردی» وەک ئەندام و وەرگێڕی دەستەی نوێنەرایەتیی حیزبی دێمۆکراتی کوردستانی ئێران لە کۆنگرەی ئەنترناسیونالیستی سوسیالیست دا بەشداری کرد. پاش تەواو بوونی کارەکانی کۆنگرە، ڕۆژی ١٧ی سێپتامبری ١٩٩٢ کاتێک شانبەشانی دوکتور شەرەفکەندی و هاوڕێکانی لەگەڵ ژمارەیەکی دیکە لە نوێنەرانی ئۆپۆزیسیۆنی ئێران خەریکی چاوپێکەوتن و وتووێژ بوون, بە دەستڕێژی تیرۆریستەکانی کۆماری ئیسلامی شەهید کرا.

کۆمەڵێک نووسراوە و وتار لە شەهید نووری بەجێ ماون کە لە بڵاو کراوەکانی «اتحاد چپ»، «پیام آزادی»، «نامە پارسی»، «پیمان»، «شانزدهم آذر» و . . . لە چاپ دراون.

ئەم وتارە بە تایبەتی بۆ ڕاگەیاندنی حیزبی دیموکراتی کوردستان و ڕۆژنامەی "کوردستان" (ژمارەی تایبەت بە یادی ٢٠ سالەی د.شەرەفکەندی و هاوڕێیانی) نووسراوە.

تێرۆری میکۆنووس، شرۆڤەی تێرۆرێکی سیاسی

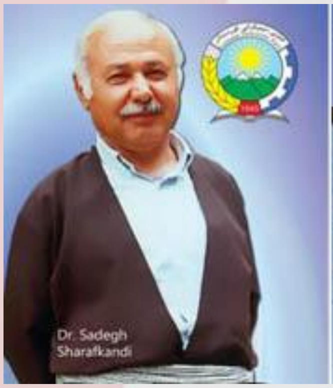

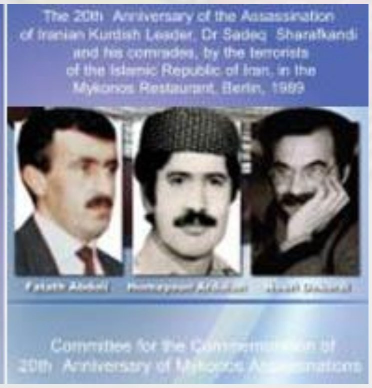

لە بڵاوکراوەکانی: ناوەندی بەڵگەنامەکانی مافی مرۆڤی ئێران گەلاوێژی ١٣٨٦

وەرگێڕانی: تەها ڕەحیمی

ئەم بابەتەی خوارەوە هەڵبژاردەیەکە لە پەرتووکێک بە ناوی « قتل در میکونوس تجزیه و تحلیل یک ترور سیاسی» کە«مرکز اسناد حقوق بشر ایران» گەلاوێژی ١٣٨٦ بلاوی کردۆتەوە. هاوکارمان تەها ڕەحیمی لە دەستەی نووسەرانی ڕۆژنامە ، لە سەر داوای «کوردستان»، ئەم پەرتووکەی بە بۆنەی ٢٠ ساڵەی تێرۆری د.سادق شەرەفکەندی و هاوڕێیانی، وەرگێراوەتە سەر زمانی کوردی. دەقی تەواوی وەرگێڕدراوەکە، لە سایتی «کوردستان وکورد» دا دەخرێتە بەرچاوی خوێنەران. لەم ژمارە تایبەتەی «کوردستان»دا، هەڵبژاردەیەک لە ناوەرۆکی ئەم پەرتووکە، کە لێکۆڵینەوەیەکی

شرۆڤەکارانەی تیرۆری میکۆنووسە، دەخەینە بەرچاوی خوێنەرانی ئەم ژمارە تایبەتە.

«کوردستان»

پێشەکی

لە کاتی سەرکەوتنی شۆڕشی گەلانی ئێرانەوە تا ئێستا، کۆماری ئیسلامی نیشانی داوە لە سەر هەناردە کردنی شۆڕشەکەی بۆ دەرەوەی سنوورەکانی ئێران جیددییە. یەکێک لە ڕەهەندەکانی هەناردەکردنی شۆڕش، هەوڵدان بۆ کپ کردنی دەنگی ڕەخنەی کۆمەڵگەی ئێرانییەکانی دەرەوە لە سەرانسەری جیهانە. لە سەرماوەزی ١٣٥٨ وە، مەئموورانی ئیتلاعاتی ئێران، چالاکانی پاشایەتیخواز، نەتەوەیی و دێموکراتیان لە وڵاتانی جۆراوجۆری وەک ئەمریکا، ئیماراتی یەکگرتووی عەرەبی، فەڕانسە و تورکیە تێرۆر کردوە.

... لەم بارەیەوە، دۆسیەی میکۆنووس گرنگییەکی تایبەتی هەیە، چونکە دەڵاقەیەکمان بەرەو جیهانی شاراوە لێ دەکاتەوە. موحاکەمەی زۆرێک، دیارە بە داخەوە نەک هەموو ئەو کەسانەی لە تیرۆرەکەدا دەستیان هەبوو، بچووکترین وردەکارییە پراکتیکییەکانی لە سەر تیرۆرەکانی ئێران و جۆر و کەسایەتیی ئەم کەسانەی بۆ کوژران هەڵدەبژێردرێن لە قاو دەدا. شایەتیی گەورە بەرپرسێکی ئیتلاعاتی پێشووی ئێران کە ئەزموونی ڕاستەوخۆی لەو تیرۆرانە دا هەیە، بووە هۆی دروستبوونی ڕوانگەیەکی بێوێنە لە سەر فەرمانی سیاسیی پشت ئەم هێرشانە. بڵاوبوونەوەی بێ وێنەی بەڵگە و دێکۆمێنتە زانیارییەکانی ئاڵمان، سترەکتۆری چالاکیی ئیتلاعاتیی ئێران لە ئورووپای ڕۆژئاوا بۆ پێداچوونە خستە بەردەستی خەڵک...

پوختە

لە ٢٦ خەرمانانی ١٣٧١ دا مەئموورانی کۆماری ئیسلامیی ئێران سێ کەس لە ئەندامانی ڕێبەریی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران و هاوڕێیەکانیان لە هۆڵێکی تایبەتیی ڕێستورانی میکۆنووس لە گەڕەکی ویلمێرز دۆرف (wilmersdorf) ی بێرلینی ئاڵمان تیرۆر دەکەن. ئەم هێرشە یەکێکە لەم زنجیرە تیرۆرە بەرنامە بۆ داڕێژراوانەی کۆماری ئیسلامی کە دوای شۆڕشی ١٣٥٧ بە مەبەستی ترساندن و تێکدانی چالاکییە سیاسییەکانی دژبەرانی ڕێژیم جێبەجێ کرا.

- فەرمانی جێبەجێ بوونی تیرۆری میکۆنووس لە لایەن کۆمیتەی کاروباری تایبەتیی کۆماری ئیسلامییەوە دەرکرا کە ئەو کات عەلی خامنەیی سەرۆکایەتیی دەکرد و سەرکۆمار، ئەکبەری هاشمی ڕەفسەنجانی، وەزیری ئیتلاعات، عەلی فەللاحیان و وەزیری دەرەوە، عەلی ئەکبەری ویلایەتیی ئەندامی بوون.
- کۆمیتەی کاروباری تایبەت بەرپرسایەتیی جێبەجێ کردنی ئەم تیرۆرەی بە عەلی فەللاحیان سپارد.
- تیرۆری میکۆنووس لە لایەن پێرسۆنێلی ئەنجومەنی چالاکیی تایبەتیی وەزارەتی ئیتلاعاتی کۆماری ئیسلامی و کەسانێکی سەربەخۆ کە لە لایەن وەزارەتی ئیتلاعاتەوەبەکرێگیرابوون، ئەنجام درا.
- عەلی فەللاحیان، عەبدولڕەحمانی بەنی هاشمیی بۆ سەرپەرستیی تیمی میکۆنووس هەڵبژارد و بەنی هاشمی لە لایەن یەکێک لە ئەندامانی وەزارەتی ئیتلاعاتی دانیشتووی ئاڵمان بە ناوی کازم دارابییەوە یارمەتی کرا. دارابی چوار هاووڵاتیی لوبنانیی دانیشتووی ئاڵمانی بە ناوەکانی یوسف محەممەد ئەلسەید ئەمین، عباس حوسێنی ڕائیل، محەمەد عەتریس و ئەتائوڵڵا ئەیاد کە بە هۆی پێوەندییانبە حیزبوڵڵا یان ئەمەلەوە دەیناسین بۆ هاوکاری لە جێبەجێکردنی تیرۆرەکەدا بەکرێ گرت.
- ئامانجی سەرەکیی هێرشی میکۆنووس، دوکتور محەمەد سادق شەرەفکەندی، سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکرات، فەتاح عەبدولی، نوێنەری حیزبی دێموکرات لە ئورووپا و هومایون ئەردەڵان، نوێنەری حیزبی دێموکرات لە ئاڵمان بوون. نووروڵڵا دێهکوردی، برادەری دوکتور سادق شەرەفکەندییش لەم هێرشەدا کوژرا و عەزیزی غەففاریش، خاوەنی ڕێستورانت بریندار بوو.
- کوشتنەکان بە هۆی عەبدولڕەحمان بەنی هاشمی و عەباس حوسێن ڕائیل کە کەسێکی بەئەزموونی سەر بە حیزبوڵڵا بوو و دوا گوللەش هەر ئەو لە سەری ئەردەڵان و د.شەرەفکەندیی دا، بەڕێوە چوون. یوسف ئەمین لە کاتی تیرۆرکردنەکەدا بە داخستنی دەرکی هاتنە ژوورەوەی ڕێستورانت ئەمنییەتی تێرۆریستانی دەپاراست. فەرەجوڵڵا حەیدەر لێخوڕینی ئەو ترۆمبێلەی لە ئەستۆ بوو کە بۆ هەڵاتن لە بەر چاو گیرابوو و هاووڵاتییەکی ئێرانیی دیکەش کە تەنیا بە محەمەد ناسراوە چاوەدێریی شوێنی تێرۆرەکەی تا کاتی تیرۆرەکە لە ئەستۆ بوو.
- ئەگەر چی بەنی هاشمی، حەیدەر و محەمەد توانییان هەر زوو لە ئاڵمان هەڵێن بەڵام زۆربەی ئەو کەسانەی کە ڕاستەوخۆ لە تیرۆری میکۆنووسدا دەستیان هەبوو دەستگیر کران. دادوەرەکانی ئاڵمان، ڕائیل، دارابی و ئەمینیان بە کوشتنی چوار کەس و هەوڵ بۆ تیرۆری کەسێکی دیکەش تاوانبار کرد. دوو کەسەکەی دیکەش بە هاوکاریی لە ئەنجامدانی تاوان، تاوانبار کران.
- دادگای میکۆنووس سێ ساڵ و نیوی پێ چوو. دادگا لەم ماوەیەدا ٢٤٦ جار کۆ بۆوە و ١٧٦ کەس لە دادگا دا شایەتیان دا. یەکێک لە شایەدەکان مەئمووری پێشووی وەزارەتی ئیتلاعاتی کۆماری ئیسلامی بوو و بەڵگەنامەکان هەر لە پەروەندە ئیتلاعاتییەکانەوە بگرە تا بەرنامە تۆمار کراوەکانی کاناڵی هەواڵی تەلەڤیزیۆنی ئێرانتاوتۆی کران. دادوەرەکان توانیان ٤ کەس لەو ٥ کەسە تاوانبارکراوە، مەحکووم بکەن. ڕائیل و دارابی بەهۆی ئەوەکە هێرشیان کردبووە سەر ڕێستورانت سزای هەتاهەتاییان بۆ دەرچوو.
- بەرپرسانی ئاڵمان بەم ئاکامە گەیشتن کە دەوڵەتی ئێران «ڕاستەوخۆ» دەستی لە تیرۆری میکۆنووس دا هەبووە و لە بانەمەڕی ١٣٧٤ دا، دادستانی گشتیی فیدڕاڵی ئاڵمان، کەی نێهم (kaynehm)، بە شێوەیەکی چاوەڕواننەکراو بڕیاری دەستبەسەر کردنی نێونەتەوەیی، عەلی فەللاحیان وەزیری ئیتلاعاتی ئێرانی دەرکرد. ئەم بڕیارە ڕوونی دەکردەوە کە

فەللاحیان دەستی لەم تیرۆرەدا هەبووە.

- بڕیاری دەستگیری بۆ دوو مەئمووری دیکەی وەزارەتی ئیتلاعات کە لەتاران دەبوون و رۆڵی سەرەتاییان لە داڕشتنی تیرۆرەکەدا هەبوو، دەرچوو. هەرسێکیان ئێستا داواکراون.
- بڕیاری دەستگیریی عەبدولڕەحمانی بەنی هاشمی و حەیدەر هەروا لەسەر جێی خۆیەتی، وێدەچی هەردووکیان ئێستا بە ئاسایشی تەواوەوە لە ئێران بژێن.

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران گرنگترین پارتی سیاسی کوردەکانی ئێرانە و، یەکێک لە سەرەکیترین پارتە سیاسییەکانی دژ بە کۆماری ئیسلامییە. ئەم حیزبە لە ٢٥ی گەلاوێژی ١٣٢٤ لە مەهاباد دامەزرا و ئامانجەکەی ئۆتۆنۆمیی ئیداری، حقووقی و پەروەردەیی بۆ کوردستانە بە بێ لەت کردنی ئێران. درووشمەکەی «دێموکراسی بۆ ئێران، خودموختاری بۆ کوردستان»ە.

بە دوای لێکەوتنی محەمەد موسەدیق، سەرۆک وەزیر بە هۆی کودیتای ساڵی ١٣٣٢ ەوە محەمەد رەزا شای پەهلەوی زۆربەی گرووپە دژبەرەکانی قەدەغە کرد. حیزبی دێموکراتی کوردستانیش یەکێک لەم پارتە قەدەغەکراوانە بوو و لە ئاکامدا ناچار بوو بە شێوەی نهێنی درێژە بە چالاکی خۆیان بدا. رووخانی حکوومەتی پەهلەوی لە ساڵی ١٣٥٧ دا هەلێکی دووبارەی بۆ کوردان رەخساند کە دیسان داوای ئۆتۆنۆمی بهێننەوە گۆڕێ و زۆربەی هەرە زۆری خەڵکی کورد بە خرۆشەوە دەگەڵ شۆڕش کەوت. حیزبی دێموکراتی کوردستان لە رەشەمەی ساڵی ١٣٥٧ دا چالاکی ئاشکرای خۆی راگەیاند و خێرا دەستی کرد بە پرۆپاگەندە بۆ خودموختاری بۆ کوردستان.

... خومەینی حیزبی دێموکراتی بە حیزبی «شەیتان» ناوبرد و رێژیم ئەندامەتی لەو حیزبەی دا بە تاوان دانا و بە پێی قانوونی ئیسلام و ئێران سزای بۆ لەبەر چاو گرت.

حیزبی دێموکراتی کوردستان دیسان ناچار بە چالاکیی نهێنی بۆوە و شەڕی چەکداریی هێزی پێشمەرگە و هێزەکانی دەوڵەت درێژەی کێشا.

بە هۆی ئەوەی کە کۆماری ئیسلامی داوای لە حیزب دەکرد بەر لە هەموو شتێک چەک دانێ هەوڵەکان بۆ ئاگربڕ ئاکامیان نەبوو. هەڵایسانی شەڕی نێوان عیراق و ئێران لە خەرمانانی ١٣٥٩ دا بووە هۆی ئەوەی رێژیم هێرش بکاتە سەر کوردستان و زۆربە شارە گرنگەکان داگیر بکا لە حاڵێکدا هێشتاش زۆربەی ناوچەکان بەتایبەت گوندەکان لە دەست حیزبی دێموکرات دابوون.

دەگەڵ ئەوەی رێبەرایەتیی حیزب کەوتە دەرەوەی سنووری وڵات، دیسان رێژیم هەوڵی دا بە تیرۆری ئەوان کار و چالاکییەکانی حیزب لەنگ بکا، ئەو شێوازەی کە زۆربەی پارت و رێکخراوە سیاسییەکانی دژ بە دەسەڵاتی ئاخوندەکانی گرتبۆوە. کۆماری ئیسلامی پێ و شوێنی ئەندامانی چالاکی حیزب لە عێراق، ئاڵمان، ئۆتریش، تورکیە، سوئێد و دانمارکی هەڵگرت و دەستی کرد بە هێندێک تیرۆر. کە بەر لە تیرۆری میکۆنووس بەرچاوترینی ئەم هێرشە ناجوانمێرانانەیە تیرۆری دوکتور عەبدلڕەحمانی قاسملوو، سکرتێری گشتی حیزبی دێموکرات لە ساڵی ١٣٥٢ەوە کە لە کۆبوونەوەیەک لەگەڵ بەرپرسانی ئێران بۆ گەیشتن بە رێگەچارەسەرێکی ئاشتیخوازانەدا، لە پووشپەڕی ١٣٦٨ لە ڤییەنی ئۆتریش بە دەستی نەیارانی ئاشتی تیرۆر کرا.

بەرنامەرێژی و جێبەجێ کردنی تیرۆر دەرچوونی بڕیاری تیرۆر

سەرچاوەی دەرکردنی بڕیاری تیرۆری میکۆنووس دەتوانین ببەینەوە سەر بڕیاری کۆمیتەی کاروباری تایبەتی کۆماری ئیسلامی بۆ دانانی عەلی فەللاحیان وەزیری ئەوکاتی ئیتلاعات بۆ چاوەدێریی و سرینەوەی فیزیکی رێبەرایەتی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران.

دوای مردنی خومەینی لە ساڵی ١٣٦٨ دا، کۆمیتەی کاروباری تایبەت بۆ بڕیاردان لەسەر بابەتە گرینگەکان پێک هات. پێکهێنانی ئەم کۆمیتەیە لە قانوونی بنەڕەتیدا پێشبینی نەکراوە چونکی رێبەری رێژیم خامنەیی، سەرۆکایەتی ئەم کۆمیتەیە دەکا و لە لایەکیشەوە تێزی ویلایەتی فەقیە دەسەڵاتێکی بانئاسایی بە رێبەری دەبەخشێ، کەواتە ئەم کۆمیتەیە بە کردەوە وەسەر دەوڵەت و پارلمان کەوت. لە سەردەمی تیرۆری میکۆنووس دا ئەندامانی هەمیشەیی ئەم کۆمیتەیە بریتی بوون لە: ئەکبەری هاشمی رەفسەنجانی، سەرکۆماری ئەو کاتی رێژیم، عەلی فەللاحیان، وەزیری ئیتلاعات، عەلی ئەکبەر ویلایەتی، وەزیری دەرەوە، محەمەد رێی شەهری، وەزیری ئیتلاعاتی پێشوو، موحسێن رەزایی، فەرماندەی سوپای پاسداران، رەزا سەیفوڵلاهی، فەرماندەی پاراستنی ئیتلاعاتی هێزی ئینتیزامیی کۆماری ئیسلامیی ئەوکات و ئایەتوڵلا خەزعەلی، ئەندامی شووڕای نیگەهبان.

دوای ئەوەی بڕیاری کۆتایی درا کە رێبەرانی حیزبی دێموکرات لە ئاڵمان تیرۆر بکرێن، وەزارەتی ئیتلاعات یەکێک لە مەئموورانی دانیشتووی ئاڵمانی بۆ ئامادەکاریی و پشتیوانی جێبەجێ کردنی هێرشی تیرۆریستی راسپارد. ئەو کەسە کازمی دارابی ئەندامی سوپای پاسداران بوو کە لە ساڵی ١٣٥٩ ەوە نیشتەجێی ئاڵمان بوو. دارابی ئەندامی دەستەی بەڕێوەبەری «یەکیەتی ئەنجومەنی ئیسلامییەکانی خوێندکارانی ئورووپا» (UISA) بوو و پێشینەی کاری توندووتیژی دژی ئۆپۆزیسیۆنی دانیشتووی ئاڵمانی هەبوو. دارابی چوار لوبنانی بە ناوەکانی یوسف محەمەد و ئەلسەید ئەمینی، عەباس حوسێنی رائیل، محەمەد عەتریس و عەتائوڵلا ئەیادی کە لە رێگەی پێوەندییەکانی پێشوویانەوە لەگەڵ گرووپە میلیشیاکانی لوبنان، حیزبوڵلا و (ئەمەل) ەوە دەناسی بۆ ئەم تیرۆرە دەستنیشان کرد.

قۆناخی کۆتایی پیلان، بەهەواڵی گەیشتنی دوکتور محەمەد سادق شەرەفکەندی، هومایون ئەردەڵان و فەتاح عەبدولی لە ٢٣ی خەرمانانی ١٣٧١ بە برلین بۆ بەشداریی لە کۆنگرەی نێونەتەوەیی سۆسیالیستەکان [Congress of the Socialist International] تەواو بوو.

بڕیار بوو شاندی نوێنەرایەتی حیزبی دێموکرات لەگەڵ رێبەرانی گرووپە دژبەرەکانی دیکەی کۆماری ئیسلامی و چالاکانی ئێرانی دانیشتووی برلین لە پێنجشەممەی ٢٦ی خەرمانان کۆببنەوە. رستورانتی میکۆنووس بۆ ئەم کۆبوونەوەیە دەستنیشان کرا. ئەمە ئەو هەلە بوو کە وەزارەتی ئیتلاعات چاوەڕوانی دەکرد و رۆژی ١٦ای خەرمانانی ١٣٧١ یا ئەو نزیکانە عەبدولڕەحمان بەنی

هاشمی بۆ فەرماندەیی تیرۆری میکۆنووس گەیشتە برلین.

ئامادەکاریی تیرۆر

٢٢ی خەرمانانی ١٣٧١، ئەندامانی تیمی تیرۆری میکۆنووس لە ماڵە دارابی هەڵکەوتوو لە شەقامی (**Detmolderstrabe**) ژمارەی ٦٤ B ، یەکتریان بینی. بەنی هاشمی، دارابی، محەمەد، ئەمین، حەیدەر و رائیل بەشداری کۆبوونەوەکە بوون. دوای کۆتایی کۆبوونەوە، دارابی تیمەکەی بردە بنکەیەک لە زێنفتین بێرگێر رینگ [**RingSenftenberger**]، ژمارە ٧ لە برلین کە بۆ ئەم هێرشە لەبەر چاو گیرابوو.

هێرش

دوکتور شەرەفکەندی، ئەردەڵان عەبدولی و دێهکوردی نزیک ساعەتی ٧:٣٠ی دوای نیوەڕۆ لە دەرکی ریستۆرانێت چوونە ژوورێ. داوا لە عەزیز غەفاری خاوەنی ریستۆرانتەکە کرابوو کە پێوەندی بە نوێنەرانی ڕێکخراوە و گرووپە سیاسییە ئێرانییەکان لە بێرلین بکا و بانگهێشتی کۆبوونەوە شاندی نوێنەرانی حیزبی دێموکراتیان بکا. بەڵام پێموا غەفاری کەمتەرخەمی کردبوو و کەسانی پێوەندیداری بۆ دوانیوەڕۆی ڕۆژی دواتر بانگهێشت کردبوو. کە زانی هەڵەی کردوە خێرا دەستی کرد بە تەلیفون بۆ ئەو کەسانەی کە دەبوایە هاتبانە کۆبوونەوە.

.... نزیک بە کاتژمێری ١٠:٥٠ی شەو، دوو تیرۆریستەکە، عەبدولڕەحمان بەنی هاشمی و عەباس حوسێن رائیل هاتنە ریستۆرانتەوە. یوسف محەمەد ئەمین لە دەرەوەی ریستۆرانت ئاگای لە وڵات بوو کەس نەیەتە ژوورەوە. بەنی هاشمی و رائیل وێنەی قوربانییەکانیان پێ بوو و هەروەها شارەزایی تەواوی نەخشەی ریستۆرانتیش بوون و هەر بۆیە زۆر ئاسان توانیان دەستبەجێ بگەنە شوێنی کۆبوونەوە و خێرا تیرۆرەکە بکەن. بەنی هاشمی چەکی یوزی کەلە نێو جانتا وەرزیشییەکەی بوو و رائیلیش چەکی کەمەری ئۆتۆماتیکی هەڵگرتبوو. هەرتک چەک ئامێری دەنگبڕیان لە سەر بوو.

بەنی هاشمی و رائیل دەگەڵ وەژوور کەوتن راست بەرەو دیوی پشتەوەی ریستۆرانت، کە لەوێدا شاندی نوێنەرایەتی حیزبی دێموکرات و میوانەکانیان خەریک نانخواردن بوون، چوون. لە لای راستی هۆدەکە دوومێز نزێک بە یەکتر بە قەراخ دیوارەکەوە دانرابوون، میرراشدی لەوسەری میزی لای راستەوە دانیشتبوو. دەستماڵچی، عەبدوولی و ئەردەلان بە ئاراستەی چرکەژمێری ساعەت لەلای چەپییەوە دانیشتبوون. شەرەفکەندی، دێهکوردی، ئیبراهیم زادەی ئیسفەهانی و سادق زادە لەوبەری مێزەکە بوون. غەفاری لە پشتی مێزی دوویەم کە هێندێک لەوی دیکە ئەولاتر بوو، دانیشتبوو. گۆشەی خوارەوەی مێزەکە بەتاڵ بوو.

پەرویز دەستماڵچی بەمجۆرە باس دەکا:

باسی سەرەکیی کۆبوونەوەکە، دۆخی ئۆپۆزیسیۆنی ئێران لە دەرەوە، چالاکییەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران و هەروەها هەماهەنگیی چالاکییەکانی بوو. بەر لە وتووێژەکان، باس لەسەر تیرۆرەکانی دەرەوەی وڵات کرا. دوکتور شەرەفکەندی وتی: «من لە چیاکانی کوردستان دەگەڵ پێشمەرگەیەکی کورد لەسەر ژیان و مردن قسەم دەکرد. (پێشمەرگەکە)دانیشتبوو، هەستا و بەسەر پنجە درۆویەک دا بازیدا و پاشان پێی وتم کاک دوکتور سەعید ئەوەندەیە مەودای ژیان و مردن. ئیبراهیم زادەی ئیسفەهانییش دەڵێ:

بەر لە تیرۆر، دوکتوور شەرەفکەندی، دەستماڵچی و میرراشدی لەسەر پرسە نێونەتەوەییەکان و تەواوییەتی ئەرزیی ئێران و هەڵوێستی حیزبی دێموکرات لە پێوەندی دەگەڵ ئۆتۆنۆمی قسەیان دەکرد..

لەم کاتەدا بەنی هاشمی هاتەژوورەوە و بە فارسی وتی «دایک قاحبەینە» و تەقەی کرد.

بە تەقەکەڕا دیار بوو شەرەفکەندی، ئەردەلان و عەبدولیی مەبەستە. دوای دوو دەسرێژ تەقەی یوزی بەنی هاشمی، رائیل کە پاش بەنی هاشمی هاتبووە ژوور فیشەکی کۆتایی لە ئەردەڵان و شەرەفکەندیدا. تیرۆریستەکان بە گشتی ٣٠ فیشەکیان تەقاندبوو.

بەنی هاشمی یوزیی بەرەو شاندی رێبەرایەتیی حیزبی دێموکراتی کوردستان گرت و ٢٦ فیشەکی لە عەبدولی، ئەردەلان و شەرەفکەندی و دێهکوردی دا. غەفاری کە لەلای ئەردەڵانەوە راوەستابوو بەهۆی شوێنەکەیەوە وەبەر رەهێڵەی یوزی هات. غەفاری دوو فیشەکی بەرکەوتبوو؛ یەکیان لاقی راستی گرتبوو یەکیشیان (گورچیلەی) گرتبوو بەڵام بەو حاڵەشەوە نەمرد. رائیل فیشەکێکی بە پشت سەری ئەردەلان و دوو فیشەکی بەسەر و مل و زگی وەنابوو، سییەکان و جەرگ و گورچیلەی بریندار ببوون. پێویستی بە گوللەی کۆتایی رائیل نەدەکرد. ئەردەلان چوار فیشەکی بەر سینکی کەوتبوو. پشکنینەکانی توێکاری نیشانی دا ئەگەر فیشەکی کۆتایی بەسەری ئەردەلانەوە نەنرابایە لەوانەبوو بژی. عەبدولییش چوار فیشەکی یوزیی بەرکەوتبوو، یەکێک لە فیشەکەکان دڵی گرتبوو یەکجێ کوشتبووی. دێهکوردی حەوت فیشەکی بەرکەوتبوو، گوازرایەوە کلینیکی شتێق لیتز (**steglitz**)و کاتژمێر ١٢:٢٥ای پارشێوی ٢٧ ی خەرمانانی ١٣٧١ بەهۆی خوێن لەبەر چوونی زۆری ئەو فیشەکەی بەرسینگی کەوتبوو گیانی دا.

راکردن

دوای ئەوەی کە رائیل گوللەی کۆتایی لە شەرەفکەندی و ئەردەڵان دا ،هەر دوو بکوژەکە بەورێگەیەیدا کە هاتبوونە ژوور، لە ریستۆرانەکە وەدەر کەوتن. لە دەرەوەی ریستورانت، رائیل و

بەنی هاشمی دەگەڵ ئەمین بەرەو شەقامی پرینتس ریجنتن ،[Prinzregentstraße]، ئەو شوێنەی محەمەد و فەرەجوڵلا ئەبووحەیدەر لە ترۆمبێلی راکردن دا چاوەڕوانیان دەکرد، پێیان پێوە نا.

فەرمانی دەستبەسەر کردنی عەلی فەللاحیان دەردەچێ.

سێ حەوتوو بەر لە دەستپێکی دادگای میکۆنووس، وەزیری ئیتلاعات عەلی فەللاحیان گەیشتە »بون« تا چاوی بە بەرزترین بەرپرسی ئیتلاعاتیی ئاڵمان، بێرند شمیت باوێر، [Bernd Schmidbauer]بکەوێ. فەللاحیان داوای کرد ئەو پێنج تاوانبارەی لەم پێوەندییەدا گیراون ئازاد بکرێن و هەوڵی دا پێش بە بەرێوەچوونی دادگا بگرێ. بەڵام شمیت باوێر بە گوێی نەکرد.
لە راستیدا، دادستانەکانی ئاڵمان ئەوەندە لە دەست تێدابوونی ئێران لە تێرۆرەکەدا دڵنیا بوون کە دادستانی گشتی فێدراڵی ئاڵمان، کێی نێم {kaynehm} ، بە شێوەیەکی چاوەڕوانی نەکراو بڕیاری دەست بەسەر کرانی فەللاحیانی لە ٢۴ی رەشەممەی ١٣٧۴ دەرکرد. بڕیاری دەستبەسەر کردن بە روونی باسی لەوە دەکرد کە فەللاحیان فەرمانی تیرۆرەکەی داوە. هەواڵی بڕیاری دەستبەسەر کردنی فەللاحیان کۆمەڵێک خۆپێشاندانی لە ئیران لێکەوتەوە.
رەفسەنجانی، سەرکۆماری ئەو کات لە وتووێژ دەگەڵ «شپیگێل» [Der Spiegel] دا وتی کە بۆ دادگای میکۆنووس و دەرچوونی بڕیاری دەستبەسەر کردنی فەللاحیان دەوڵەتی ئاڵمان بە تاوانبار نازانێ. رەفسەنجانی وتی « بەرپرسانی ئەمریکایی و ئیسرائیلی دەستیان لەم کارەدا هەبووە و یان ئەوەی دەزگای قەزایی ئاڵمان تووشی هەڵە بووە»

بڕیاری دادگا

سەرەنجام دادگای بەرزی بێرلین لە ٢١ی خاکەلێوەی ١٣٧۶ بڕیاری خۆی دەرکرد. کازم دارابی زیندانی هەتاهەتایی بۆ دەرچوو. بڕیارەکە دەیوت: « دارابی..... تیرۆرەکانی بۆ سرویسی نهێنیی ئێران رێکدەخست . ناوبراو ئاگای لە تاوانەکان هەبووە و بۆیە لە تیرۆرەکەدا بەشدار بووە.» عەباسی رائیلیش زیندانی هەتاهەتایی بۆ درچوو. دادگا رائیلی بە تاوانی لانیکەم ئەوگوللانەی بوونە هۆی کوشتن، بە تاوانبار لە قەڵەمدا. یۆسف محەمەد ئەلسەید ئەمین بە تاوانی هاوکاری لە کوشتنی چوار کەسدا، ١١ ساڵ زیندانی بۆ بڕایەوە. محەمەد عەتریسیش بە تاوانی هاوکاری لە کوشتندا ۵ ساڵ و سێ مانگ زیندانی بۆ بڕایەوە. عەتائوڵلا بێتاوان ناسرا و ئازاد کرا، لە حاڵێکدا بۆ ماوەی چوار ساڵ لە رەوتی محاکەمەدا دەستبەسەر بوو.
دادگا شتی سیاسیی بە هاندەری تاوانبارەکان بۆ ئەم تێرۆرە سیاسییە زانی. چونکی ئەوان سەر بە رێژیمی بناژۆخوازی ئێران بوون و ئامادە بوون بە تێرۆری رێبەری گرووپە دژبەرەکان پشتیوانیی خۆیان بسەلمێنن. سەرۆکی دادگا، فریتهۆف کووبش {frithjofkubsch} لە حوکمە ٣٩۵ لاپەڕەییەکەیدا گونجاندی کە موحاکەمە« دەرچوونی بڕیاری تێرۆر لە لایەن کاربەدەستانی ئێرانەوەی سەلماند» . کۆبش ناوی هیچ بەرپرسێکی لە حوکمەکە دانەهێنا بەڵام روونی کردەوە کە شایەتیدانی شایەدەکان و بەڵگەنامەکانی دیکە سەلماندیان کە کۆمیتەی کاروباری تایبەت بڕیاری تێرۆرەکەی داوە و رێبەری، سەرکۆمار، وەزیری دەرەوە و وەزیری ئیتلاعات هەموویان ئەندامی چالاکی ئەم کۆمیتەیە بوون.
لێدوانەکانی پێشوو دەریان خست کە تێرۆری رێبەرانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بە سکرتێریی دوکتور شەرەفکەندی نەک تێرۆرێکی تایبەتی و نە بەرهەمی جیاوازیی بیروڕای نێوان گرووپە سیاسییەکانی ئۆپۆزیسیۆنی رێژیم، بەڵکوو ئەم تێرۆرە لە لایەن بەرپرسە باڵاکانی رێژیمەوە رێکخراوە.
تاوانباران.... هیچ پێوەندییەکی تاکەکەسییان لەگەڵ کوژراوەکان نەبووە و هیچ قازانج و هۆگرییەکیش بۆ کوشتنیان هانی نەداون. تەنانەت دارابی سەرەڕای پێوەندی بە دەزگا زانیارییەکانەوە و رەپێش خستنی بەرژەوەندی سیستم بە سەر قازانجی خۆیدا نەیدەتوانی بە بێ بڕیاری پێویست پلان بۆ تیرۆر دابرێژێ و تەنانەت لە بواری لۆجیستیکییەوە بە بێ یارمەتیی ئەم مەئموورییەتە جێبەجی بکا.
بەڵگەکان دەری دەخەن کە باندی دەسەڵاتبەدەستی رێژیم نەک هەر بڕیاری تێرۆری دەرەوەی وڵاتی پەسەند کردوە و رێز لەو تێرۆریستانە دەگرێ، بەڵکوو راست بۆ خۆیان بڕیاری جێبەجێکردنی تێرۆری جیابیران ئەویش تەنیا بەو تاوانە کە لە باری سیاسییەوە لەگەڵ دەسەڵاتدارانی رێژیم هاوڕا نین، (بە دەستوپێوەندەکانی) جێبەجێ دەکا. ئەوان بە پتەو کردن و پاراستنی دەسەڵاتەکەیان بە شێوەی فیزیکی هەوڵی سڕینەوەی دژبەرانی سیاسیی خۆیان دەدەن.
لە ئاکامدا «کووبش» لە حوکمەکەی خۆیدا بە بێ ناوهێنان و بە شێوەی ئاماژەیی خامنەیی رێبەری کۆماری ئیسلامی، هاشمی سەرکۆمار، ویلایەتی وەزیری دەرەوە و وەزیری ئیتلاعات عەلی فەللاحیانی مەحکووم کرد:
رێبەرانی سیاسیی ئێران تەنیا بۆ پاراستن و پتەوکردنی کۆڵەکەکانی دەسەڵاتی خۆیان بڕیاری تێرۆریان دەرکردوە. ئەو کەسانەی بڕیاریان داوە بەرپرسانی دەوڵەتی ئێران بوون. بۆ یەکەمین جار لە مێژووی حوقووقیی ئاڵماندا، دادگایەکی بەرز راشکاوانە دەوڵەتێکی دیکەی بە بەرپرسی دۆسییەیەکی تێرۆریستی لە قەڵەمدا. ئاڵمان باڵوێزەکەی خۆی لە ئێران کشاندەوە و وڵاتە ئورووپاییەکانی دیکەشی هاندا کە باڵوێزەکانیان بکشێننەوە. بە پشتیوانی لە ئاڵمان، چاردە وڵاتی ئورووپایی جگە لە نیوزلەند و ئوسترالیا پێوەندییە دیپلۆماسییەکانی خۆیان دەگەڵ تاران هەڵپەسارد. بەڵام زۆربەیان دوای مانگێک گەڕانەوە تاران.

دەوڵەتی ئێران بە روونی نارەزایەتیی خۆی لەم حوکمەی دادگا دەربڕی. بۆ ماوەی چەند رۆژ زنجیرەیەک خۆپێشانداندان لە تاران و قوم درێژەی هەبوو. سەرکۆمار رەفسەنجانی لەوتاری نوێژی هەینی دا وتی بڕیارەکە سیاسی بووە و پێشبینیی کرد کە لە مێژوودا وەک بڕیارێکی «بێشەرمانە« تۆمار بکرێ. هاشمی وتی ئاڵمان «دڵی میلیۆنان کەسی شکاندوە« و «ئەو بڕیارە لە بیر ناکرێ و بێ وڵامیش نابێ» لە درێژەی قسەکانیدا بەشێوەی ناڕوون هەرەشەی کرد کە ئاڵمان « قازانجەکانی خۆی « لە ئێران لە دەست دەدا.
خامنەیی دەوڵەتی ئاڵمانی بۆ دەرکردنی ئەم بڕیارە لۆمە کرد و رایگەیاند کە ئاڵمان بڕواپێکراویی خەڵکی ئێرانی لە دەست داوە. کاتێ ئاڵمان بڕیاریدا بگەڕێتەوە تاران، خامنەیی فەرمانی تایبەتیی بە وەزیری دەرەوەدا کە ئیعتیبارنامەکەی قبووڵ نەکا چونکە دەوڵەتی ئاڵمان بە ناحەق ئێرانی بە تاوانێک کە ئەنجامی نەداوە، تاوانبار کردوە.

ئاکام

کۆماری ئیسلامی لە مێژە هەوڵ دەدا بنکە و ناوەندەکانی گرووپە سیاسییەکانی دژی رێژیم لە نێوخۆ و دەرەوەی وڵات لە نیو بەرێ. لە ماوەی ساڵەکانی ١٣٥٨ تا ١٣٧٥ دا، کاربەدەستانی کۆماری ئیسلامی ئێرانی بڕیاری زنجیرە تێرۆرێکیان دژی دژبەرانی سیاسیی رێژیم دەرکرد کە زۆربەی ئەم تێرۆرانە لە ئورووپای رۆژئاوا جێبەجی کران. دوای مردنی خومەینی لە ساڵی ١٣٦٨، بەرپرسایەتیی بەڕێوەبردنی ئەم تێرۆرانە بە کۆمیتەی کاروباری تایبەت بە سەرۆکایەتی خامنەیی، (جێنشینی خومەینی)سپیردرا. هەروەها بەرپرسایەتیی جیبەجێ بڕیارەکانی کۆمیتەش بە ئەنجومەنی چالاکیی تایبەت سەر بە وەزارەتی ئیتلاعات سپێردرا.
دۆسییەی میکۆنووس تا ئێستاش باشترین نموونەیە بۆ ناسینی چالاکیی دەوڵەتی کۆماری ئیسلامیی ئێران لە تێرۆری دژبەرەکانی لە دەرەوەی وڵات دا. ئەم چالاکییانە بە روونی بە کارهێنانی رێکخراوە تێرۆریستییە دەرەکییەکان بۆ راوەدوونانی دژبەرەکانی لە لایەن ئێرانەوە دەردەخا. تێرۆری میکۆنووس کەم تێچوو لە هەمان کاتدا کاریگەر بوو. ئەو میتۆدەی گرووپی تێرۆری میکۆنووس بە کاریان هێنا ئەگەر چی ئەگەری دەست تێدابوونی وەزارەتی ئیتلاعاتی کەم دەکردەوە بەڵام هەوڵێکی زۆر بۆ شاردنەوەی سەرچاوەی تیرۆر یا بەلاڕێدا بردنی مەئموورانی لێکۆڵینەوە نەدرابوو. نەک هەر هیچ هەوڵێک نەدرابوو بۆ سڕینەوەی ژمارە سریاڵی ئەو چەکانەی تیرۆرەکەیان پێ کردبوو بەڵکوو هەوڵێکی ئەوتۆش بۆ لەنێو بردنی چەکەکانیش نەدرابوو تا پێوەندیی ئەو چەکانە بە ئێرانەوە دەرنەکەوێ. کە ئەمەش خۆی نیشاندەری ئەوەیە کە کۆماری ئیسلامی پێی وایە ئەگەر دژبەران بزانن کەدەوڵەتی ویلایەتی فەقیهی لە پشت ئەو تیرۆرانەوەیە، بەقازانجیەتی.
رەنگە گرینگترین تایبەتمەندیی رووداوی میکۆنووس، دوژمنایەتیی پاساو هەڵنەگری کۆماری ئیسلامی دەگەڵ حیزبی دێموکراتی کوردستان بێ. لە ماوەی سێ ساڵ دا، دوکتور شەرەفکەندی دوویەمین سکرتێری گشتیی حیزب بوو کە لە یەکێک لە شارە ئورووپاییەکاندا تیرۆر دەکرا. بە گشتی، ناوەندی بەڵگەنامەکانی مافی مرۆڤی ئێران لەو تیرۆرانەی لە دەرەوەی وڵات لە دژی حیزبی دیموکراتی کوردستان کراون، زانیاریی زیاتری لە سەر ئەو تیرۆرانە هەیە کە لە عێراق لە دژی ژمارەیەکی زۆر لەتێکۆشەران و ئەندامانی پایەبەرزی ئەو حیزبە ئەنجام دراون. لێزانیی تیرۆریستەکان و جێبەجێکردنی لەسەرەخۆیانە و بە شێنەیی تیرۆرەکە لە لایەن بکوژانەوە لە عەمەلیاتی میکۆنووسدا نیشاندەری بێ بەزەیی رێژیمی ئێرانە کە هەمیشە لە هەوڵی کوشتن و تیرۆری

ئەم وتارە بە تایبەتی بۆ راگەیاندنی حیزبی دیموکراتی کوردستان و رۆژنامەی "کوردستان"(ژمارەی تایبەت بە یادی ٢٠ ساڵەی د.شەرەفکەندی و هاوڕییانی) نووسراوە.

من دەبووا لەگەڵ نەمران و رێبەرانی لەخۆبردووی دێموکراتی کوردستان تێرۆر کرابام!

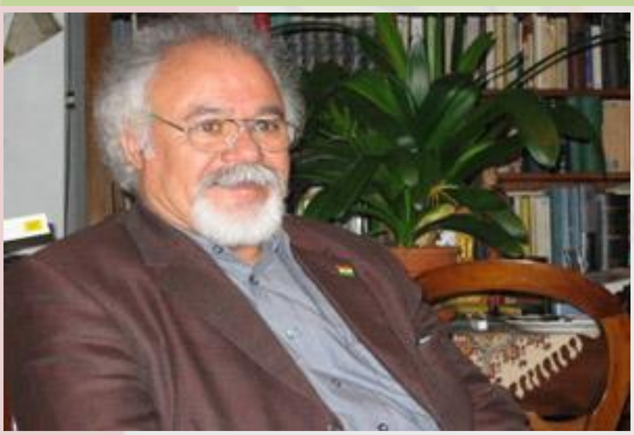

دوکتور: گوڵمرادی مرادی

وەرگێڕان لە فارسییەوە: مستەفا مەعرووفی

لە ١٧ سێپتامبری ٢٠١٢ دا راست بیست سال بە سەر ئەو رۆژە تال و خەماوییە دا تێدەپەڕێ، بەڵام بە کوێریی چاوی دوژمنە تێرۆریستەکانو تێرۆریستپەروەرەکان لەقاودەران و خەباتگێڕانی رێگای ئازادی هەموو رۆژێ وەک گوڵی نەستەرەن دەڕوێنەوە و بزووتنەوەی دژی دیکتاتۆری بە زیندوویی رادەگرن. خەباتگێڕە ماندوویی نەناسەکان وەکوو دارێکی ئەستوور وان کە لە باردودۆخی کۆمەڵایەتی نارازین وناکرێ لە ریشەوە دەریان بێنی. هەتاکوو لق وپۆپ و گەڵاکانیان ببڕنەوە، دیسان لق وپۆپ و گەڵای تازە دەڕوێننەوە بەرەکەشیان چقڵی ئاسنینە کە دەچاوی دوژمنان رۆ دەچن و چاوی دوژمنانی نەتەوەکان کوێر دەکەن. بووژانەوەی رۆژ لە رۆژ زیاتری خەباتگێڕان بە مانای ئەوە نیە کە ئێمە قارەمانە نەمر و گیانبەختکردووەکانمان

لەبیر بکەین. یادیان هەمیشە بەرێزە و نەمانی جەستەیی ئەوان دەبێتە رق‌و تووڕەیی لە دژی نابەرابەری‌و ماف پێشلکردنەکان. دیارە وەبیر هێنانەوەی بیرەوەریی ئەو رۆژە تاڵە جێی غەم و پەژارەیە. بەڵام بیرەوەریی هەڵوەرینی لقوپۆپی ئەو دارە قایمە و ئەو رۆژە شوومە دەبێ نوێنگەی رق و نەفرەتێکی لەبن نەهاتوو لە دژی جەهل، نەخوێندەواری و بێمەنتیقی بێ و سنووری بۆ دانەنرێ. یەکەم، منیش‌و میلیۆنانی وەک من لەلایەک لەو شتەی ئەو بەرێزانە بە ناوی ئیسلام دەیناسێنن زۆر رەشبینم و لەلایەکی دیکەشەوە هیوایەکمان لە دڵی دا هەیە کە ئەو نیگەرانیە بەجێ و دروستەی ئایەتەتوڵلا خومەینی کە دەڵێ" ئەگەر ئێمە نەماین، ئیسلام نەماوە" بەم زووانە لە ئێراندا وەدی بێ. هیوایەک هەیە کە هاکا ئەوانە رۆیشتن‌و چارەنووسی ئەو دین بە دنیافرۆشانە لە ئێراندا هەر ئەوە بێ کە لە سەدەی یازدەی زایینی دا بوو. ئەو ئازیزانەی کە شارەزاییەکی کەمیان لە مێژووی ئیسلام هەیە، دەزانن کە چ بارودۆخێکمان دەبێ. چونکە ئەمانە بە بەڕێوەبردنی تێرۆر بە شێوەیەکی وەحشیانە، بە ناوی ئایین و وەعدی بەهەشت بە خۆکوژ و تێرۆریستەکان، رق و نەفرەتێکیان لە دژی ئیسلام لە وڵاتی ئێمەدا پێک هێناوە کە ئەو سەری دیار نەبێ. دووەم، بۆ درۆ بێزراو و ئاشکراکانیان بە تایبەتی بۆ قبووڵکردنی بەشە بێئیوەرۆک‌و چەواشەکارە بێ سنوورەکانی هێندێک لەو شوێنکەوتووانەی "ئیسلامی نابی محەممەدی" کە ئەمانە پیادەیان کردوە، بێزارییەکان زیاتر پەرە پێ دەدا. کەوابوو هیوایەک هەیە کە ئەم سەدە ناوەڕاستیانە بە زوویی لە ئێران شورت‌و گوم بن. بێگومان ئیدی تۆغرۆلی سەلجووقییەک نابێ کە لە ئێراندا ئیسلام رزگار بکا.

کازم دارابی

ئەو کات ئەڵمانییەکان، کازمی دارابیان بە پێوەندییە باشەکانی دوو میلیارد دۆلار ئابووری لە ساڵدا و رزگارکردنی هێلمۆت هووفێری ئەڵمانی گۆڕییەوە، هەموو کەس دەیزانی کە دارابی مۆرەیەکی رێژیمە بۆ تێرۆری نەیاران. کاتی گەڕانەوەی ئەو مۆرە وەفادارە بۆ لای کۆماری ئیسلامی، رۆژنامەکانی رێژیم بە خەستو خۆڵی راپۆرتیان لە بارەی هاتنەوەی ئەوەوە بڵاو کردەوە کە ئەوە بۆخۆی دەتوانێ سەلمێنەری ئەو راستییە بێ. یەکێک لە رۆژنامەکان نووسی:" کاتێک فڕۆکە لە سەر عەرزی دەنیشێ، حەشیمەتێکی زۆر لە کاربەدەستانی وەزارەتی دەرەوە، هەواڵنێران‌و کەس‌وکاری دارابی، هاتوونەتە پێشوازیی دارابی. دارابی پاش دابەزین خۆی لە باوەشی دایکی داوێ و هەردووکیان دەست دەکەن بەگریانێ. لەو نێوەدا، " باقری" جێگری ئورووپا و ئەمریکای وەزارەتی کاروباری دەرەوەش هاتۆتە پێشوازیی دارابی تاکوو ئەو هاووڵاتییە ئێرانیە وا بیر نەکاتەوە کە کاربەدەستانی وڵاتەکەی دوای پازدە ساڵان ئەویان لەبیر کردوە." باشە، هەروەک گوترا ئەوە یەکێک لەو دەیان نموونەیە کە دارابی دەبێ لە مۆرەکانی رێژیمی تێرۆر بێ، دەنا هیچ هاووڵاتییەکی قاتڵ لەلایەن کاربەدەستە پایەبرزەکانی وڵاتەوە پێشوازیی لێ ناکرێ. هەر ئەو دارابییە لە یەکێک لە وتووێژەکانیدا گوتوویەتی کە:" سوێندێ بە قورئانێ دەخۆم کە ئەندامی هیچ گرووپ‌و رێکخراوێک نەبوومە... ئەڵمانییەکان پازدە ساڵ لە تەمەنی منیش‌و هاوسەر منداڵەکانمیان بە فیڕۆ دا... ئەمن بێ تاوانم‌و بەهۆی تاوانی نەسەلماوەوە پازدە ساڵ تەمەنیان لێ ئەستاندم." ئێران نیووز لە زمان ئەم دارابییەوە دەڵێ:" ئەڵمانییەکان من بە پیاوی وەزارەتی ئیتیلاعاتی کۆماری ئیسلامیی ئێران لەقەڵەم دەدەن بەڵام ئەمن لە نێو ئێوەداو لەبەرامبەر خەڵکی ئێراندا سوێندێ دەخۆم کە ئەندامی هیچ رێکخراوێکی سەر بە کۆماری ئیسلامی نەبووم "! باشە، لە حاڵێکدا خاجە حافزی شیرازییش بە بەڵگەو سەندەوە دەزانێ کە ئەو یەکێک لە ئەندامانی یەکەی ٦٠٠٠ی هێزی قودسی سەر بە سوپای پاسداران بووە. بەڵام بە راست یان بە درۆ سوێندێ دەخوا! رەنگە راستیش بکا ئەندامی یەکەی ٦٠٠٠ نەبووە، بەڵکوو ئەندامی حیزبوڵڵای لوبنان بووە و ئەدی ئەویش رێکخراوێکی سەر بە نیزامی کۆماری ئیسلامی نیە! بەڵام ساڵێ بە سەد میلیۆن دۆلاری کۆماری ئیسلامی دەژیە و گوێڕایەڵی هەر فەرمانێکە کە لە تارانەوە دەربچێ. کەوابوو وفادار مانەوە بەو یەکەیە و کار بۆ کردنی هیچ پێویستییەکی بەوە نیە کە ئەندامی بی. ئەو مەسەلەیەو ئەو تاوانە نەبەخشراوەیە کە ئەو بۆ کاردروستایەتی و بەکرێگرتنی تێرۆریست بۆ کوشتنی رێبەرانی کورد، نەک هەر تەنیا بۆ دادگای ئەڵمان بەڵکوو بۆ زۆربەی خەڵک روونە،و کۆماری ئیسلامییش بۆخۆی چاک دەزانێ. بەڵام دارابی بێ لەبەرچاوگرتنی ئەو کارانەی کردوونی یەک لەوان میوانداریەتیی بکوژەکان، وێنە لەگەڵ گرتنیان‌و دابینکردنی جێورێ و چەک و ماشێن و دراو و هتد، حاشا لە هەموویان دەکا! لە حاڵێکدا شوێنەواری پەنجە لە سەریان ئیدی حاشا هەڵنەگرە. بەو حاڵەش ئەو بە بێ شەرمیەوە لە رۆژنامەی رەسالەت، ژمارە ٦٣٣٣ی رۆژی ٨٦/١٠/١٢، لاپەڕی ٣دا گوتوویەتی:" لە ساڵی ٩٢دا سادقی شەرەفکەندی رێبەری حیزبی دێموکراتی کوردستان‌و ٣ کەس لە هاوڕێیانی لە رێستووورانی میکۆنووس لە شاری بێرلینی ئەڵمان لەلایەن کەسانی نەناسراوەوە هێرشیان کرایە سەر و کوژران. ئەو درێژەی پێ دا : ئەڵمانییەکان بە پێی تۆمەتگەلی بێ بنەما و دژ بەیەک منیان بە زیندانیی هەتا هەتایی مەحکووم کرد و پاش سووککردنی سزا و تێپەڕاندنی دوو لە سێی ماوەی سزایەکەم و پاش ١٥ ساڵ و ٦٤ رۆژان زیندانی، ئازاد کرام." با لەوە گەڕێین ئێستا ئەو بە چ هۆیەکی سیاسی لە زیندانێ بەر بووە، بەڵام ئەوەی قانوونی ئەڵمان دەیڵێ‌و حوکمی سزای دارابی دەری دەخا ئەوەیە : یەکەم، لە زیندانیی وی دا هیچ سووک کردنێکی سزا رێی پێ نەدراوە. چونکە ئەو بە پێی دەنگی دادگا هەتا ٢٥ ساڵ تەنانەت مافی داواکردنی بەخشین‌و سووککردنێکی نەبووە، تا بگا بەوەی کە لێی قبووڵ بکرێ پاش تێپەڕاندنی دوو لە سێی ماوەی زیندانییەکەی ئازا دبکرێ. ئەو بۆخۆی باش دەزانێ کە دەوڵەتی ئەڵمان‌و ئێران موعامەلەیان لەسەر کردوە ئەو بەو مەرجەی ئازاد کرا کە پێوەندییەکی باشی ئابووریان لە نێواندا بمێنێتەوە، هێلمۆت هووفێرێ ئازاد بکەن و ئەویش پاشماوەی زیندانییەکەی لە ئێرانێ تێ پەڕێنێ. دووەم،

ئەوە ئیدی لەو بێ شەرمیانەی دارابی یان ئەو درۆ مەسڵەحەتییە ئیسلامیانەی کازمی دارابی، عەبباسی راحیل (رائیل)و یووسف ئەمینی لوبنانییە کە پێشکێش بە خوێنەران لە نیشتمان دەدرێن. ئەو باسی کەسانی نەناسراو دەکا، لە حاڵێکدا لەگەڵ ئەو پیاوکوژە " نەناسراو"انە دەست لەملان وێنەی گرتوە و شوێن پەنجەی بەسەر هەموو بەڵگەکانەوە دیارەو دراوی داوە بە بکوژەکانو وێنەی رادارێی لە سەر جادەی هامبورگو بێرلین هەیە کە بۆخۆی وەک شوفێر لەگەڵ یەکێک لە بکوژەکان لە ماشێنی وێدا دیارنو هەمووشیان بە لێکۆڵینەوەی وردی راسپاردەکانی پۆلیس سەلمێندراون. دیسان بەو پەڕی روو هەڵماڵاوی و بێ شەرمییەوە دەڵێ" بە هۆی تاوانی نەسەلمێندراو تۆمەتگەلی دژ بەیەک " ، ئەم جورم و جینایەتە بە رادەیەک بەڵگەدار و سەلمێندراوە کە تەنانەت پلاندارێژەکانی رێژیمیش ناتوانن حاشای لێ بکەن و هاشمیی رەفسەنجانی ناچار بووە بڵێ کەسانی سەرەڕۆ کارێکی وایان کردوە! هێندێک کەس لە رۆژنامەکانی دەرەوەو تەنانەت نێوخۆشدا چاکیان ئاماژە پێ کردوەو نووسیویانە کە، ئاغای رەفسەنجانی! ئەگەر بکووژەکان مەئموورانی سەرەڕۆ بوون، بێگومان وەزیری ئیتیلاعاتەکەتان ئاگای لەو مەسەلەیە بووە، چونکە ئەو پاش تێرۆری د. قاسملوو و تەنانەت چەند مانگ پێش ئەم تێرۆرە، بە ئاشکرا لە تەلەڤزیۆنی ئێراندا گوتوویەتی کە مەئموورەکانی ئێمە گەورەترین زەبریان لە حیزبی دێموکراتو نەیارانی دیکەی کۆماری ئیسلامی داوەو لێی دەدەن. ئەگەر بەراستی ئەتۆ ئەمانە بە مەئمووری سەرەڕۆ دەزانی، ئەدی بۆ پاش ئەوەی زانیتو ئەو شتەت لە بارەی ئەو مەئموورە سەرەڕۆیانە بیست وەزیری ئیتیلاعاتت وەلا نەنا؟ دیارە ئەگەر بمانەوێ بە وردی سەیری بەڵگەکان بکەین، هەم کاتێکی زۆری دەوێ و هەم لە چوارچێوەی ئەم وتارەدا ناگونجێ، بۆیە تا ئێرە هەر بەوەندە واز دێنین .

لە بارەی پێشوازیی رێژیم لە ئاستی جێگری وەزارەتی دەرەوە دا لە دارابی لە کاتی گەڕانەوەی بۆ ئێراندا خوێندمانەوە کە لەگەڵ کەسانی سەرەڕۆ چۆن رەفتار دەکەن و چ جێگەو پێگەیەکیان لە کۆماری ئیسلامیدا هەیە. بۆ زانیاریی خوێنەرانی بەڕێز، دەبێ دیسان بڵێمەوە کە یەکێک لە مەرجەکان ئەوە بوو کازمیی دارابیی درۆزنو تێرۆریستی حیرفەیی پاش گەڕانەوەی بۆ ئێران دەبووا پاشماوەی زیندانییەکەی لەوێ تێپەڕێنێ، بەڵام لە جیاتی کەلەپچە و زیندان، بە دەستەگوڵ پێشوازیی لێکرا. باشە، سیستمی کۆماری ئیسلامی بناغەکەی لەسەر درۆ، فریو، هەڕەشە، تێرۆری نەیاران، پشتیوانی لە بکوژی نەیارانو هتد دامەزراوە. ئەگەر کەسێک سوێند بە قورئانی مەجید بخوا کە جگە لە کاغەزو جەوهەر شتێکی دیکە نیە، رۆژێ سەد جاری دیکەش سوێندێ بخۆن، ئەوان باش دەزانن کە چ ناقەومێ، هەر بۆیە نە تەنیا کازمی دارابی، بەڵکوو ئایەتوڵلا زەلامەکانی دیکەش دەزانن سوێند بەم قورئانەو ئیمامە بەڕێزەکان، جگە لە هەڵخەڵەتاندنی خەڵکی ساویلکە چ زیانێکی دیکەی نیە. بۆیە دەتوانن درۆی ئاوا زەق بکەنو سوێندان بخۆن. هەمووکەس لە خۆی دەپرسێ، باشە ئەوە چ موسوڵمانەتییەکە؟ ئەو بەڕێزانە چاکیش دەزانن کە بە پێچەوانەی قازییەکانی کۆماری ئیسلامیو دۆسیە هەڵبەستنەکانیان بۆ تۆمەتباران، یەکەم، قازییەکان لە ئەڵمان سەربەخۆنو هیچ ئەشکەنجە و زۆرەملیییەکیش لە گۆڕێدا نیە. دووەم، ئەگەر بۆ نموونە دانپێدانانێک بە ئەشکەنجە و زۆرەملی وەربگیرێ، ئەو قازیانە قەت دانپێدانانی ئاوا وەک تاوان بۆ تاوانبار بە هێند وەرناگرنو لە بڕیاردا وەک بەڵگە پشتی پێ نابەستنو دانپێدانانی وا لەلایەن دادگاوە رەت دەکرێتەوە. بە پێچەوانە لە ئێرانداو بە پێی ئیدیعای ئەو بەڕێزانە لە ئیسلامدا دانپێدانان لە رێی ئەشکەنجەو بە زۆرەملی رێ پێدراوە. هەر بۆیە شۆوە تیڤییەکان وتووێژە یەک لە دوای یەکەکانیان وەڕێ خستو نەیارانیان ناچار بە دانپێدانان کرد. بۆ نموونە لە هێزە چەپەکان، کەسێک کە نزیکەی ٩٠ بەرگی کتێب و وتار لە بارەی فەلسەفەی دروستبوونی جیهانو کۆمەڵناسیو سروشت نووسیبوو و هیچ باوەڕێکیشی بە ئایین نەبوو، لە چاو تروکاندنێکدا کردیانە موسوڵمانو هێنانە سەر تەلەڤزیۆن کە بە زمان دان بە موسوڵمان بوونی خۆی دابنێ. جگە لەوەش ئەگەر وەکیلە ئەڵمانییەکانی تاوانبارانو یەک لەوان کازمی دارابی شتێکیان پێ شک هاتبا و یەک لەسەد بێ تاوانیی ئەویان دیتبایە بۆ سەلماندنو بەرگری لێکردنی هەوڵیان دەداو بە دڵنیاییەوە ئەم کارەیان دەکرد، چونکە پووڵێکی زۆریان وەر دەگرت. جگە لە هەمووی ئەوانەش، تەنانەت راستترین کەسەکانیش لە کاربەدەستانی دادگاکانی ئەڵمانیش ناتوانن بەبێ بەڵگەو سەلماندنی تاوان کەس مەحکووم بە زیندان بکەن، چ بگا بەوەی کە ئەو قازییە بەڕێزەی بێرلین بەڕێز کووبش و داد ئەستێنەکەی، بەڕێز برۆنۆ یوست، بە پێی بەڵگەو سەنەد ئەگەر گوێڕایەڵی کاربەدەستانی دەوڵەتی ئەڵمان بووایەن، دەبووا وەک ئەوەی کە لە وڵاتی ئوتریشو ڤیەن ، بکوژانی نەمر دوکتور قاسملوویان بەبێ لێپرسینەوە ناردەوە ئێران، دارابی مۆرەی سەرەکیو رێکخەری تێرۆری رێبەرانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانو بکوژانی دیکەیان ئازاد دەکرد، بەڵام ئەو قازییە دێموکراتو دادپەروەرە بە وردبینی بە خەرجی خۆی نۆ میلیۆن مارکو سێ ساڵو پێنج مانگو دوازدە رۆژ لێکۆڵینەوە و موحاکەمەو ٢۴۶ یان ٢۴٧ جەلەسەی دادگاو گوێگرتن لە زیاتر لە سەدو حەفتا شاهید کە زۆربەیان سەر بە رێژیمی ئیسلامی بوونو شارەزاییان هەبوو و تەنانەت لە نێو ئەواندا وەزیرە گرنگەکانی ئەڵمانو سەرۆک کۆماری پێشووی ئێرانو مەئموورە پلە بەرزەکانی پێشووی ئیتیلاعاتی رێژیمو لە وەفادارانی ئێستای کۆماری ئیسلامییش دەبینران و لێکۆڵینەوەی وردی پەروەندەکان، ئاخیرەکەی تاوانەکە بۆ ئەوان سەلمابوو و بڕیاری دواییان دا. بەڕێوەبەرانی کۆماری ئیسلامی بۆ پووشبەسەرکردنی راستییەکان لە راگەیەنە گشتییەکانی خۆیاندا تەنیا پێیان لەسەر رەتکردنەوەی ئەم دادگایە دادەگرت، بەبێ ئەوەی بەڵگەیەک، تەنانەت تاقە یەک بەڵگەی سادەش بخەنە روو کە کام بەشی هەڵە بووەو لەبەر چ هۆیەک رەتی دەکەنەوە؟ لێرەدایە کە ئەو بەڕێزانە بە تەواوی ئیسلام دەخەنە ژێر پرسیارەوە .

هەر چۆنێک بێ ئەمن کە ئەمرۆ زیندووم، بەو جۆرەی کە لە سەرەتادا باسی کرا، دەبووا لە ١٧ای سێپتامبری ١٩٩٢دا تێرۆری رێبەرانی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران، نەمران دوکتور سادقی شەرەفکەندی، ناسراو بە دوکتور سەعید، سکرتێری گشتیی حیزب، نەمر فەتاح عەبدولی، بەرپرسی کەم وێنە و زۆر لاوی حیزب لە ئورووپا، نەمر هومایوونی ئەردەڵان بەرپرسی لێژان و چالاکی حیزب لە ئەڵمان و نەمر نووری دێهکوردی چالاکی سیاسی و کارمەندی خاچی سووری ئەڵمان کە دۆستی نەتەوەی کورد، رابیتی حیزب لەگەڵ هێزە ئۆپۆزیسیۆنەکانی ئێران وەرگێڕ لە کۆنگرەی ئەنتەر ناسیۆنالیست سۆسیالیست بۆ وەفدی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران بوو بە خانە خۆیەتیی حیزبی سۆسیال دیموکراتی ئەڵمان، کوژرابووایەم. چارەنووسم وابوو و بەهۆی تەنیا دواکەوتنێکی چەند دەقەیی لە تیری جینایەتکارانی حیرفەیی و کەللە وشک دەرباز بوومو هێشتا زیندووم. گومانی تێدا نیە ئەگەر منیش لەوێ بووایەم دەکوژرام، چونکە نەمر نووری دێهکوردییش دۆستی نزیکی نەتەوەی کورد بوو، (دەبووا) تێرۆر بکرێ .

یەک شت پێویستە پێی لەسەر دابگرین، ئەویش ئەوەیە کە ئامانجی تێرۆریستەکان تەنیا تێرۆری رێبەرانی کورد و نزیکەکانیان بوو. چونکە بزووتنەوەی نەتەوەی کوردو دۆستەکانیان بۆ

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

ئەوان زۆر مەترسیدارتر بووو هەیە. ئەمڕۆ دەبینین کە کۆماری ئیسلامی وەهەوڵ و تەقەلا کەوتوە و بە کڕینی جاش و تەرخانکردنی گەورەترین بودجە بۆ کەمڕەنگ نیشاندانی بزووتنەوەی هەقخوازانەی کوردەکانی ئێران و بەر لە هەمووان حیزبی دیموکراتی کوردستان، نموونەی بەرچاوی ترس‌و وەحشەتی کۆماری ئیسلامیە. لە راستی دا ئەمن هەرچەند هیچ پێوەندییەکی تەشکیلاتیم بە حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێرانەوە نیە، بەڵام لەبەر چەند هۆ مەسەلەن دیفاع لە مەسەلەی نەتەوایەتی و ئۆگریی زۆر بەو ناودارانەی کە لە لووتکەی حیزبدا بوون، کەسایەتییەکانی وەک قازی محەممەدی نەمر ئەو گەورە پیاوە هەڵکەوتوو و دەگمەنەی مێژووی کورد، نەمر دوکتور قاسملوو بنیاتنەرەوەی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران و نەمر دوکتور سەعید ی ئاشتیخوازو لایەنگری دیالۆگ، لە رادەبەدەر خۆم لەم حیزبە بە نزیک دەزانی. جگە لەوەش لەلایەک دروشمی دیموکراسی بۆ ئێران‌و خودموختاری بۆ کوردستان کە لە کۆنەوە دروشمی حیزب بووەو ئێستاش دروشمی نەتەوەکانی ئێران سیستمی فیدرالی لە سەرووی بەرنامەکانی حیزبدایە، زیاتر لە هەر کاتێک ئەمن لەم حیزبە نزیک دەکاتەوەو لەلایەکی دیکەشەوە تا ئەو جێگایەکی کە بە دڵنیاییەوە دەتوانم بڵێم، ئەمن تاقە کەسم کە تا ئەمڕۆ ئەم حیزبە و مێژووە خوێناوییەکەیم بە خوێنەرانی ئەڵمانی لە ئورووپا لە روانگەیەکی زانست پەسندانەوە، ناساندوە. نەمر هومایوونی ئەردەڵان هەرچەند لە زمانی ئەڵمانی دا لاواز بوو ئەوەی بە باشی دەزانی‌و بەو زانیاریەی کە لە رێگای نووسینەکانی دوکتور سەعید لە بارەی بزووتنەوە نەتەوەییەکانی کورد لە سەدەی نۆزدە تا شەڕی دووەمی جیهانی هەیبوو، بە وردی بەراوردی دەکردو دەی‌دیت کە کتێبی من بە ناوی ساڵێک حکوومەتی خودموختار لە کوردستانی ئێراندا بە زمانی ئەڵمانی هەر بەو رادەیەی کتێبی دوکتور قاسملووی نەمر بۆ ئینگلیسی زمانەکان گرنگە، ئەم نووسینەش کە مێژووی بزووتنەوەکانی گەلی کوردی لە هەزارەی رابردوودا بە وردی خستۆتە بەر لێکۆڵینەوە، بۆ ئەڵمانی زمانەکان گرنگە و چەندین جار پێی دەگوتم، خۆزگە ئەڵمانیەکەی ئەوەندە باش بووایەو ئەو کتێبەی وەردەگێڕا. ئەو پێی دەگوتم: چاوەڕوانیت لە کۆمەڵگای موحافیزەکار نەبێ کە شتێک لە دژی خۆی وەربگێڕێ، ئەتۆ بۆخۆت ئەگەر کاتت هەبێ هەر نەبێ بیکە فارسی کە بێگومان کەسانێک هەر دەبن بیکەن بە کوردی. ئەمن قسەکانی نەمر هومایوونی دڵسۆزم قبووڵ دەکردن‌و لام پەسند بوون بەڵام بە راستی ئەرکی دیکە ئەو ئیزنەیان پێ نەدەدام ئەو کارەی بکەم. هەرچۆنێک بێ ئەمن هەتا ئێستا هیچم لەم بارەیەوە نەدەگوت، تەنیا لەبەر ئەوە بوو خۆ رانەنێم. ئێستا دەبێ بڵێم، چونکە پرسیارم لێ‌کراوە کەبیرەوەریی خۆم لەگەڵ یەکێک لە قوربانیەکان بنووسم، ئەم کارەی دەکەم .

ئەمن چەند ساڵ پاش تێرۆری رێبەرانی کورد، سەبارەت بە نەمریی هومایوونی ئەردەڵان، ئاکامی تێرمێک لە دەرسی زانستگەم بە ناوی ئەزموونی ساڵێک حکوومەتی خودموختاری کوردستانی ئێران ناسراو بە کۆماری مەهاباد کە ئەویش لاوێکی چالاکی کوردی کرماشان، بە ئۆگرییەکی زۆرەوە لە ئەڵمانیەوە وەری گێڕایە سەر زمانی فارسی، بە تەما بووم بڵاوی بکەمەوە کە لەو کاتەدا سەردەبیری بەڕێزی گۆڤاری گزینگ پێشنیاری وتووێژێکی لەگەل گۆڤارەکەدا بە من کردو ئەمن بۆ ئەم وتووێژە کەڵکم لەو وەرگێڕانە وەرگرت. دواتر بە پێداچوونەوەیەکی کەم‌و زیادکردنی هێندێک بابەت، لە شێوەی کتێبدا هەر بۆ ئەو مەبەستە لە سوئێد بڵاوم کردەوە کە ئێستا دەست ناکەوێ .

ئەمن لەم نووسینەی ئێستادا کە بە یادی دۆستی هەرگیز نەمرم هومایوونی ئەردەڵانە، یەکەم، هەوڵ دەدەم هێندێک شت لە پێوەندی لەگەڵ کەسایەتیی هەرگیز نەمری ئەو کە ببوو بە یەکێک لە دۆستانی زۆر نزیکم، بخەمە روو و ئاماژەیەک بە هەوڵی ئەو بکەم کە ئەمن ببمە ئەندامی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران. دیارە ئەو قەتی پێ نەگوتم، بەڵام بەو جۆرەی دەمبیست گۆیا هەوڵێکی زۆری دابوو کە بە نەمر دوکتور سەعیدی بڵێ و کارێکی وا بکا ببمە ئەندامی حیزب. وای بۆ دەچم بانگهێشتن کردنی من بۆ ئەم کۆنگرەیە وەک وەرگێڕ، رێگایەک بوو کە من لەگەل نەمر سکرتێری گشتیی حیزب، دوکتور شەرەفکەندی زیاتر ئاشنا بم‌و ئەو تەنانەت دەیەویست پاش کۆنگرە بێتە هایدلبێرگ‌و ئەمن شانازیی میوانداریتیی ئەوم بە نسیب بێ کە بە داخەوە ئەو شانسەم بە نسیب نەبوو. دووەم، ئەم داراییە، مۆرەی تێرۆر، کێیە؟ و سێیەم، کاردانەوەی راگەیەنەکان لە رادەی جیهانی دا لە پێوەندی لەگەڵ ئەم تێرۆرە دا چ بوو؟ هەرچۆنێک بێ هەوڵ دەدەم لە درێژەی ئەم بابەتەنانەدا بە بۆنەی بیست ساڵەی بیرەوەریی [رووداوی] شوومی میکۆنووس بە تایبەتی یادێک لە دۆستی بێ مرادم هومایوونی ئەردەڵان بکەمەوە .

ئەمن لەگەڵ نەمر هومایوونی ئەردەڵان ببوومە دۆستێکی نزیک، بۆیە لەو کاتەوە کە ئەو هاتبووە ئەڵمان‌و لە فرانکفۆرت نیشتەجێ ببوو، بەردەوام بۆ ئەو کۆبوونەوانەی بانگ دەکردم کە لەلایەن حیزبە کوردستانیەکانەوە پێک دەهاتن‌و زۆر جار ئەو وتارانەی بەزمانی ئەڵمانی لە بارەی مێژووی بزووتنەوەکانی کوردەوە بوون، ئەگەر ئەم حیزبەو هەڵسووڕێنەرانی کۆبوونەوەکە، ئەویان وەک نوێنەری حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران بانگهێشتن کردبایە، کەزۆر جاریش هەر وا بوو، بەبێ دوودڵی حەتمەن داوای لێ‌دەکردم لەگەڵی بچم‌و تەنانەت جاری وابوو وەک نوێنەری حیزبیش قسان بکەم. هەرچەند ئەمن ئەندامی حیزب نەبووم بەڵام ئەغڵەب ئەم ئەرکەم بە ئۆگرییەوە بە ئەستۆوە دەگرت. هەروەک کە لە رۆژنامەی کوردستان ژمارە ١٩٠ی ساڵی ١٣٧١ دا هاتوە و بەڕێز پەرویزی دەستماڵچی لە یەکێک لە کتێبەکانی دا وەک بەڵگە ئاماژەی پێ‌کردوە، بەڕاستی هومایوون شۆڕشگێڕێکی چالاک، حیزبییەکی وەفادار، نەجیب زادەیەکی بە تەواوی مانا و کادرێکی بە ئەزموون، پەروەردەی سیاسیی حیزبی دیموکراتی کوردستان بوو. مەندی‌و لەسەرخۆیی ئەو دڵفەرەوانی و نەرمی لە باس لەگەڵ موخالیفانی حیزبدا وێردی سەرزمانی هەمووان بوو. رۆژێکی لە سەفەرێکیدا بۆ سیمینارێک، دۆستانە لێم پرسی بۆچی شەریکی ژیانت نیە؟ ئەو رووی تێ‌کردم‌و گوتی:" ئاخر مامۆستا، کەسێک بەڕاستی کاری حیزبی بکا، ژیانی بۆخۆی نیە. ئەمن تا ئەوکاتەی لە ئێران بووم زۆربەی کاتم لە خزمەتی کاری حیزبدا لە شاخ‌و کێوان بووم. بە ئینسافم نەدەزانی کچێکی گەنج لە ماڵێدا بەتەنێ دەژووری بکەم. ئێستا کە هاتوومەتە ئورووپا لە فکردام، بەڵام کار و چالاکیی حیزب فەرزترە." ئەمن بە راستی لەلای خۆم، رێزم لەز جۆرە بیرکردنەویە دەگرت‌و بە پێکەنینەوە پێم گوت، ئاواتمە بەم زووانە پڵاوێکی شایی بخۆین، کە بەداخەوە ئەو ئاواتە قەت وەدی نەهات.

ئەو لە سەرەتاکانی شۆرشی ١٣٥٧ادا زانستگەی بەجێ هێشتبووو چووبووە نێو ریزەکانی حیزبی دیموکراتی کوردستانەوە. هومایوون بە هۆی لێهاتووییەوە پلە بەرزەکانی حیزبیی لە ماوەیەکی زۆر کورتدا بڕین‌و لە کۆنگرەی شەشەوە بەم لاوە بوو بە ئەندامی کۆمیتەی ناوەندیی حیزب‌و ئەرک‌و بەرپرسیایەتیی گرنگی لە حیزبدا بە ئەستۆوە گرتن. پاش کۆنگرەی هەشت بە رەزامەندیی حیزب هاتە ئورووپا و لە فرانکفۆرتی ئەڵمان نیشتەجێ بوو. ناسیاویی من لەگەڵ نەمر هومایوون لە رێگەی وتارەکانمەوە بوو، لەپێشدا بە زمانی ئەڵمانی لە فرانکفۆرتێر

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

ڕۆند شاو و پاشان وتاردانەکانم بە زمانی فارسی لە بارەی کێشەی کوردو کوردستاندا بوو. هومایوون ئۆگرییەکی زۆری بە کارو چالاکیی حیزبی هەبوو، چونکە باوەڕی بەو ڕێگایە هەبوو کە دەبێ مافە ڕەواکانی نەتەوەی کورد وەربگیرێن و کورد ببێتە خاوەنی چارەنووسی فەرهەنگیو سیاسی لە کاروباری خۆیدا. ئەو ئەم [ئامانجەی] لە بەرنامەی حیزبی دیموکراتی کوردستاندا بەدی کردبوو و تا گیانی لەسەر دانا پێی وەفادار بوو. ئەو بەڕاستی دەیەویست هیزی چالاک و ڕووناکبیر بۆ حیزبەکەی کۆ بکاتەوە، هەر بۆیە لەگەڵ هەموو کوردێک بە هەر بیرو باوەڕ و ئیدئۆلۆژییەکەوە دەسازا. تا ئەو جێیەی من بزانم، وشەی دوژمنایەتی لە فەرهەنگی ئەمر هومایووندا نەبوو و دەیەویست لەگەل هەموو لایەکی دۆست بێ .

ئەوە ستەمی مێژوویە لە هێندێک لە نەتەوە بندەستەکان کە کەسایەتییەکانی وەک قازی محەممەد و قازییە بێ تاوانەکانی دیکە ئێعدام بکرێن، دوکتور قاسملوو و هاوڕێیانی تێرۆر بکرێن، دوکتور سادقی شەرەفکەندی و فەتاحی عەبدولی و هومایوونی ئەردەڵان و نووریی دێهکوردی لە باوەشی نەتەوەی کورد و بزووتنەوەی دیکتاتۆری برفێندرێن. بێگومان خەساری ئەم کارەساتە زۆری پێدەچێ قەرەبوو بێتەوە، هەرچەند هیچ شتێک نیە نەبێ، بەڵام قورسە. سەبارەت بەوەی ئەمن نەمتوانی بچمە بێرلینێ، بەداخ بووم لەوەی کە شانسی چاوپێکەوتنی دوکتور شەرەفکەندیم لەدەست دا، بەڵام هومایوونی ئازیز پەیامی بۆ ناردبووم کە ڕۆژی هەینی یان شەممە لە هایدلبێرگێ دەبین. ئەمن هەرچەند خۆم بۆ کاردروستایەتی ئامادە کردبوو، بەڵام حەیفێ شانازیی ئەو دیدارەم بە نسیب نەبوو. هەوڵی هومایوون هەر ئەوە بوو سەرەڕای کەمیی کات چاوپێکەوتن و وتووێژ لەگەل منی لە هایدلبێرگ لە بەرنامەکەی دا گونجاندبوو .

هاونیشتمانانی ئازیز وخوێنەرانی خەباتگێڕ، پێویستە نەک هەر تەنیا کەسایەتییە خەڵکی و تێکۆشەرانی سیاسیی خۆیان بناسن و بزانن کە ئەوان چۆن فیداکاریان کردوە، بەڵکوو دەبێ کەسانی دڵڕەق و دزێویش لە مێژوودا فێل و تەڵەکانیان بناسن و ئەو دوو لایەنە پێکەوە بەراورد بکەن. ئەمن لێرەدا یەکێک لەو مۆرە بێزراوەی نوێنەری جەهلی کۆماری ئیسلامی دەناسێنم کە دڵنیام زۆربەتان ناوی دەزانن. ئەو کەسە کازمی دارابیی کازروونییە کە من بۆخۆم پێم خۆش نیە و حەز دەکەم بمرم و ببمە خۆڵەمێش بەڵام ئاوا لە مێژوودا بە بەسەر شۆڕی و بە شەرمەزاری نەمێنمەوە. ئەوەی لە ڕۆژنامەکاندا لە بارەی ئەو مۆرە بەڕاستی کوێر و دەمارگرژەیەوە هاتوە لێرەدا باس دەکەم. چونکە بە ڕاستی بێزم هەڵدەستێ بۆخۆم لە بارەی ئەو و کردەوەی هەر تێرۆریستێکدا قەڵەم بەکار بێنم:

"کازمی دارابیی کازروونی ساڵی ١٣٤٣ لە شیراز لەدایک بووە. ئەو وەک خوێندکار لە دەرەوەی ولات لە ئوتریشو ئەڵمانو فەڕانسە خەریکی خوێندن بووە! لە ڕێگەی چالاکی لە ئەنجومەنە ئیسلامییەکانی خوێندکارانی ئێرانەوە لە ئورووپا لە ساڵی ١٣٦٥ وەک کەسێکی کاریگەرو گونجاو ناسراوە و دەبێتە ئەندامی وەزارەتی ئیتیلاعات. ئەو لەسەرەتای چوونی بۆ نێو وەزارەتی ئیتیلاعات دەبرێتە ئیدارەی گشتیی سیاسیی جێگری تایبەتیو کاروباری سرویسی وەزارەتی ئیتیلاعاتو لە ساڵی ١٣٦٨یشدا دەبرێتە جێگرایەتیی ئەمنییەتی وەزارەتی ئیتیلاعاتو لە ئیدارەی گشتیی ئورووپادا خەریکی کار دەبێ. دارابی کە لە دۆستانو باوەڕپێکراوانی مستەفا کازمی بووە توانیویەتی بەکەڵک وەرگرتن لەو ناسیاویە کە لەگەڵ بەڕێوەبەرانی پلە بەرزی وەزارەتی ئیتیلاعات و پێوەندیی بەربڵاو لەگەڵ هێزە کاریگەرەکان لە دەرەوەی وڵات لە یەکێک لە سرویسە دەست ڕۆیشتووەکانی وەزارەتی ئیتیلاعاتدا زوو جێی خۆی بکاتەوەو سەرەنجام لە ساڵی ١٣٧٠دا بە پێی داوای فەرماندەی گشتیی سوپای پاسداران سەرتیپ وەحیدی فەرماندەی ئەوکاتی هێزی قودسی سوپای پاسداران بە مەبەستی کەڵکوەرگرتن لە ئەزموونو پێکهاتنی قەرارگای عەمەلیاتی لە ئەڵمان بچێتە هێزی قودسی سوپای پاسداران. شتێک شایانی گوتنە ئەوەیە کە ڕەنگە زۆر کەس ناوی مستەفا کازمیی مووسەوی نەزانن. ئەو جێگری ئەمنییەتیی وەزارەتی ئیتیلاعات لە سەردەمی دوریی نەجەف ئابادی و لەسەردەمی خاتەمیدا بوو کە لە قەتڵە زنجیرەییەکاندا تۆمەتباری سەرەکی بوو و گۆیا پاشان بە زیندانیی هەتاهەتاییش مەحکووم کراوە. ئەو پیاوە دارابیی دەناسی. دارابی لەگەڵ کەسانێکی دیکە بە ناوەکانی حەسەنی جەوادی، بەهمەنی برنجیانو فەرهادی ئەمانیی فەراهانی لە ئەڵمان قەرارگایەکیان بە ناوی نهێنیی علویە بەڕیوە دەبرد .

ناسینی ڕێبەرانو چالاکانی نەیاری کۆماری ئیسلامی لە چالاکییە سەرەکییەکانی ئەم قەرارگایە لە ئەڵمانو ڕاکێشانو ناسینو دامەزراندنی جاسووسو قسەبەر و قسەهێن لەنێوخۆی ڕێکخراوەکانو هیزە نەیارەکانی کۆماری ئیسلامی و هەروەها بەڕێوەبردنی عەمەلیاتی تێرۆریستی بووە .

هەروەها ئەوە لە کارنامەی خوێندکاریو تێرۆریستیی دارابیدا هەیە کە لە ساڵی ١٣٦١دا لەگەڵ ژمارەیەکی دیکە لە ئەندامانی یەکیەتیی ئەنجومەنە ئیسلامییەکانی خوێندکارانی ئورووپا هێرش دەکەنە سەر خەوتنگەی خوێندکارانی ئێرانی لە ڕۆژئاوای شاری ماینتس کە لە ئاکامدا کەسێک کوژراو چەندین کەسی دیکەش بریندار بوون. دارابی لەوێ دەسگیر دەکرێ و لە دادگادا بە هەشت مانگ زیندانیو دەرکران لە ئەڵمان مەحکووم دەبێ. بەڵام بە نێوبژیوانیی سەفیری ئێران لە بۆنو نووسینی نامەیەک بۆ وەزارەتی دەرەوەی ئەڵمان، ئازاد دەکرێ".

لە ڕاستیدا خوێندکاریی درابی پاش ڕووداوی ماینتس کە بیانوویەک بۆ کارە ئیتیلاعاتییەکانی بوو، کۆتایی هات، ئەو لەوە بەدوا بوو بە کادرێکی حیرفەیی ئیتیلاعاتی لە پێوەندیی بەردەوام لەگەڵ سەفارەتی ئێراندا. بۆ نموونە ئەو لە حەوتووی سەوزی ئەڵماندا ببوو بە خاوەنی ستاندێک کە ئەغڵەب لەلایەن سەفارەتی ئێرانەوە دیاری دەکرێ کە بەرهەمە کشتوکاڵییەکانی ئێران لە ئەڵماندا دەناسێنێ. سروشتی بوو کە بەردەوام لەلایەن سەفارەتی ئێرانەوە پشتیوانیی لێ بکرێ. ئەگەر بڵێین لە نوێنەرایەتییەکانی کۆماری ئیسلامی لە دەرەوەی وڵات، وەک هەموو ئێرانییەکان دوور بووە، درۆیەکی ڕووتە. ئەو پێوەندییەکی ڕاستەوخۆ و بەردەوامی لەگەڵ مەئموورەکانی سەفارەتی ئێراندا هەبووە. ئەمە کورتەیەک بوو لە کردەوە چەپەڵەکانی ئەم تێرۆریستە تا پێش ڕوودانی کارەساتی میکۆنووس.

ئێستا دەمانەوێ بزانین کە بیروڕای گشتی و وڵاتانی جیهانو بە تایبەتی ئورووپاییەکان دژکردەویان لەبەرامبەر ئەو کردەوە جینایەتکارانەیەی کۆماری ئیسلامیدا چۆن بوو؟ بەر لەو شتە دەبێ عەرزتان بکەم کە دادگای میکۆنووس لە ٢٨ی ئۆکتۆبری ١٩٩٣دا دەستی پێ کردو تا ١٠ای ئاوریلی ١٩٩٧و ڕەئی دوایی درێژەی کێشا و سەرەنجام بە گوێرەی قسەی پەرویزی دەسماڵچی، کە یەکێک لە بەشدارانی ئەو دانیشتنە بوو و بە سڵامەتی دەرچوو بوو و لە دادگای میکۆنووس یەکێک لە شاهیدە عەینییەکان بوو، ڕێبەرانی ڕێژیم وەک بڕیاردەری نهێنی ناسران و تەنانەت حوکمی تەعقیب و گرتنی فەللاحیان دەرکرا. وەک زۆربەی خوێنەرە بەڕێزەکان ئاگادارن، لە دادگای بێرلین، ڕێبەرانی کۆماری ئیسلامی، لەوانە عەلی خامنەیی ڕێبە رو " نوێنەری

ئیمامی دوازدەیەم"، هاشمیی ڕەفسەنجانی سەرۆک کۆماری ئەو کات، ویلایەتی وەزیری دەرەوەی ئەو کات و عەلیی فەللاحیان وەزیری ئیتیلاعاتو ئەمنییەتی وڵات لەو کاتدا بڕیاردەر بە مۆرەکانی تێرۆر لە ئورووپا بە تایبەتی بۆ تێرۆری ڕێبەرانی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران لە بێرلین ناسێندران، هەر نەبێ لەسەر کاغەز کەوتنە ژێر تەعقیبەوە. هەر بۆیە هەموو وڵاتانی ئورووپا سەفیرەکانی خۆیان بە راگەیاندنی ئەم حوکمە لە تارانەوە بانگ کردەوە و پێوەندییەکانی ئورووپا و ئێران بۆ ماوەیەکی کاتی سارد بوونەوە و ئەمەش لە راستیدا لەلایەن زۆربەی خەڵکی ئورووپاوە پشتیوانیی لێ کرا. زۆربەی رۆژنامەکانی ئەڵمانی زمان بابەتیان لە مەحکوومییەتی کردەوە جینایەتکارانەکانی کۆماری ئیسلامی نووسی. خەڵکی ئورووپا تا ئەو جێگایە چوونە پێش کە هاودەنگ لەگەڵ ئۆپۆزیسیۆنی ئێرانی خوازیاری پساندنی پێوەندیی دیپلۆماتیک لەگەڵ ئێرانی ئیسلام لێدراوبوون. بە شتێکی سەرنجڕاکێشی دەزانم لە کۆتاییەکانی ئەم وتارەدا بەشێک لە نووسینی فەرهادی فەرجاد بگێڕمەوە کە یەکێک بوو لە بانگهێشتن کراوانی ئەو شەوە بۆ کۆبوونەوەکە، لە ژێر ناوی"روانینێک لە بارەی رەئی مێژوویی دادگای میکۆنووس (ئۆپۆزیسیۆن لە بەردەم ڕێگایەکی تازەدا)" دا کە پاش تەواوبوونی کۆبوونەوەکانی دادگا نووسیویەتی و بڵاوی کردۆتەوە. بەڕێز فەرجاد دەنووسێ:" رۆژی پێنج شەممە دەی ئاوریلی ١٩٩٧ بەرامبەر بە ٢١ ی خاکەلێوەی ١٣٧٦ دادگای بێرلین ، کازمی دارابیو عباس (حوسێن) رائیلیان بە زیندانیی هەتا هەتایی، یووسف ئەمینیان بە یازدە ساڵو محەممەد ئیدریسیان بە پێنج ساڵ و سێ مانگ زیندانی مەحکووم کرد. هەروەها دادگا کۆمیسیۆنێکی (کۆمیتە) تایبەتی پێکهاتوو لە وەلیی فەقیە، سەرۆک کۆمار، وەزیری دەرەوە و فەللاحیان وەزیری ئیتیلاعاتی رێژیمی کۆماری ئیسلامیی وەک بڕیاردەر و دەستووردەری سەرەکیی تێرۆری دوکتور سادقی شەرەفکەندی دەبیری یەکەمی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران، فەتاح عەبدولیو هومایوون ئەردەڵان لە کادری رێبەریی حیزبو هەروەها نووری دێهکوردی لە خەباتگێڕانی ڕێگای ئازادیی ناساند و پێوەندیی ئەم کوشتارەی لەگەڵ تێرۆری عەبدولڕەحمان قاسملوو و هاوڕێیانی لە ڤیەن دەرخستو رای گەیاند کە کۆمیسیۆنی تایبەتی بڕیاردەری سەرەکیی کوشتاری ئەندامانی دیکەی ئۆپۆزیسیۆنی ئێران لە دەرەوەی وڵاتیش بووەو هەیە .

بەم جۆرە قازییەکانی دادگای میکۆنووسو بە تایبەتی بەڕێز کوویش سەرۆکی دادگا پاش سێ ساڵ و نیو، سەرەڕای ئەو هەمووە فشارەی کە لەلایەن دەوڵەت و کاربەدستانی ئەمنییەتیی ئەڵمانو هەڕەشە بەردەوامەکانی پیاوکوژانی تاران، بە ئازایەتیو بوێرییەکی کەم وێنەوە ئەرکی پیرۆزی خۆیان بە کردەوە بەجێ هێنا و بۆ یەکەم جار لە مێژووی قەزاییدا، بەرپرسانی سەرەکیی تێرۆر واتە رێژیمی تارانیان لە سەر کورسیی تۆمەت داناو مەحکووم کرد. " فەرهادی فەرجاد لە درێژەی ئەم وتارەدا دەڵێ:" تەنیا پاش دەسگیرکرانی یووسف ئەمین و دانپێداهێنانی سەرەتایی ئەو و دۆزینەوەی ئەو چەکانەی لە تێرۆرەکەدا بەکار هاتبوون، روونبوونەوەی پێوەندییەکان و رۆڵی کازمی دارابی وەک ئەندامی واواک و پێوەندیی ئەو لەگەڵ دیپلۆماتە ئێرانییەکاندایە کە بۆ دادئەستێن رۆڵی کۆماری ئیسلامی دەردەکەوێ و یەکەم داوانامەی دادئەستێنی لێ دەکەوێتەوە کە لەوێدا ئاماژە بە رۆڵی رێژیمی ئێران لەو تێرۆرەدا کراوە. هەر ئەو داوانامەیە بە قسەی فۆن ئیشتال دادئەستێنی گشتی لەو کاتدا، دەبێتە هۆی لەسەرکار نەمانی لەو پۆستەدا .

بەڵام دادگای میکۆنووس و دادئەستێن سەرەڕای ئەو هەمووە فشارو کۆسپەی کاربەدەستە دەوڵەتی و ئەمنییەتییەکانی ئەڵمانو ئێران، لەسەر بەجێهێنانی ئەرکەکانی خۆی سوور بووو بۆ روونبوونەوەی راستییەکان هەوڵی دەدا. سووربوونی دادگا و دادئەستێن لە بەدەواداچوونی پەروەندەکە لەو کاتدا، دەبێتە هۆی فشارو دەنگدانەوەی زۆربەی پێوەندییەکانو هاوکارییە نهێنی و ئەمنییەتی و جاسووسییەکانی ئەڵمان لەگەڵ وەزارەتی ئیتیلاعات و ئەمنییەتی کۆماری ئیسلامی لە راگەیەنە گشتییەکانی ئەڵماندا .

فەرمانی گرتنی فەللاحیان سەرەڕای کۆسپی کلاوس کینکێل (وەزیری دەرەوەی ئەو کات) لەبەر قازانجە نەتەوەییەکانی ئەڵمانی فیدراڵ لەلایەن برۆنووس یۆست دادئەستێنی بەرزی دادگای میکۆنووسەوە دەردەکرێ. هەر لەم پێوەندییەدایە کە هاوکارییە ئەمنییەتییەکانی ئێرانو ئەڵمان یەک لەوان راهێنانی ئەندامانی واواک لە پوولاخ (شارۆچکەیکی ویلایەتی بایرن) لەلایەن رێکخراوی ئیتیلاعاتیی ئەڵمانەوە لە بەکارهێنانی ئامرازی مۆدێرن بۆ تەعقیبو چاوەدێری و فرۆشتنی ئامرازی مۆدێرنی راوکردنی مرۆڤ بە ئێران و هەروەها تەیارکردنی واواک بە بانکی زانیاری لەلایەن ئەڵمانەوە و هەمووشی بە ناوی بێنێوەرۆکی یارمەتی بە واواک بۆ دژایەتی کردنی تێرۆریزم لەقاو دەدرێ. " ئەمن ئاماژەم بەو بەڵگە زۆر دوور و درێژە کرد چونکە بۆ روونبوونەوەی تەنیا گۆشەیەک لەو مەسەلەیە گرنگ بوو، کە چۆن دەوڵەتی ئەڵمان بە مەبەستی " پێوەندییە باشەکانی ئابووری " هەوڵی دەدا کۆسپو تەگەرە بخاتە پێش دادگا کە ئەمە پێچەوانەی ئیددیعاکانی دارابی دەسەلمێنێ. لە راستیدا کارەساتی میکۆنووس بۆ زۆربەی خەڵکی ئورووپاو بە تایبەتی خەڵکی ئەڵمان لەبیر نەکراوە و هەر مرۆڤێکی دیموکرات جینایەتێکی ئەوتۆ مەحکووم دەکا و لەگەڵ هێزە ئۆپۆزیسیۆنەکانی ئێرانی بە ئۆگرییەوە هاوپێوەندی نیشان دەدا. لە کۆتایی ئەم وتارەدا، دەمەوێ رستەیەک لە قسەکانی سارا دێهکوردیی ٢١ ساڵە لە پەردە لادانی مۆنۆمێنتی کارەساتی میکۆنووس کە لە پێش ئەو رێستوورانتەدا کردنی و رۆژنامەکان نووسیانەوە، بگێڕمەوە:

"سارا چەشنێک دەدوا کە دەتگوت باوکی لەپێش رێستوورانتی سایگۆن، میکۆنووسی پێشوو، لە گۆشەیەک راوەستاوە و گوێ لە قسەکانی دەگرێ. لە بەرامبەر وی دا گوتی: ئەتۆ هەمیشە ئاواتت هەڵدەخواست مەرگ بێ ئامانج نەبێ، مانای هەبێ. ئێستا ئاواتەکەت وەدی هاتوە، دەزانی ئەو جینایەتەی دەرهەقی ئێوە کرا لەبیر نەکراوە، هیوادارم ئەم مۆنۆمێنتە دەسەڵاتدارانی ئێران وشیار بکاتەوە تا بزانن ناتوانن مرۆڤە ئازادیخوازەکان تێک بشکێنن، رەنگە بتوانن گیانیان لێ بستێنن، بەڵام رۆڵەکانیان، هاوڕێیان و بنەماڵەکانیان رێگیان درێژە پێ دەدەن.

واسلاڤ هاڤێل جارێکی گوتبووی، واتای هومێد ئەوە نیە کە مرۆڤ دڵنیا بێ رووداو حەتمەن کۆتاییەکی خۆشی هەیە، هومێدەوار بوون ئەوەیە کە مرۆڤ دڵنیا بێ لەوەی کە روو دەدا

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

واتایەکی هەیە، جا چ کۆتاییەکی خۆشی هەبێو چ نەی بێ ".

هایدلبێرگ، ئەڵمانی فیدراڵ، ۶ای سێپتامبری ٢٠١٢

دوکتور گوڵمرادی مرادی

سەرچاوەکان:

ـ بیرەوەرییەکانی خۆم لەگەڵ یەکێک لە قوربانییەکانی میکۆنووس

ـ پرویز دستمالچی، بخشی از اسناد میکونوس

ـ ایران نیوز

ـ وتاری فەرهادی فەرجاد کۆپییەکەی لە ئارشڤدا

ـ ناوەندی ئەسنادی شۆرشی ئیسلامی

ئەم وتارە بە تایبەتی بۆ ڕاگەیاندنی حیزبی دیموکراتی کوردستان و ڕۆژنامەی "کوردستان"(ژمارەی تایبەت بە یادی ٢٠ ساڵەی د.شەرەفکەندی و هاوڕێیانی) نووسراوە.

وتووێژی خاتوو مونیکا تیمنی بەرپرسی شارەوانی گەرەکی شارگۆتن بۆرک لە شاری بێرلین لە سەر مۆنۆمێنتی میکۆنۆس

وەرگێرانی لە ئاڵمانی یەوە: سوڵتان گولاوی

پرسیار: بەڕێزتان لە ساڵی ٢٠٠۴ دا لە قسەکانتاندا و لە کاتی پەردەهەڵدانەوە لەسەر مۆنۆمێنتی میکۆنۆس ئاماژەتان بەوە کرد، کە تا ئێستا پەردەهەڵدانەوە لەسەر هیچ تابلۆیەکی بیرکردنەوە بەو شێوەیە سەرنجی ڕانەکێشاوی و هەروەها بەو شێوەیە سەرنجی بیر و ڕای گشتیشی ڕانەکێشاوە و هیچ تابلۆیەکیش بەو ڕادەیە پڕ کێشە نەبووە، ئێوە ئەو حاڵەتە تایبەتە بۆ چی ئەگێڕنەوە؟

وەڵام : من ناوم مونیکا تیمنی یە ، من پێشتر ماوەی ١٠ ساڵان شارەوانی گەرەکی شارگۆتن بۆرک لە شاری بێرلین بوم. ڕاست لەو سەرو بەندە دا کە پەردە لە سەر ئەو تابلۆ یادبودە لا دەدرا لە ساڵی ٢٠٠٤ لە جهاد پراگ لەو گەرەکەی .

لە ئەساس دا بیرۆکەی دروست کردنی تابلۆیەکی لەم جۆرە، چەند ساڵێک پێشتر لە گۆڕێ دا بوو هاتبۆ بەر باس، بەڵام لە لایەک لە بەر گرینگی ئەو تابلۆیە، و لە لایەکی دیکەش ئەو کات هێشتا دادگا حوکمی قانونی خۆی لە سەر تاوانباران دەر نەکردبوو. هەر بۆیە ئێمە پێمان وابو کە تا کۆتایی دادگا ڕاوەستین و پێش وەخت هەنگاوێکی وا ناوێژین. دوای ئەوەی کە پارلمانی کۆمۆنی شارلۆتی هایس دۆرف بڕیاری دا کە ئە و تابلۆیە دروست بکا، لە سەر ئەو بابەتەی لە مێدیاکان زۆری لە سەر نووسرا و قسەی لە سەر کرا، نەک هەر لە ئاڵمان بەڵکو بە تایبەت لە ئێرانیش زۆر قسە و باس و پەیوەندی و وتووێژ لە گۆڕێ دا بون ، تا ڕادەیەکیش فشار بۆ ئەوەی کە پێش بە پەردە هەڵدانەوەی ئەو مۆنۆمێنتەی لە ساڵی ٢٠٠٤ بگیرێ. ئێران هەوڵی دا لە ڕێگای وەزارەتی دەرەوەی ئاڵمان ئەو کارە بکا، ئەوان پەیوەندیان بە وەزارەتی دەرەوەی ئاڵمان گرتبووە هەوڵی ئەوەیان دا بوو کە وەزارەتی دەرەوەی ئاڵمان قانع بکەن کە پێش بەم کارە بگرێ، بەڵام وەزارەتی دەرەوە تەسلیمی ئەو ویستەی ئێران نەبو و ڕەددی کردەوە. بەو پاساو هێنانەوەی کە ئەم جۆرە کارانە پەیوەندی بە شورای شار یان کۆمۆنەوە هەیە و وەزارەتی دەرەوە ناتوانێ هیچ دەست تێوەردانێک لە کاری وا دا بکات.

پرسیار: لە پرۆسەی دروستکردنی تابلۆی میکۆنۆس دا ئاڵ و گۆڕ بەسەر دەقی نووسراوەکەدا هات، ئەو ئاڵ و گۆڕانە چی بوون و هۆکارەکانی چی بوون؟

وەڵام: لە ناوەرۆکی ئەو نووسراوەدا کە بۆ ئەو مۆنۆمێنتە نووسرابوو، سەرەتا قەرار وابوو دوای نووسینی ناوی چوار قوربانییەکە ئاماژە بەوە بکرێ کە قوربانیان لە لایەن سازمانی ئەمنییەتی کۆماری ئیسلامی ئێرانەوە کوژراون، بەڵام دواتر دوکتور "کۆرتین"، بەرپرسی بەشی نێوخۆی پارلمانی بێرلین، پێشنیاری کرد کە دەقی نووسراوەکە بگۆڕدرێ و بە جێی سازمانی ئەمنییەتی ئێران شتێکی دیکە بنووسرێ.

لە کۆتاییدا و لە پاش وتووێژێکی زۆر تەوافوقمان کرد کە ئەو ڕستەیە بگۆڕدرێ و بە جێی سازمانی ئەمنییەتی ئێران بنووسرێ بە دەستی دەسەڵاتدارانی ئەوکاتی ئێران. زۆر کەس پێیان وابوو کە ئەم ئاڵوگۆڕە ناوەرۆکی مۆنۆمێنتەکە لاواز دەکا، بەڵام من هەر ئەوکات و ئێستاش لە سەر ئەو باوەڕە بووم و هەم، کە ئەو دەقەی ئێستا کە داڕێژراوە، نەک هەر ناوەڕۆکەکەی لاواز نەکردووە، بەڵکە لەوەی پێشوو ڕوونتر بووەتەوە. چونکە ئەگەر هەروەک سەرەتا بمابایەوە، ئەوە دەکرا وا لێک بدرێتەوە، کە سازمانی ئەمنییەتی ئەوکاتی ئێران ئەو کارەی بە بێ ئیجازەی حکوومەت ئەنجام داوە. واتە سەربەخۆ و بێ ئاگاداری حکوومەت ئەو تیرۆرەی کردووە. بەڵام لە ڕاستیدا لەو دەقەی ئێستادا زۆر بە ڕوونی ئاماژە بە بەرپرسیاریەتیی دەسەڵاتدارانی ئەوکاتی ئێران، وەک بڕیاردەری ڕووداوەکە کراوە و وەک تاونباری ئەو کردەوە تیرۆریستییە دەستنیشان کراون

پرسیار: حکوومەتی ئێران زۆری هەوڵ دا بەر بە دروستکردنی ئەو تابلۆیە بگرێ، هەوڵ و گوشارەکان لە چ ئاستێکدا بوون؟

وەڵام: ئێرانییەکان هۆشداریان دابوو بە ئاڵمان کە ئەگەر بێتو لەو بڕیارە پەشیمان نەبنەوە، ئەوە ئێرانیش لە تاران تابلۆیەکی قێزەون لە ئاڵمان دروست ئەکات. ئاڵمان گوێی بەو

هەڕەشەی ئێران نەدا.

پاشان لە لایەن سەفیری ئێرانەوە پەیوەندی بە منەوە گیرا بۆ پێکهێنانی چاوپێکەوتنێکی حوزووری. پاشان سەفارەتی ئێران پەیوەندی گرت و چوارچێوەی دیدارەکەی پێراگەیاندم. هەروەها ئاگادار کرام کە سەفیری ئێران پیاوە و هەر بۆیە نابێ من، وەک لای ئورووپاییەکان عادەت و باوە، دەستی لەگەڵ لێ بدەمەوە، لەبەر ئەوەی من ژنم و ئەوە لە ئیسلامدا حەرامە. بەڵام من لە کاتی دیدارەکەدا گوێم بەوانە نەدا و بە جیدی دەستم بە مەبەستی لێدانەوە بۆ سەفیری ئێران ڕاداشت و چاوەڕێی کردەوەی ئەو بووم. خۆ ئەگەر دەستی لەگەڵم لێ نەدابایەوە، ئەوە دەستبەجێ کۆتاییم بە چاوپێکەوتنەکە دەهێنا. بەڵام ئەو بە ناچار دەستی لەگەڵ لێ دامەوە، هەروەک چۆن لای ئێمەی ئورووپایی باوە. لەو دیدارەدا ئەو هەوڵی دا من بێنێتە سەر ئەو باوەڕە و قانعم بکات کە درووستکردنی ئاوا مۆنۆمێنتێ باش نابێ و لە ئاکامدا زیان بە پەیوەندی ئێران و ئاڵمان ئەگەیەنێ. ئەو بە ئامانجی خۆی نەگەیشت و لە ئاکامدا توانیمان لە ئاوریلی ساڵی ٢٠٠٤ دا یادی ئەوە ڕووداوە دڵتەزێنەی کە لە ڕستورانتی میکۆنۆس ڕووی دابوو، لەبەر چاوی بیر و ڕای گشتیدا بکەینەوە.

پرسیار: ئێستا دوای تێپەڕبوونی ٢٠ ساڵ بەسەر ئەو ڕووداوەدا بەڕێزتان چ پەیامێکتان بۆ گەلی کورد هەیە؟

وەڵام: من بڕوام وایە کە کەس و کار و بنەماڵە و دۆستانی ئەو قوربانیانە هیچ کات ئەوان لە بیر ناکەن و دایمە خەمیان بۆ دەخۆن و ڕەنگە پێیان وابێت کە ئەوان بێهوودە کوژران. بەڵام من وای نابینم، هێندێک جار گیان لە دەستدانی مرۆڤەکان کاریگەری موسبەتیان هەیە و توانا و هێز ئەبەخشن بە خەباتکاران و پەیامی ئەوەیان پێ ئەدەن کە درێژەدەری خەبات بن بۆ ڕزگاری و وەدیهێنانی ئازادی. بەو هیوایە کە ڕۆژێک لە ڕۆژان خەڵکی ئێران ئازاد بن و چارەنووسی خۆیان بگرنە دەست.

پرسیار: بکوژانی ڕووداوی میکۆنۆس لە ساڵی ٢٠٠٧ دا ئازاد کران، بەڵام تابلۆی یادکردنەوەی ئەو تراژێدیا مێژووییە لە بێرلین هەر ماوە، ئەو ڕاستییە چ واتا و پەیامێکی هەیە لە شاری بێرلینەوە بۆ دونیای دەرەوەی بێرلین؟

وەڵام: ئێمە لە بێرلین و لەو گەڕەکە لە داوی شەڕی جیهانی دووهەم بە زۆر بۆنەی مێژووییەوە تابلۆی یادکردنەوەمان دروست کردووە. هێندێک لەو تابلۆیانە ڕووداوێکی خۆش بەیان ئەکەن، بەڵام هێندێکیشیان بە داخەوە، وەک ڕووداوی میکۆنوس دڵتەزێنن و ناخۆشی دەردەبڕن. ئێمە بە دروستکردنی ئەو مۆنۆمێنتە ویستمان کە خەڵک بە گشتی و خەڵکی بێرلین بە تایبەتی ئەو ڕووداوە قێزەونەی کۆماری ئیسلامییان لەبیر نەچێتەوە. ئێوە سەرنج بدەن، ئەگەر بۆ وێنە کەسێک بێرەدا تێپەڕێ و ئەو مۆنۆمێنتە ببینێ، ئەوە لەوانەیە لە خۆی بپرسێ کە ئەو مۆنۆمێنتە بۆ چییە و لەوانەیە بە دوایدا بچێ و بیهەوێ زانیاری لەسەر بەدەست بهێنێ.

وەڵام: لە کۆتاییدا دەقی ئەو نووسراوە ئەخوێنمەوە کە لەو جێگایە، واتە لە ڕستورانی میکۆنۆس، بەو جۆرە نووسراوە: لە ١٧ای سیپتامبری ١٩٩٢ نوێنەرانی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران، دوکتور سادق شەرەفکەندی، فەتاح عەبدوولی، هۆمایوون ئەردەڵان و هەروەها سیاسەتمەداری نیشتەجێ لە بێرلین، بە دەستی دەسەڵاتدارانی حاکمی ئەوکات لە ئێران کوژران. ئەوان لە خەبات لە پێناو ئازادی و مافی مرۆڤدا گیانیان بەخت کرد.

پیاوکوژانی کوشکی فیرووزە»، چیرۆکێک لە تاوان و سزاکان

وەرگێران بۆ کوردی : ڕێبوار مەعروفزادە

٢٠ ساڵ لەمەوبەر ڕێبەرانی کورد لە ڕێستوورانێک لە بێرلین دەدرێنە بەر ڕەگباری گوڵلە. ڕوئیا حەکاکیان شوێنپێی هەقیقەت و دادپەروەریی لەو تاوانەدا هەڵگرتوە. پیاوکوژانی کوشکی فیرووزە چیرۆکێکی ڕاستەقینەی تاوانێکی ڕێکخراوی دەوڵەتییە کە لە لای ئێرانییەکان، بە هۆی ناوی ئەو ڕێستوورانەی کە تاوانەکە لەوێدا ئەنجام درا، بە تاوانی میکۆنووس ناوبانگی دەرکردوە.

کتێبەکە بە ڕووداوی سەرەکیی چیرۆکەکە دەست پێدەکا. لە ڕێستوورانی میکۆنووس لە بێرلین، ٨ کەس پێکهاتوو لە ڕێبەرانی حیزبی دێمۆکراتی کوردستان و دژبەرانی کۆماری ئیسلامیی ئێران کە بۆ خواردنی شام و قسەکردن لەو ڕێستوورانە کۆ ببوونەوە، لەگەڵ خاوەنی ڕێستوورانەکە وەبەر دەسڕێژی دوو پیاوی چەکداری دەمامکدار دەکەون. چوار کەسیان، ڕێبەری حیزبی دێمۆکراتی کوردستان، دوکتور سادقی شەرەفکەندی و دوو هاوکارەکەی، فەتاح عەبدولی و همایوونی ئەردەڵان کە بۆ بەشداری لە کۆنگرەی نێونەتەوەیی حیزبە سۆسیاڵ دێموکراتەکان هاتوونەتە بێرلین و هەروەها نووری دێهکوردی، یەکێک لە دژبەرانی ئێرانیی دانیشتووی ئاڵمان، دەکوژرێن. خاوەنی ڕێستووران، عەزیز غەفاری، بریندار دەبێ و چوار کەسی دیکە بە سەلامەت دەرباز دەبن. پەرویز دەستماڵچی، فەرهاد فەرجاد، مێهدی ئیبراهیمزادە، چوار چالاکی سیاسی و دژبەری کۆماری ئیسلامیی ئێران دەربازبووانی ئەو هێرشە تێرۆریستییەن.

سەیر ئەوەیە کە ئەو هێرشە ڕێک لە کاتێکدا ڕوودەدا کە سەرۆک کۆماری ئیسلامیی ئێران، ئەکبەری هاشمی ڕەفسەنجانی بە بەڵێنی لێبووردەیی و سازان، داوا لە ئێرانییەکانی دەرەوەی وڵات دەکا کە بگەڕێنەوە وڵات.

چیرۆکەکە هەر لە سەرەتاوە بە گرێ دەست پێ دەکا. دەزانین کە دوو ئێرانی و چوار لوبنانی لەو تاوانەدا بەشدار بوون. عەبدوڕەحمانی بنی هاشمی، رێبەری عەمەلیاتەکە، بۆ ئێران رادەکا.

کەسێک کە قوربانییەکان دەداتە بەر دەسڕێژی گوڵلە و جنێوی سووک، کازمی دارابیی ئێرانییە. عەبباسی رائیل گوللەی کۆتاییان لێ دەدا و یوسف ئەمین دوستی ئەو، کە چاوەدێریی دەرگای پێش رێستوورانەکە دەکا، هەر دووک ئەندامی حیزبوڵلای لوبنانن و لە شاری رەشتی ئێران لە و سپای پاسداران بۆ ماوەی شەش مانگ ئامووزشی تێرۆریستییان دیتووە. بکوژی ئێرانی و چوار لۆبنانی قۆڵبەست دەکرێن.

چیرۆکەکە رێک لەو شوێنە کە واپێدەچێ هەموو شتێک تەواو بووە،واتە پاش کوژرانی کەسەکان، دەست پێدەکا. لەمەوبەدوا کاری کتێبەکە، دۆزینەوەی ئەو نهێنییانەیە کە وەک چیرۆکی هەزارویەک شەو لە پاش کۆبوونەوەی کەسایەتییەکان و رووداوی چاوەروانەکراو لە کەشوهەوایەکی پڕ لە دڵەخورپە دا بەرەبەرە لە ئێمە روون دەبنەوە. لە نێو ئاڵۆزیی شیمانە و گومان و بۆچوونی جۆراوجۆردا، هەر لە پەنابەرانی ئێرانی، کە هەر لە یەکەم ساتەکانەوە تاوانەکە بە کاری کۆماری ئیسلامیی ئێران لە قەڵەم دەدەن، هەتا دەگاتە سیاسەتمەدار و بەرێوەبەرانی دەوڵەتیی ئێران و ئاڵمان، کە ئەو تاوانە بە بەرهەمی ململانێ و ئاڵۆزییە نێوخۆییەکانی کوردەکان دەزانن، هەقیقەت دەبێ وردە وردە و هەنگاو بە هەنگاو بدۆزرێتەوە و وەک چنینی فەرشی ئێرانی لە تەنیشت یەکتر دابنرێ تا بتوانرێ پێشکەش بە فریشتەی دادپەروەری بکرێ.

ئەگەر تایبەتمەندیی کتێبی باش ئەوەیە کە خوێنەر لە خوێندنەوەی هیلاک نەبێ و بە واتایەکی دیکە کتێبەکە لە رووی ناچاری نەخوێنێتەوە، بێ گومان ئەو جۆرە لە رۆژنامەنووسیی نوێ یان رۆژنامەنووسیی لێکۆڵینەوەیی لە ریزی کتێبە »باشەکان»دا لە پلەیەکی بەرزدا جێ دەگرێ. کتێبی «پیاوکوژانی کوشکی فیرووزە» لە لایەک لەگەڵ هەموو چیرۆکە جیناییەکانی دیکە جیاوازی هەیە. هەموو رووداو و کەسایەتییەکانی واقعین و خوێنەر ئەگەرچی هەموو وردەکارییەکانی نازانێ، بەڵام تا رادەیەک هەموو چیرۆکەکە، بە تایبەتی سەرەتا و کۆتایی چیرۆک، دەزانێ و لەگەڵ ئەوەشدا کتێبەکە وەلا نانێ. پێشتر لە روئیا حەکاکیان، نووسەری کتێبی پیاوکوژانی کوشکی فیرووزە، کتێبێکی شێعر و دواتریش کتێبی سەربردەی ژیانی بە ناوی {سەفەر لە وڵات «نا»} مان خوێندۆتەوە. بەڵام ئێستا لەگەڵ نموونەیەک لە رۆژنامەنووسیی ئەدەبی و چیرۆکێکی سیاسی جنایی رووبەڕوین.

لە وتووێژێکدا کە لە گەڵ روئیا حەکاکیان کردوومە لێی دەپرسم :

* چۆن بوو کە دەستت دایە نووسینی ئەو شێوازە لە چیرۆک، هەڵبەت ئەگەر بکرێ ناوی چیرۆکی لێ بنرێ؟

روئیا حەکاکیان : لە دوای بڵاوکردنەوەی بیرەوەرییەکانم، ناشر(بڵاوکەرەوە) دەیویست کە من بەرگی دووهەمی ئەو کتێبە بنووسم کە پێوەندیی بە ژیانی دەرەوەی وڵاتم واتە لە ساڵی ١٩٨٤ بەولاوە هەبوو. بەڵام من هەستم دەکرد کە رەوتی ژیانم لە ١٩٨٤ بەملاوە شتێکی تێدا نییە کە بایەخی بوون بە کتێبی هەبێ. بە هۆی ئەوەی حەز بە مێژووی هاوچەرخی ئێران و سەربردەی ژیانی ئێرانییەکان لە ٤٠ ساڵی پێشوودا دەکەم هەستم کرد کە ئەو کتێبە بە جۆرێک درێژەی بە سەرهاتی خۆمە. واتە دروستە کە ئەو کتێبە بە سەرهاتی خۆم نییە، بەڵام رووداوێک کە لە رێستوورانێک لە بێرلین بۆ چەند ئێرانییەک هاتە پێش دەکرا بۆ هەموو ئێرانییەکانی دەرەوەی وڵات کە لە پێوەندی لەگەڵ ئێران و پرسەکانی ئەو وڵاتەن پێش بێ. واتە دەکرا ئێمەش لە کۆبوونەوەیەکی هاوشێوەدا بەشدار بین. هەستم کرد کە لەگەڵ تێمەکان و فیکری من دەگونجێ و بە شێوەیەکی ناراستەوخۆ درێژەی کتێبی یەکەمی منە. واتە بە جۆرێک چیرۆکی ژیانی ئێرانییەکانی دەرەوەی وڵاتە.

* ئەو بابەتەت بۆ هەڵبژارد ؟

روئیا حەکاکیان : تەنیا بەو هۆیە کە ٦-٧ ساڵ پێش لەگەڵ پەرویزی دەستماڵچی ئاشنا بووم کە یەکێک لە رزگاربووەکانی ئەو تاوانە بوو. لە رەوتی ناسینی دەستماڵچی لەگەڵ رەهەند و لایەنەکانی ئەو چیرۆکە ئاشنا بووم کە نەمدەناسی و هەروەها هەستم دەکرد چ ئێرانی و چ کەسانی دیکە ئاگاداری ئەو بابەتە نین. مەسەڵەی میکۆنووس بە لەبەرچاوگرتنی هەموو رەهەند و لایەنەکانی قەت بە تەواوەتی نەکۆتراوە و نەنووسراوە. هەروەها ئەو رووداوە بۆ گێرانەوەش گرینگ و سەرنجراکێش و پڕ لە هەوراز و نشێو بوو. لە رەوتی پێشڤەچوونی چیرۆکەکە رووداوی لەناکاو دێتە پێش کە چیرۆکەکە سەرنج راکێشتر دەکا. جگە لەمە ئەگەرچی پێش لە میکۆنووس چەند تیرۆری دەوڵەتیی دیکەش لە دژی ئێرانییەکانی دەرەوەی وڵات روویان دابوو، بەڵام دەرئەنجامی میکۆنووس لەگەڵ تیرۆرەکانی دیکە بە شێوەیەکی بەرچاو جیاواز بوو. بۆ یەکەم جار وڵاتێکی دەرەکی قامکی تاوانی بۆ لای ئێران راداشت و بەرپرسانی یەکەمی ئێرانیان مەحکووم کرد. ئەو جیاوازییە ئەوەندە بەرچاو و مێژوویی بوو کە شایانی پێشکەش کردن بە جیهان بوو.

ژانری کتێب

کتێبی «پیاوکوژانی کوشکی فیرووزە» لەگەڵ ئەوەدا کە جۆرێک لە رۆژنامەنووسیی لێکۆڵینەوەییە، بە هۆی ئەوەی بابەتەکە بە شێوەی چیرۆک نووسراوە و کەسایەتییەکانی نێو چیرۆک و هەروەها جۆری دروستکردنی دڵەراوکێ و چاوەروانییەکان لە شێوەی رۆمانە جنایی_پۆلیسییەکان دەچێ. لەگەڵ ئەوەشدا کتێبەکە لە سەر بنەمای کۆمەڵێک وتووێژ و نەوار و ئارشیوی دەوڵەتی و ژمارەیەکی زۆر دەستنووسی شەخسی نووسراوە. نووسەر کە خۆی خەڵکی ئەمریکایە بۆ بە دەستهێنانی ئەو بەڵگانە سەفەری بۆ ئاڵمان و وڵاتانی دیکە کردوە.

روئیا حەکاکیان بە نیسبەت ژانری کتێبەکە دەڵێ : «ئامانجی من لە هەڵبژاردنی ئەو شێوازە لە نووسین سەرەڕای ئەوەی کە خۆم حەزم لە لێکۆڵینەوە و وتووێژە ، بەڵام بەلامەوە گرینگ بوو کە کتێبەکە بە جۆرێک بێ کە تەنیا بە کەڵکی کارناسانی سیاسی نەیەت و خەڵکی ئاسایی و غەیرە ئێرانییش رابکێشێ. رەنگە بڕوا نەکەن، بەڵام تەنیا وەسەر یەکخستنی چوارچێوەی چیرۆکەکە زیاتر لە یەک ساڵی خایاند. ئەو کاتە نیوەی ئەو ماوەیە بوو کە ناشر بۆ نووسینی کتێبەکە بە منی دابوو. لەو ماوەیەدا بە تەواوەتی سەرقاڵی ئەوە بووم کە چیرۆکەکە فێر بم چونکە زۆر ئاڵۆز و قەرەبالغ بوو. چیرۆکەکە هەر وەک بازاری رۆژهەڵات کە پڕن لە مرۆڤ و دوکان و شتومەکی رەنگین و ... ئاڵۆز بوو. هەم ئەو کەسایەتییانەی کە رۆڵ دەگێرن زۆرن و

هەم بابەتەکە لە لایەنی حقووقی، سیاسی و ... زۆر ئاڵۆزە.

من بۆ ئەوەی بتوانم بڕیار بدەم کە لە کەسایەتییەکان کامیان هەبێ و کامیان نەبێ و لە تێمەکان کامیانم دەوێ و کامیانم ناوێ چیرۆکەکەم بە شکڵی شەجەرەنامەیەک لە سەر دیوار کێشاوە. هەموو هەوڵم ئەوە بوو کە هەموو ئەو وردەکارییانەی کە خوێنەری ئاسایی گێژ و سارد دەکا لاببەم و بایەخ بە گرینگترین و سەرەکیترین رووداو و بابەتەکان بدەم. هەڵبەت لابردنی بەشێک لە وردەکارییەکانی کتێب هەڵبژاردنێکی دژوار بوو. یەیداکردنی ئێسکەپەیکەر و کێشانەوەی شەجەرەنامەی چیرۆکەکە کاتێکی زۆری خایاند.

کاراکتێرەکانی کتێب

کاراکتێرە سەرەکییەکانی ئەو کتێبە لەگەڵ کتێبەکانی دیکە جیاوازییەکی بەرچاویان هەیە. «هەقیقەت» و «دادپەروەری» دوو کاراکتێری سەرەکین کە رووداوەکانی نێو کتێب لە پێناو چۆنیەتیی گەیشتن بەو دووانە رۆڵ دەگێڕن. دادستانی فێدراڵی ئاڵمان، برۆنۆ یوست، دادوەری راستگۆ و ماندوونەناس، گەڕان و دیتنەوەی «هەقیقەت» وەئەستۆ دەگرێ و گۆشارە سیاسی و دیپلۆماسییەکان، کە بۆ بەلاڕێدا بردنی رەوتی پێڕاگەیشتن بە دۆسییەکە ئەنجام دەدرا، لەبەرچاو ناگرێ. فریتیۆف کوبش، بە وەئەستۆ گرتنی سەرۆکایەتیی دادگای میکۆنووس، ئەرکی دانانی ئەم هەقیقەتە لە تەرازووی دادپەروەریدا و دەرکردنی بڕیاری رەوا کە بزەی سەرکەوتن دەخاتە سەر لێوەکانی دادپەروەری، وەئەستۆ دەگرێ. سەرۆکی دادگای میکۆنووس بۆ ماوەی پێنج ساڵ، بە تێرامان و وردبینییەکی تەواو، رەهەند و لایەنەکانی ئەو دۆسییەی لێک دایەوە.

کوژراوەکان و بنەماڵەکانیان، تیمی تیرۆر و سەربردەی ژیانی زۆربەی ئەندامانی،بڕیاردەرانی ئەو تیرۆرە، بەرپرسانی ئاڵمانی، رۆژنامەنووسانێک کە ئەو هەواڵەیان بۆ ماوەی پێنج ساڵ لە زەینی خۆیاندا راگرتبوو، شاهیدانێک وەک ئەبولقاسمی میسباحی و ئەبولحەسەنی بەنی سەدر، تەنانەت لەوحی یادەوەرییەک کە بە یادی ئەو رووداوە لە سەر دەرکی رێستوورانی پێشووی میکۆنووس دانرا، هەموویان کەسایەتییەکانی چیرۆکەکەن. بەڵام کتێبی روئیا حەکاکیان تەنیا گێڕانەوەیەک بە یارمەتیی دێکۆمێنت نییە. ئەگەر مێژوو لەگەڵ شرۆڤەکردنی رووداوەکان و کردەوەی دەسەڵاتداران لە کات و شوێنێکی دیاریکراودا رووبەڕوویە، بەڵام رۆمان ژیان و هەستی تاک تاکی مرۆڤەکانیش لەو دۆخ و زەمەندا نیشان دەدا. ئەوەی ئەو کتێبە سەرنج راکێشتر دەکا روانینی مرۆڤانەی نووسەرە بۆ چارەنووسی کەسەکان چ ئەوانەی بە خواستی خۆیان (بکوژە بەکرێگیراوەکان) و چ ئەوانەی بە بێ خواستی خۆیان (کوژراوان و بنەماڵەی کوژراوان و بکوژەکان) لەو رووداوەدا، رۆڵیان هەبووە.

نووسەر کەسایەتی و دۆخی رۆحی و هەستی مرۆڤەکان وێنا دەکا و رۆخساری مرۆڤانەی ئەو کەسانە پێشان دەدا. بۆ نموونە پەرویزی دەستماڵچی رۆژی دوایی ئەو شەوە ترسناکە و پاش ئەوەی لە مردن رزگاری بوو چی کرد و چ هەستێکی هەبوو ؟ شوهرەی خێزانی نووری دێهکوردی، کە پاش پێوەندییەکی ئاشقانە زەماوەندیان کردبوو و بە تەباییەکی فیکری و سیاسیی تەواو لەگەڵ یەکتر دەژیان، چۆن بەرگەی ساتەکانی «بێ ئەوی»ی دەگرت ؟ کاریگەریی ئەو رووداوە لە سەر ئەو دوو کچە بچووکەی نێو چیرۆکەکە، سارا دێهکوردیی پێنج ساڵە و سالوومەی هەشت ساڵە، چۆن بووە؟ لە حالێکدا کە سالوومە باوکی لە رووداوێک کە بە سەری نەهاتوە رزگاری بووە، خەریکە دڵی لە لێدان بکەوێ و بە پرسیاری زۆر سەبارەت بەو شەوە و ئەو رووداوە بابی هەراسان دەکا، ساراش کە باوکی کوژراوە، نە دەپرسێ و نە دەیهەوێ بزانێ و نە دەیهەوێ گوێی لە هیچ بێ. دەڵێی دەیهەوێ بە پرسیارنەکردن نکۆڵی لە رووداوەکە بکا.

روئیا حەکاکیان دەڵێ : «هۆکاری بایەخ نەدانی سارا بە مردنی باوکی غەمباربوونی ئەو بووە. هەوڵی دەدا بە لە یادکردنی رووداوەکە کەمتر خەسار ببینێ، بەڵام ئێستا پێچەوانەی ئەو کات هەڵسوکەوت دەکا. هەنووکە سارا لە لاوانی چالاکی بواری مافی مرۆڤی ئاڵمانە. کاری رێکخستن و بەرنامەدانان و رێبەری ئەنجام دەدا و و وا دێتەبەرچاو کە درێژەدەری رێگەی باوک و دایکی بێ.»

هەر وەها دردۆنگی و گومان لەو بارەیەوە کە کام یەک لەو ٩ کەسە سیخوڕییان کردوە؟ لە راپۆرتی چیرۆکەکەدا هاتوە کە سیخوڕەکە ئەو شەوە لە رێستووران بووە و لەوێرا تەلەفونی کردوە. هەروەها ئەو کەسە لەگەڵ حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانیش پێوەندیی هەبووە. ئەو شەوە کاتژمێر نزیکەی دەی شەو، چ کەسێک بە تەلەفون هەواڵی ئامادەبوونی رێبەرانی کوردی بە بکوژەکان داوە ؟

ئەویش سەبارەت بە چاوپێکەوتنێک کە رێکەوتەکەی بە هۆی هەماهەنگ نەکردنی دروستی کاتەکەی (زۆرێک لە میوانەکان شەوی هەینی (هەینی لە سەر شەممە)یان لەگەڵ هەینی شەو (پێنجشەمە لە سەر هەینی) بە هەڵە گرتبوو و نەهاتبوون. دەستماڵچیش لەگەڵ ئەو کەسانە بوو کە لە دوا ساتەکان و بە پرکێشیی نووری دێهکوردی رێگەی رێستووورانی گرتەبەر، هێندێک کەس تووشی هەڵە بوون.

مەگەر جگە لەو ٩ کەسە کە یەکێکیان عەزیز، خاوەنی رێستوورانەکە کە جێگەی متمانەی ئەوان بوو و یەک دوو موشتەریی ئاڵمانی کە تا درەنگانی شەو لە سالۆنی گشتیی رێستووران دانیشتبوون چ کەسێک لەوێ بوو ؟ چ کەسێک ئەوانی رێک بۆ دیوی پشتەوە کە شوێنی بەڕێوەچوونی رێستوورانەکە بوو رێنوێنی کردبوو ؟ هێندێک جار پانتایی گومانەکان تا ئەو جێگەیە بەرین دەبۆوە کە خۆدی بەرکەوتووانیشی دەگرتەوە، بەڵام زیاتر لە هەمووان گومان لە عەزیزی غەففاری خاوەنی رێستوورانەکە دەکرا. ئایا بە راستی ئەو سیخوڕەکە بوو ؟ نووسەر رۆخساری عەزیزی غەففاری بە شێوەیەکی تەواو و راستەقینە وێنا دەکا.

روئیا حەکاکیان تەنانەت لە باسکردنی مرۆڤکوژەکانیش بە شێوەیەکی بێ لایەنانە پەردە لە کەسایەتیی ئەوان لادەدا. وێنەی کەسایەتیی یوسف ئەمین، کەسێک کە لە کاتی تیرۆرەکەدا لەبەر دەرکی رێستووران نیگابانی دەدا، یەکێک لە سەرنجراکێشترین و جوانترین کەسایەتییەکانی چیرۆکەکەیە. گەنجێکی لوبنانی کە بە هیوای بە دەستهێنانی پوول و ژیانێکی باشتر لە ئەنجامدانی تاوان دا بەشداری دەکا، بەڵام لە غەمی خێزانی دووگیانی دایە و ئاواتی دیتنی کورە نەبینراوەکەی هەیە.

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

بەشێکی دیکەی کتێبەکە کە گرینگییەکی تایبەتی هەیە پێوەندیی بە چارەنووسی میسباحی و رۆڵی سەعیدی ئیمامی، لە هەڵاتنی ئەو لە ئێران و رۆیشتن بۆ ئامادەبوون لە دادگای میکۆنووسەوە، هەیە.

روئیا حەکاکیان دەڵێ : «دەزانن کە خۆدی میسباحییش قوربانییە. ژنەکەی سیخوڕی بۆ فەللاحیان دەکرد. فەللاحیان ناچاری کردبوو بە دژی مێردەکەی بۆ وەزارەتی ئیتتلاعاتی فەللاحیان سیخۆڕی بکا.

* بۆ چی ؟ مەگەر میسباحی خۆی ئیتتلاعاتی نەبوو ؟ بۆچی فەللاحیان گومانی لە سەر ئەو و سەعیدی ئیمامی هەبوو؟

روئیا حەکاکیان دەڵێ : راستە، بەڵام لە دەورانێکدا فەللاحیان لەگەڵ میسباحی و سەعیدی ئیمامی دەکەوێتە شەڕی دەسەڵات. فەللاحیان دەیویست ئەوان لە مەیدانی دەسەڵات وەدەر بنێ. ئەو شەڕی دەسەڵاتە بۆ میسباحی بە نرخی لە دەستدانی بنەماڵە و پیشە و وڵاتەکەی و بۆ سەعیدی ئیمامییش بە بەهای لە دەستدانی گیانی تەواو بوو. سەعیدی ئیمامی میسباحی ئاگادار دەکاتەوە کە گیانی لە مەترسی دایە، بەڵام بێ ئاگایە کە خۆیشی لە ژێر چاوەدێری دایە. پێی وابوو کە مەسەلەکە بە هەڵاتنی میسباحی کۆتایی پێ دێ.

میسباحی جەختی لە سەر ئەوە دەکرد کە بکوژ نەبووە و کاتێک داوای لێ دەکەن پلانی کوشتنی خورسەندی دابنێ، چونکە دژی توندوتیژی نواندن بووە کارێک دەکا کە هادی خورسەندی دەرباز بێ و چیرۆکەکە لە نێو کتێبەکەدا دەخوێنییەوە. هەر ئەوەش دەبێتە هۆی ئەوەی کە پۆلیس متمانەی پێ بکا. حەکاکیان کێشەی فەللاحیان و میسباحی بۆ هەبوونی بیروڕای جیاواز، بە نیسبەت شێوازی کارکردن، دەگەڕێنێتەوە :

روئیا حەکاکیان : «میسباحی سەر بەو نەوە تازەیە لە ئیتلاعاتییەکان بوو کە پێیان وابوو بە کەڵکوەرگرتن لە ئامرازەکانی مۆدێرنی زانیاری و سیخوڕی دەتوانن لە شەڕی دەسەڵاتدا سەرکەتن بە دەست بێنن. ئەوان مێتۆدی فەللاحیانیان بۆ لە مەیدان بەدەرکردنی دژبەران قبووڵ نەبوو و دەیانویست بە باڵادەستیی فیکری و ئیدئۆلۆژیک دژبەرانیان بە قەناعەت بگەیەنن.»

تیرۆریزمی دەوڵەتیی ئێران یان قەتڵە زنجیرەییەکان

قەتلە زنجیرەییەکان لە دەرەوەی وڵات لیستێکی ٥٠٠ کەسی بوو کە دەکوترا لە سەردەمی خومەینی و بە رەزامەندیی ئەو ئامادە کراوە و بە دادگای میکۆنووس کۆتایی پێ هات. لیستێکیش لە قەتلە زنجیرەییەکان بۆ نێوخۆی وڵات ئامادە کرابوو کە لە هاوینی ١٣٧٦ەوە بە شێوەیەکی بەردەوام بەڵام تا رادەیەک بە بێ دەنگی، بە شێوەی مردنە نارروون و کوتوپڕەکان، بێ سەروشوێن بوونی کەسانێک کە هیچ کات نەدیترانەوە، تەسادوف لەگەڵ ماشێن و کامیۆن کە لە کولتووری کوشتن دا وشەی تازەی «کامیۆنی بوون»ی بۆ دروست کرا، کوژران بە چەقۆ و خنکان بە تەناف و ... ، جێبەجێ دەکرا.

ئەو کەسانەی دەکوژران زۆرتر لە روناکبیران، جیابیران، کەسانێک کە تازە بیوونە مەسیحی و کەسانێک کە سەر بە ئیتنیکەکان بوون، بەڵام گرووپێک لە ماموستایانی ئایینی و کەسانی سەر بە خۆیانیش لە نێو کوژراوەکاندا هەبوون. هەر لە ئایەتوڵلا لاهووتییەوە هەتا ئەحمەدی خومەینی. هۆکاری ئەو کوشتنانە قەت بە روونی رانەگەیەندران. تەنیا لە دوای کوژرانی تارادەیەک هاوکاتی پەروانە و داریووشی فروهەر و دوو نووسەر، محەممەدی موختاری و محەممەد جەعفەری پوویەندە کە لە سەرەتای دەوڵەتی خاتەمیدا دەوڵەت بە فەرمی «هێندێک لە کەسانی سەرەڕۆی وەزارەتی ئیتتلاعات»ی وەک تاوانباری ئەو کوشتنانە راگەیاند. کەسانێک یەک لەوان سەعیدی ئیمامی، قۆڵبەست کران و لێکۆڵینەوەیان لێ کرا، بێ ئەوە کە بریارڕەدەرانی ئەو تاوانانە قەت لە بەرامبەر دادپەروەری دا وڵامدەر بن. فەللاحیان کە خۆی ئەندامی گرووپی بریارِ بوو هەرەشەی دەکرد کە ئەگەر دادگایی بکەن ناوی کەسانی پایەبەرز ئاشکرا دەکا. سەعیدی ئیمامی، جێگری ئەمنییەتی وەزارەتی ئیتتلاعات، پاش لێپێچینەوەیەکی دوورودرێژ لە زیندان گیانی لە دەست دا. هۆکاری مردنی «خۆکوشتن لە رێگەی خواردنی دەرمانی خاوێنی»(واجبی) راگەیەندرا. ئەو لە لێکۆلینەوەکاندا وتبووی کە تەنیا بەرێوەبەری بریارەکانی تایبەت بە کۆمیتەی کوشتنەکان بووە. لە نێوخۆی وڵاتیش تەنیا لە دوای مەحکووم کردنی چوار تاوانی کوشتن کە بە قەتلە زنجیرەییەکان ناویان دەرکرد، زنجیرەی ئەو تاوانانە پسا.

ئەبولقاسمی میسباحی یان شاهیدی C

روئیا حەکاکیان بە نیسبەت ئەبولقاسمی میسباحی دەڵێ : «سەربردەی ژیانی ئەبولقاسمی میسباحی زۆر سەرنجراکێش و سەیرە کە بە تەنیا دەکرێ ببێتە بابەتی کتێبێک».

* چۆن ؟

روئیا حەکیان : «ئەو کەسێکی وریا بە توانابییەکی سەرسوورهێنەر بوو. لە تەمەنی ٢٣ ساڵی دا دەبێتە بەرپرسی عەمەلیاتیی ئەمنییەتی لە ئورووپا. بە رۆژ لە زانکۆی سوربۆن دەخوێنێ و شەوانیش پلانی عەمەلیاتی سیخۆڕی دادەرێژێ. بۆ من زۆر دژوار بوو کە، سەرەڕای ئەو هەموو هۆگرییەی کە بە چارەنووسی ئەوم هەبوو، بڕیار بدەم کە بە کورتی باسی ئەو بکەم.

* ئێستا دۆخی ئەبولقاسمی میسباحی، کە ئەو کات بە شاهیدی C ناوبانگی دەرکرد، چۆنە ؟

روئیا حەکاکیان : «ئەو لەو دۆخە نارروونە کە هەیەتی یەکجار دڵگرانە، چونکە ناچار بوو روخسار و شۆناسی خۆی بگۆڕێ. خۆگونجاندن لەگەڵ ژیانی تازە زۆر بۆی دژوار بوو. هەستی بە تەنیاییەکی زۆر دەکرد. ئەوەندە پێویستی بە قسە کردن هەبوو کە بە جێگەی ئەو ٤-٣ کاتژمێرەی کە بۆ وتوویژ لەگەڵ ئەو تەرخانم کردبوو، سێ چوار رۆژ قسەی کرد.

* دڵگرانییەکەی لە چییە ؟ هەر ئەو ناخۆشییانەی پەنابەرانی دیکە هەیانە ؟ وەک دوورکەوتنەوە لە نیشتمان و دوستان و غوربەت و ... ؟

روئیا حەکاکیان : «جگە لەمانە دەستی لە درێژەدان بە ژیانی کاریی خۆی لە ئێران هەڵگرتوە، لەگەڵ ئەوەدا کە ئێستاش بە خوێندنەوە سەرقاڵە، بەڵام ناتوانێ لە ژیانی دا کەڵکیان لێ

وەرگرێ و چالاکیی هەبێ. کاتێک ئەوم دیت زۆر غەمبار بووم.»

* چ بەشێک لەو کتێبە بە پێی بەڵگەی مێژوویی و راستەقینە ئامادە کراوە و چ بەشێکی لە لایەن خۆتەوە زیاد کراوە ؟ بۆ نموونە لە بارەی شیکردنەوەی هەستی دەروونیی کەسایەتییەکان وەک ئەو وایە کۆ خۆتان لەوێ بوون و ئاگاداری دۆخی دەروونی ئەوان بوو. ئەو کەسایەتییانەی دروستت کردوون چەندە بە پێی خەیاڵی خۆتان بووە ؟

رۆئیا حەکاکیان : «هەست یان ئەو وشانەی لە بارەی کەسایەتییەکان نووسراون هی من بووە، بەڵام من هیچ یەک لە رووداوەکانم دروست نەکردووە. هەروەها هەڵبژاردن، لابردن یان جەختکردنە سەر رووداوێک کاری من بووە.»

* کتێبی ئێوە زۆر سەرنج راکێشە تەنانەت خوێنەر لەگەڵ ئەوەشدا کە لە تاوان و دادگا و دەرئەنجامەکەی ئاگادارە هەر بۆ خوێندنەوەی رادەکێشرێ. هۆکارەکەی چییە ؟

رۆئیا حەکاکیان : «من دەمویست کتێبێکی چاک بنووسم کە بەختەوەرانە هەر واش بوو. دەمویست کتێبەکە بە جۆرێک نەبێ کە تەنیا خوێنەرێک کە ئاگاداری پرسەکانی تایبەت بە ئێرانە بتوانێ بیخوێنێتەوە. واتە کتێبێکی سیاسی نەبێ. لەگەڵ ئەوەشدا کتێبەکە هەم سیاسییە و هەم سیستمی دادوەرییش نیشان دەدا. خوێنەرانی ئەو کتێبە لە گرووپی جۆراوجۆر پێکدێن کە هەر لە بنەڕەتەوە لە یەکتر جیاوازن. جگە لە ئێرانییەکان و بە تایبەتی کوردەکان و کەسانی سیاسی، زۆرێک لە خوێنەرانی ئەو کتێبە کەسانێکن کە هۆگری ژانری جینایین. زۆربەیان هەر لە بنەڕەتەوە ئێران ناناسن. زۆربەیان حەزیان لە کاروباری سیاسی نییە و بە گشتی کەسانی ئاسایی بە ئەژمار دێن و ئەوەش بۆ من جێی دڵخۆشیە . بە بڕوای من هۆکارێکی دیکەی سەرنج راکێشبوونی کتێبەکە ئەوەیە کە خاوەنی نەخشەیە. کێشانی نەخشە یان پێکهاتەی کتێبەکە زیاتر لە ساڵێکی خایاند. بۆ من گرینگە کە لە نێو چیرۆک دا رووداو رووبدا. هەموو هەوڵی من لە کۆی ئەو بەرهەمەدا ئەوە بوو کە هەوراز و نشێوی چیرۆک لە نێو پێکهاتەکەی رەنگ بداتەوە نەک تەنیا لە نێو کەسایەتییەکان دا.»

* بۆ نووسین و ئامادەکردنی ئەو کتێبە چەندت کار کردوە؟

«یەکجار زۆر، من لە ژێرزەمینی ماڵەکەم بە قەت موزەیەک لە بارەی ئەو تاوانە و دادگاکەی بابەتەم هەیە. جگە لە نەواری وتووێژەکانی خۆم، بیرەوەری و دەستنووسی کەسانی دیکە چیرۆکەکەشم هەیە. بۆ نموونە بیرەوەرییەکانی شوهرە بەدیعی کە بە نیسبەت رەوتی دادگا و دۆخی خۆی نووسیوێتی یان دەستنووسەکانی پەرویزی دەستماڵچی. ئەو بابەتانە ئەوەندە زۆر بوون کە ببوونە مایەی بارگرانیی بنەماڵەکەم. مناڵە دووانە (جمک) کانم تازە لە دایک ببوون و شوێنی رووداوی تاوانەکە و هەموو کەسانی پێوەندیدار لە ئاڵمان بوون. من بۆ لێکۆڵینەوە و وتووێژ ١٢-١٠ جار سەفەرم کرد، بەڵام بە هۆی مناڵەکان زۆر نەدەمامەوە. تەنانەت جارێک توانیم مناڵەکانیش لەگەڵ خۆم ببەم کە ئەو سەفەرە نزیکەی مانگێکی خایاند. من بۆ لێکۆڵینەوە و وتووێژ جگە لە بکوژەکان لەگەڵ لە سەدا نەوەدی کەسانی نێو کتێبەکە قسەم کرد و ئەو کارە کاتێکی زۆری خایاند. فێربوونی لایەنە جۆراوجۆرەکانی چیرۆک، هەروەها ناسینی سیستمی دادوەریی ئاڵمان کە لەگەڵ سیستمی دادوەریی ئەمریکا جیاوازییەکی زۆری هەیە، دیتنەوە و فێربوونی ئەو جیاوازییانە و وردەکارییەکانی دیکەی چیرۆک چوار ساڵێکی خایاند.»

* چ جیاوازییەکیان هەیە ؟

رۆئیا حەکاکیان : «دادگای ئاڵمان هەیئەت مونسیفەی نییە. سەرکەوتنی دادگای میکۆنووس بە هۆی سیستمی دادوەری و سزادانی ئاڵمان بوو. سیستمی دادوەریی ئاڵمان باشترین سیستمی دادوەری لە نێو وڵاتانی ئورووپایی دایە. دادگا بە هۆی نەبوونی هەیئەت مونسیفە، کە لە کەسانی ئاسایی و ناشارەزا و ناودار پێکدێ، بە باشترین شێوە بەڕێوەچوو. ئەگەر دادگا هەیئەت مونسیفەی هەبا بە هۆی بوونی کەسانی ناشارەزا مەجاڵی هێنانەئارای زۆرێک لە بەڵگەنامە و شاهیدەکان نەدەبوو، چونکە هەیئەت مونسیفە توانای دادوەری کردنی نییە. لە دادگای ئاڵمان مەجاڵی هاتنەئارای هەموو جۆرە بەڵگەنامە و شاهیدێک هەیە. جیاوازیی دیکە ئەوەیە کە لە ئاڵمان دادوەرەکان لە لایەن سیاسەتمەداران هەڵنابژێردرێن. ئەوە لە حاڵێک دایە کە کە لە ئەمریکا دادوەرانی پایەبەرز و فێدراڵ لە لایەن سەرۆک کۆمار دیاری دەکرێ. لە ئاڵمان سیاسەت بە تەواوەتی لە دەزگای دادوەری جیایە، هەتا دادوەر و دادگاکان لە ژێر گوشاری سیاسەتمەداران و کۆنەپارێزانی تایبەت بە دەسەڵات دا نەبن. لە دادگای میکۆنووس گوشارە سیاسییەکان هەم لە لایەن دەوڵەت و بازرگانەکانی ئاڵمانی و هەم لە لایەن دەوڵەتی ئێران زۆر توند بوو، بەڵام دیتمان کە ئەو گوشارانە کاریگەرییان لە سەر بریاڕی دادگا دانەنا.

* رۆڵی میسباحی یان هەمان شاهیدی C لەو دادگایەدا چ بوو ؟ ئایا ئەو ئاگاداری پلانی تیرۆرەکە بوو ؟ هەر لە بنەڕەتەوە قسە و شەهادەتی ئەو تا چ رادەیەک بۆ دادگا جێگەی بڕوا بوو ؟

رۆئیا حەکاکیان : «گرینگیی ئەو زۆرتر بە هۆی ئاشکرا کردنی سیستمی دەسەڵاتدارێتیی کۆماری ئیسلامی بوو کە بە چ شێوەیەک لەبارەی ئەو تیرۆرانە بریاڕ دەدا. لە راستیدا ئەو پێکهاتەی سیستمی تیرۆر وێنا دەکا. وەک ئەوە ێ کە بریاڕەکان بە چ شێوەیەک و لە لایەن چ کەسانێکەوە دەدران، چۆن جێبەجێ دەکران و پلانی تیرۆر قۆناخ بە قۆناخ چۆن بەرەو پێش دەچوو، لە هەر قۆناخێکدا بەرپرسیارەتییەکان لە ئەستۆی چ کەسانێک بوون و کارەکان چۆن دابەش دەکران. بەڵام سەبارەت بە تێرۆری میکۆنووس، بۆ خۆی لە رەوتی ئەو پلانەدا نەبووە و دەیکوت کە لە تاران چاوی بە بەنی هاشم، واتە رێبەر و بەرپرسی سەرەکیی تیرۆری میکۆنووس کە توانی رابکا و لەو کاتەدا بۆ ئێران گەڕابووە، کەتوە و لە زمانی ئەو هێندێک شتی بە نیسبەت میکۆنووس بیستووە. «

* چ بەڵگەیەکی نیشان دا کە دادگای ئاڵمان متمانەی بە قسەکانی کرد؟

رۆئیا حەکاکیان : «بە پێی ئەو زانیارییە تایبەتانەی کە پێشکەش بە دادگای کرد. بۆ نموونە وردەکاریی تیرۆری هادی خورسەندی باس کرد کە تەنیا پۆلیسی ئێسکاتلەندیارد ئاگاداری ئەو بابەتە بوو.»

حوسێن مووسەویان کە، لە دەستپێکی دادگای میکۆنووس تا کۆتایی دادگاکە کە دەرکردنی باڵوێزی ئێران لە ئاڵمانی لێکەوتەوە، باڵوێزی ئێران لە ئاڵمان بوو لە کتێبێکدا کە بە ناوی «پێوەندیی ئێران و ئاڵمان» بڵاو بووە باس لە رۆڵی چاڵاکانەی میسباحی لە ئاڵوگۆڕکردنی بارمتە ئاڵمانییەکان لەگەڵ فرۆکە رفێنە لوبنانییەکانی ئەندامی حیزبوڵلا (برایانی رەحمانی) و دانیشتنی میسباحی لەگەڵ بەرپرسانی ئاڵمانی دەکا. بە وتەی -مووسەویان، میسباحی لە ساڵی ١٣٦٣ تا کاتێک کە لە لایەن دەوڵەتی فەرانسە لەو وڵاتە دەرکرا، وەک بەرپرسی ئورووپای ئەمنییەتی کۆماری ئیسلامی لە فەرانسە بوو.

*لە روئیا دەپرسین : ئێستا کە ناوی خورسەندی هاتە پێش، کتێبی ئێوە بە نووسینێکی هادی خورسەندی دەست پێ دەکا. جگە لەمە تا کۆتایی کتێبەکە لە سەرەتای هەر بەشێکدا وتەیەکت لە هادی خورسەندی کە رێک لە بارەی تیرۆر و دادگای میکۆنووس دایە هێناوەتەوە. لە حاڵێکدا کە خۆدی کتێبەکە زۆر جیدی و هێندێک جار تراژیکە، بۆچی هەر بەشێکت بە تەنز دەست پێکردوە ؟

روئیا حەکاکیان : « لە راستیدا ئەوە هەڵبژاردنێک بوو بۆ شێوازی نووسینی کتێبەکە. لە لایەک دەمویست چیرۆکی خورسەندی و فتوای تیرۆری ئەو و پێوەندییەکەی لەگەڵ میسباحی باس بکەم، لە لایەکی دیکە ئەگەر راستەوخۆ وردەکارییەکانم بە شێوەیەکی ئاسایی باس کردبا هەم کتێبەکە درێژ دەبووە و هەم دەبا چەند کەسی دیکەی جیاوازم هێنابا نێو کتێبەکە و بە پێی ئەو قەرەباڵغییەی کە کتێبەکە لە رووداو و کەسایەتییەکان دا هەیبوو نەمدەتوانی ئەو کارە بکەم. هەر بۆیە هەتا کۆتایی کتێبەکە کە خۆدی خورسەندی دێتە نێو چیرۆکەکە لە نوکتەکانی کەڵکم وەردەگرت.

هەروەها تەنز بە جۆرێک نیشاندەری شێوازی نووسینی من لە ئینگلیسی دایە. کتێبی یەکەمیشم تەنزێکی زۆری هەیە. بە تایبەتی بە نیسبەت ئەو کتێبە دەمویست کە تاڵیی کتێبەکە بە بەکارهێنانی تەنز قەرەبوو بکەمەوە. پێموایە لە هەر کارێکی جیدی دا هەمیشە رادەیەک لە گاڵتەوگەپ پێویستە. ئەوە هونەرێکە کە ئێمە ئێرانییەکان تێیدا شارەزاین و بەردەوام کەڵکی لێ وەردەگرین. بۆ نموونە کاتی شەڕ کە دەنگی ئاژیری مەترسی دەهات بە جێگەی ئەوەی بچینە پەناگە دەچووینە سەربان. هەڵبەت تا ئەو کات شەڕ بۆ تارانییەکان زۆر جیدی نەبوو، بەڵام شەڕ لە ئارادا بوو. لە حاڵێکدا مەترسیی بۆمب و دەنگی ئاژیری سوور و رۆشنکەرەوەکان لە ئاسماندا بوو، خەڵک لە سەر سەربانان نۆکتەیان بۆ یەکتر دەگێڕاوە و نۆکتەی «گربە نره«(ناوێک کە ئێرانییەکان بۆ ئایەتوڵلا مونتەزیرییان دۆزیبۆوە. وەرگێڕ) و ئەو جۆرە شتانەیان باس دەکرد. ئەوە وێنەیەکی راستەقینەی نەتەوەیەک و هەلومەرجی رووبەڕووبوونەوەی نەتەوەیەک لەگەڵ تالی و دژوارییەکانە.

کاراکتێرەکان لە دوای تەواوبوونی کتێب

* وا پێ دەچێ کە بە نیسبەت کاراکتێرەکانی دیکەی چیرۆک دواتر لە ژیانی واقعی خۆیاندا بە شوێنیان کەتووی ؟

روئیا حەکاکیان : «بەلێ، لەم دابیانەدا نۆربێرت زیگمۆندم لە بێرلین دیت. ئەو رۆژنامەنووسێک بوو کە بە جۆش‌وخرۆشەوە ٥ ساڵی رەبەق تاوانی میکۆنووسی بۆ ئاڵمانییەکان باس کرد و زیندووی راگرت. هەروەها نۆربێرت دەیهەوێ بە بۆنەی بیستەمین ساڵی تاوانی میکۆنووس لە سێپتامبەری ئەمساڵدا بەرنامەیەکی تایبەت بەڕێوە ببات. دیارە منیشی بۆ ئەو بەرنامەیە بانگهێشت کردوە.

حەمیدی نۆوزەری و هاوڕێیانی درێژە بە چاڵاکییەکانیان دەدەن. وەک دەزانن کە رێستوورانی میکۆنووس پاش ئەو رووداوە بە ڤییەتنامییەکان فروشرا و ناوەکەی بۆ رێستوورانی سایگۆن گۆڕدرا. شارەوانی بە نیشانەی رێزدانان بۆ کوژراوانی میکۆنووس لەوحێکی لەوێ دانابوو. دیارە ڤییەتنامییەکان رێزیان بۆ ئەو یادە و پلاکە هەبوو و بەردەوام خاوێنیان دەکردەوە. پاش وەرشکستبوون و رۆیشتنی ئەوان پلاکەکە زۆر پیس بوو. رۆژێک حەمید لەگەڵ هاوڕێیانی چووە ئەوێ و لەوحەکەیان خاوێن کردەوە.»

ئەو پلاک(لەوح)ە یادەوەرییە، خۆی یەکێک لە کاراکتێرەکانی چیرۆکەکەیە، چۆنیەتیی ئامادەکردن و دانانی ئەو، بەشێکی سەرنجراکێش لە کتێبەکە پێکدێنێ. پلاکێک کە هەر بە تەنیا قەیرانێکی لە پێوەندی نێوان ئاڵمان و ئێران دا دروست کرد، تا ئەو جێگەیە کە ئەحمەدی نژاد، شارەداری ئەو کاتی تاران هەڕەشەی کرد کە ئەگەر ئەو پلاکە دابنرێ، شارەداریی تارانیش بە تۆلەی ئەو کارە پلاکێکی یادەوەری بۆ هێرشی شیمیایی بۆ سەر ئێران لە بەرامبەر باڵوێزخانەی ئاڵمان لە تاران دادەنێ و ناوی ئاڵمانیش لە ریزی یەکەمی ئەو ئەو وڵاتانە دا دەنووسن کە چەکی شیمیاییان بە عێراق فروشتوە. خاتوو مونیکا تیمێن شارەداری ناوچەی بێرلین گوێی بەو هەڕەشانە نەدا.

روئیا حەکاکیان بە نیسبەت کاراکتێرەکانی دیکەی کتێب دەلێ : «لە سەفەرێک کە بۆ ئاڵمان هەمبوو بۆ ناساندنی برۆنۆ یووست وەک کاندیدی وەرگرتنی خەڵاتی «بوێری»ی ئاڵمان فۆرمێکم پڕکردەوە. ئەو خەڵاتە بەو ئاڵمانییانە دەدرێ کە لە کردەوەیەکی مرۆڤدوستانەدا بوێرانە جووڵاونەتەوە. هەروەها بەردەوام شوهرە و سارا دەبینم، هەر دووکیان درێژە بە چاڵاکییە سیاسییەکانیان دەدەن. ساڵوومەش ئێستا ئەکتەرێکی زۆر سەرکەوتوویە و حەوتووی داهاتوو نمایشێکی شانۆی ئەو پێشکەش دەکرێ.»

دادگای میکۆنووس دادگای میکۆنووس لە ساڵی ١٩٩٢ هەتا ساڵی ١٩٩٧ بۆ ماوەی پێنج ساڵ درێژەی کێشا. ساڵی یەکەمی دادگا تەنیا بۆ کۆکردنەوەی زانیاری تەرخان کرا. دادگا لە ٢٨ی ئۆکتوبری ساڵی ١٩٩٣ دەستی بە کارەکانی کرد و لە ١٠ای ئاوریلی ١٩٩٧ کۆتایی پێ هات. عەلی ئەکبەری ویلایەتی وەزیری دەرەوەی ئەو کاتی کۆماری ئیسلامی، پێش لە راگەیاندنی بریاری دادگا هەرەشەی کرد کە ئەگەر تەنانەت یەک ئێرانیش لەو دادگایە مەحکووم بێ، ئاڵمان نرخێکی گران دەدا.

بەم حالەش دادگا لە بڕیاری کۆتایی خۆیدا دەوڵەتی ئێرانی وەک بەرپرس و هۆکاری کوژرانی نارازییان لە دەرەوەی وڵات و بەکارهێنانی تیرۆریزمی دەوڵەتی مەحکووم کرد. لە رەوتی دادگادا، عەلی فەللاحیان وەزیری ئیتتلاعات کە بەڕێوەبردنی تاوانەکان بە رێکخراوی ئەو سپێردرابوو، بۆ شایەدیدان لەدادگا بانگ کرا. بەڵام دواتر بە هۆکاری جۆراوجۆر ئەو بڕیارە جێبەجێ نەکرا.

ئەو دادگایە رایگەیاند کە لە دوای مردنی خومەینی ئەرکی لە نێوبردنی فیزیکیی کەسانێک کە لە لیستی پێنسەد کەسیدا بوون، بە کۆمیتەیەک بە ناوی کۆمیتەی کاروباری تایبەت ئەسپێردرا کە لە عەلی خامنەیی رێبەری کۆماری ئیسلامی، ئەکبەری هاشمی رەفسەنجانی سەرۆک کۆماری ئەو کات، عەلی ئەکبەری ویلایەتی وەزیری دەرەوە و عەلی فەللاحیان وەزیری ئیتتلاعات پێکهاتبوون. ئەو کەسانە کۆبوونەوەکانی خۆیان لە کۆشکی فیرووزەی تاران دەگرت. دادگای میکۆنووس ئەو کەسانەی وەک بڕیاردەرانی تیرۆرەکان راگەیاند.

ئەو دادگایە ٣ میلیۆن دۆلاری خەرج هەڵگرت و ١٧٦ شاهید لەوێدا ئامادەبوون و بەڵگەنامەکانی لە ١٨٧ بەرگ(مجلد) دا کۆ کرانەوە. هەروەها بە بڕیاری دادگا، کازمی دارابی (ئێرانی) و عەبباسی رائیل (لوبنانی) بە زیندانی هەتاهەتایی، یوسف ئەمین و محەممەد ئیدریس لە هاووڵاتیانی لوبنانی هەر یەکە بە ١١ و ٥ ساڵ زیندان مەحکووم بوون. گومانلێکراوەکەی دیکە، عەتا ئەیاد، بەبێ تاوان ناسرا.

کۆتایی هاتنی تیرۆری نارازییان لە دەرەوەی وڵات، ئاکامی دادگای میکۆنووس

※ ئاکامەکانی دادگای میکۆنووس چ بوون؟

رۆئیا حەکاکیان : «گرینگترین ئاکامی ئەوە بوو کە لە ساڵی ١٩٩٧ بەم لایەوە، لانیکەم هەتا ١٠ ساڵ دواتر هیچ تاوانێکی دیکەی هاوشێوە دووبارە نەبۆوە. پاش ئەو دادگایە یەک دوو دانە مردنی گوماناویی کەسایەتییە سیاسییەکانی ئازەربایجانی رووی داوە کە کۆماری ئیسلامی بە تاوانبار لە قەڵەم دەدرێ. دوای ئەو دادگایە بۆ ماوەیەکی زۆر ئەمنییەت پێک هات و رەوتی ئەو کوشتنانە راوەستا. رێژیم تێگەیشت کە چیدیکە ناتوانێ وەک پێشوو بە ئاشکرا و تەنانەت بە بێ شەرم و بە شانازییەوە دەست بۆ ئەو تاوانانە ببا. فەللاحیان تا پێش دادگای میکۆنووس لە تەلەڤیزیۆندا نەتەنیا ئەو کارەی نەدەشاردەوە، بەڵکوو شانازیی پێوە دەکرد و لە ریزی باشترین کارەکانی حکوومەتی دادەنا.»

دوای دادگای میکۆنووس : دارابی و مووسەویان

باڵوێزی ئێران لە ئاڵمان لە ساڵی ١٩٩٠ تا کۆتایی کاری دادگا حوسێنی مووسەویان بوو. دوای ئەو بڕیارە، ئاڵمان و ئێران باڵوێزەکەی خۆیان لەو دوو وڵاتە بانگ کردەوە. ئاڵمان چوار دیپلۆماتە ئێرانییەکەی لەو وڵاتە دەرکرد و سەرجەم وڵاتانی ئەندامی یەکیەتیی ئورووپاش باڵوێزەکانی خۆیان بانگ کردەوە. ئێرانیش لە کاردانەوە بەو کردەوەیەی یەکیەتیی ئورووپا باڵوێزەکانی خۆی لە وڵاتانی ئەندامی ئەو یەکیەتییە بانگ کردەوە و پێوەندیی ئێران و وڵاتانی ئورووپایی تووشی قەیرانێکی گەورە بوو. ئەو قەیرانە تا کاتی سەرکەوتنی محەممەدی خاتەمی لە هەڵبژاردنی سەرۆک کۆماری دا درێژەی هەبوو.

کتێبی «پیاوکوژانی کوشکی فیرووزە» چیرۆکەکەی تا کۆتایی دادگا درێژە پێداوە. لە بەشی کۆتایی کتێبەکەشدا چاوێکی خشاندوە بە سەر ئەو گۆڕانەی لە دە ساڵی دوای دادگادا، تا نووسینی کتێبەکە، بە سەر هێندێک لە کەسانی چیرۆکەکەدا هاتوە. بەڵام ئەوەی کە دەبێ لەوانەی زیاد بکەین رووداوی ئازادبوونی کازمی دارابی لە ساڵی ٢٠٠٧ دایە کە پاش تێپەڕاندنی پازدە ساڵ و دوو مانگ لە زیندانییە هەتاهەتاییەکەی ئازاد کرا و یەکسەر بۆ ئێران دیپۆرت کراوە. دیارە لەگەڵ ئەوەدا کە بە پێی یاسای ئاڵمان، کەسێک کە دوو لەسەر سێی زیندانییەکەی تەواو کردبێ دەتوانێ داوای پێداچوونەوە بکا، بەڵام لە بڕیاری دادگای میکۆنووس دا جەخت لەسەر ئەوە کرابوو کە دارابی بۆ داوای ئازادبوون دەبێ بە لانیکەم 25 ساڵ لە زیندانییەکەی تێپەڕاندبێ. بنەماڵەی دێهکوردی و هێندێکی دیکە لە خەساردیتووانی میکۆنووس بە نیسبەت ئازادیی دارابی نارەزایەتیان دەربڕی و ئەو ئازادییەیان بە ئاکامی کەینەوبەینەی نێوان دەوڵەتی ئاڵمان و کۆماری ئیسلامی لە قەڵەم دا. ئەوان لە بەشێک لە نامە کراوەکەی خۆیاندا بەو جۆرە نارەزایەتییان دەربڕی :

« ئەو کردەوە ڤێلبازانەی کە لە لایەن وەزارەتەکانی نێوخۆ و دادگوستەریی ئاڵمان بە مەبەستی ئازادکردنی تاوانباران داڕێژراوە، نەک هەر زەبرێک لە خەساردیتووانی میکۆنووس، بەڵکوو زەبرێک بۆ سەر هەموو ئازیخوازانی ئێران بوو. ئامانجی ئێمە تۆڵەسەندنەوە نییە، بەڵکوو گەیشتن بە دادپەروەرییە. هاوکات نارەزایەتی ئێمە بە نیسبەت هەڵسوکەتی دوو لایەنەی دەوڵەت و دادوەریی ئاڵمانە، چونکە لەوە دڵنیاین کە ئەگەر کوژراوانی ئەو تیرۆرە، ئاڵمانیی رەسەن بان بێگومان بکوژەکان دوای تێپەڕاندنی دوو لەسەر سێی زیندانییەکەیان بۆ وڵاتی خۆیان، ئەویش ئەو وڵاتەی بڕیاری تیرۆری داوە، نەدەنێردرانەوە!

ئاکامی ئەو کردەوەیە بۆ ئێمە هەستکردن بە تووڕەیی و بێ تواناییەکی دوو لایەنەیە. لە لایەک لە بەرامبەر دیکتاتۆریی کۆماری ئیسلامیی ئێران و لە لایەکی دیکە لە بەرامبەر دەوڵەتی ئاڵمان کە ساڵانێکە باس لە خەبات بە دژی تیرۆریزمی نێونەتەوەیی دەکا (بۆ نموونە سەرنجی ئێوە بۆ بەرنامەی ئەمنییەتیی دژە تیرۆری بەڕێز شۆیبلە وەزیری نێوخۆی ئاڵمان رادەکێشین کە رێک لەو سەروبەندەدا نووسراوە و هاتۆتەئاراوە) ئەو کاتەی بەرژەوەندی سیاسی_نەتەوەیی ئاڵمان دێتە گۆڕێ ، چیدیکە پابەندی بەڵێنەکانی خۆیان نابن و بە شێوەیەکی دیکە هەڵسوکەوت دەکەن!»

هەواڵدەرییەکان ئازادیی کازمی دارابییان بە جۆرێک لە ساتوسەودای دەوڵەتەکانی ئێران و ئاڵمان و ڕەزامەندیی ئێران بۆ ئازادکردنی دونالد کلاین، هاووڵاتی ئاڵمانی کە کاتی ماسیگرتن لە ئاوەکانی کەنارەکانی باشووری ئێران قۆڵبەست کرابوو، دەزانی. ئەو پاش ساڵێک گیران، لە مانگی مارسی هەر ئەو ساڵەدا ئازاد کرا.

کازمی دارابی ٤٣ ساڵە ڕۆژی سێشەممە ٢٠ی سەرماوەزی ساڵی ١٣٨٦ لە نێو پێشوازیی ئەندامانی بنەماڵەکەی و عەلی باقێری جێگری ئورووپا و ئەمریکای وەزارەتی دەرەوە هاتە فرۆکەخانەی ئیمام خومەینیی تاران و یەکسەر هەر لە فرۆکەخانە خۆی بێ تاوان ڕاگەیاند. ئەو لە دادگای میکۆنووس کارمەندی وەزارەتی ئیتتلاعات و ئەندامی سپای قودسی پاسداران ناسێندرابوو. ئایا دوای گەڕانەوەی بۆ سەر کارەکەی گەڕاوە؟

لە ڕەوتی دادگای میکۆنووسدا ئەبولحەسەنی بەنی سەدر وتی : «من لیستێکی ١٣ کەسیم هەیە کە لە بە ناوبانگترین تیرۆرەکانی ڕێژیمدا بەشدار بوون. تەواوی ئەو کەسانە بەرپرسیارەتییان لە ئاستی سەرەوەی ڕێژیمدا وەرگرتوە. بۆ نموونە کوروشی فوولادی کە لە ئینگلستان بە دوازدە ساڵ زیندان مەحکووم کرابوو، دوای ئازادی و گەڕانەوە بۆ ئێران بوو بە نوێنەری پارڵمان. هەروەها میهردادی کەوکەبی کە بە تاوانی سووتاندنی کتێبفرۆشییەکی ئینگلستان مەحکووم کرابوو، ئێستا وەک ڕاوێژکاری پایەبەرز لە وەزارەتی خوێندنی باڵا کار دەکا».

حوسێنی مووسەویان باڵوێزی ئێران لە ئاڵمانیش لە ساڵی ١٩٩٧ بۆ ئێران گەڕاوە. ئەو کە ئەکبەری هاشمیی ڕەفسەنجانی پشتیوانی بوو، لە سەردەمی خاتەمیدا بوو بە جێگری بەرپرسی شوورای بەرزی ئەمنییەتی نەتەوەیی (حەسەن روحانی) و هەروەها ئەندامی باڵای هەیئەتی وتووێژی ناوکیی ئێران بوو و ساڵی ١٣٨٦ لە حاڵێکدا جێگری ناوەندی لێکۆڵینەوەی ستراتژیکی مەجمەعی تەشخیسی مەسلەحەتی نیزام بوو بەڵام لە دەوڵەتی ئەحمەدی‌نژاددا تەختی بەختی وەرگەڕا. بە تاوانی سیخوڕی بۆ بیانییەکان قۆڵبەست کرا، بەڵام دوای چەند ڕۆژ بە حوکمی زیندانی تەعلیقی و پێنج ساڵ بێبەشبوون لە چالاکیی دیپلۆماتیک ئازاد کرا. مووسەویان دوای ئازادبوون چووە زانکۆی پرینستۆن و ئێستاکە لەو زانکۆیە سەرقاڵی خوێندنە.

کتێبی «پیاوکوژانی کوشکی فیرووزە» سێپتامبەری ئەمساڵ لە سایزی گیرفاندا بڵاو دەکرێتەوە. نیوزویک ئەو کتێبەی لە ریزی دە کتێب کە پێویستە بخوێندرێنەوە دانا و ڕۆیتێرزیش وەک باشترین کتێب هەڵی بژارد. هەروەها گۆڤاری «هەلسەنگاندنی کتێبی کیرکۆس» ئەو کتێبەی لە ریزی باشترین کتێبەکانی ساڵی ٢٠١١ دا ناو برد.

روئیا حەکاکیان لە پێشوازییەک کە لە کتێبەکەی کراوە دڵخۆشە، بەڵام لەوەش گرینگتر لە کاردانەوەی کوردە ئێرانییەکان بە نیسبەت کتێبەکەی رازییە : «ڕێبەرانی کوردەکان لە ئورووپا لەگەڵ من دیداریان کرد. زۆر دەستخۆشیان کرد و داوایان کرد کە لە یادی بیست ساڵەی تاوانی میکۆنووسدا بەشداری بکەم. سەرەڕای چێژێک کە لە خۆدی نووسین دایە، دوستایەتی و ڕێزی کۆمەڵگەی کورد بۆ من خەڵاتێکی دیکە بوو کە بە نووسینی ئەو کتێبە دەستم کەوت و بۆ من جێگەی شانازییە.»

سەرچاوە : نازی عەزیما/ دەنگی ئەمریکا

ماڵپەڕی: ایران امروز

ئەم وتارە بە تایبەتی بۆ ڕاگەیاندنی حیزبی دیموکراتی کوردستان و ڕۆژنامەی "کوردستان" (ژمارەی تایبەت بە یادی ٢٠ ساڵەی د.شەرەفکەندی و هاوڕییانی) نووسراوە.

بەیاننامە بە بۆنەی بیستەمین ساڵی تێرۆری د. سادقی شەرەفکەندی و هاوڕێیانی

خەڵکی خەباتگێڕی کوردستان!

گەلانی ژێرستەمی ئێران!

لایەنگرانی ئاشتی و ئازادی لەسەرانسەری جیهان!

تێکۆشەران و هۆگرانی حیزبی دیموکراتی کوردستان!

١٧ی سێپتامبری ئەمساڵ، بیست ساڵ بەسەر تێرۆری دوکتور سادقی شەرەفکەندی، سکرتێری گشتیی حیزبی دیموکرات، فەتاحی عەبدولی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی و بەرپرسی پێوەندییەکانی حیزب لە دەرەوەی وڵات، همایوونی ئەردەڵان بەرپرسی پێوەندییەکانی حیزب لە ئەڵمان و نووریی دێهکوردی ئازادیخوازی ئێرانی و دۆستی حیزبی دیموکرات تێ دەپەڕێ کە لە ڕێستورانێک بە ناوی میکۆنووس لە بێرلین پێتەختی وڵاتی ئەڵمان کەوتنە بەر دەسرێژی تێرۆریستەکانی کۆماری ئیسلامیی ئێران و هەر لەوێ گیانیان لەدەست دا.

تێرۆری میکۆنووس بۆ حیزبی دیموکرات و بزووتنەوەی ئازادیخوازانەی کوردستان و سەرانسەری ئێران زەبرێکی قورس و خەسارێکی گەورە بوو. د. سادقی شەرەفکەندی لە کاتێکدا بە دەستی تێرۆریستانی کۆماری ئیسلامی شەهید بوو کە هێشتا برینی لەدەستچوونی نەمر د. عەبدولرەحمان قاسملوو سیاسەتمەداری ناوداری کورد و سکرتێری گشتیی ئەم حیزبە کە سێ ساڵ پێشتر ئەویش هەر بەدەستی تێرۆریستەکانی کۆماری ئیسلامی لە ڤییەن تێرۆر کرابوو، سارێژ نەببۆوە. د. سادقی شەرەفکەندی وەک ڕێبەرێکی بە بڕشت و لێوەشاوە دوای کارەساتی ڤییەن توانی جێگای بەتاڵی د. قاسملووی نەمر پڕ بکاتەوە و نەیەڵێ نیگەرانی و ناهومێدی باڵ بەسەر حیزبی دیموکرات و بزووتنەوە کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دا بکێشێ.

دەزگای قەزایی ئەڵمان دادگایەکی بۆ پەروەندەی تێرۆری میکۆنووس پێک هێنا کە پاش نزیک بە سێ ساڵ و نیو لێکۆڵینەوەی ورد و هەمە لایەنە ڕاستییەکانی بۆ دەرکەوت و ڕێبەر و

کاربەدەستانی پلە یەکی کۆماری ئیسلامیی وەک بڕیاردەری تیرۆری ڕێبەرانی کورد بە جیهانیان ناساند. ئەم دادگایە لە جەرەیانی لێکۆڵینەوەکاندا تەنانەت ئەم ڕاستییەشی بۆ دەرکەوت کە تێرۆری ڤیەنیش هەر بە بڕیاری ئەم تاقمە لە کاربەدەستانی کۆماری ئیسلامی بەڕێوە چووە.

لە ڕاستیدا ئەگەر دادگای میکۆنووس نەبووایە ئەو بێ عەداڵەتیو ستەمە مێژووییەی کە لە ڕووداوی ڤییەن دا لە حیزبی دیموکراتو گەلی کورد کرا، لە ڕووداوی میکۆنووسیش دا دووپات دەبۆوە و ڕاستیو عەداڵەت دەبوونە قوربانیی ساتوسەودا ئابوورییەکانی نێوان ئێرانو ئەڵمان، بەڵام دادگای میکۆنووس بەو پەڕی ئازایەتیو سەربەخۆییەوە بڕیاری خۆی دا و هەڕەشە و ئیمتیازەکانی کۆماری ئیسلامی بۆ ئەڵمان و کۆسپ و تەگەرەکانی دەوڵەتی ئەو وڵاتە لەسەر ڕێگای دادگا، پێشی بە ئیرادەی دادپەروەرانەی قازی و دادئەستێنەکانی دادگا نەگرت. گرنگ نیە لەو دادگایەدا چەند بەکرێگیراوی نزمی سەر بە سوپای پاسداران زیندانی کران یان نا، گرنگ ئەوەیە تەواوەتی ئەم ڕێژیمە و بەرپرسە پلە یەکەکانی بە تێرۆریست و تێرۆریستپەروەر ناسران و لەسەرانسەری جیهاندا ڕیسوا و مەحکووم کران. هەرچەند تێرۆریزمی دەوڵەتیی کۆماری ئیسلامی نە بە ڕووداوی میکۆنووس دەستی پێ کرد و نە لەوێش کۆتایی پێ هات، بەڵام بێگومان ڕەئیی دادگای میکۆنووس زەبرێکی قورسی لە تێرۆریزمی دەوڵەتیی کۆماری ئیسلامی ـ لانی کەم لە ئاستی ئورووپا دا ـ وەشاند.

دۆستان و هۆگرانی پرسی کورد لە سەرانسەری جیهان!

ڕاستە تێرۆریزم دیاردەیەکی نوێ نیە و ڕەنگە هیچ کات بە تەواوی ڕیشەکێش نەکرێ، بەڵام ئەگەر زۆر جار تێرۆریست و تێرۆریستپەروەران لە تاریکی و پشتی پەردەوە زەبری خۆیان وەشاندوە و شاراوە بوون، کۆماری ئیسلامی بە ڕۆژی ڕوون کردەوەی تێرۆریستیی ئەنجام داوە و بە ئاشکرا پشتیوانیی لە تێرۆریزم کردوە. ئێمە پێمان وایە ئەگەر ئیرادەی جیهانیان لەسەرەتاوە لێبڕاوانە بەرەبەرکانیی لەگەڵ تێرۆریزمی دەوڵەتیی کۆماری ئیسلامی کردبا، ڕەنگ بوو تێرۆریزم بەقەد ئەمڕۆ ئاسایشی جیهانی نەخستبایە مەترسییەوە. حیزبی دیموکراتی کوردستان و گەلی کورد وەک بەناوبانگترین قوربانیانی تێرۆریزم خۆیان لە بەرەی دژی تێرۆردا دەبیننەوە و مەحکوومی دەکەن. ئێمە لەسەر ئەو باوەڕەین کە کۆمەڵگای نێودەوڵەتی پێویستە میکانیزمی پتەوتر و عەمەلی بۆ پێشگیری لە تێرۆریزمی دەوڵەتیی کۆماری ئیسلامی و ڕێکخراو و تاقمە تێرۆریستەکان دابنێ و نابێ تێرۆریزم بکەوێتە ژێر کاریگەریی پێوەندییە سیاسی و ئابوورییەکانەوە.

تێرۆریزمی دەوڵەتیی کۆماری ئیسلامی و تێرۆری موخالیفانی ئەم ڕێژیمە بە هیچ جۆر تەنیا کێشەیەکی ئێرانیو نێوخۆیی ئەم وڵاتە نەبووە و نیە، بەڵکوو کێشەکی جیهانییشە و کۆڕ و کۆمەڵە نێو نەتەوەییەکانیش لە بەرامبەری دا بەرپرسن، چونکە ئەم تێرۆریزمە لە سیاسەتەکانی دەرەوەی ئەم ڕێژیمەش دا پێڕەو دەکرێ و قوربانییەکانی نە بە تەنیا کوردن و نە بەتەنیاش ئێرانین،و نە هەموو تێرۆرەکانیش لە خاکی ئێران دا کراون. لە ئەمریکای لاتینەوە بگرە تا ئورووپا و سەرانسەری ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست بەشێکی زۆر لە کردەوە تێرۆریستییەکان شەقڵی تێرۆریزمی دەوڵەتیی کۆماری ئیسلامییان پێوە دیارە.

قوربانییانی تێرۆری میکۆنووس میوانی ئەنتەرناسیۆنال سۆسیالیست، گەورەترین ڕێکخراوی جیهانی پاش ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان بوون. ئەو تێرۆرە لەلایەک دەستدرێژی بۆ سەر گیانی ڕێبەرانی کورد بوو و لەلایەکی دیکەشەوە بۆ سەر سەروەریی نیشتمانیی ئەڵمان و کۆبوونەوەی ئەنتەرناسیۆنال سۆسیالیست. هەر بۆیە ئەم تاوانە، بێڕێزی و سووکایەتییەکی ئاشکرا بە کۆمەڵگەی نیودەوڵەتییش بوو.

خەڵکی ئازادیخوازی ئێران!

هێز و ڕێکخراوە سیاسیو مەدەنییەکان!

د. سادقی شەرەفکەندیو هاوڕێیانی لە کاتێکدا لە لایەن تیرۆریستانی کۆماری ئیسلامییەوە شەهید کران کە خەریکی دیالۆگ لەگەل لایەن و کەسایەتییە سیاسییەکانی ئێرانی بە مەبەستی پێکهێنانی هەماهەنگی و هاوکاری لە نێوان هێزەکانی ئۆپۆزیسیۆنی کۆماری ئیسلامیدا بوون. ئەم بایەخدانەی د.شەرەفکەندی بە دانیشتن و دیالۆگ لە گەڵ لایەنەکانی ئۆپۆزیسیۆنی ئێرانی لەو باوەڕەی حیزبەکەیەوە سەرچاوەی دەگرت کە نەبوونی هاوکاری و هەماهەنگی لە نێوان هێزە دیموکرات و پێشکەوتنخوازەکانی کوردستان و ئێران، هۆی سەرەکیی لەسەرکار مانەوەی کۆماری ئیسلامییە. بەڵام جێگای داخە کە ٢٠ ساڵ دوای شەهید بوونی د.شەرەفکەندی و هاوڕێیانی کە گیانی خۆیان لە سەر ئەم ئامانجە دانا، ئەم یەکگرتووییە بەدی نەهاتوە. نەک هەر بەدی نەهاتوە، بەڵکوو هەر جارەی بە بیانوویەک، ژمارەیەک کەسایەتی و لایەنی ئێرانیی دەرەوەی وڵات، هێرشی نارەوا دەکەنە سەر داخوازەکانی بزووتنەوەی نەتەوایەتیی خەڵکی کوردستان. ساڵی ڕابردوو کاتێک حیزبی دیموکراتی کوردستان لە بەیاننامەیەک دا، داوای کرد کۆمەڵگەی نیونەتەوەیی لە بەرامبەر ستەم و هێرشی دەوڵەتانی ناوچە بۆ سەر نەتەوەی دابەشکراو و بندەستی کورد، پشتیوانی لەم نەتەوەیە بکا، شەپۆلێک لە تەبلیغاتی دوژمنانە، بەرامبەر حیزبی ئێمە و بزووتنەوەی حەقخوازانەی خەلکی کوردستان وەرێ کەوت. ئەمساڵیش بڵاوبوونەوەی ڕێککەوتنامەیەک لە نێوان دوو ریکخراوی سیاسیی کورد بووە بە بیانوویەکی دیکە بۆ ئەوەی تاوانە ساوەکانی دوو ڕێژیمی شایەتی و کۆماری ئیسلامی لە دژی بزووتنەوەی نەتەوایەتی لە کوردستان دووپات بکرێنەوە و حاشا لە فرەنەتەوەبوونی وڵاتی ئێران و سەرەتاییترین مافەکانی نەتەوە بندەستەکانی ئێران بکرێ. ئێمە بە داخبوونی خۆمان لە بوون و

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

خۆنواندنی ئەم جۆرە روانگە و بۆچوونە زیانبارانە ڕادەگەیەنین و لە سەر مافە نەتەوەییەکانی کورد و نەتەوەکانی دیکەی ئێران پێ دادەگرینەوە. هەر لەم کاتەش دا سەرنجی هێز و ڕێکخراو و کەسایەتییە ئێرانییەکان بۆ لای ئەم راستییە رادەکێشین کە بە بێ قبووڵی فرەنەتەوەبوونی خەڵکی ئێران و ڕێزلێگرتن و بەرەسمی ناسینی داواکانیان، نە لە ئێستا دا یەکیەتی و یەکگرتوورییەکی خەباتگێڕانە لە ئاستی ئۆپۆزیسیۆن دا پێک دێ و نە لە داهاتوو دا یەکپارچەیی ولات دابین و دەستەبەر دەکرێ.
چاوەڕوانیی ئێمە لە هەر ڕێکخراو و کەسایەتی وتاکێکی ئێرانیی ئازادیخواز و بەرپرس ئەوەیە دژی ئەم هێرشە تەبلیغاتییە و ئەم جۆرە روانینە چەوتە بوەستنەوە و هاندەری رووبەڕووبوونەوەی ئازایانە و واقیعبینانە لە گەڵ واقعییەتەکانی کۆمەڵگەی ئێران و دانیشتن و دیالۆگ بە مەبەستی لێک تێگەیشتن و دانانی بناغەیەکی پتەو بۆ یەکیەتیی دڵخوازانەی ئێرانی سبەینێ بن.

خەڵکی خەباتگێڕی کوردستان!

کۆماری ئیسلامیی ئێران بیست ساڵ لەوەپێش بەو ئامانجە د. سادقی شەرەفکەندی و هاوڕێیانی تێرۆر کرد کە زەبرێکی گەورە نەک هەر لە حیزبی دیموکرات، بەڵکوو لە بزووتنەوەی نەتەوەیی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بوەشێنێ. بەڵام بە خۆشییەوە، ئەم حیزبە و ئەم بزووتنەوەیە، سەرەڕای رووبەڕوو بوون لە گەڵ کۆسپ و قۆرتی نەخوازراو و تێپەڕین بە هەوراز و لێژی جۆراوجۆردا، هەر وا چقڵی چاوی دەسەڵاتدارانی کۆماری ئیسلامین. بیروباوەڕی نەتەوایەتی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان لەلایەک قووڵتر و نەهادینەتر بووە و لەلایەکی دیکەشەوە ناوچەیەکی بەرینتر و رووبەرێکی زیاتری لە جوغرافیای کوردستان گرتۆتەوە. بزووتنەوەی مەدەنی لە گەڵ ئەوەی بە توندی دژایەتیی دەکرێ، پەرەی گرتوە و گەلی کورد هەروا خاوەنی ڕێکخراوترین و بەرچاوترین هێزی سیاسییە بە چەشنێک کە هێزە سیاسییەکانی کورد نەک هەر بە ئاسانی لە پەراوێز ناخرێن، بەڵکوو توانای گێڕانی ڕۆڵی سەرەکیو چارەنووسسازیشیان لە ئاڵوگۆڕەکانی داهاتووی ئێراندا هەیە.
گیروگرفتی سەرەکیی ئۆپۆزیسیۆنی کورد لە ڕۆژهەلاتی کوردستان لەوە دایە کە هەر وا پرش و بڵاوە و هاوکاری و هاوهەنگاویی پێویست لە نێوانیان دا نییە. حیزبی دیموکراتی کوردستان ئەمە بە کێشەیەکی جیدیو تەنانەت بە مەترسییەک لەسەر قازانجەکانی نەتەوەی کورد لە ئێستا و بە تایبەتی لە هاتوودا دەبینێ. ئێمە هەر وا کە لە چەند ساڵی رابردوو دا نیشانمان داوە، هەوڵدان بۆ پێکهێنانی هاوکاری و هەماهەنگی لە نێو هێزە سیاسییەکانی کورد بە ئەرکی هەرەگرنگی خۆمان دادەنێین. وەک زۆر جاری دیکەش رامانگەیاندوە لێک نزیک بوونەوە و یەکگرتوویی دیموکراتەکان بە ڕێخۆشکەر و دەسپێکی یەکیەتی و هاوکاریی هێزە سیاسییەکان لە ئاستێکی گەورەتر دا دەزانین.

خەڵکی ئازادیخوازی کوردستان!

بنەماڵەی شەهیدە سەر بەرزەکان!

لە بیست ساڵەی شەهید بوونی د. سادقی شەرەفکەندی و هاوڕێیانیدا جارێکی دیکە پەیمان نوێ دەکەینەوە کە تا سەر بە ڕێگای ئەواندا بڕۆینو هەتا وەدیهاتنی ئامانجەکانیان ڕێگاکەیان بەرنەدەین. دڵنیاین کە گەلی کورد بەو ئاستە لە وشیاریی سیاسی و نەتەوەیی گەیشتوە کە هێز و توانا بە ڕێکخراوە سیاسی و خەباتگێڕەکانی ببەخشێ بۆ ئەوەی قۆناغ بە قۆناغ جێگای بە تاڵی تێکۆشەرە لەدەستچووەکانیان بگرنەوە. رازی مانەوەی حیزبی دیموکراتی کوردستان دوای ئەو هەمووە زەبرە قورسانە و ئەو هەمووە هەوراز و نشێوە سەختانە بێگومان سەرچاوەی لەبڕان نەهاتووی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستانە.

سڵاو لە یادو ناوی د. سادقی شەرەفکەندی، فەتاح عەبدولی، هومایوونی ئەرەڵانو نووریی دێهکوردیو هەموو شەهیدانی ڕێگای ئازادی،

بەردەوام بێ ڕێگای شەهیدانی میکۆنووس تا وەدیهاتنی ئاواتو ئامانجە پیرۆزەکانیان،

مەرگو نەمان بۆ ڕێژیمی تێرۆریستو تێرۆریست پەروەری کۆماری ئیسلامی.

حیزبی دیموکراتی کوردستان
دەفتەری سیاسی

٢٦ی خەرمانانی ١٣٩١ (١٦ای سێپتامبری ٢٠١٢)

هۆرەی شەوێکی خوێناوی

ڕێبوار کەریمی

ئەم شێعرە بە تایبەتی بۆ ڕاگەیاندنی حیزبی دیموکراتی کوردستان و ڕۆژنامەی "کوردستان" (ژمارەی تایبەت بە یادی ٢٠ ساڵەی د.شەرەفکەندی و هاوڕێیانی) نووسراوە.

شەوی ١٩٩٣/٩/١٤ دەستم کرد بە نووسینی شێعرێک بە بۆنەی یەکەمین ساڵیادی شەهیدبوونی دکتۆر شەرەفکەندییەوە. بە گوێرەی ڕێکەوتی تۆمارکراوی نێو دەفتەرە شێعرێکی کۆن، نیوەشەوی بێ کارەبای ١٩٩٣/٩/١٥ سەعات ٢.٣٠ لە نووسینی ئەو شێعرە بوومەوە. ئەم شێعرە یادگارێکی خەون و خولیا و سۆزی هەڵچووی ئەو ڕۆژگارە و تەمەنی مێرمنداڵیمە. ئێستا لە پاش تێپەڕینی ١٩ ساڵی ڕەبەق بە سەر ئەو شەوەدا، وەک ڕێزلێنانەوەیەک لە یادی دکتۆر سەعید و هەموو قوربانیانی ڕێگای ئازادی، سەر لە نوێ بڵاوی دەکەمەوە.

...بەم شەوانە
کەزیەی پەیڤە قەترانیەکان بە دەستمەوە،
:پەلکەی شێعرە زامارەکان دەهۆنمەوە
زریزەی کۆست و کەوتنم،
چیرۆکی بێبڕانەوەی نەسرەوتن و ڕەتبردنم،
هاوار، هاوار
...نەبڕایەوە، بەسەرهاتی برین بارین
هاوار، هاوار
پەل و پۆی هەستم هەڵوەرین
کەچی هێشتا
نیگارێکی بێ ئادگارە
...پۆرترێتی ئەم ئازارە

*

نووکی خامە خوێن پژێنە،
باڵای خەیاڵی بەرزەفڕ
وەک پەراسووی پێکەنینم تێک شکاوە
چاو بۆ خەو نەفرەت دەنێرێ
خەو، ئەو بووکە ڕەش و شوومەم
...ئەمشەو لە چاوان تۆراوە
چاو پڕخوێنە
هەناوم قوڵپی گریانە
ئەمشەو زریان
دڕکەزی پێی دوانزدە سوارەی مەریوانە
ئەمشەو کسپەی شینەشێعرم
ژیلەمۆی پشکۆی غەریبیی حاجی قادرە و
وا لە پێدەشتەکەی کۆیە
ئەسپی زامی
چەپۆکانە

دەستی یاریم بۆ سڕ بووە؟
ویژدان، پەیکەری شەختەیە
هاوار، پاییز!
گەڵارێزان بێ ئامانە...

*

ئەمشەو هاتووم.
لە پەنجەرەی برینێکی گیانی تۆوە
بڕوانمە تاپۆکانی ئەم جیهانە
ئەمشەو هاتووم،
وردە ئاوێنە کۆوەکەم
بڕوانمە باڵای بەرزی خۆشەویستی؛
هاوار... هەتا کوێ ئاسمانە؟
شەرەفکەندی،
تۆگرکان بووی
وەک ژیلەمۆی کوانووی شەوانی زستان بووی
تۆ یادگاری نسکۆ و هەنیسکی برسێتی
منداڵانی کوردستان بووی..
لەم تەرزە تووشی سامەدا
کە داروبەرد جەمیان دێ
نەچنە ریزی قافڵەی کۆچی هەرەسێ
کە مەل عەوداڵی سوانێکە
تاوێ لە ژێریا وەحەسێ،
وەک چۆن مەلیک، سلێمانیی هەتیوبار کرد
وەک شێخ سەعید، دیاربەکر و
قازی، کۆماری ساوای و
سمکۆ شکاکی بەجێ هێشت
تۆش هەر ئاوا بەجێت هێشتین
بە دنیایەک
هەڵپە و هیوا و ئازارەوە
بە کۆڵەباری ئاسۆری
قاسملووی کۆڵەوارەوە...)

*

سەردەمێکی چ سامناکە؛
دەبیە ئاونگ، دەبنە قاقڕ
دەبیە خەرمانی جوتیاران
دەبن بە گڕ...
سەرت دەکەی بە لانی کۆترە باریکە
دەبنە زریان

...لێت دەبنە باشووی ڕەش و دڕ
ئامان گەورەم،
سارده ساڵە، ڕابەرەوە
رابەرەوە و
لە سەر باڵی هەناسەی ساردی ئەم گەلە
وەرگەڕێوە-
وەرگەڕێوە و بەدەم ڕێوە
کوێ گەیشتی، کام مەڵبەندە
کامە شارە، کام دەربەندە
- کام نیشتمانە تەلبەندە
کام زەریایە،
کام هەوارە، نێرگزە جاڕی ئاشتی‌یە و
...شینکەی راستیی لێ ڕواوە
پڕ بە زاری ئەم میللەتە
تف هەڵبدە و
،-تازە هەرگیز ئاوڕ مەدە بەرەو دواوە
ئەمە من نیم تکاکارتم؛
ئەمە کسپەی بن پەنگری بێدەنگییێکە
...مێژوو ی درێژی برینی کوردی ناوە
بۆ سوکنایی سەرمای گیانم،
بە دوای تۆزێ گڕ و تیندا، بۆ ئەنگوستی لە گۆکەوتووی هیواکانم
پەلێ نەما دای نەهێنم،
شاخێک نەما نەی بڕمەوە،
دارێ نەما دای نەپاچم،
...هاوار
کرێوەی برینم،
هاوار...کوانووی کۆنە هەواری بێ تینم،
ئەی خوای بێکەسترینەکان!
دەبێ تا کەی
دەبێ تا کوێ
لە بەفری وەیشوومەی شوومی شەوی نامورادی، ڕاچم!؟
بێ باوەڕی هەموو هەبوونی داگرتووم
هاتوومەتە سەر ئەو بڕوایەی
گاڵە بدەم دڵی سافم
پشت بکەمە ئاییینەکان،
لە سەر تەختەڕێکان لاچم
شوێن شوێن جۆگەی خوێناوی تۆ
بگرمە بەر

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

...بیکەم بە ڕێناس و خاچم

*

...شوومە ساڵە

لوتکە و بنار، شاخ و ڕەوەز

...قوڕپێوانە

هۆ کۆنە هاودەمی قەندیل

– کەی دێیەوە

کەی سەرچۆپی

بۆ شێخانیی ئەم خەمانە دەگریتەوە؟

کەی لە پاشکۆی خەونەکانی قاسملوودا

فاڵەبەختێ بۆم شەوانە دەگریتەوە؟

کەی لە نسێی

هەیبەت سوڵتانی باوەڕتا

خوناوکەی زامی ساڵانی

کوێرەوەری دەسڕیتەوە؟

پار، زەماوەندی هاتنەوە و خەنەبەندانی ئامانجت

خوێنە ڕژاوەکەی خۆت بوو،

پار، شەوچەلەی چارەنووسمان

مۆمە کوژاوەکەی خۆت بوو

،..وا ئەوێستاش

لە نێو ژوورە ماتەکەتدا

بزەی سەرماوەزی پارت

...کڵپەی دڵی پێشمەرگانە

هەنیسکی کاتی تەنیاییت

- بۆ شەوگارە خنکاوەکان -

خوڕەی بەفراوی قەندیل و گڕووی کۆرپە و

هەناسەی ساردی دایکانی

...چوار پارچەکەی کوردستانە

*

شەرەفکەندی

لە سەر زاری گوڵاڵە سوورەی برینی

ئەم کوردستانە زامارە

سروودێکیت

هەر دەتلێن و دەتلێنەوە و

(نابڕێیەوە

هۆ برووسکە خوێناوییەکەی خۆرنشینی کوردەواری

شەوەزەنگە و زەنگە شەوە

هاوارێکی نەمەییوە ئەم بێدەنگیە کڕوماتە،

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

ئەستێرە گوڵی بەرپێتە،
...هەور میناى خوێناوە و گوڵاوپرژێنی سەر رێتە
رامەمێنە!، رابەرەوە
پشتێنەکەت توندکەرەوە و ملی ئەم هەورازە بگرە
ئەم رێگەیە تەمتومانە - هەستەرەوە!
هەگبە سوورەی خەونەکانت لە کۆڵ بنێ و
بەسوار هەسپی زەردەپەڕت
رچەی کازیوە بشکێنە
لە ئاسمانی هەوراماندا، بە گرمژنی هاوارت
خەو لە مەولەوی بزڕێنە و
لە پریاسکەی بێدادیدا، چەپکە شێعرێک
بکەرە مەشخەڵی رێگات
تا بزانن،
ئەو کەسانەی هەتاو زیندەبەچاڵ دەکەن،
ئازاری کورد هەر یەکێکە،
هەورامان دایکی قەندیلە
زام هەر زامە
کۆڵەکەی شێعری مەولەویش
هەر لق و پۆی داربەڕووە،
عەشقی ئەم خاکە هەر یەکە
...شەرەفکەندیش، قاسملووە
با بزانن،
گەر دارگوێزێکی هەورامان ریشەکێش کەن،
...ئاراراتە، دەزریکێنێ
گەر خەو لە چاوی منداڵی دیاربەکر بتۆرێنن،
..پیرەمەگروون بێشکەی ئازی رادەژێنێ
گەر چاوێکی بوداغسوڵتان هەڵبکۆڵن،
ئەرخەوانێکی سەیوانە،
ئەدا لە شەقەی باڵ و دەفڕێ
لە سابڵاخی گڕ و خوێنا،
...لە چوارچرا سەر دەرێنێ

*

ئەی یاساوڵانی تاریکی،
ئەی جەللادانی پێتەختی شەیتانەکان
پێتان وایە، ئەگەر قەندیل رنووی هێنا
زریان نێختان بە جێ دێڵێ؟
پێتان وایە، تریفەمان لێ زەوت بکەن
خۆریش دەمرێ و

سمی زەردی ناهومێدی
کێڵگەی هیوامان دەکێڵێ؟
...پێتان وایە
بیچمی زریان، بە تەمتومان ئەخنکێندرێ؟
...پێتان وایە
پێتان وایە،
تروسکایی لەو ئاسمانە دەتارێنن،
کە یارانمان،
ئەستێرەی گیانی شیرینی
هەزارانمان
یەکبین، یەکبین
نووری تێدا دەبارێنن؟
*
دەلێ لێ یە و دەلۆلۆیە)
...هاوار، دەنگم بۆ دەرنایە
بەهار کوانێ دەستی سەوزت،
ئەم پاییزە تا تۆقی سەر هەر بەلایە
هەر دەستە چیلەی دۆزەخی
(...دەردیسەری کوردی تیایە
*
ئەی سێبەری پێڵوەکانی قاسملوو،
ئەی رۆحی نەمەیووی قازی،
ئەی ئەسپەشێی
خەونی سەوزی چوارچرای سوور
ئەی هەرەسی پاردەی سنوور
سیاساڵە لەم هەوارە،
ئەمساڵ کەتانی گەردەلوول
برینپێچی جەستەیەکی رەنجەڕۆیە
ئەمساڵ جۆخێنی بێ شەنمان
لە ئامێزی خەزاڵێکی
قژمسینی خەزەڵوەرا دەستەمۆیە
ئەمشەو ژانمان
...سەوزە، بەرزە، گەردنکەشە
...هەوێنی شین و رۆڕۆیە
*
...بەم شەوانە
کەزیەی پەیڤە قەترانیەکان بە دەستمەوە،
پەلکەی شێعرە زامارەکان دەهۆنمەوە:

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

نابڕێتەوە
...بەسەرهاتی برین بارین
نابڕێتەوە
چیرۆکی شین و خوڕنین،
هاوار لە من،
پەل و پۆی هەستم داوەرین،
کەچی هێشتا
نیگارێکی بێ ئادگارە
...پۆرترێتی ئەم ئازارە
*
من شێعر نیم)
من زایەڵەی
هۆرەی شەوێکی خوێناویم
کە دەرژێمە
...گەرووی گیراوی ئازاری شەوگارەوە
من شێعر نیم،
هاوار و هارەی بێداریم،
لە ناو هەناوی هاوەنی
...مێژووی درێژی بێزاریم
من شێعر نیم
...سەری هەڵگرتووی ئاواتم
لە کۆڵانە تەنگەکانی بەختی کوردا
خاچی خەونەکانی خۆمم لە سەر پشتە و
بە ڕێبواری،
...حەیرانبێژی کارەساتم
من شێعر نیم،
...رۆژمێری ساڵەکانی بێ هەتاویم
هاوارهاواری بێکەسیم،
...هۆرەی شەوێکی خوێناویم

١٥ی سیپتامبری ٢٠١٢

بەرەو یادی ٢٠ ساڵەی شەهید کردنی د. شەڕەفکەندی و هاوڕێیانی

ئەبووبەکرقەدیکورد

کاریگەریی تایبەتمەندییەکانی د.سەعید

لە بەهێز کردنی هێژموونیی حیزبی دێموکراتدا

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

لە هەر شۆرش و ئاڵوگۆڕێکی بنەرەتی، سیاسی، کۆمەڵایەتی و نەتەوایەتیدا خەبات بۆ ئازادی و دابین کردنی مافە ئینسانی و نیشتمانیەکان لە هەر وڵاتێک دا کە دەستی پێکراوە ، بێگومان کەسانی بە توانا و لێهاتوو شانیان داوەتە بەر و بۆ گەیشتن بە ئامانجەکانی گەل و نیشتمان جێ پەنجەیان دیارە. لە ناو جووڵانەوەی رەوا و حەقخوازانەی گەلی کوردیش دا کەسانی ئازا و هەڵکەوتوو وزانا زۆر هەبوون کە هەموو ژیانی خۆیان لە پێناو وەدیهێنانی ماف و ئامانجەکانی گەل و جێگیر کردنی بنەماکانی ئازادی و دادپەروەری و کۆمەڵایەتیدا تەرخان کردوە و بێ پسانەوە خەباتیان کردوە و تەنانەت لەو رێگا پیرۆزە دا گیانی خۆشیان سەر بەرزانە بەخت کردوە.

رێبەر و کەسایەتیی هەڵکەوتوو و دیاری نێو جووڵانەوەی رزگاریخوازانەی گەلی کورد و حیزبی دێموکرات، کە هەڵگری کۆمەڵێک تایبەتمەندیی بەرز و بەرچاو ی سیاسی ، کۆمەڵایەتی ونیشتمانی، ئەخلاقی، ئینسانی و خاوەنی زانست وزانیاری ... هتد بوو کاک دوکتور سادقی شەرفکەندی ناسراو بە د. سەعیدە کە نموونەی ئەو جۆرەکەسایەتیانە زۆر کەمن و لە رۆژهەڵاتی ناوەراستدا دەگمەنن. لێردا بە کورتی ئیشارە بە هەندێک لەو توانا و تایبەتمەندییەکانی ئەو رێبەرە و کاریگەریان لە سەر جووڵانەوە بەگشتی و حیزبی دێموکرات بە تایبەتی دەکەم.

کاک د. سەعید کە خوێندنی تاپلەی دوکتورای لە نێوخۆ و دەرەوەی ولات تەواو کرد بوو لە بواری زانیاری و زانستەوە تا رادەیەکی باش توانا و شارەزایی هەبوو.ئەو هەر لە سەرەتاوە تێکۆشا بە نووسین و بە زمان بە شێوەیەکی باش لە سەر ئەرک و مافەکان بەر چاوروونی و وشیاری بەکادر و پێشمەگەکانی حیزبی دێموکرات و کۆمەلانی خەلک بگەیەنێ و تەنانەت پاڵپشتی فکری و زانیارییشی دەکردن.

کاک د. سەعید یەکێک لە بژاردەکانی ناو حیزبی دێموکرات بوو کە رۆڵێکی زۆری لە دەولەمەند کردنی ئەدبیاتی سیاسی و ئەخلاق لە سیاسەتدا و تێئۆریزە کردنی سیاسەتەکانی حیزب و بەرگریکردن و چەسپاندنی ئوسوول و پرینسیپەکان دەکرد و لە گەل هەموو کادر و پێشمەرگە و بەرپرسانی حیزب و دەوروبەری راستگۆ وشەفاف بوو. ئەو پێیوابوو سیاست دەبێ ئەخلاقی لە گەل بێت، دەنا دەسەلات بەرەو دیکتاتۆری دەبات. هەر ئەوەش یەکێک لە هۆیەکانی بوو کە سەخت دیفاعی لە مافی چارەنووسی گەلی کورد و دەسەلاتی نیشتمانی و گەلی دەکرد. هەر بەو جۆرەش لە دەرەوەی تەشکیلاتی حیزبیش دا باوەڕی وابوو، دەبێ سیستمی سیاسی و حکوومەتی پلۆرال بێت ، دەنا سەختە دێموکراسی جێبکەوێت و دادپەروەری لە کۆمەڵگا دا رۆڵی هەبێت.

کاک د. سەعید کەسایەتیەکی زۆر باوەر بە خۆ، رازی بە ژیانی پێشمەرگایەتی بوو و لە هەر بارو دۆخێکدا سەربەخۆ و قورس و قایم لە سەر پێی خۆی رادەوەستا. هیچ کات مادیات و مەسئولییەتی بەلاوەگرینگ نەبوو، بەر دەوام کاری دەکرد و قەناعەتی زۆر بوو. سادە وساکار دەژیا و دژی خۆپەرەستی ، گەندەڵی ، تەنبەڵی و تەشریفاتی بێ جێ بوو. ئەو باوەرێکی قووڵی بە ئامانجەکانی حیزب و گەلی کورد هەبوو، بۆیەش هیچ دژواری و سەختیەکی ژیان و بارودۆخ، نەک هەر هەنگاویئەویان لە خەبات و تێکۆشانی بەردەوام بۆ سەر کەوتنی جووڵانەوە وگەیشتن بە ئامانجەکان شلنەدەکرد، بەلکوو رۆژبە رۆژ دڵگەرمتر و سوورتر و بە هیوای زیاترەوە وبە ئەزموونوتوانای ورەبەخشانەترەوە خەباتی دەکرد.کاک د. سەعید خاوەنی راو بۆچوونێکی بەهیز وتایبەت بوو، لە سەر بریارەکان و بریاردان، لە رادەربرین لە سەر هەر پرۆژەو بابەتێک زۆر جیدی و شارەزا و لێهاتوو بوو. بە لێکدانەوەی دروست و شیکاریی جوان هەڵوێستەی لەسەر دەکردن و بە بەڵگە وفاکت و وێنە هێنانەوە رۆڵی سەرەکیی دەگێڕا.

کاک د.سەعید سەرکردەیەکی شۆرشگێر ، هەڵسوور ، چالاک وماندوویی نەناس بوو، بەردوام کاری دەکرد وبەشی هەرە زۆری کاتەکانی بۆ نووسین ، پێراگەیشتن بە کار و بەجێ گەیاندنی بریارەکان و هەماهەنگی ،ئاگاداری وەزعی ئۆرگانەکانی حیزب و خوێندنەوە تەرخان کردبوو، کاتی بە فیرۆ نەدەدا. کەسایەتێکی بیر تیژ ، دەقیق و وردبین بوو. بۆ هەر پرۆژە و تاکتیک و شتە گرینگ و ستراتیژیەکان وکاری رۆژانەی حیزب و جوڵانەوە و لە تێروانینی دوور و نیزێک دا بە شێوەیەکی دروست وزانایانە روانگەو بۆچوونی خۆی دەر دەبریکە لەو بوارەشدا لە سەفی هەرە پێشەوە بوو.

کاک د. سەعید رێبەرێکی ناوگۆرەپانی خەبات وجووڵانەوەی گەلی کورد بوو کە لە رادەبەدەر عاشقی گەل و گەلدۆست بە مانای واقعیی وشە بوو. بە تەواوی رێزی لە کەسایەتی و مافەکانی ئینسانبە تاک و بەکۆمەڵ دەگرت و باوەرێکی قوولی بە پرەنسیپ و بنەما سەرەکییەکانی مافی ئینسانی هەبوو و نرخی بۆدادەنان وبۆ چەسپاندن و جێگیرکردنیان خەباتی بۆ دەکردن. لە سەر شێوە و چۆنیەتیی هەڵس وکەوتی کادر و پێشمەرگە لە گەل خەلک دایم پرسیاری دەکرد. ئەو دەیکوت: «نابێ بێ حورمەتی بە کەسایەتیی خەلک بکرێ، لە بەر ئەوەلە خۆشەویستیی حیزب و پێشمەرگە لە ناو خەڵکدا کەم دەبێتەوە. لە لایەکی دیکە ئەگەر رێز لە کەسایەتی و مافی خەڵک نەگیرێ ، ئەوە ئوسوول و پرەنسیپی حیزبی و ئینسانی پێشێل کراوە. خەباتی ئێمە خەبات بۆ ئازادییە،خەبات بۆیەکسانی وئازادیی ماف و حوقووقی ئینسانیە.»

کاک د. سەعید لە ئیدارە کردنی ئۆرگانەکانی حیزبی و هەماهەنگی و دانی رێنوێنیو لێپرسینەوە ، کۆنترۆڵ وموديرييەتدا زۆر شارەزا و بەهێز وچالاک بوو. ئەو هەر چەند لە یەک یا دووئۆرگانی حیزبی دا بەرپرسایەتیی راستەوخۆی لەسەر شان بوو، بەڵام لە هەمان کات دا لە پەنا ئەو ئەرکانەی دا ئاگایی لە ئۆرگانەکان و بەشەکانی دیکەی حیزب هەبووو لێیان غافل نەبوو. مەسئولانە و دڵسۆزانە هەرگیروگرفت یا پێویستیەکیان بوایە بۆی جێ بە جێ دەکردن. ئەو لە گەل ئەوەی لێو بە بزە و زار بە پێکەنین بوو لە کار و مودیریەت دا زۆر جیدی وکاتناس وبە برِشت بوو. رۆل و نەخشی کاک د. سەعید لە چالاک و ئاکتیو بوونی ئۆرگانەکان و کارو پرۆژە و پێوەندییەکانی حیزب دیار و بەرچاو بوو.

کاک د.سەعید کەسایەتییەکی فەرهەنگی و مامۆستایەکی شارەزا و پسپۆر بوو . کە لە سەرەتای هاتنەوەی بۆ کوردستان و بەشداریی راستە وخۆی لە جووڵانەوەدا لە بواری نووسینەوە بۆ زانیاریی زیاتری تەشکیلاتی حیزب و کۆمەلانی هەراوی کوردستان بە دوو زمانی کوردی وفارسی دەستی بە نووسین کرد و تواناکانی خۆی خستە گەڕ . یەکەم بەرهەمی لە سالی ١٣٥٩ای هەتاوی دا بە ناوی «کورتە مێژووی جوڵانەوەکانی کورد لە سەدەی نوزدەوە تا کۆتایی شەری دووهەمی جیهانی»نووسی کە هەر لە سەرەتای دەورەکان وکلاسە سیاسیەکاندا وەک دەرسی مێژوو لە دەورەکاندا دەکوترایەوە. کاک سەعید لە نووسیندا توانایەکی باشی هەبوو، کە لە دوو دەزگای راگەیاندنی حیزب دێموکراتدا واتا رادیۆ دەنگی کوردستان و رۆژنامەی کوردستان و

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

بڵاوکراوەکانی حیزب دا رۆڵێکی گرینگ و بەر چاوی هەبوو. زۆر وەستایانە نووسراوەکانی بە پێی هەلومەرجی جووڵانەوە و گونجاو لە گەل سەردەم بە ئارەستەیەکی باش دەنووسی، کە ئەرشێڤی حیزبی دێموکراتی کوردستان شاهیدێکی باش بۆ ئەو گەنجینە و بەرهەمە زێرینەکانی ئەون.
کاکد.سەعید دیپڵۆماتێکی لێزان و زیرەک بوو. شارەزاییەکی باشی لە کاری دیپڵۆماسی و پێوەندییەکانی نێودەوڵەتی و جیهان دا هەبوو. دوای تێرۆرکردنی کاک دوکتور قاسملووی نەمر بە دەستی کۆماری ئیسلامیی ئێران، دوکتور شەرەفکەندی نەیهێشت سەنگ و قورسایی و رۆڵی حیزبی دێموکراتله باری دیپڵۆماسیدا لاواز بێت. ئەو، رۆڵی حیزبی دێموکراتی وەک لایەنێکی بە هێز و فشار لە سەر حکوومەتی دژی گەلیی کۆماری ئیسلامی لە دەرەوەی وڵات زیاتر کرد و نەیهێشت جێی دوکتور قاسملوو چۆل بێت و بێ قاسملوویی بە حیزبی دێموکراتەوە دیار بێ. لە رێگای خەباتی دیپڵۆماسیەوە زیاتر حکوومەتی کۆماری ئیسلامی و کردەوە دژە مرۆییانەکانی بە جیهانیان و کۆروکۆمەڵی نێودەوڵەتی ناساند و لەو کاناڵەوە زیاتر ریسوایی کردن. هەر بۆیەش کاتێک سەرانی کۆماریئیسلامیی ئێران دیتیان   بە هۆی حیزبی دێموکراتەوە لە جاران زیاتر فشاری نێودەوڵەتیان لە سەرە و نەیان توانیوە رۆڵی حیزبی دێموکرات دوای تێرۆری دوکتور قاسملوو لە سەر خۆیان کەم کەنەوە، لە پیلانگێرییەکی دیکە دا ریسوایی زیاتریان قەبوول کرد و بە دانی باجێکی قورس و زۆر بریاری تێرۆر کردنی کاک د.سەعیدیان دا. بەداخەوە بەم کردەوە دژی ئینسانیەو دوور لە هەر رەوەشت ،یاساو پرینسیپێکی نێودەوڵەتی لە ٢٠ ساڵ لە مەو بەر، واتا لە رۆژی ٢٦ ی خەرمانانی ١٣٧١ای هەتاوی، بەرانبەر بە١٧ای سێپتامبەری 1992ی زایینی تێکۆشەر و رێبەری هەڵکەوتو، کاک دوکتور سەعید شەرەفکەندی سکرتێری بەوەجی حیزبی دێموکرات و کاک فەتاح عەبدولی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی و نوێنەری حیزب لە دەرەوەی وڵات و کاک هومایون ئەردەلان نوێنەری حیزب لە ئالمان و نووری دێهکوردی، خەباتکاری ئازادی ودۆستی حیزب بە ئەمری سەرانی کۆماری ئیسلامیی ئیران لە رێستۆرانی میکۆنووس لە شاری بێرلینی ئاڵمان تێرۆر کران. سلاو لە گیانی کاک د. سەعید و هاوڕێیانی و هەموو شەهیدانی رێگای ئازادی و دێموکراسی.
 بە هیوای وەدیهاتنی ئامانجەکانی گەلی کورد.
لەگەل ریز

لە ژمارە ٥٩٠ی رۆژنامەی "کوردستان" دا بڵاو بۆتەوە.

با کارەساتی میکۆنووس هاندەرێک بێت بۆ یەکدەنگیمان

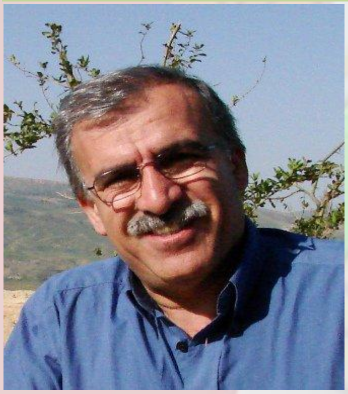

حوسێن بەخشی

١٧اسێپتامبر ٢٠ ساڵ بە سەر شەهیدکرانی دوکتور سادقی شەرەفکەندی سکرتێری گشتی حیزبی دێمۆکرات و فەتاحی عەبدولی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی و همایونی ئەردەڵان کادر و نوری دێهکوردی دوستی حیزب، بە دەستی تێرۆریستەکانی کۆماری ئینسانکوژی ئیسلامی لە رێستوورانی میکۆنووسی شاری برلینی ئاڵمان، تیدەپەرێ. پرۆسەی بە دواداچوون و لێکۆڵینەوە و کەندەوەکۆشی پتر لە چوار ساڵی بەشی قەزایی دەسەڵاتی ئاڵمان لە کارەساتی میکۆنووس، دەنگۆیەکی زۆری لە ناوەوەی ئاڵمان و دەرەوەدا لێکەوتەوە. ئاخرسەر دادگای ئاڵمان سەربەخۆیانە و بوێرانە برپیاری یەکلاکەرەوەی لەمەڕ بەشداری راستەوخۆێ لووتکەی دەسەڵات لە ئیران لەو جینایەتەدا،بەدنیاراگەیاند و بەم شێوە، رووخساری دزێو وتێرۆریست پەروەری دەسەڵاتدارانی ئێرانی پتر بە مرۆڤایەتی ناساند.
تێرۆری دوکتور شەرەفکەندی و هاورێیانی، گەرچی بووبە هۆی ریسوابوونی زیاتری کۆماری ئیسلامی، بەڵام زیانێکی گەورەشی لە جووڵانەوەی کوردی رۆژهەڵات بە تایبەت لە حیزبی دێمۆکراتی کوردستانی ئێران دا. ئێستا برینی شەهیدکردنی دوکتور قاسملوو سارێژ نەکرابوو، کۆماری ئیسڵامی ئەو کارەساتەی خوڵقاند. حیزبی دێمۆکرات لە ماوەی نزیک بە سێ ساڵ دوو کەسایەتی کارامە و شارەزای لە مەیدانی سیاسەتی نێوخۆ و دەرەوەدا، لە دەست دا. ئەمە و گووشارەکانی کۆماری ئیسلامی و هەل و مەرجی تایبەتی باشووری کوردستان، ئەو حیزبەی تووشی قەیرانی سیاسی،تەشکیلاتی کرد. بە چەشنێک کە مەودا و مەیدانی کار و تێکۆشانی لە هەردوو بواری رێکخراوەیی و چەکداری دا بە شێوەیەکی بەرچاو لێ بەرتەسک کراوە و بۆ ماوەیەکی درێژخایەن نەیتوانی خۆی لەژێر تەوژم و قوورسایی ئەو گووشارە داسەپاوەدا، رزگار کات. بە داخەوە هە تا ئێستاش ئاسەواری بە رووخساری دێمۆکراتەکانەوە دیارەو نەک هەر نەیانتوانیوە کۆتایی بەو قەیران و کێشانە بێنن،بەڵکوو لە بواری هاودەنگی و یەکریزیدا دووچاری پەتای ناتەبایی و دووبەرەکی ناوخۆش هاتوون.
شەش ساڵ لەمەو بەر رووداوی دووپارچە بوونی حیزب، ئەگەرچی نامۆ بە مێژووی حیزب نەبوو،بەڵام لە باری چۆنیەتی و چەندییەتێوە،جیاوازی بەرچاوی لە تەک جیابوونەوەکانیتردا، هەبوو. ئەمجارەیان رێک دوو کەرت بوو و لایەنی جیابۆوە، توانی لە ماوەیەکی کورت دا ئۆتۆریتەی خۆی وەک حیزبی دیمۆکرات بە هەموو نیشانە مێژووییەکانێوە بپارێزێ.لایەنەکەی دیکەش سەرەرای هەوڵی زۆر لە پێناو نکۆڵی کردن لە بەرانبەرەکەی، ناچارکرا دان بە بوونیان وەک ئەو جۆرەی هەن دابنێ. هەرچەند مەودای دانان بەهەبوون و مل راکێشان بۆ یەک بوون درێژخایەنە. رەنگە ئەگەر رێکەوتنەکەی کاک مستەفای هیجری و کاک عەوڵای موهتەدی لەو رۆژانەدا بە ئەنجام نەگەیشتبا، سووکە هیوایەک، ئەویش لە ژێر گووشاری ئەم وئەودا، بۆ

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

یەکگرتنەوەی دێمۆکراتەکان لە ئارادابا، بەڵام هەردوولا وەک ئەوەی "لە ڕێبیە زۆریان پێچوویێ و لە ئاشی پەلە بکەن"، دوور لە چاوی ئەغیار کاری خۆیان تەواو کرد.
سەیر ئەوەیە،ناوماڵی هەردوولا شپرزەویەربڵاوولێکدابڕاوە،دەبوایە پێشتر هەر کام ناوماڵی خۆیان ڕێک خەن پاشان کاسەی جیرانەتی یەک خەن. بەهەر حاڵ، ڕەنگە ڕێککەوتنێکی ئەوتۆ، خۆی لە خۆیدا، بە مەرجێک مەبەستی تایبەتی بۆ تەریکخستنەوەی لایەنەکانیتری تێدا بەستە نەبێت و بۆ تاپۆ کردنی دەسەڵات نەبێت. ئاکامی باشی لێبکەوێتەوە. بەڵام لە هەمان کاتدا جێگای باس و پرسیارگەلی زۆریش دێڵێتەوە. هیوادارم ئەو نزیکایەتییە ڕەنگدانەوەی سرووشتی بارودۆخی تایبەتی کوردستان و هەلقوولاوی بۆچوونێکی عەقلانی بێت و بەر پرسیارێتی مێژوویی لە ئاست بەرژەوەندی نەتەوەکەمانی لە پشت بێت. کردەوەکان بە چ ئاراستەیەک دا تێپەر دەبن؟ داهاتوو نیشانی دەدا .
بە نیسبەت حیزبی دیمۆکرات و لایەنەکانیتر وەک پژاک و ڕێکخراوی خەبات و پارتی ئازادی و کۆمەلە(لایەنی کاک عومەری ئیلخانیزادە) و.....کە خاڵی هاوبەشیان کەم نییە، با هاوپەیمانێکیتر پێک بهێنرێ و بەو شێوە دوو ناوەندی بە دەسەڵات و بڕیاردەر لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بە پابەند بوون بە بنەماکانی دێمۆکراسی ومافی مرۆڤ وهەروەها چارەسەری ناکۆکییەکان بە ڕێگای دیالۆگ دا، نوێنەرایەتی جووڵانەوەی ڕزگاریخوازانەی ئەو بەشە لە ئەستۆ بگرن و لە پێوەندێکی دۆستانە و برایانە لە تەک بەشەکانی دیکەی کوردستان دا، نەتەوەکەمان لە ئاوات و ئارەزووی سەرکەوتن بە سەر داگیرکەرانی وڵاتەکەماندا نزیک بکەنەوە و بۆ هەمیشە ماکەی دووبەرەکی و دژایەتی یەکترکردن لە گۆڕ نێن.
لە ساڵیادی تێرۆری دوکتور شەرەفکەندی و هاورێیانیدا، بە پێویستی دەزانم ئاماژەیەکی کورت بە روانگە و بۆچوونی ناو براو لە مەڕ نیزیکی بیرورا جیاوازەکان و پێوێستی هاوکاریکردنی کوردە جیابیرەکان لە دەرەوەی وڵات ،چەند ڕۆژ پێش خولقانی کارەساتەکە بکەم.
کاتێک کاک سادق بە مەبەستی بەشداری لە کۆنگرەی ئەنترناسیونالی سۆسیالیست دا، هاتە ئاڵمان، پێش ئەوەی بچێتە برلین،بیرۆکەیەکی لا درووست ببوو، ئەویش ئەوەبوو کە لە گەڵ ئەو کەسانەی بە هۆی بیروورای جیاوازەوە لە حیزب هاتبوونە دەر یان دەرکرابوون و هەروەها لە تەک ئەو کوردانەی لە رابردوودا ئەندامی حیزبە سەراسەرییەکان بوون و لە مێژ بوو وازیان لەو حیزبانە هێنابوو، راستەو خۆ پێوەندی بگرێ و داوای هاوکاریان لێ بکات و لە دەرفەتێک دا لە گەلیان کۆ بێتەوە.
لە قسەکانیدالە تەک چەند کەسێک باسی ئەوەی کردبوو، کە چوون ئێوە لە دەرەوەی وڵاتن و سەربەخۆ کاردەکەن و بە ڕاشکاویش باسی مەسەلەی نەتەوایەتی و سەربەخۆیی دێنە گۆڕێ و پەرژینی بەرنامە و پرۆگرامی حیزبتان لە رووبەروو نییە، دەرفەتێکی هەرە باشە بۆ ئەوەی بە شێوەیەکی ڕێکخراوەیی کاری بۆ بکەن و ئێمەش وەک حیزب بە هەموو تواناوە یارمەتیتان دەدەین.
بریار وابوو لە سەفەری برلین بگەرێتەوە ولە گەڵ کەسانی هاومەبەست کۆبێتەوە ولە سەرچۆنییەتی مکانیزمی بە یەکەوە کارکردن باس و ئاڵوگۆری بیرورا بکرێ. بە داخەوە جینایەتکارانی کۆماری ئیسلامی بە پێی پیلانێکی لە پێشدا دارێژراو کارەساتی میکۆنووسیان خولقاند وخوێنی دوکتوور سادق و هاورێکانیان رشت و لاپەرەیەکی رەشی تریان بە دەفتەری سەراسەر خوێن و جینایەتیان زیاد کرد.
٦ی سیپتامبری ٢٠١٢
ماڵپەری ڕۆژهەڵات تایمز

بەرەو ٢٠ ساڵەی کارەساتی تیرۆری میکونووس

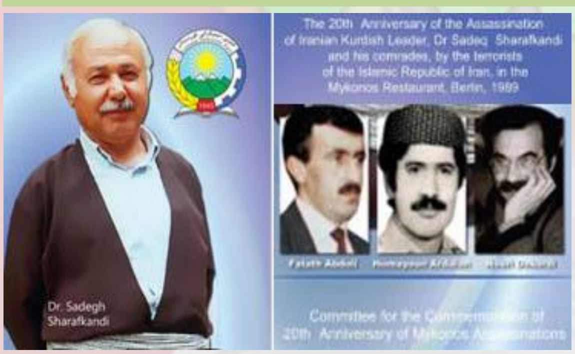

نووسینی: ب.هیوا

٢٦ی خەرمانان (١٧ای سیپتامبر) بۆ حیزبی دیموکرات، گەلی کوردو تەواوی ئازادیخوازانی ئێران وەبیر هێنەرەوەی کارەساتێکی تاڵ و خوێناویە. لە ١٧ای سیپتامبری ١٩٩٢ادا، سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکرات، دوکتور سادق شەرەفکەندی و هاورێیان فەتتاح عەبدولی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی و نوێنەری حیزب لە دەرەوەی وڵات، هومایوون ئەردەڵان نوێنەری حیزب لە ئەڵمان و خەباتگێری ناسراوی ئێرانیو دۆستی لەمێژینەی حیزبی دێموکرات، نووری دێهکوردی، لە بێرلین کەوتنە بەر دەسرێژی تیررۆریستە بەکرێگیراوەکانی کۆماری ئیسلامی و شەهید بوون.
دوکتور شەرەفکەندی (دوکتور سەعید)و سێ شەهیدی دیکەی ئەو کردەوە تیرۆریستی یە لە کاتێکدا کەوتنە بەر پەلاماری تیرۆریستەکان کە لەگەڵ ژمارەیەک لە نوێنەران و تێکۆشەرانی ئوپوزیسیونی ئێراندا، لە ریستۆرانی میکونووس کۆببوونەوە و لە سەر چۆنیەتیی هاوکاری و هاوخەباتیی هێزو لایەنەکانی ئوپوزیسیون لە دژی کۆماری ئیسلامی، خەریکی بیرورا گۆڕینەوە بوون. دوکتور سەعیدو سێ هاورێی شەهیدی هەمووی چەند سەعاتێک بوو لە کۆنگرەی ئەنتێرناسیۆنالی سۆسیالیست گەڕابوونەوە.
کۆماری ئیسلامی کە سێ ساڵ پێشتر، لە ویەن و لە سەر مێزی وتووێژ دوکتور قاسملوو، سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکرات و هاورێ عەبدوڵلا قادری ئازەر، نوێنەری حیزبی دێموکرات لە دەرەوەی وڵاتی تیرۆر کردبوو، دەیەویست بە دووپات کردنەوەی زەبری بە ژانی خۆی لە حیزبی دێموکرات، ئەو حیزبە و بزووتنەوەی شۆڕشگێرانەی گەلی کورد لەرۆژهەڵاتی کوردستان بە

جارێک لاواز بکا و لە مەیدانی خەبات و بەربەرەکانی لەگەڵ ئەو ڕێژیمە وەدەریان بنێ. بەڵام تێکۆشەرانی حیزبی دێموکرات و کۆمەڵانی دێموکراتدۆستو دێموکراتپەروەری خەڵکی کوردستان، بە وەفاداریو بەردەوامی لە سەر ڕێگاو ڕێبازی ڕێبەرانی شەهیدیان و بە نیشاندانی پشتیوانی و خۆشەویستیی بێسنووریان بۆ حیزبی دێموکرات، کۆماری ئیسلامییان ناکامو ناهومێد کرد. جگە لەمەش، ئەمجارەیان ئەو ڕێژیمە تیرۆریستو تیرۆریست پەروەرە، کلکی بە تەڵەوە بوو و ئەنجامدانی جینایەتی ڕێستۆرانی میکونووسی زۆر بە گران لە سەر تەواو بوو. چونکە بە دوای گیرانی هێندێک لە بەشداران و بەڕێوەبەرانی کردەوە تیرۆریستی یەکە لە لایەن پۆلیسی ئەڵمانەوە، دەزگای قەزایی ئەو وڵاتە لە موحاکەمەیەکی مێژوویی دا کە سێ ساڵی خایاند، پەردەی لە سەر دەست هەبوونی ڕاستەوخۆی ڕێبەرانی پلە یەکی کۆماری ئیسلامی لەو جینایەتە و زۆر کردەوەی تیرۆریستیی دیکەدا بە گشتی لادا و، لە ئاستی نێونەتەوەیی دا مەحکووم و ڕیسوای کردن.

ئێستا کە بەرەو ٢٠ ساڵەی جینایەتی ریستۆرانی میکونووس دەچین جیی خۆیەتی بیرەوەریی ئەم کردەوە تێرۆریستییە بکەین بە بۆنە و دەرفەتێک لە لایەک بۆ ڕێز گرتن لە خەبات و تێکۆشان و ڕۆڵی سەرکردانەی شەرەفکەندیی نەمر و هاوڕییانی شەهیدی و لە لایەکی دیکەوە ئاور لە تاوانەکانی کۆماری ئیسلامی لە دژی گەلی کورد و ئازادیخوازانی سەرانسەری ئێران بدەینەوە.با لە ٢٠ ساڵەی شەهیدبوونی د.شەرەفکەندی دا لە سەر یەکیەتی، لێک نزیکبوونەوەو هاوخەباتیی هەرچی پتری ئازادیخوازانی ئێران لە نێوخۆ و دەرەوەی وڵات و توندکردنی خەبات بە مەبەستی ڕووخاندنی کۆماری ئیسلامی و هێنانە سەر کاری نیزامێکی دێموکراتیک لە ئێراندا پێ دا بگرین. با لە بیریشمان بێت کە د.شەرەفکەندی لە کاتیک دا شەهید بوو کە لە سەر هەر سێ ئاستی ڕۆژهەڵاتی کوردستان، کوردستانی و ئێرانی دا، قۆڵی لە سڕینەوەی گرژییەکان و لێکنزیککردنەوەی حیزب و ڕێکخراوە سیاسییەکان ، هەڵماڵیبوو. هەر بۆیە هیچ هەوڵێک بە ڕادەی هەنگاونان بۆ تەبایی و لێکنزیکبوونەوە و گرنگیدان بە هاوخەباتی لەم چەند ئاستە جیاوازە دا گیانی ئەو شاد ناکا.

بەرز و بەڕێز بێ یادی ٢٠ سالەی شەهیدانی میکۆنووس
لە ژمارە ٥٩٠ی ڕۆژنامەی "کوردستان" دا بڵاو بۆتەوە.

٦ی سیپتامبری ٢٠١٢

بەرەو یادی ٢٠سالەی تێرۆری د.سادق شەرەفکەندی و هاوڕێیانی لە بارەی گرنگیی بڕیاری دادگای میکۆنووس

کەریم ئەڵلاوەیسی

بێ گومان زۆر نین ئەو دادگایانەی کە ناویان کەوتووەتە سەر لاپەڕەی مێژوو ، دادگای نورمبێرگ ، دادگای تۆکیۆ و ڕەنگە چەند دادگایەکی ناسراوی دیکەش لە جیهان دا هەن. لەگەڵ ئەوانەش وەک ئەم دادگا ناسراوانە، دادگای میکۆنووسیش ناوی کەوتە سەر لاپەڕەکانی مێژوو. میکۆنووس گۆڕەپانی شەڕێکی گرینگ بوو لە نێوان کۆماری ئێسلامیی ئێران و بزووتنەوەی ڕزگاریخوازانەی کوردستانی ئێران لە نێوان ڕێژیمێکی تێرۆریست و جەنایەتکار و نوێنەرانی گەلێکی تەواو غەدرلێکراو .

کۆماری ئێسلامیی ئێران بە تێرۆری دوکتورسادق شەرفکەندی و هاوڕێیانی توانی زەبرێکی نیزامیی گەورە لە کورد و حیزبی دیموکراتی کوردستان بدا ، بەڵام لەباری سیاسی ،تەبلیغی و دیپلۆماسی لە ئاستی بیروڕای گشتیی جیهانی دا دۆڕاندی و زۆر شەرمەزاربوو. ڕێژیم زیاتر لە ٥٠ فەقەرە تێرۆری لە ئورووپا ئەنجام دا کە ٨٩ کەس لەریبەران وچالاکانی حیزبی دیموکراتی کوردستان و ریکخراوە سیاسیەکانی دیکە و کەسانی ناوداری کوردستان وئێران بوون. هەروەها زیاتر لە ٢٠٠ کادرو پیشمەرگە و ئەندامی حیزب و ریکخراوەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان کە زۆربەیان لە تێکۆشەرانی دیموکرات بوون لە باشووری کورستان و تورکیەتێرۆر و شەهیدکران. کۆماری ئێسلامی لە هەمووی ئەو تێرۆر و جینایەتانە بێ لێ پرسینەوە وموحاکەمە ڕزگاری ببوو و هەر جار رووهەڵماوانەتر لە پێشووبۆ ئەنجامی تێرۆری دیکە هەنگاوی نابوو و ئەگەر لە وڵاتێکی وەک فەرانسە لە سەر قەتلی شاپور بەختیار چەند کەسێکی گێرابێ ، نە دەنگدانەویەکی هەبوو و نە کارێگەرییەکی زۆری لە سەر ڕێژیم دانابوو.

چەندین هۆکار هەبوون کە هەرجارە ڕێژیم لە دەست لێکۆڵینەوە و عەدالەت ڕزگاری بێ و دڕندەتر لە پێشوو بەرەو خۆینرشتنێکی دیکە بچی:

١- قوربانیکردنی دادپەروەری سەبارەت بەرژەوەندی بازرگانی و ئابووری لە لایەن ولاتانی ئورووپایی

٢- ترس و نیگەرانیی وڵاتانی ئورووپایی ، لە ئێفشاگەریی کۆماری ئیسلامی لە سەر ساتوسەودا و پیوەندییە نهێنییەکانیان و هەر وەها لەعەمەلیاتی تێرۆریستی لە خاکی ئەوان دا.

کۆماری ئێسلامی لە دوو سال پاش هاتنە سەرکاریەوە ، بە پێی بەرنامە زۆر بە جیدی هەوڵی بۆ لە ناوبردنی دژبەرانی خۆی هەم لە نێوخۆ و هەم لە دەرەوەی وڵات داوە و بەداخێکی زۆرەوە، سەرکەوتنی زۆرێشی بەدەست هێنا. بالوێزخانەکانی کۆماری ئێسلامی و بنکە بە رواڵەت فەرهەنگی و ئایینییەکانی سەر بەو ڕێژیمە باشترین شوێن بو دانانی رایەڵکەی جاسووسی وسیخوڕیی ڕێژیم لە ولاتانی ئورووپایی بووە. کرینی ئەفراد و بوونی سیخوڕ و ناردنیان بۆ ناو ڕێکخراوکان و تەماع وەبەرنان و هەڕەشەلێکردن و زۆر کردەوەی دیکە، کاریگەریی هەبوو لە

سەر سەرکەوتن و لە بە ئەنجام گەیاندنی پیلانە رەش ودزێوەکانی رێژیم. کۆماری ئیسلامی شارەزایی تەواوی لە نەرم ونیانی و ترس و پاریزی زۆری ولاتانی ئوروپایی هەبوو بۆیە لە ئەنجامدانی هەرتێرۆرێک ترس و خۆفی نەبوو.

با تێرۆرێک و کردەوەی رێژیم پاش ئەنجامی تێرۆرکە بهێنمەوە :

تیروری ڤییەن ، شەهێدکردنی دوکتور قاسملوو و هاوڕێیانی

پۆلیس و دەزگای ئەمنییەتیی دەوڵەتی ئوتریش بەهۆی لە دەستدابوونی نەوار و لەدەست دابوونی یەکێک لە برینداره‌کانی تێرۆری دوکتورقاسملوو و هاوڕێیانی ، زۆر زوو بۆیان دەرکەوت کە بریاردەر و ئەنجامدەری تیرۆرەکە کۆماری ئیسلامیی ئێرانە. کۆماری ئێسلامی بە هەڕەشەی لەقاودان و ئاشکراکردنی کڕینی بە نهێنیی چەک لە دەولەتی ئوتریش و هەڕەشە لە شارۆمەندانی ئوتریشی کە لە ئێرانن توانی پێشگیری بکا لە راگیرکرانی دیپلۆمات تێرۆریستەکانیخۆی لە لایەن دەولەتی ئوتریشەوە و بەڕیوەچوونی لێکۆڵینەوە و پێکهاتنی دادگا و هتد. لە ئاکامدا پێشی بەوە گرت راستییەکانی پێوەندیدار بەو پیلانە رەشە و ئەم جینایەتە گەورەیە ئاشکرا بکرێ و قاتلان بە سزای خۆیان بگەن.

دەولەتی ئوتریش بە بوونی ئەو زخت و زۆرە و سەبارەت بە بەرژەوەندە بازرگانی و سیاسییەکانی رێگای لە جێبەجێ بوونی پرۆسەی دادپەروەری وعەداڵەت گرت. ئەو دەوڵەتە چاوی لە ئاست هەموو راستییەکان نوقاند و سوودێکی بازرگانیی زۆری لە مەعامەلە لە سالەکانی دوایی دا دەست کەوت . حیزبی دیموکراتی کوردستان بۆ ئەوەی دژی بڕیاری دەوڵەتی ئوتریش لە سەر داخستنی پەروەندەی ئەو تیرۆرە بوەستیتەوە و کۆماری ئێسلامی لە مەرتێرۆری دوکتورقاسملوو وهاوڕێیانی بکێشێتە دادگای نێونەتەوەیی، دەبوولەگەڵ تەوایەتی دەوڵەت ودەزگای قانوونیی ئوترێش رووبەروو بێ. ئەوەش لە توانی نەتەوەی کورد وحیزبی دیموکرات دا نەبوو. دەوڵەتی ئوترێش نایەوێ ئەو شەرمەزاری و سووکایەتییەی تووشی بووە زۆرتربێت و لە ئاستی جیهانی دا لێی ئاشکرا بێ بۆیە ئێستاش ناهێلێ پەروەندەی قەتلی دوکتور قاسملوو وهاوڕێیانی بکرێتەوە هەرچەند ئەو پەروەندەیە لە ویژدانی هەموو کوردێک بە تایبەتی کوردی رۆژهەلاتی کوردستان بۆ هەتا هەتایە بە کراوەیی و زیندوویی دەمێنێتەوە.

بۆیە باسی تێرۆری شەهیدی مەزن دوکتور قاسملوو و هاوڕێیانی کرا هەتا جیاوازیی نێوان دادگای میکۆنووس و سیستەمی قەزایی ولاتی ئەڵمان لەگەڵ دەزگای قەزایی و دەولەتە بەرژەوەندخواز و سوودپەرستەکانی دیکەی ئورووپایی بە تایبەتی دەوڵەت و بەشی قەزایی ئوتریش بۆ زۆر لایەن باشتر دەرکەوێ.

جیاوزییەکانی دادگای میکۆنووس

١- دوای دووهەمین شەڕی جیهانی بۆ یەکەمین جار بوو دادگایەکی موعتەبەر و دادستانی ئالمان باسی تێرۆری دەوڵەتیی وڵاتێک واتە کۆماری ئێسلامی بهێنیتە گۆڕێ.

٢- یاتر لە ٥٠ فەقەرە تێرۆر وکوشتار لە دەرەوەی ولات لە ئورووپا لە لایەن کۆماری ئیسلامییەوە کرابوو و ٨٩ کەس لە رێبەرانی حیزب و رێکخراوەکانی کورد و ئێرانی بە هۆی ئەو تێرۆرانەوە گیانیان لێ ئەستێندرابوو، بەڵام دادگایەکی عادلانە پێک نەهاتبوو کە لە بکەڕ و ئەنجامدەرانی تێرۆرەکان لێپرسینەوە ولیکۆلینەوەی جیددی بکا وکۆماری ئیسلامی دادگایی بکا (دیارە زیاتر لە ٢٠٠ کەسیش لە باشووری کوردستان وتورکیە تیرورکرابوون).

٣- ئەوە لە مێژوو دا یەکەم جار بوو کە بە هۆی بەشی قەزایی سەربەخۆ و ئازایەتی و فیداکاریی دادستان ودادوەران ژومارەیەک لە رێبەرانی وڵاتێک کە هێشتا لە سەر کورسیی دەسەڵاتن بە تیرۆر و کوشتن و بڕیاردەر و عامیلی کۆشتار تاوانبار دەکران.

دادگای میکۆنووس و رۆڵی مێژوویەکەی و رۆلی قازییەکان و شاهیدان

کۆمیتەی عەمەلیاتی تایبەتی)ویژە (یان کۆمیتەی کۆشکی فیروزە

چونکە ئەو کۆمیتەیە کۆبوونەوەکانی پیوەندیدار بە تێرۆر و کۆشتنی لە کۆشکی فیروزە ئەنجام دەدا و بڕیارەکانی لە وێ دەدان، بۆیە بە کۆمیتەی کۆشکی فیروزەش ناوی دەبرێ.

پێکهاتەی کۆمیتەی عەمەلیاتی تایبەتی (ویژە) یان کۆمیتەی کۆشکی فیروزە :

*ڕیبەری نیزام	خامەنەیی پیشتریش خۆمەینی
*سەرۆک کۆمار	عەلی ئەکبەر هاشمی رەفسەنجانی
*وەزیری دەرەوەی ئێران	عەلی ئەکبەر ویلایەتی
*وەزیری ئێتلاعات	عەلی فەلاحییان
* فەرماندەی سپای پاسداران	موحسین رەزایی

رەمزی عەمەلیات» : فریاد بزرگ علوی» رەمزی عەمەلیات ، رەمزی نێوان سەفارەتی کۆماری ئێسلامیی ئێران و کۆمیتەی ئەمنیەت لە نێوخۆی ئێران بوو.

پاسپورت: پاسپۆرتی تایبەت لە لایەن وەزارەتی دەرەوەی ئێرانئامادە دەکرا کە ئەگەر کەسێک گێرابا لە مافەکانی تایبەت بە یاسای دیپلۆماسی (مصونیت سیاسی)ی کەڵک وەرگرێ و زیندانی نەکرێ و ئازاد بکرێ.

شاهیدەکان : ١٨٠ شایەت و تاوتوێکردنی هەزاران لاپەڕە بە بەڵگەوە.

کۆبوونەوە(جەلەسە(ی دادگا ٢٤٧: جەلەسە

ماوەی دادگا: سێ سال ونیوی کێشا

خەرج ٩: میلیۆن مارک، دادگای میکۆنووس یەکێک لە پرخەرجترین دادرەسی یەکانی مێژووی وڵاتی ئاڵمان بووە.

تومەتبار لە روانگەی کۆماری ئێسلامیەوە: هەموو جارێ رێژیم تێرۆرەکانی ئەنجام داوە و خەتاکەی خستۆتە ئەستۆی ئوپۆزیسیۆنی کورد وئێرانی کە ئەوە بۆ خۆیان لە بەر کێشەی نێوخۆ یەکتریان کۆشتوە.

باڵوێزی کۆماری ئێسلامیی ئیران لە ئاڵمان(بۆن):

لە دادگا روون بۆوە کە حوسێن مووسەویان باڵوێزی کۆماری ئێسلامی کە تیرۆر و قەتلی رێبەرانی کوردی بە سەر ئۆپۆزیسیۆن دا هێنابوو و سوێندی لە سەر خواردبوو ، دەرکەوت کە ناوبراو نەک هەر لە تێرۆری میکۆنووس دا بەڵکوو لە زۆربەی تێرۆرەکانی ئورووپا دا رۆلی بنەرەتیی گێڕاوە.

شاهیدەکان: بنەماڵەی شەهیدان بە وکیلەکانیانەوە توانیان کاریگەریی زۆر ئەرێنیان لەسەر دادگاهەبێ و لەگەڵ ئەوەش نەخش و روڵی حیزبی دیموکرات وئوپۆزیسیۆنی ئێرانی و چەند کەس کە لە کۆبوونەوەی میکۆنووس بە سلامەتی رزگاریان ببوو گرنگیی زۆری هەبووە(ئەوانی رزگاریان بوو بۆ پیوەندی و گەیاندنی راستیە کان بە میدیای ئالمان رۆلی باشیان هەبو.(

بەڵام لە هەمووی ئەوانە گرینگتر ، رۆڵ و نەقشی دوو کەس بۆ دەرکەوتنی راسییەکان زۆر زیاتر بوو و کاریگەری سەرەکی هەبوو لە سەر بەرەو پێشەوەچوونی پرۆسەی دادگایی کردنەکە.

١- بەنی سەدر سەروک کۆماری پێشووی ئێران

٢- ئەبولقاسم میسباحی مەئمووریکی ئێتلاعاتیی رێژیمی ئێران (کۆماری ئێسلامی دەستوری کوشتنی ناوبراوی دابوو و خێزانیشی لە سەری کردبووە جاسووس. ناوبراو توانیبووی لە ئێران هەڵێ و لەپێشداش پێوندیی لە گەڵ بەنی سەدر پێک هێنابوو).

دیارە پێویستە نەقش و رۆلی دەسەڵاتی چوارەم واتە میدیای ئازادی ئالمان ، کانالەکانی راگەیاندن ، لە گەیاندن وباسی تیرۆری میکۆنووس و دادگاکەیدا بە هێند بگێرێ و بەحەق نەقش و رۆلی خۆیان باش نواند.

تاقە یەک شت لە دادگا روون نەبۆوە و هەتا ئێستاش بە ناروونی ماوەتەوە کە کێ کام سێخور لە ریستوران یان دەرەوەی ریستوران لە کاتی کوبوونەوەی رێبەرایەتیی حیزبی دیموکرات لەگەڵ ئۆپۆزیسیۆنی ئێران زەنگی بۆ تیرۆریستان لێ داوە و لە جەریان وکات و گەیشتنی ریبەرانی دیموکرات بۆ رێستوران ئاگاداری کردوونەوە.

بریارە مێژوییەکەی دادگای ئالمان:

رۆژی پێنج شەمە ی ١٠ ئاوریلی ١٩٩٧ حوکمێکی ٤٠ لاپەڕەیی بە هۆی دادگای میکۆنووس دەرچوو:

کۆماری ئێسلامیی ئێران بە گەڵالە دارێژ و بەڕێوەبەری تێرۆری شەرەفکەندی و هاوڕێیانی مەحکووم کران. حوکمی گرتنی وەزیری ئێتلاعاتی ریژیم ، حوجەتولئیسلام عەلی فەللاحیان دەرکرا. میکۆنووس ئەو مانایەی بەخشی بە گەلی کورد، داننان بە حەقانییەت ومەزلوومیەتی گەلێکی زۆڵملێکراو و لەقاودانی کردەوە دژەمرۆڤانەکانی رێژیمێکی تیرۆریست لە بەرزترین ئاستیدا ، ناساندنی کاربەدەستانی پایەبەرزی رێژیم وەک بریاردەر ، خامەنەیی ، رەفسەنجانی ، ویلایەتی و فەللاحیان بۆ ئەنجامی ئەو جینایەتە سامناکە بە جیهان ریسواییەکی زۆر گەورەبوو کە ریژیم لە ماوەی ٢٠ سال دا تووشی ئابرووچوونێکی ئاوا گەورە لە ئاستی جیهانی دا نەببوو.

رۆلی حیزبوڵلای لوبنان :

کۆماری ئێسلامیی ئێران وەک رێژیمێکی تێرۆریست بۆ دوو مەبەست یەکیان تێرۆر و سەرکۆتی دژبەران و جیابیران و دووهەم بۆ ناردنی شۆرش بۆ دەرەوە پێویستی بە هێزی دیکەی وەک حیزبوڵلای لوبنان و حەماس و چەند بزووتنەوەی دیکەش وەک سپای مەهدی لە عێراق، جەهادی ئێسلامیی فەلەستین و هتد هەیە و هەرکام لە م گرووپانە لە شۆین وجێگای خۆیان بۆ جێبەجێکردنی پیلانەکانی کەلکی پێویستیان لێ وەردەگرێ. دیارە زۆربەیان وەک بازووی نیزامیی رێژیم و وەک سپای پاسداران و یان سپای قودس کەلکیان لێ وەرگێراوە و وەردەگێرێ. حیزبوڵلای لوبنان کە ساڵانە چەندین میلیۆن دولار لە کۆماری ئیسلامی وەردەگرێ ، لە بە ئەنجامگەیاندنی تێرۆری میکۆنووسدا نەقشی زۆر گەورەی گێرا و هەروەها لە سەرکۆتی خۆپێشاندانەکانی ئێرانیشدا زۆر جار نەقشی هەبووە. بە پشتیوانیی رێژیم حیزبوڵلای لوبنان بۆتە هێزیک کە لەسەر زۆر شتی لۆبنان بریاردەرە. لە تیرۆری میکۆنووس جگە لە دارابیی خەلکی ئێران، زۆربەیان لە بەکرێگیراوانی حێزبوڵلابوون کە گێران و زیندانی کران. ئەوە دەری دەخا کە پارە خەرج کردن و بەکرێگرتنی ئەو دەستە و گرووپە شیعانە بۆ ئەنجامدانی مەبەستەگلاوەکانی رێژیم چ گرنگیەکی هەیە.

تێرورێزیمی کۆماری ئیسلامی لە دوای بریاری دادگای میکۆنووس :

پاش بڕیاری دادگای میکۆنووس ، ئالمان و تێکڕای وڵاتانی یەکیەتیی ئورووپا باڵوێزەکانی خۆیان لە ئێران بانگ کردەوە و پێوەندییەکانی ئێران لە گەڵ ئەو وڵاتانە تووشی قەیرانی

سیاسی بوو. ئەوە ٤مانگی خایاند واتە هەتا سەرکەوتنی محەمەد خاتەمی لە هەڵبژاردنی سەرکۆماریدا درێژەی کێشا. پاش ئابڕووچوونی ڕێژیم لە ئاستی نێونەتەوییدا ، دادگای میکۆنووس کاریگەریی زۆری هە بوو کە کۆمەڵانی خەڵکی ئێران دەنگ نەدەن بە کاندیدی قۆڵی توندرەو و پاوانخواز و دەنگی خۆیان بدەن بە ریفورمخوازانی ئێران و کاندیدی ئەوان واتە محەمەد خاتەمی. رێژیم کە بەلێنی بە وڵاتانی ئوروپایی دا کە ئەو کردەوانە لە ئورووپا دووپات نابنەوە، باڵوێزی وڵاتانی ئورووپایی بۆ ئێران نێردرانەوە.

پاش ئەوەی کردەوە تیرۆریستیەکانی رێژیمی ئێران لە ئاستی نێونەتەوەیی دا لە قاو دران و شەرمەزاریان بۆ ریژیم پێک هێنا،رێژیم لە دەرەوەی ئێران لە ئورووپا و باشووری کوردستان و تورکیە دەستی لە ئەنجامدانی تێرۆر هەڵگرت ، بەڵام ماوەیەکی زۆری پێ نەچوو کە زۆر جینایەت و کۆشتار لە نێوخۆی ئێران دا کران بۆ نموونە کۆشتنی نووسەران و سیاسییە جیا بیرەکانی وەک، داریووش و پەروانەی فروهەر و موختاری، پوویەندە وژمارەیەکی زۆر دیکە کە ئەم قەتلە زنجیرەییانە کتێبیان لە سەرنووسراون وبە «تاریک خانەی ئەشباح» ناویان دەرکرد کە پاش مادیەک هەموویان ئاشکرابوون و دەرکەوت کە ئەو جینایەت و کۆشتارانە هەموویان کاری وەزارەتی ئیتلاعاتی ریژیمن.

عەباس ئەمیرئینتیزام کۆنترین زیندانیی سیاسیی ئیران و وسەمبۆلی خۆراگری لە زیندانی ئێوین وتی لە ئاسۆی بڕیاری دادگای میکۆنووس شەقبردن و لەرزینی بناغەکانی دەسەڵاتی نیزامی جینایەتکار و خۆینرێژی کۆماری ئێسلامی بەدی دەکرێ.زۆر کەس پێی وابوو ئەم دادگایە دەنگدانەوەیەکی یەکجار گەورەی هەبوو وئورووپا و هەموو جیهانی هەژاند و نارەزایەتییەکی گەورەی بەرەورووی رێژیمی ئێران کردەوە.

٧سال پاش بریاری دادگای میکۆنووس بە هیممەتی مونیکا تیلمەن شارەداری ناوچەی شارلوتن بورگ ویلمرزدورفی ئاڵمان لەوحی لەبیرمانەوە لەبەر دەم دادگای میکۆنووس دادەنرا کە سەدان کورد لە سەرانسەری ئورووپا بۆ بەشداری لە مەراسمی دانانی لەوحی لەبیرمانەوە و ریز گرتن لە شەهیدانی میکۆنووس و خانمی مۆنیکا تیلمەنی شارەداربەشداری ئەم رێو رەسمە بوون.

لەکۆتایی دا دەپرسین ئاخۆ ئەگەر لە ئوتریش داددگایەکی عادڵانە لێکۆڵینەوەی لەتێرۆری دوکتورقاسملوو وهاورێیانی کردبا، ئەرێ تێرۆر و کۆشتاری میکۆنووسی ئالمان رووی دەدا؟ ئەگەر ئەمرۆ یەکیەتیی ئورووپا بە هاوکاریی ئەمریکا تەحریمی ئابووریی رێژیمی ئێران دەکەن ، زۆر زووتر بۆ پێشگیری لەتێرۆریزمی دەوڵەتیی ئێران و تەمبێی ئەوان ئەو کارەیان کردبا و پێشیان لە سەدان تیرور لە ئورووپا و جیهان دا نەدەگرت؟ ئاخۆ ئەگەر ئەو کارە کرابا کۆماری ئێسلامی دەیتوانی یارمەتیدەرێکی گەورە بۆ ئەلقاعیدە لە سەرانسەری جیهان بێ وئەلقاعیدەش دەیتوانی بە بێ پشتیوانێکی بەهێز بە تایبەت کۆماری ئێسلامیی ئێران، کارەساتی ١١ سێپتامبری ئەمریکا بخۆلقینێ؟

وەک نووسەری ئەم دیرانە لە بیستەمین ساڵیادی تیرۆری شەهیدانی میکۆنووس و هەموو شەهیدانی حیزب وگەڵ سەری رێز و نەوازش دادەنوێنم و هیوادارم بە کاری جیددی و بە بەرنامە، ئاواتی ئەو شەهیدانە و هەمووشەهیدانی کورستان وەدی بێن.

لە ژمارە ٥٨٩ی رۆژنامەی "کوردستان" دا بڵاو بۆتەوە.
٢٣ ی ئاگوستی ٢٠١٢

شەڕەفکەندی بەحەق شایستەی ڕێبەریی حیزبی دێمۆکڕاتی کوردستانی ئێران بوو.

محەممەد سولەیمانی

لە بیرەوەریی ٢٠ ساڵەیی تیرۆری نامرۆڤانەیی شەڕەفکەندی نەمردا.

دیارە لێکدانەوە و هەڵسەنگاندنی لایەنەشارەوەکانی ژیان و خەباتی شەهیدی سەرکردە، کاک دکتۆر سەعید نە وەک زۆر هاسانیە،بگرە ڕەنگە لە تاقەت و توانەی ئێمەمانانێک دانەبێت کە خوێند نەوەوەیەکی سەردەمیانەیی ژیانی سیاسی و تەشکیلاتی ئەو گەورە مرۆڤە بکەین کە خۆی وەک تێکۆشەرێکی دێموکڕات و ئازادیخواز هەروەها خەباتگێڕێکی شۆڕشگێر کە هەڵقوڵاقوی ناخی روداوە سیاسی ،ئابووری و کۆمەڵایەتیەکانی کۆمەڵگای کوردستانی ڕۆژهەڵاتبوو بخەینە بەرچاوی هۆگران و مافخوازانی گەلی کورد لە کوردستاندا.

ئەونەمرە سیمای ڕێبەرێکی بیرمەند ، بەرچاوروون و شارەزە بە هەل و مەرجی سیاسی دونیا و ناوچەی ڕۆژهەڵاتی نێوەراست بوو. دکتۆر شەڕەفکەندی وەک سیمایەکی دیار و نەتەوەیی و نیشتیمانپەروەرو خەمخۆرێکی ڕێگای ئازادی گەلی کورد، لەو کاتەوە کە پێی ناوەتەمەیدان و سەنگەری رزگاری و مافویستی هەڵبژاردوە، ڕۆڵی کاراو بەرچاوی لە بەڕێوەبردنی ئەرکەحیزبیەکانی دا لە سەر شان هەبووە و هەرگیز نەکەوتۆتە شوێن ئەو روداو گۆڕانەنەی کە لە بەرژەوەندی بزووتنەوەیی نیشتیمانی کوردستان دا نەبووە. بەڵکوو وەک کەسایەتیەکی دیارو یارو هاوسەنگەری ڕۆژانی سەختی خەباتی سیاسی و شۆڕشگێڕانەی گەلی کورد، کاک دکتۆر قاسملووی نەمر دوەری خۆی گێراوەو، ئەوکاتەش کە روداوە سیاسی و کۆمەڵایەتیەکانی ئێران و کوردستان زۆر بەئاراستەی خەباتی نەتەوایەتی دانە بوو و هەتا بە شێکی بەرچاو لە لاوانی کورد شوێن پێی بیرو باوەڕی چەپەکانیان هەڵگرتبوو، کاک دکتۆر سەعید بە نووسینی وتار لە سەر هەست و تێگەئشتنی نەتەوایەتی لەو قۆناخەیی خەباتی گەلی کورد لە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست، هانی ڕۆڵەکانی گەلی کوردی دەدا کە خۆیان لە سەنگەرێک دا ڕێکبخەن کە هەڵگری پەیامی نەتەوایەتی نەتەوە ژێردەستەکەمان بێت.

هەمیشە داوایی لەلاوان و ڕۆشنبیرانی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان ئەوەبوو کە لایەنگرو هەڵگری دروشم و پەیامێک نەبین کە ئاکامەکەی بەپێچەوانەی ئامانج و داخوازەڕەوەو بەرهەقەکانی جووڵانەوەی ڕزگاریخوازی خەڵکی کوردستان بێت. بەڵکوو لەهەل و مەرجێکی وەها سەخت و دژواردا ئەرکی سەرشانی هەموو لایەکە لە بەهێزکردن و بەرەوپێش بردنی حدکا دا دەوری هەبێ و بێتە مەیدانی و ئەرکی سیاسی و مێژووی خۆی لە قۆناخی ئێستای بزووتنەوەی و شۆڕشگێڕانەی کوردستان دا بگێڕن و پشتیوانی لە بەرنامەی سیاسی و پێشکەوتنخوازانەی حیزب بکەن کە ڕەنگدانەوەی بیروباوەری نەتەوایەتی گەلەکەیانە.

کاک دکتۆر سەعید شەرەفکەندی بەدوای شەهید کرانی گەورە پیاوی مێژووی نوێی گەلەکەمان، دکتۆر قاسملووی نەمردا، وەک جێنشینێکی شایستەو باوەڕ بەخۆ و خاوەن داب و نەریتی سیاسی و شۆڕشگێڕانەی سەردەمیانە، وەک کە سی یەکەمی حیزبی دێمۆکڕات دەرکەوت وئەرک و بەرپرسایەتیە سیاسی و تەشکیلاتیەکانی حیزبی گرتە ئەستۆو زۆر بەخێرایی وپاش ئەو کارەساتە قورس و جەرگبڕە کە بەرحیزب و جوڵانەوەی مافخوازانەی گەلی کوردستان کەوت، خەبات و تێکۆشانی ڕۆڵەکانی دێمۆکڕاتی بە هاوکاری و پشتیوانی تەشکیلاتی حیزب ڕێکخستەوە و حیزبی بۆ قۆناخێکی دیکە لە خەبات و بەربەرەکانی بەدژی ڕێژیمی کۆنەپەرست و تیرۆریستی ئاخوندی ڕێبەریکرد.

شەرەفکەندی لە پەیامێکی گرینگ و شوێندانەردا، کە ڕووی لە کۆمەڵانی هەراوی خەڵکی کوردستان بوو، داوای هاوکاری و پشتیوانی لەخەباتی خۆیان کەرزگاری گەلی بەشمەینەتی کوردە،لێخوازتن و هەرلەوکاتەش دا هانی شۆڕشێکی قوڵ وهەمەلانەی لە قۆناخی ئەوسای خەبات دابەگوێی پشتیوانانی جووڵانەوەیی خەڵکی کوردستان دا چرپاند. جێنشینی بەئەزموون و خاوەنرابرووی سیاسی و تەشکیلاتی، کاک دکتۆر سەعید بەهەق نیشانی دا کە هیچ سەختیو و دژواریەکی ناتوانێت پێشی شۆڕشی گەلی کورد لە پێناو مافی ڕەوای خۆی دابگرێ و دەسەڵاتدارانی دیکتاتۆر و خوێنمژی ڕێژیمی دژی گەلی ئاخوندیش دەبێت ئەوەی باشبزانن کە بەتیرۆرکردنی ڕێبەرانمان بەهیچ شێوەیەک ناتوانن بە سەر ئیرادەی سیاسی و شۆڕشگێڕانەی ڕۆڵە ئازاو فیداکارەکانی گەلی کورد دا زاڵبن و لە خەبات و تێکۆشان دڵساردیان بکەنەوە لە لایەکیتریش بڵاوە بە جوڵانەوەیی کورد بکەن.

کاک دکتۆر سەعید، تیرۆرکرانی دکتۆر قاسملووی لە هەل و مەرجی سیاسی و دیپڵۆماسی ئەوکات دا بەخەسارێکی زۆر گەورەویی لە سەر بزووتنەوەی دێمۆکڕاسیخوازی وەسفکرد و پێیوابوو کە لە ئاستی نێونەتەوەیی دا کورد خەمخۆرێکی چالاکی خۆی لە دەست داوە. شەرەفکەندی نەمر لە پەیامەکەی دا کە ڕووی لەئازادیخوازان و مافویستانی دونیا و کوردستانی ڕۆژهەڵات بوو، ڕایگەیاند کە خەبات بۆ ئازادی و ئەو ئامانجانەی کە قاسملووی ڕێبەر لە پێناوی دا سەری دانا، بە پشتیوانی ماددی و مەعنەوەی کۆمەڵانی هەراوی خەڵکی کوردستان، خەباتی قوتابیانی قاسملووی ڕێبەر درێژەی دەبێت و حیزبی دێمۆکڕات سەرەڕای پاراستنی یەکیەتی و یەکپارچەی ڕیزەکانی لەهەل و مەرجی چارەنووس سازی سیاسی وەک ئێستا دا کە بەسەر دونیا و ناوچەکەدا زاڵبووە ،بەڵێن بەگەلی کورد دەدەین کە بزووتنەوەی شۆڕشگێڕانەی ڕۆڵەکانیان هەر وەک هەمیشە بەردەوام دەبێ. ئێمە ئەندامان و لایەنگرانی حیزبی دێمۆکڕات بەوئیرادە سیاسی وبیروباوەرە کە بەمافی نەتەوایەتیمان هەیە هیچ نائومێدیەک ناتوانێت سێبەری بکێشێتە سەر ورەو ئیمانی شۆڕشگێڕانەی تەشکیلاتی ئاشکراونهێنی حیزبی دێمۆکڕاتی کوردستان و خەبات بۆ ئازادی و دێمۆکڕاسی هەروەک جاران درێژەی دەبێت و کوردستانی ڕۆژهەڵات و شۆڕشە بەرهەقەکەی دەبێ نموونەیەک بێت لە خۆڕاگری و کوردستان بەسەنگەری بەرگری و دێمۆکڕاسی لە سەرانسەری ئێران دا دەمێنێتەوە .

شەهیدی ڕێبەر، کاک دکتۆر سادقی شەرەفکەندی لە کاتێک دا کۆڵەباری خەمی ئازادی گەلی بندەستی کوردی لە ڕۆژهەڵاتی کوردتسان دا خستە سەرشانی، ڕاست بەدوای کارەساتی تیرۆرکرانی کاک دکتۆر قاسملوولە وڵاتی ئوتریش بەهۆی دیپلۆمات تیرۆریستەکانی ڕێژیمی دژی گەلی ئاخوندی دابوو.

ئەوکات زۆر هێزو لایەنی سیاسی نەیار و هەتا دۆستەکانی حیزبیش چاوەڕوانی دووبارە بوونەوەی مێژووی ڕەشیان بەسەر حیزب و بزتنەوەی ئازادیخوازانەی گەلی کورد لەڕۆژهەڵاتی کوردستان دەکرد و پێیان وابوو کە قوتابیانی قازی و قاسملوو ئیدی تازە ناتوانن لە مەیدانی بەربەرەکانی دا خۆڕاگرن و هێزی پێشمەرگەی کوردستان تووشی سەرلێشێواوی و نائومێدی دێن و ڕەنگە وەک پێشوو توانای بەربەرەکانی و ڕوبەروبوونەی هێزی داگیر کەرو کۆنەپەرستی ئاخوندیان لە مەیدانی خەبات دا نەبێت و ئاڕایشی تێکۆشانی سیاسی ، تەشکیلاتی ونیزامی بەرەو کاڵبوونەوە بڕوات.

بەڵام هەر وەک دیتمان شەرەفکەندی ژیرو وریا و وەفادار بەڕێبازی سیاسی حیزب و ئامانجی وەدی نەهاتووی هەزاران شەهیدی ڕێگای ڕزگاری و ئازادی،و بەهاوکاری و پشتیوانی ڕێبەرایەتی حیزب ودڵ گەرمی تەشکیلاتی ئاشکراو نهێنی ئەو حیزبە ئیدامەکاری خەباتی قاسملووی نەمری لە ڕاگەیاندنەکانی حیزب دا ڕاگەیاند. دوژمن لەو ساڵە دا ئەگەر بەشێوەی ئیتفاقیش بێ زەربەی قورسی لە هەموو شارو ناوچەکانی کوردستانی ڕۆژهەڵات خوارد و هێزی پێشمەرگە،نیشانی دا کە هەر وەک هەمیشە لەسەنگەری خۆڕاگری و مافویستیدا خەبات دەکات و ڕێگا نادات، نائومێدی باڵ بەسەر بزووتنەوەی نیشتیمانی گەلی کورد دا بکێشێت لەو بەشەی خاکی کوردستان دا.

لەباری هەلومەرجی سیاسی ناوچەیشەوە وەزعە کە زۆر باش نەبوو، شەڕی ئێران و ئێراق چەند ساڵێک بوو کۆتای پێهاتبوو، ئەوسا لێکدانەوە سیاسیەکان زۆرتر بەو ئاڕاستەیە دابوون، کە ئەگەر حکوومەتی ئەو دوو وڵاتە لەسەر هەموو مەسەلە گرینگەکان بگەنە ڕێککەوتن، ڕەنگە بەیەکەوە بتوانن پیلانی هاوبەش لە دژی خەباتی ئازادیخوازانەی گەلی کوردستان دابڕێژین و دەرەتانێکی ئەوتۆ بۆ شۆڕشی کوردستان نەهێڵنەوە و بەهاوبەشی بکەونە دژایەتیو و لەنێوبردنی جوڵانەوەی کورد.

شەرەفکەندی ژیرو بەئەزموون زۆر نەترسانە لێکدانەوەی بارودۆخی سیاسی،ئابووری و کۆمەڵایەتی دونیا،ناوچەی ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست،ئێران و کوردستانی کردبوو و بەو ئاکامەگەیشتبوو کە ڕوداو ئاڵوگۆڕەجیهانیەکانی ئەوجارە دەکرێ چاوەڕوانی هێندێک گۆڕان بین لە بەرژەوەندی بزووتنەوەیی نیشتیمانی گەلی کورد دا و ئاکامی ڕوداوە سیاسی یەکان ڕەنگە کورد بەهێندێک دەسکەوتی سیاسی ومێژووی خۆی بگەیەنێت. لە ڕاستی دا کاک دکتۆر زۆر شارەزایانە لیکدانەوە و خوێندنەوەی پێشهاتەکانی سەر ڕێگای تێکۆشانی خەباتی دەکرد و هەرگیز نەدەکەوتەژێرباری هاتووهاواری ئەو میدیا گەورانەی کە لە بەرژەوەندی هێزو دەسەڵاتی کۆنەپەرستان دا تەندوری ڕاگەیندنیان گەرم دەکرو ئامانجیان لەوەش بەبێگوومان دڵسارکردنەوە

و بەلارێدابردنی خەباتگێڕان بوو.

بەداخەوە لەو زروفە سیاسیەیی ئەوکات دا هێزە سیاسی وشۆڕشگێرەکانی مەیدانی خەباتی کوردایەتی نەک پەیوەندیەکی ئەوتۆ دڵخۆشکەریان بەیەکەوە نەبوو و تەنانەت هێندێک وردە تێک هەڵچوونێش لە ئارادابوو.

کاک دکتۆر سەعید بەهەق شایستەی رێبەری حیزبی دێمۆکڕات بوو، مرۆڤێکی سیاسی و بەرچاوروون بوو، شارەزای تەواوی بەسەر روداوئاڵوگۆرە سیاسی ،ئابووری و کۆمەڵایەتیەکانی دونیاو ناوچەی رۆژهەڵاتی نێوەڕاست داهەبوو، خوێندنەوەو لێکدانەوە سیاسیەکانی جێگای سەرنجی هاوڕێ وهاوسەنگەرانی بوو ، کەسایەتیەکی دیارو بەرچاوی نێو ئۆپۆزسیۆینی ڕێژیمی ئاخوندی بوو، سەرنج و تێڕوانینە سیاسیەکانی سەبارەت بەوەزحی سیاسی وڵات و خەباتی هاوشێوەی نەتەوەبندەستەکانی ئێرانێ جێگای بایخی هەموولایەکبوو.

دکتۆر سەعید لە پاش مەرگی قاسملووی رێبەر دا ئەرک و بەرپرسایەتی گەلێک گرینگ و دژواری لە سەرشان بوو، حیزب لە بەرە بەری گرتنی کۆنگرەی نۆیەمی خۆی نیزیک دەبووە، شەرەفکەندی ئەوجارەیان بەتەنیا دەبوو خۆی بۆ گرتنی ئەو کۆنگرەیە ئامادە بکات و ڕاپۆرتێکی سیاسی و هەمە لایەنە لە سەر هەلومەرجی خەبات و ئاڵوگۆر و ورداوەسیاسی ،ئابووری و کۆمەڵایەتیەکانی جیهان، ئێران و کوردستان بنووسێ و سەرنج و لێکدانە وە کانی خۆی بخاتە روو و بەرنامەی گونجاو بۆ قۆناخی داهاتووی شۆڕش دابنێ.

کاک دکتۆر سەعید بەهەموو لایەکی سەلماند کە ئەو ئەزموونەسیاسی و تەشکیلاتیەی کە لە ماوەی تێکۆشانی خۆی لە داوێنی حیزب دا بەدەستی هێناوە، لە کات و قۆناخی چاوەروانکراوی شۆڕش دا دەتوانێت سودی لێوەربگرێ و بەرنامەو رێبازی سیاسی حیزبی دێمۆکڕات لە ژێرتیشکی روناکایی هەڵسەنگاندنکی وردو هەمەلایەنەدا لە پێناو نیزیک بوونە و بەرەوپێشوەچوونی خەباتی سیاسی دا کەڵکی لێ وەربگیرێ و ڕێزەکانی حیزب ڕێکبخاتەوەو تێڕوانین و خوێندنەوەی نوێ بۆ هەل و مەرجێکی تازە لە تێکۆشان بێنێتە نێو تەشکیلاتی حیزب.

شەرەفکەندی رێبەر، لە سەردەمێک دا تێکەڵ بەکاری سیاسی و رێکخراوەیی دەبێت کە ئەو کات کەش و هەوای سیاسی، ئابووری وکۆمەڵایەتی ئێران و هەتا دونیاش دا، باو هەرباوی جووڵانەوەی سۆسیالیستی و چەپێکی ڕادیکاڵ و کاڵ بەروی نەتەوەخوازی دابوو. دکتۆر سەعید هەر لەسەرەتاوە وەک مرۆڤێکی ماف خوازو نەتەوەخواز دەرکەوت و نەکەوتەژێرتەئسیر و کاریگەری بزووتنەوەی چەپی وڵات کە پانتایەکی بەرچاوی ئێرانی بۆ خۆی دەگرتبوو و هەتا زۆر یەک لە حیزب و رێکخراوەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان کەوتبوونە ژێرتەوژمی روداوەسیاسی و کۆمەڵایەتی یەکانی وڵات و کورد بوونیان بەشەرم و پاشکەوتووی دەزانی. بەڵام شەرەفکەندی هەر بەدوای تێکۆشانی ئاشکرای حیزب و سەرهەڵدانی بزووتنەوەی نیشتیمانی لە پاش شۆڕشی گەلانی ئێرانێ دا، کە ئەو سەنگەرەی کە لە یەکەم ساتەکانی ژیانی سیاسی و شۆڕشگێڕانەی دا باوەڕی قووڵی بەماف و ئازادی سیاسی گەلی کوردستان دا .

هەرگیز بە شێوەیی شەرمێوانە پارێزگاریی ئامانجە سیاسی و نەتەواتیەکانی گەلی کوردی نەدەکرد و زۆر ئازایانە لەو مەیدانەدا تێکۆشاوە. ئەو پێی وابوو کە هەر تاکێکی دێمۆکڕات و نیشتیمانپەروەر دەبێت جیگایی شیاوی خۆی بگرێ لەو سەنگەرەیدا کە خەباتێکی بەرینی سیاسی و نەتەوەیی لە ئارادایە. باوەڕی بە یەکرێزی و بەهێزکردنی هێزی پێشمەرگەو بەرزکردنوەیی ئاستی وشیاری سیاسی و رۆشنبیری کادرو فەرمەندەنیزامیەکانی حیزب هەبوو. ئەوە شانازیەکی زۆر گەورەیە بۆ ئێمەمانانێک کە بە پشوودرێژی و ئامانەتەوە رێبوارێکی بەوەفایی رێگایی شەرەفکەندی و هەموو شەهیدانی گەلی کوردستان بووین، زۆر بە سەربەرزیەوە لەو رۆژەدا پەیمان لە گەڵ گیانی پاکیان نوێ دەکەینەوە کە هەتا وەدی هاتنی ئامانجەکانیان درێژە دەری رێگایان بین هەر گیز پشت لە بیروهزری ئەو نەمرانەمان ناکەین .

سەرکەوێت بزووتنەوەیی نیشتیمانی گەلی کورد.

١٥ی سیپتامبری ٢٠١٢

ماڵپەری گیارەنگ

تەنیا بۆ مێژوو بەیادی کاک دووکتۆر شەرەفکەندی .

ئیبراهیم لاجانی .

١٧ی سێپتێمبەری ئەمساڵ، بیستەمین ساڵرۆژی شەهیدبوونی دوکتۆر سەعیدی شەرەفکەندی، سکرتێری پێشوی حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی ئێران، هاورێی تێکۆشەر کاک فەتاحی عەبدولی، ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی و نوێنەری حیزب لە دەرەوەی وڵات و کاک هومایۆنی ئەردەڵان بەرپرسی کۆمیتەی ئاڵمانی حیزب، بەدەستی تێرۆریستەکانی کۆماری ئیسلامیە.

بەو بۆنەوە لە بەرانبەر رووحی بەرزی کاک سەعید و کاک فەتاح و کاک هومایۆندا، سەری رێزو حوورمەت دادەنوێنم .

من لە ساڵانی ڕابردوودا، لە دووسیمناردا، بە درێژی لەسەر کەسایەتی خەباتگێرانەی کاک سەعیدو رۆڵی ئەو لە حیزب و بزووتنەوەدا قسەم کردوە. هەردووکی ئەو دوسیمنارانە لە ئارشیوی حیزبدا پارێزراون و بۆ تەلەفزیۆنی تیشکیش نێردراون . ئێستا کە هەر بڵاو نابنەوە هیوادارم دەرفەتێکم بۆ هەڵکەوێت بتوانم پیادەیان بکەم و بە نوسین بڵاو یان کەمەوە.

شەهیدبوونی کاک سەعید زۆری من هەژاند، ئاخر بۆمن هەر سکرتێر و ڕێبەر نەبوو، باوک و پشت و پەناو هیواو هیومێدیش بوو لە حیزب دا. بە شاهیدی هاوڕێیانی ڕادیۆ چل ڕۆژی تەواو هەموو ڕۆژێ لەسەرم دەنووسی. ژییاننامەکەشیم هەر بۆخۆم نوسی. زۆر شت ماوە کە جارێ ناکرێ باسیان بکەین. بەڵام لەو بابەتە کورتەدا دوو هەلوێستی ئازایانەو جومێرانەی کاک سەعید وەبیر دێنمەوە، کە یارمەتی دەکەن بە ڕوون بوونەوەی ڕاستیەکی مێژوویی.

پاش کۆنگرەی هەشتەمی حیزب، وەزعێکی تایبەتی بەسەر حیزبدا هات. بەشێک لە کادرو پێشمەرگەکانی حیزب ئینشعابیان لە حیزب کرد و ڕێگای خۆیان لە حیزب جیاکردەوە و هەر بەو ناوەش درێژەیان بە کارو چالاکیەکانی خۆیاندا.

پاش کۆنگرە لە یەکێک لە کۆبوونەوەکانی کۆمیتەی ناوەندیدا، لە پێوەندی لەگەڵ هەڵوێستگرتن لە بەرامبەر ڕەوتی جیابووەوەدا مەسەلەی چۆنیەتی پاراستن و دیفاع کردن لە مەوجودیەتی حیزب کەوتەبەرباس. ئێمە ئەندامانی ڕێبەری حیزب ئەو ڕێگا چارانەمان دەستنیشانکردن کە بۆ پاراستنی مەوجودیەتی حیزب دەبێ کەڵکیان لێوەرگرین. تەنانەت کۆمیتەی ناوەندی گەیشتە ئەو قەناعەتە کە ئەگەر پێویست بێ بۆ دیفاع لە حیزب و مەوجودیەتەکەی چەکیش بەکاربێنین. ئەو مەسەلە باس و وتووێژێکی زۆری لەسەرکرا و سەرەنجام بۆ بڕیار لەسەر دان درایە بەر دەنگی ئەندامانی کۆمیتەی ناوەندی.

لە نێو هەمو ئەندامانی ڕێبەری حیزبدا کە مافی دەنگدانیان هەبوو، ئەوە تەنیا کاک سەعیدبوو کە دەستی موافەقەتی بۆ ئەو بڕ یارە بەرزنەکردەوە و دەنگی پێ نەدا. لە بیرمە ئێومە کە بەرپرسایەتی کۆمیتەکانی نێوخۆی وڵاتمان بە ئەستۆوە بوو، قسەمان ئەوە بوو کە ئەوان دەچنە نێو خەڵک و دەڵێن ئێمە حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی ئێرانین و ئەوەش بەئێمە قبووڵ ناکرێ. کاک سەعید بۆ ڕەدی ئەو ئیستیدلالەی ئێمە وتی خۆ ئێوە گوڵەتان لە زمانی نەکەوتوە. ئێوەش بە خەڵک بڵێین ئەوانە ڕاست ناکەن. لەوەش زیاتر ئەگەر ئێوە بڕواتان بەخۆتانە کە حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی ئێرانن، مەترسن و خەڵکیش هەرئا

وا وەرتان دەگرن. ڕەنگە مەسەلەیەکی ئاوا بۆ ماوەیەکی کورت بێتە پێش، بەڵام زوو تەواو دەبێ. بەو جۆرە کاک سەعید تەنیا کەسێک بوو لە نێو ئەندامانی ڕێبەریدا کە دەنگی بەو بڕیارەنەدا.

دواتریش ئێمە لە ناوچە و لە مەیدانی کردەوەدا لە نێو خۆی کوردستاندا لەگەڵ مەسەلەکە بەرەو ڕووبووین. بە داخەوە لە هەندێک شوێن تووشی دەستەویەخەبووبونی چەکدارانەش لە گەڵ یەکتر هاتین. من ئەو دەم بەرپرسایەتی مەڵبەندی سپیسەنگم بە ئەستۆوەبوو کە ناوچەیەکی بەرینی کوردستانی دەگرتەوە و شارێگای هاتووچۆش بوو بۆ نێوخۆی وڵات.

فەرماندەی ئەودەمی هێزی قەندیلیش، کە لە هێزە هەرە بە هێزەکانی هێزی پێشمەرگەی کورستان بوو ، برای تێکۆشەرم کا سەید ڕەسوڵی ئەحمەدی بوو و جێگرەکەشی هاوڕێی تێکۆشەرم کاک محەمەدی میقدای واتە کاک محمەدە ڕەشە بوو. کە هەردووکیان لە کادرە لێوەشاوەکانی حیزبن. ڕەوتی جابووەوەش هاتووچۆیەکەیان هەر بەو مەسیرەی ئێمەدابوو. جارێک لە ناوچەی بەری مێرگانی پیرانشار دیسان تووشی یەکتر هاتین.

بەشێک لە پێشمەرگەکانی ئەوان لە دۆڵێکا مابوونەوە و ئێمە زوو لە شوێنی مانەوەی ئەوان ئاگادارکراین و لە ماوەیەکی زوودا دەورەماندان و خستماننە ئابڵۆقەوە. کە ئەوە دەگێڕمە هیچ بە شانازی نازانم . بەڵام ئەوە مێژووە و لەلایەکی دیکەشەوە وا بڵاو کراوەتەوە کە کا سەعید دارێژەری ئەسڵی ئەو شەڕەبووە. بۆیە تەنیا بۆ مێژوو ئەوەباس دەکەم با ئەوەش بلێم ئەلحەق ئەوانیش هەموو هەوڵیان ئەوەبوو لە گەڵ ئێمە دەرگیرنەبن و تا دەکرێ خوێن نەرژێ و بە ڕێگای دیکە بتوانین وەزعەکە چارەسەرکەین. ئێمە داوامان ئەوەبوو کە ئەوان بێنەوە نێو خۆمان و لە سەنگەرەکانیان بێنەدەر و ڕەگەڵ خۆمان کەون.

ئەو ئابڵۆقەی ئێمە لە دەوری ئەوان زۆری کێشاو پاش چەند سەعات ئاوامانەوە پێمان وابوو کەدەبێ مەسەلەکە بە شێوەی نیزامی چارەسەرکەین . هەموو بەرپرسانی حیزبی کە لەوێ حازربووین کۆبووینەوە . لە بیرمە من و کاک سەید ڕەسوڵ و و کاک محمەدەرەشە و چەن کەسی دیکەش لە کادرەکانی حیزب کە لەوێ ئامادەبووین دوای باس و مشۆرەت وامان بە باش زانی پێوەندی بە ڕێبەرایەتی حیزبەوە بکەین و داوای ڕێنوێنیان لێبکەین. بە خۆشیەوە زوو ڕێبەری حیزب وەڵامی داینەوە و کاک سەعید بۆخۆی ڕێنوێنی کردین کە بە هیچ جۆر شەڕەکەن . بۆخۆی داوای لە بەرێز کا سەید ڕەسوڵ کرد کە ئابڵۆقەکە ئیدامەبدە

ن و بە هیچ جۆر نەیەڵین پێشمەرگەکانی ئێمە تەقەبکەن و وەزعەکە درێژەبدەین تا تاریک دادێ و دوایە لە تاریکاییدا ئەگەر هەر نەیان ویست بێنەوە لاتان، کەلێنیان بۆ چۆڵکەن و ڕێگایان بدەن بڕۆن.

بەو جۆرە ئەو ڕێنوێنیە حەکیمانەی کاک سەعید بۆ ئێمە ئەو ڕۆژە گیانی دەیان پێشمەرگەی نەجات دا و حیزبیشی لە تووشبوونی کارەساتێکی تراژیدی دوورخستەوە.

ئێمە بەلێکدانەوەی ئەودەمی خۆمان کارمان دەکرد. لە بیرمە وتی ئێوە ڕێنوێنی ڕێبەرایەتی وەبەرچاوبگرن و مەسڵەحەتی حیزب لەوەدایە. لەوەش زیاتر وتی ئەو بڕیارەی کە کاتی خۆی داومانە هەڵوێستێکی سیاسیە و مانای سیاسی هەیە و بەس.

دیسانیش داوای لێبووردن دەکەم لە گێرانەوەی ئەو باسە، بەڵام پێم وابووکە هێنانەگۆڕێ ئەو مەسەلەیە خزمەت بە ڕوونبوونەوەیەکی مێژووی دەکا و پێویستە لە جێگایەک باسی لێوەکرابا.

هەینی, ١٤ای سیپتامبری ٢٠١٢

ماڵپەری خاکەلێوە

تیرۆر ناتوانێ گەلێکی وشیار و حیزبێکی شۆڕشگێڕ لە خەبات سارد بکاتەوە.

عوسمان ئیبراهیمی

بیست ساڵ پێش ئێستا رۆژی پێنج شەمە ریکەوتی١٧ای سیپتامبری ١٩٩٢، لە ناوجەرگەی دنیای پێشکەوتو دا، واتە لە شاری بەرلین پایتەختی ئەلمان و لە کاتێک دا کە ئەو شارە میوانداری نوێنەرانی زۆربەی نیزیک بە تەواوی ئەحزابی سۆسیال دێموکڕاتی سەراسەری دنیا بو، دوکتور سادقی شەرەفکەندی سکرتێری حیزبی دێموکڕاتی کوردستان ئەوێش یەکێک بوو لەو میوانانەی کۆنگرەی سۆسیال دێموکڕات. دوکتور سادقی شەرەفکەندی سکرتێری حیزبی دێموکڕاتی کوردستان، کاک فەتاحی عەبدولی نوێنەری حیزب لە دەرەوەی وڵات، کاک هومایونی ئەردەڵان نوێنەری حیزب لە ئەڵمان و کاک حوسێنی دێهکردی دۆستی لە مێژینەی گەلی کورد و حیزبی دێموکڕات، بەدەستی جینایەتکارانی کۆماری ئیسلامیی ئێران تیرۆڕ کران. ئەو تێرۆڕە دەوڵەتییە هەر لەو کاتەدا کە لاپەڕەیەکی ڕەشی دیکەی خستە سەر کارنامەی دژی مرۆڤایەتی کۆماری ئیسلامی، و خەسارێکی زۆر گەورەشی لە جوڵانەوەی نەتەوەی کورد و بەتایبەت لە خەڵکی ڕۆژهەڵاتی کوردستان و حیزبی دێموکڕاتی کوردستان دا.

دوکتور سادق شەرەفکەندی کەسێک بو کە توانا و غیرەتی ڕێبەرایەتی کردنی هەبو. دوای شەهید دوکتور قاسملو زۆر بە زوویی توانی ڕۆڵی ڕێبەرێکی مەزن بەدەستەوە بگرێ. هەر بۆیە دوژمن بە پەلە کەوتە پلان دانان تا ئەویش لە سەر ڕێگای خۆی لابەرێ و حیزبی دێموکڕات و جوڵانەوەی گەلی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە باری ڕێبەرییەوە لاواز بکا. هەر بۆیە بە درندانەترین شێوە پلانی دارشت و ئەو ڕێبەرە گەورەیەی لە جوڵانەوەی کورد ستاند.

بۆ جارێکی دیکە دنیا شاهیدی دووپاتبوونەوەی کارەساتێکی تاڵ بوو. دیسانەکە تێکۆشەران، ئەندامان و لایەنگرانی حیزبی دێمۆکرات، گەلی کورد بە گشتی و خەڵکی ڕۆژهەلات کوردستانی بە تایبەتی و هەموو دۆستان و دڵسۆزانی حیزبی دێمۆکرات و بزووتنەوەی کوردستان لە ئاستی ئێران و جیهاندا لەگەڵ ماتەمی لەدەستدانی مرۆڤێکی گەورە کە لە ئاستی بزووتنەوەی کوردستان و بزووتنەوەی سەرانسەریی ئێراندا، نفووز و نەخش و شوێنی تایبەت بە خۆی هەبوو، بەرەوڕوو بوون.

بە شەهید کرانی دوکتور سادق شەرەفکەندی سکرتێری گشتیی حیزبی دێمۆکرات و هاوڕێیانی بە دەستی تیرۆریستەکانی کۆماری ئیسلامی لە ڕێستوورانی میکونووسی شاری بەرلین، جارێکی دیکە زەبرێکی بە ژان وەپەیکەری حیزبی دێمۆکرات و بزووتنەوەی میللی دێمۆکراتیکی کوردستان کەوت. لە حاڵێکدا، تازە سێ ساڵ لە پیلانی تیرۆری ڕێبەری پایەبەرزی حیزب و گەلەکەمان لە شاری وییەن و لەسەر مێزی وتووێژ بەهۆی دیپڵۆمات تیرۆریستەکانی کۆماری ئیسلامی ڕابردبوو، حیزبی دێمۆکرات ئەو زەبرو کارەساتەی لێ نوێ کرایەوەو سەرلەنوێ لە گەڵ تاقیکردنەوەیەکی دژوار بەرەوڕوو بۆوە.

ڕاستە کە بە تێرۆرکرانی سکرتێری گشتیی حیزب، دوکتور سادق شەرەفکەندی و هاوڕێیانی حیزبی دێمۆکڕاتی کورستان و بزووتنەوەی کورد بە گشتی زەبرێکی قورسی وێکەوت، بەڵام خەمیان بوو بە هەوێنی پتەوتر بوونی ئیرادەی هەموو خەباتکارانی کورد و هاوسەنگەرانیان، خوێنیان بۆ بە مەشخەڵێک بۆ ڕوونکردنەوەی زیاتری ڕێگای خەباتی پڕکەندولەندی نەوەی نوێ و کارەساتی شەهیدبوونیان بوو بە بەڵگەیەکی زیندووی دیکە لە سەر دڕندەیی ڕێبەرانی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامیی ئێران و هەر لەو حاڵەش دا ڕەوا بوونی خەباتی ڕەوای گەلەکەمان و جارێکی دیکەش ئەو ڕاستییەی خستەوە بەرچاو کە نەتەوەیەک بە سەرکوت و زەبروزەنگ لە نێو ناچی و سەرەنجام ئەوە نیزامە خوێنخۆر و سەرکوتکەرەکانن کە مەحکووم بە ڕیسوابوون و لە نێوچوونن.

حیزبی دێمۆکرات٢٠ سال دوای تیرۆری دوکتور شەرەفکەندی و ٢٣ ساڵ دوای تیرۆری دوکتور قاسملوو، نە هەنگاوێک لە ویستو داخوازەکانی خۆی کشاوەتەوەو نە تۆزقاڵێک لە ورەو ئیرادەی خەباتگێڕانەی کەم بۆتەوەو لەسەر خەباتو خۆڕاگری و بەربەرەکانی بەرامبەر بە ڕێژیمی تیرۆریست و ئازادیکوژی کۆماری ئیسلامی، لە هەمووکات شێلگیرترە.

بە شەهید بوونی دوکتور قاسملوو و دوکتور شەرەفکەندی گەلی کورد و حیزبی ێموکڕاتی کوردستان خەسارێکی گەورەیان لێ کەوت، بەڵام بە خوێنی کەسانی وا گەورە نەمامی لە خۆ بوردوەکان ئاو دەدرێ و دەیان و سەدان گوڵی دوکتورقاسملوو و شەرەفکەندی دەپشکوون .

دەبێ خەڵکی کورد بەتایبەتی خەڵکی ڕۆژهەلاتی کوردستان جارێکی دیکە بە کۆماری ئیسلامی ڕابگەیەنن تیرۆرو ئینسانکوژی و سەرکوت ناتوانن گەلێکی وشیار و حیزبێکی شۆڕشگێڕ لە خەبات و تێکۆشان سارد بکەنەوە.چۆن ڕێبەرانی شەهیدی حیزبی دێموکرات و گەلی کورد لە ڕۆژهەلاتی کوردستان، بە ڕێنوێنی و دەرسە بەنرخەکانیان و بەو خزمەتانەی بە حیزبەکەیان و خەباتی گەلەکەی خۆیانیان کردوە، تۆوی کۆڵنەدان و پێداگری لەسەر ڕێبازی ئازادیخوازییان لە دڵی قوتابیان و ڕەوشەنبیرانی کورد و ئۆگرانی بیروباوەڕو ڕێگاکەیاندا چاندوە. ئەو ڕێبەرە پایەبەرزو بەنرخانە ئەوکاتەش کە شەهید دەبن و لەنێو حیزبەکەیان و خەڵکە دڵسۆزەکەیان دا نامێنن سەروەرییەکان سەرچاوەی ئیلهامن و بۆ پێشەوە تا وەدیهێنانی ئامانجە پیرۆزەکانی گەلی کورد و بەتایبەت خەڵکی ڕۆژهەلات کوردستانی هان دەدەن.

بەرز و پیرۆز بێ یادی شەهیدانی میکۆنۆس و هەمۆ شەهیدانی کورد و کوردستان

١٥ای سیپتامبری ٢٠١٢

ماڵپەری گیارەنگ

د. سادق باشتر و زۆرتر بناسین (بەشی یەکەم)

سماعیل زارعی

ئەگەر بمانەوێ ئاوڕێک لە ژیانی دوکتور سادق و شێوەی تێهەڵچوونی ناوبراو لە دنیای سیاسەت و پێوەندی گرتنی بە بزووتنەوەی نەتەوەیی کورد و بە تایبەتی حیزبی دێمۆکراتی کوردستان بدەینەوە پێویستە سەری هەوداکە لە سەردەمی منداڵی ناوبراوەوە و تەنانەت لە هەلومەرجێکەوە بگرینە دەست کە دوکتور سادقی تێدا پەروەدەکراوە. هەر بۆیەش هەوڵ دەدەین ئاوڕێکی کورت لە ژیاننامەی ئەو کەسایەتییە بدەینەوە و پاشان باسی کەسایەتی و قورسایی دوکتور سادق لە ناو ریزەکانی شۆڕش دا دەکەین.

بە پێی سەرچاوەکان سەردەمی منداڵی دوکتور سادق شەرەفکەندی هاوکات بووە لەگەڵ دامەزرانی کۆماری کوردستان هەر بۆیەش لە سەردەمی منداڵییەوە کەشی نەتەوەیی و کوردایەتی کە بەرهەمی چالاکی کۆمەڵەی ژ- ک و دواتریش حیزبی دێمۆکرات و کۆماری کوردستان بووە بە سەریدا زاڵ بووە و ئەویش هەر وەک هەزاران منداڵی سەردەمی خۆی کە لە ناوچەی ژێر دەسەڵاتی کۆماری کوردستان بوون هەر بە هەمان رۆحی شۆڕشگێڕی پەروەردە کراوە. ئەو کات دوکتور سادق لە ژێر باڵی برا گەورەکەی واتە مامۆستا هەژار موکریانیدا پەروەردە بووە، هەمووانیش دەزانین کە مامۆستا هەژار ئەگەرچی لە سەردەمی کۆماری کوردستان دا تازە لاو بووە، بەڵام هەر ئەو کات کاریگەرییەکی قوڵی هەبووە لە سەر هەستی شۆڕشگێڕی خەڵکی، تەنانەت تا ئەو رادەیە کە هەر ئەوکات نازناوی شاعیری نەتەوەیی پێ دراوە. ئەوە سەرەڕای ئەوەش کە مامۆستا هەژار ئەندامی کۆمەڵەی ژ.ک و دواتریش حیزبی دێمۆکرات بووەو بیری نەتەوەیی تا سەر ئێسقان مامۆستا هەژاری داگرتبوو. کەواتە شتێکی سەیر نیە کە کاریگەری ئەو فکر و بیرۆکەیەی مامۆستا هەژار کاری کردبێتە سەر د. سادقیش کە لە روانگەی منەوە مامۆستا هەژار جگە لەوەی وەک سەرپەرستی ماڵێ و مامۆستای ژیان بۆ دوکتور سادق، پتر وەک رچەشکێن بۆ ئاشنابوون بە کەشی سیاسی کوردستان بووە بۆ د. سادق. کەسایەتی مامۆستا هەژار بە جۆرێک لە جۆرەکان وێدەچێ کاریگەری هەبوو بێ لە سەر ئەوەی کە دوکتور سادقیش هەوڵ بدات وەک براکەی بتوانێ کەسایەتییەکی زانا و بە توانای لێ دەربچێ. شک لەوەدا نیە کە خودی دوکتور سادقیش خاوەن توانایی و لێهاتووییەکی بێ وێنە بوە، بەڵام هەوڵ و هیممەتی مامۆستا هەژار بۆ پێگەیاندنی براکەی و بەردەوام هێشتنەوەی د. سادق سەرەڕای هەموو کەند و کۆسپێکی ژیان لە سەر خوێندن یەکێک لە هێماکانی کاریگەری ناوبراو لە سەر دوکتور سادق بووە.

بۆ ئەوەی هەر لە وا لە گۆترە باسەکەمان نەبەینە پێش، با لە روانگەی سەرچاوەکانەوە هەوڵ بدەین زۆر بە کورتی دوکتور سادق بناسین. لە سەفەری بێ گەڕانەوەی خواڵێخۆشبوو کاک سەید سەلام عەزیزی دا بەمشێوەیە بە کورتی باسی ژیاننامەی دوکتور سادق کراوە: "شەهیدی نەمر دوکتور "سەعید" ساڵی ١٣١٦ی هەتاوی لە گوندی تەرەغەی ناوچەی بۆکان لە دایک بوو. خوێندنی سەرەتایی و ناوەندیی پێشان لە بۆکان و دوایە لە مەهاباد بووە و بۆ ساڵی ئاخری دەبیرستان چۆتە تەورێز. ساڵی ١٣٣٨ لە "دانشسرای عالی"ی تاران لسیانسی شیمی وەرگرتووە و لەو ساڵەوە هەتا ساڵی ١٣٤٧ لە شارەکانی ورمێ و مەهاباد دەبیری شیمی بووە. ساڵی ١٣٥١ بە بوورسی وەزارەتی علووم چۆتە فەرانسە و لە ماوەی ٤ ساڵ دا دوکتورای شیمی تەجزیەی لە زانستگەی ژمارە شەشی پاریسی وەرگرتووە. ساڵی ١٣٥٥ گەڕاوەتەوە ئێران و وەک ئۆستادیاری شیمی تەجزیە لە زانستگەی "تربیت معلم"ی تاران دا دەستی بە کاری پیرۆزی مامۆستایی کردوە١" .

کریس کۆچێرا لە یەکێک لە کتێبەکانی خۆیدا بەمشێوەیە دوکتور سادق شەرەفکەندیمان پێ دەناسێنێ: "محەممەد سادق شەرەفکەندی، ناسراو بە دوکتور سەعید کە رۆژی ١١ی ژانویەی ١٩٣٨ لە مەهاباد لە دایک ببوو، خوێندنی لە شیمی(تجزیە) و لە بەشی ناوکی(اتمی)دا لە پاریس تەواو کردبوو. ئەو برا بچووکی هەژارە کە یەکێک لە شاعیرە هەرە گەورەکانی ئەمرۆی کورد بووە٢" .

هەر وەک لە سەرەوەش باسمان کرد دوکتور سادق شەرەفکەندیش وەکوو زۆربەی رۆڵە شۆڕشگێڕەکانی کورد لە تەمەنی منداڵییەوە تێکەڵ بە کەشی سیاسەت بووە و رەنگە هەر لەو تەمەنەوە خولیای تێکۆشان لەو بوارەدا بوو بێ. بە پێی سەرچاوەکان دەرکەوتووە ئەو لە بنەماڵەیەکی هەژار و دەستکورت دا پەروەردە ببوو. مامۆستا هەژار، برا گەورەی کە شاعیرێکی لێوەشاوە و ناسراوی سەردەمی کۆمار بوو و یەکێک لەو کەسانە بوو کە پەروەردەکردن و بەخێوکردنی کاک سادقی کەوتبووە ئەستۆ لە بەر زوڵم و زۆری و لە بەر تێکۆشانی سیاسی و شۆڕشگێڕبوونی دەربەدەر بوو و ئەوەش بێگومان کاریگەرییەکی زۆری لە سەر کەسایەتی و هۆگربوونی کاک دوکتور سادق بە تێکۆشانی سیاسی و بەتایبەت بە شۆڕشگێڕبوونی هەبووە. دوکتور سادق هەر لە تەمەنی منداڵییەوە لەگەڵ هێندێک کەسی تەواو شۆڕشگێڕ و شۆڕش پەروەردا ئاشنا و تێکەڵ ببوو. کریس کۆچێرا سەرەتای تێکۆشان و هۆگربوونی دوکتور سادق شەرەفکەندی بە گشتی و بەتایبەتی لە حیزبی دیموکراتی کوردستان دەگێڕێتەوە بۆ: " لەگەڵ هێمن لە حەماسەی کۆماری مەهاباددا بەشداریی کردبوو. سعید شەرەفکەندی لە نێو حیزبی دیموکراتدا تازەکارێک نیە. ئەو هەر لە ساڵی ١٩٧٣ەوە ئەندامی حیزبی دیموکرات بوو،...٣"

بەڵام کاک سەید سەلام عەزیزی سەرەتای تێکۆشانی کاری سیاسی و ئەندامبوونی شەهید دوکتور سادق شەرەفکەندی بۆ ناو ریزەکانی حیزبی دێمۆکرات دەگێڕێتەوە بۆ ساڵی ١٣٥٢، ئەو کات کاک دوکتور سەعید لە ئەورووپا دەبێ و لەگەڵ قاسملوو ئاشنا دەبێ و پاشانیش و هەر لە رێگای شەهید دوکتور قاسملوو لەگەڵ حیزبی دیموکرات پێوەندی راستەوخۆ دەگرێ و دەبێ بە ئەندام و دواتریش هەر لەگەڵ دوکتور قاسملووی نەمردا پێوەندی تەشکیلاتی و نهێنی دەبێ و لە نێوخۆی ئێران تێکۆشانی دەبێ. کاک سەید سەلام لەو بارەوە دەنووسێ: " تێکۆشانی دوکتور "صادق شەرەفکەندی" لە حیزبی دیموکراتدا دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی ١٣٥٢ ئەو کاتە کە لە پاریس خەریکی وەرگرتنی دوکتورا بوو. لەو ساڵەدا لەگەڵ رێبەری شەهیدی حیزبەکەمان

دوکتور "قاسملوو"ی مەزن لە پاریس ئاشنا دەبێ و بە ناسینی خەت و ڕێبازی سیاسی حیزبی دیموکرات، داوای ئەندامەتی دەکا. پاش گەڕانەوە بۆ ئێران دەبێتە رابیتی دوکتور "قاسملوو"ی شەهید لە دەرەوەی وڵات و هێندێک تێکۆشەری لە مێژینەی حیزب لە نێوخۆی وڵاتدا[4]".

هەڵسەنگاندنێکی دیکە، لە ڕاستیدا ڕووانگەی کاک سمایل بازیارە، سەبارەت بە سەرەتای کار و تێکۆشانی د. سادق شەرەفکەندی ناوبراو پێی وایە دوکتور سادق لە سەردەمێک دا تێکۆشانی سیاسی هەبووە کە لە لایەک چەپی کلاسیک لە هەموو بوارەکان دا خۆی بە سەر کەشی ئەو کاتی وڵاتی سەپاندبوو و لە لایەکی دیکەوە کۆمەڵێکی زۆر گوتاری زاڵی دیکە ئەو کات کەشی ئێران و ڕۆژهەڵاتی کوردستانی داگیر کردبوو. بۆ نموونە کۆمەڵێک باس و گوتاری وەکو پرسی نەتەوەیی، سۆسیالیزم، یەکسانی کۆمەڵایەتیی و ئازادی و... بەڵام دوکتور سادق لە کاناڵ و ڕووانگەی شۆڕشگێڕی خۆی لە لایەک و لە ڕەهەندی کوردایەتیی و نەتەوەیی و لەگەڵ ئەوانەش دا لە ڕەوتی و ڕێبازی حیزبی دێمۆکراتی کوردستانەوە هەڵوێستی ڕوون و ڕووانگە و بۆچوونی تایبەت بە خۆی هەبوو. بەڕێز بازیار لە ژمارە ١١ی گۆڤاری تیشک دا دەنووسێ: "تێکۆشانی سیاسیی ئاشکرای کاک سەعید لە نێو حیزبی دێمۆکراتی کوردستان دا هاوکاتە لەگەڵ ئەو دەورانەی کە چەپی کلاسیک لە باری نەزەری و تیۆرییەوە باڵی بە سەر فەزای فیکریی ئێران بە گشتی و کوردستان دا بە تایبەتی کێشابووە[5]".

بە گشتی ژیان و تێکۆشانی سیاسی و بەرپرسایەتیبیە گرینگەکانی ماوەی تێکۆشانی کاک دوکتور سەعید لە حیزب دا لە لایەن کاک سەید سەلام عەزیزییەوە بەمشێوەیە باسکراوە: " لە بەر لێوەشاوەیی و زانایی و کارلێهاتوویی خۆی، کاک دوکتور "سەعید" زۆر زوو پلە تەشکیلاتییەکانی حیزبی بڕی. ساڵی ١٣٥٨ بوو بە موشاویری کومیتەی ناوەندی و هەر ئەو ساڵە لە کۆنگرەی چوارەمی حیزبدا بە ئەندامی کومیتەی ناوەندی هەڵبژێرا و بەرپرسایەتیی کۆمیتەی حیزب لە تارانی پێ ئەسپێرا. هاوینی ساڵی ١٣٥٩ کاری تەواو وەخت هاتەوە کوردستان و لە پلینۆمی کۆمیتەی ناوەندیدا بە ئەندامی دەفتەری سیاسی حیزب هەڵبژێرا. لەو ساڵەوە لە هەموو کۆنگرەکانی حیزب دا بە ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی و پاشان دەفتەری سیاسی هەڵبژێرایەوە. لە ساڵی ١٣٦٥دا بوو بە جێگری سکرتێر و هەتا شەهید بوونی دوکتور "قاسملوو"ی نەمر لەو مەسئولیيەتەدا خزمەتی بە حیزب و گەلەکەی کرد. لە پلینۆمی پاییزی ساڵی ١٣٦٨دا بە تێکڕای دەنگ لە لایەن کۆمیتەی ناوەندییەوە کرا بە سکرتێری گشتیی حیزب و پاش کۆنگرەی نۆهەمی حیزبیش دووبارە ئەو مەسئوولییەتەی پێ ئەسپێردرایەوە[6]".

شتێکی هاوبەش کە بە گشتی هەموو ئەو کەسانەی کە سەبارەت دوکتور سادق لێکۆڵینەوە یان وتاریان نووسیوە ئەوەیە کە دوکتور سادق کەسایەتییەکی بەتوانا بوو و لە ڕاستی دا جێی خۆی بوو کە بوو بە سکرتێری حیزبی دێمۆکراتی کوردستانی ئێران (مەبەست لە حیزبی دێمۆکرات لەو سەردەمەیە کە دوکتور سادق تێیدا بوو بە سکرتێر کە ئێستا بۆتە دوو حیزبی حدک و حدکا و ئەو کات دوکتور سادق سکرتێری گشتی هەموو حیزب بوو نەک تەنیا یەکێک لەو دوو حیزبی دێمۆکراتەی ئێستا هەن) کە ئەو حیزبە لانکەی پێگەیشتن و تێکۆشانی گەلێک تێکۆشەر و کەسایەتیی دیکە بوو. دوکتور سادق لە ناو حیزبی دێمۆکراتیش دا وەک کەسایەتی یەکی بەرز سەیری دەکرا و لە ڕاستیدا هەمیشە وەک یەکێک لە بەوەجترین و مەزنترین کەسایەتیی و ڕێبەرەکانی ئەم حیزبە باسی کراوە.

تێڕوانین و شێوەی دێپلۆماسی کردنی دوکتور سادق بۆ زۆر کەس و لایەن بۆتە جێی سەرنج و شیاوی ئەوەیە کە لێکۆڵینەوەی تایبەتی لە سەر بکرێ. لە بەشی داهاتوودا ئاوڕ لەو بابەتانە دەدەینەوە.

سەرچاوەکان :
١- سەفەری بێ گەڕانەوە، داستانی کارەساتی میکونووس، شەهید سەید سەلامی عەزیزی، لاپەڕە ٣٠.
٢- کریس کۆچێرا، خەباتخوازیی کورد، ئاسۆ حەسەن زادە، ١٩٩٩، لاپەڕە ١١٣.
٣- کریس کۆچێرا، خەباتخوازیی کورد، ئاسۆ حەسەن زادە، ١٩٩٩، لاپەڕە ١١٣.
٤- سەفەری بێ گەڕانەوە، داستانی کارەساتی میکونووس، شەهید سەید سەلامی عەزیزی، لاپەڕە ٣٠و ٣١.
٥- تیشک، ژمارە ١١، گۆڤارێکی سیاسی، ڕۆشنبیری گشتییە کە کۆمیسیۆنی فێرکردن و پەروەردەکردن دەریدەکات، ساڵی پێنجەم، ڕەزبەری ١٣٨١، وتەی ژمارە، کاک سەعید سیمای تێکۆشەرێکی نەتەوەیی و چەپێکی دێمۆکرات.
٦- سەفەری بێ گەڕانەوە، داستانی کارەساتی میکونووس، شەهید سەید سەلامی عەزیزی، لاپەڕە ٣١.

پێویستە د. سادق باشتر و زۆرتر بناسین (بەشی دووهەم)

سماعیل زارعی

بە گشتی دوکتور سادق ماوەی سێ ساڵ سکرتێری گشتی حیزبی دیموکرات بوو و لەو ماوەدا زۆر باش کارو باری حیزبی ڕادەپەڕاند و لەو پۆستەدا زۆر سەرکەوتوو بوو. خراپمان نەوتووە ئەگەر بڵێین لە مێژووی حیزبی دێمۆکرات دا ماوەی سکرتێربوونی د. سادق وەک سەردەمێکی سەرکەوتوو و پڕ لە شانازی هەڵدەسەنگێندرێ و تۆمار دەکرێ. تەنانەت ئەو شتە تا ڕادەیەک

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

چۆتە پێش کە لە روانگەی زۆر کەسەوە دوکتور سادق شەرەفکەندی وەکوو باشترین جێگری شەهید دوکتور قاسملووی ناوزەد کراوە.

سەلاحەددین مەجیدپوور بەو شێوەیە باس لە تێکۆشانی حیزب لە ماوەی سێ ساڵی سکرتێربوونی دوکتور سادق شەرەفکەندی دەکا " ١۴ی ژووئیەی ١٩٨٩زایینی دوکتور عەبدورەحمان قاسملوو لە ئاکامی کردەوەیەکی تیرۆریستی کۆماری ئیسلامی شەهید بوو و دوکتور شەرەفکەندی بوو بە سکرتێری حیزب. لە ماوەی سێ ساڵ رێبەرایەتی حیزب لە لایەن دوکتور شەرەفکەندیەوە حیزبی دیموکرات بە یەکدەستی و یەکگرتوو و هەڵسووڕانی خۆی درێژە پێ دەدا٧".

بەڵام بۆچی دەڵێین ماوەی تەنیا سێ ساڵ سکرتێری دوکتور سادق وەک سەردەمێک ناو دێنین؟ ئەگەر زۆر بە کورتی ئاوڕ لە هەڵوێست و رووداوەکانی تەنیا ئەو ماوە کورتە بکەین کە دوکتور سادق سکرتێری حیزب بوو بۆمان دەردەکەوێ کە ناوبراو حیزبی لە زۆر گێژاوی فیکری کە چەندین ساڵ بوو پێیەوە بەسترابۆوە رزگار کرد. دوکتور سادق بە هەوڵدانی بۆ پێکهێنانی بەرەیەکی دژی کۆماری ئیسلامی لە ئاستی دەرەوەی حیزبی دا و هەنگاونان و راگەیاندنی سیاسەتی پتر بە نەتەوەیی بوونی حیزبی دێمۆکرات (بە تایبەتی لە سەر شێوازی فێدراڵی و رێفراندۆم لە سەر چارەنووسی گەلی کورد و بە تایبەتی گەلانی ئێران) لە ئاستی نێوخۆی حیزب دا و هەروەها پتەوراگرتنی تەشکیلاتی حیزبی و بەرینترکردنەوەی پەیوەندییە نێودەوڵەتییەکانی لەگەڵ دنیای دەرەوەی دەریخست کە دەتوانێ قۆناغ و لاپەڕەیەکی گەشدار بۆ گەلی کورد و حیزبی دێمۆکرات دەست پێ بکات.

مەسەلەی نەتەوەییبوونی د. سادق شتێکی حاشا هەڵنەگر بووە، بۆیەش لەو پێوەندییەدا زۆر کەسایەتیی ئەو لایەنەی د. سادق یەکجار بەرز دەنرخێنن. بۆ نموونە مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە لەو پێوەندییەدا دەڵێ: "... دەتوانم بڵێم بە هەموو عومقی ئیمانەوە باوەڕی بەوە هەبوو کە میللەتی کورد یەک میللەتە، خاکەکەی یەک خاکە، دەبێ رۆژێک لە رۆژان ئەو خاکە و ئەو میللەتە یەک بگرنەوە، دەوڵەتی موستەقلیان هەبێ، هەر بۆیەش لە پێناوی هاوکاری لەگەڵ بەشەکانی دیکەی بزووتنەوەی کورددا ئامادەی زۆر فیداکاری بوو، ئامادەی زۆر هاوکاری بوو، ئامادەی گوزەران و چاوپۆشی لە مەنافیعی کاتیی حیزبی دێمۆکراتی کوردستان بوو بە قازانجی بەشێکی دیکە لە بزوتنەوەی کورد٨".

دوکتور سادق یەکێک لەو کەسانە بوو کە هەمیشە هەوڵی دەدا رژیمی کۆنەپەرستی ئاخوندی بە رژیمێکی تیرۆریست و تیرۆرپەروەر بناسرێ، حەقیقەتی مەسەلەکەش هەر ئەوە بوو، چونکە هەر وەک خودی د. سادق زۆر جار باسی ئەوەی دەکرد کە رژیمی کۆماری ئیسلامی ئاڵاهەڵگری تیرۆریزمی نێونەتەوەییە و هەموو جارێک کۆمەڵێک بەڵگە و دێکۆمێنتی لەو بارەوە دەهێنایە گۆڕێ. بۆ وێنە لە یەکێک لە وتارەکانیدا بە وردی و زۆر بە روونی نموونەی چەند کارێکی تیرۆریستی رژیم وەبیر دێنێتەوە. لەو وتارەدا باس لە داگیرکردنی باڵوێزخانەی ئەمریکا لە لایەن پەیرەوانی رێبازی خومەینی و تیرۆری بەختیار و رفاندنی فرۆکەی فەرانسەیی بۆ ئێران بە پشت ئەستووری کۆماری ئیسلامی و چەند بەڵگەیەکی دیکەش هەر بە نموونە دێنێتەوە. نموونەی هەرە حاشاهەڵنەگر تیرۆری د. قاسملووی نەمر بوو لەو بارەوە کە هەمیشە د. سادق ئاماژەی پێ دەکرد و گرینگی خۆی پێ دەدا٩.

روانگەیەکی جێگای سەرنج و لە هەمان کات دا درووستی د. سادق بەرامبەر بە نەتەوەکانی دیکەی ئێران و وڵاتانی ئێران و مەسەلەی جیاییخوازی کە ئەو کات حیزبی دێمۆکراتیان پێ تاوانبار دەکرد نیشان دەدا کە د. سادق تا چ رادەیەک بەرامبەر بە بۆچوون و واقعەکان وردبین و لە هەمان کات دا بەرامبەر بە ویستە نەتەوەیییەکان تا چ رادەیەک دەروەست بووە. لە وتووێژ لەگەڵ کێشتگەردا لە شوێنێک دا دەڵێ: "ئێران بە تەنیا وڵاتی فارسەکان نییە، وڵاتی ئازەرییەکان، کوردەکان، بەلووچەکان، تورکمەنەکان و عەرەبەکانیشە. کەوابوو لە ئێرانێکی دێمۆکراتیک دا ئەو مافانەی کە کوردەکان لێی بەشدار دەبن – لە روانگەی ئێمەوە بۆ هەر کام لەم نەتەوانەش بوونی هەیە، لە ئاکام دا لەوانەیە رێچارەی گشتی بۆ ئێران سیستمی فێدراتیو بێت.١٠" لە شوێنێکی دیکەدا د. سادق هەر لەو وتووێژەدا بە ئاماژەدان بە مەسەلەی جیاییخوازی کە هەمیشە وەک چەکێک لە دژی درووشم و ستراتیژی حیزبی دێمۆکراتی کوردستان لە لایەن دوژمنان و نەیارانی بزووتنەوەی حەقخوازانەی نەتەوەکەمانەوە بە کار براوە دەڵێ: "واقعییەت ئەوەیە کە کوردەکانی ئێران ئەگەر شتێکیان زیاتر لە نەتەوەکانی دیکەی ئێران نەوێ کەمتریان ناوێ. بەڵام ئەگەر لە روانگە و لایەنی مێژوویی و تیئۆریکییەوە چاو لە مەسەلەکە بکەین دەبێ بڵێین ئەوە راستە کە ئێران بە درێژایی مێژوو لە یەکگرتوویی نەتەوە جیاجیاکان پێک هاتووە، بەڵام هیچ شتێک هەتا هەتایی نییە، چ هۆیەک هەیە بۆ ئەوەی کە ئەگەر چەند نەتەوە ١٥٠٠ ساڵ پێکەوە ژیاون، ئێستا ناتوانن لێک جیا بنەوە و جیا بژین. مەسەلەکە هەلومەرجی ئەمڕۆیە. ئەگەر دونیا لە حاڵی ئاڵوگۆڕدایە، شتێکی سروشتییە کە دۆستایەتییەکان و رێکەوتنەکان و پێکەوەژیانەکان و روانینەکان، هەر هەموویان دەگۆڕێن، جیا لە هەموو ئەمانە، هیچ واقعییەتێکی مێژوویی ناتوانێ ئەوە بسەلمێنێ کە هەمیشە نەتەوەکانی ئێران پێکەوە ژیاون ١١". لە ئاکامی ئەو روانگە و چەشنە سیاسەتەیە کە د. سادق بە هیچ شێوەیەک و هیچکات ناچێتە ناو بەرە یان لایەنێکەوە کە حیزب و لایەنەکانی پێکهێنەری ئەو بەرەیە باوەڕیان بە مەسەلەی نەتەوایەتیی و مافی نەتەوەکانی دیکەی ئێران نییە. یەکێک لە سەرکەوتنە هەرە گرینگ و جێگای شانازییەکانی حیزبی دێمۆکرات لە سەردەمی سکرتێربوونی دوکتور سادقیش دا هەر ئەو شتەیە کە پێوەندییەکی زۆری بە بیر و بۆچوون و تێڕوانین و لێکدانەوەی تاکەکەسی دوکتور سادقەوە هەبوو.

سەرچاوەکان:

٧- سەلاحەددین مەجیدپوور، حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران (هۆکارەکانی سازبوون، درێژەپێدانی قەیرانی ئێستا و سیناریۆکانی چارەسەری هۆلەند، ئۆکتۆبری ٢٠٠٦.

٨- کوردستان، ژمارە، ۴٢١، ٣١ی خەرمانانی ١٣٨۴، تایبەتمەندی کەسایەتیی د. سادق شەرەفکەندی لە روانگەی رێبەرانی حیزبەوە، ل ٥ و ١٠، وتووێژ لەگەڵ مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە.

٩- هەڵبژاردەیەک لە وتارەکانی دوکتور سادق شەرەفکەندی، کۆمیسیۆنی چاپەمەنی، خەرمانانی ١٣٨١ی هەتاوی، ل ٨٣ تا ٨٦.

١٠- شەرەفکەندی سیمای شۆڕگشێڕێکی نەتەوەیی، وەرگێڕان و ئامادەکردنی ئیسماعیل شەرەفی، ل٦٩.

١١- شەرەفکەندی سیمای شۆڕگشێڕێکی نەتەوەیی، وەرگێڕان و ئامادەکردنی ئیسماعیل شەرەفی، ل٧٦.

٢٦ی مای ٢٠١٢

ڕۆژهەڵات تایمز

ڕاپۆرتێک سەبارەت بە تێرۆری ڕێبەرانی کورد لە بێرلەنی ئاڵمان

هەر وەک لە ڕاپۆرتی ناوەندی بەڵگەکانی مافەکانی مرۆڤ بنکە لە ئەیالەتی کەنەدیکت لە ئەمریکا دا هاتوە، لە ١٠ی مانگی چواری ١٩٩٧ی زایینی دادگای فیدراڵی ئالمان لە شاری بێرڵن، پاش سێ ساڵ و نیو لیکۆڵینەوە بڕیاری دا کە کاربەدەستانی باڵای کۆماری ئیسلامی ئیران بڕیاری کوشتنی دوکتور محەمەد سادق شەرەفکەندی، سکرتێری گشتی حیزبی دیمۆکراتی کوردستانی ئیران، فەتاح عەبدولی، نوێنەری حیزب لە ئوروپا، هومایون ئەردەڵان، نۆێنەری ئەو حیزبە لە ئاڵمان و نوری دێهکوردی، دۆستێکی دوکتور شەرەفکەندی دا کە لە ١٧ی مانگی ٩ی ١٩٩٢ی زایینی لەلایەن کەسانی سەر بە وەزارەتی ئیتلاعای ئیران و هوکارانی نیو خۆی شاری ئالمان بە هاوکاری بالیوزخانەی کۆماری ئیسلامی لە ڕێستورانی شاری برلێنی ئالمان ئەو پلانەی کوشتنەیان بەڕێوەبرد، لە کاتێکدا دوکتور شەرەفکەندی لە گەڵ چەند کەس لە ئۆپۆزسیونی ئێران پاش بەشداریکردن لە کۆنگرەی ئینترناسیولیست کۆبوونەوەی هەبوو.

سەید حوسین موسەویان لەماوەی سالەکانی ٩٠ بۆ ٩٧ زایینی، واتا لە کاتی بەڕێوەچوونی ئەو کوشتنانەدا، باڵیۆزی ئێران لە شاری بێرڵێنی ئالمان بوو. بەڵام ئیستا ناوبراو لە زانکۆی پرنستنی ئەمریکا دا یاریدەدەری لیکۆڵینەوەیە. لە کاتی گەرمەی کاری دادگای برلین دا، بەشی دادوەری دەستوری گیرانی سێ لوبنانی و کازمی دارابی دەدات کە ناوبراو پلان دانەر و بەڕێوەبەری تیمی کوشتن بوون. موسەویان، وەک باڵیۆزی کۆماری ئیسلامی ئێران لە وتویژێکی دوای کارەساتەکە دا حاشای لە بڕیاری دادگای ئالمان کرد.

موسەوی: " بەلام ئەمن دڵنیام ئەو بڕیارەی حکومەتی ئاڵمان نیە و پاشان بڕیاری کۆتایی لە لایەن سەرۆکی دادگا و دادوەرەوە دەدرێت و لە ئەو بارەشەوە دڵنیام کە هیچ کات دادگا ئەو ئیدعایە ناکات، چونکە لە دست تیدانەبوونی خۆمان دڵنیام".

جەعفەر حامیدی کە ئەندامی پیشووی کومیتەی ناوەندی حیزبی دێمۆکڕاتی کوردستانی ئیران بوە و ئیستا لە بەشی زانست لە زانکوی نۆروێژ وانەی زانستی دەڵێتەوە، پێدادەگریت کە مادام بڕیاری کوشتنەکان لە لایەن حکومەتی کۆماری ئیسلامی ئیرانەوە دراون، بی گومان باڵیۆزی ولاتەکەش راستە و خۆ دەستی دە تێرۆرەکەدا بوو.

حامیدی: "لە سەر حوسێنی موسەویان یان ئەو کەسانەی کە لە پێوەندی لە گەڵ ئیراندا و لە وڵاتی ئاڵماندا بوون، لە کاتی تیرۆری دوکتور سادقی شەرەفکەندی ، ڕێبەری حیزبی دێمۆکڕاتی کوردستانی ئێران و هاوڕێیانی دیکەمان، دەتوانین بگەڕێینەوە سەر ئیقرار بە ئەو تێرۆرە. وەختێک دادگای سەربەخۆی ئاڵمان، باس لە ئەوە دەکات کە ئەو تێرۆرە بەدەستی ئێران کراوە و ئێرانی تێدا مەحکوم کراوە؛ وڵاتانی ئوروپایی سەفیرەکانیان [باڵیۆز] لە ئێرانێ بە ئێعتراز بە ئەو تێرۆرە دەکێشنەوە، ئەو نەتیجەیە دەدا بە دەست ئێمەوە کە تێرۆر ناتوانیت لە لایەن وڵاتێکەوە لە وڵاتێکی دیکەدا ئەنجام بدریت بێ ئەوەیکە سەفارەتی ئەو ولاتە ڕۆڵی کاریگەری وسەرەکی لە ئەنجامی ئەو تێرۆرە یان ئەنجامی ئەو کارە یان ئەو ئیقدامە دا نەگێڕابێت. کەوابوو، ئەگەرلە ئەو ڕوانگەیەوە بۆی برۆینە پێش، دەتوانین بڵێین کە سەفارەتی ئێران لە ئاڵمان لە واقیعدا، ئەنجامدەر و بەڕێوەبەر و سازماندەری حەرەکەتی کردەوە تێرۆریستی دەسەڵاتدارانی ئێران بوو، لە ئەو جێگایەی کە هاتۆتە ئاڵمان و شاری بێرلن".

بە پیی راپۆرتەکانی میدیا کان حوسین موسویان، لە بەر ئەوەی وەک ئێران ئیدعا دەکات زانیاری ناوکی بو ئەمریکا دابین کردوە، رووی لە ئەمریکا کردوە.

دوکتور کرمانج گوندی پرۆفسۆری زانکۆی ئەیالەتی تێنێسی لە ناشڤیلی ئەمریکا دەلیت، وێدەچێت موسەویان ئیستا بو ئەمریکا گرینگی تایبەتی هەبێت.

گوندی: "حوسێنی مووسەویان ئێستا بەهایەکی گەورەیە بو ئەوەی لە چلۆنایەتی زانیاری نێوەوەی ئێرانێ ، لە نەهێنێیانی ئیران تێبگاتن، بە تایبەتی لە سەر مەسەلەی پرۆگرامی هەستەییان . ئەو مرۆڤەش کە ئێستا لێرەیە بە ئەو جینایەتەی، ئەو دیسانیش جودا لە جینایەتی کە لە ڕابردوودا هەیەتی، ئێستا لە ئەنستیتوتێکی ئاکادمێک، لە دانشگایەکی بەرزی ئەمریکا خەریکی لێکۆڵینەوەیە، ئەگەر ئەمریکا ئاسانکاری بۆ نەکردبێتن، محاڵە شتی ئاوا ڕوویداتن. بەڵام لەوەختێک ئەمریکا، کەسێکی ئاوا دەهێنێتن، ئاسانکاری بۆ دەکاتن بە جۆرێک ئاوا لە پەناڕا ئەوە بزانی؛ ماوەی چەند ساڵە لێرەیە تازە خەڵک پێ دەزانێت، تازە کەتۆتە بەر لێنزی میدیا کە ئەو برادەرە ئاوا کابرایەکی جانیە وئێستا لە یەکێک لە دانشگا گەورەکان بەحس دەکاتن. ئەوە دیارە ئەمریکا بە پلانێکی تایبەتی خۆی هێناویەتی کە سوودی لێوەردەگرێتن".

بەریز حامیدی دەڵێت هوی وەرگرتنی موسەویان لە لایەن ئەمریکاوە رەنگە لە بەر ئەوە بێت کە ئەمریکا بو پێوەندیکانی خۆی کەسانی نەرم ڕێی پی باش بن.

داخوا وەرگرتنی موسویان لە زانکویەکی ناسراوی وەک پرنستون چ کاردانەوەیەکی لە لایەن ئوپوزیسونی ئیران و بە تایبەتی کوردەکانەوە بە دوا دا دەبێت، دوکتور گوندی پی وایە ئەمریکا زیاتر لە ڕوانگە و بەرژەوەندی خۆیەوە چاو لە مەسەلەکە دەکات و بەڕێز حامیدیش ئەمە بە خاڵێکی لاوازی سیاسەتی دەرەوەی ئەمریکا دەزانێت.موسوی تائیستا لە سەر مەسەلەی کیشەی ناوکی نیوان ئەمریکا وئیران چەندین وتار و بابەتی نووسیون.

لە ئاپریلی ساڵی ٢٠٠٤ی زایینی ، لە ڕێ و ڕەسمێک بە بەشداری زیاتر لە ١٠٠٠ کەسان و ئامادەبوونی خاتوون ێحێێخش چدخێرت شارەداری بێرلین، بۆ بیرەوەری ئەو کارەساتە لەوحەیەکیان لە نزیک شوێنی تێرۆرەکە دامەزراند.بۆ گویگرتن لە درێژەی ڕاپۆرتەکە، تکایە کلێکی فایلی دەنگ لە سەرەوەی دەستی چەپ بکەن.

٥ی مای ٢٠١٢

سەرچاوە: ئەمریکای کوردی

===

سمینار و رێورەسمەکان بە بۆنەی ٢٠ ساڵەی شەهیدانی میکۆنووس

بەڕیوەچوونی سمینارێک لە پێتەختی هەرێمی کوردستان بۆ بەرزراگرتنی یادی د.سادق شەرەفکەندی و هاوڕیيانی

سمیناری بەرزراگرتنی یادی د.سادق شەرەفکەندی و هاوڕییانی لە شاری هەولێر پێتەختی هەرێمی کوردستان، بە هەستانە سەر پیی بەشداران و دەقیقەیەک بێدەنگی بۆ ڕێز گرتن لەو شەهیدانە، دەستی پێکرد. پاسان فیلمێک لە بارەی رۆڵ و تێکۆشانی د.شەرەفکەندی و چۆنیەتیی تیرۆرکران و بڕیاری دادگای ئەلمان لەم بارەیە پێشان درا.

دواتر د. کەماڵ مەزهەر مێژوونووس و دۆستی دێرینی حیزبی دیموکرات و رێبەرە شەهیدەکانی وتەیەکی پێشکەش کرد. د.کەماڵ وێڕای ئاماژە بە رابردووی دۆستایەتی و پیوەندیی قووڵی لە گەڵ رێبەرانی حیزبی دیموکرات، باسی توانا زانستی و سیاسییەکانی دوو ریبەری شەهید د.قاسملوو و د.شەرەفکەندیی کرد کە بە داخەوە هەر دوویان وێڕای کۆمەڵێک هاوڕیی بەوەج بە دەستی رێژیمی ئێران شەهید کران.

دوکتور مەحموود عوسمان، ئەندام پەرلمانی عێراق و کەسایەتیی سیاسیی ناسراو و دۆستی لە مێژینەی حیزبی دیموکراتی کوردستان و ریبەرانی شەهیدی ئەم حیزبە، لە بەغداوە بە پەیامێک بە دەنگی خۆی بەشداریی لەو سمینارە دا کرد. لە پەیامی د.مەحموود عوسمان بە بۆنەی بیستەمین ساڵرۆژی تیرۆری دوکتور شەرەفکەندی و هاوڕییانی دا هاتبوو:

لە یادی بیستەمین ساڵەی شەهید کردنی دوکتور سادق شەرەفکەندی سکرتێری گشتیی حیزبی دێمۆکراتی کوردستانی ئێران، لە شاری بێرلین لەگەڵ فەتاح عەبدولی و همایون ئەردەلان لە ١٧ی سیپتامبری ١٩٩٢ی زایینی، لەلایەن بەکرێگیراوانی کۆماری ئیسلامیی ئێرانەوە ـ ئەم تاوانە تیرۆریستییە کە لە دادگای میکۆنووسی ئاڵمان پشتراست کرایەوە و تاوانباران

و هەندێک لە لێپرسراوانی تاران سزا دران ـ بەتوندی شەرمەزار دەکەین. لە کاتێکدا سەری ڕێز و نەوازش بۆ ئەم شەهیدە قارەمانە و هاوڕێکانی دادەنەوێنین، داوا لە حیزبی دێمۆکراتی کوردستان و هەموو لایەنە کوردستانییەکان، بەتایبەت لە ڕۆژهەڵات دەکەین، کە بیکەنە بۆنەیەک بۆ تەبایی، یەکگرتن و چڕ کردنی خەباتی هاوبەشیان هەتا گەیشتن بە حوکمێکی دێمۆکراسی لە ئێران کە لە سایەیدا هەموو مافە ڕەواکانی کورد بچەسپێن.

هەزاران سڵاو لە گیانی پاکی شەهیدان، سەرشۆڕی بۆ تیرۆریستان

لە بڕگەیەکی دیکەی ئەم سمینارە دا قادر وریا لە لایەن دەفتەری سیاسیی حیزبی دیموکراتی کوردستانەوە، بە گەرمی بە خێرهاتنی بەشداربووانی کرد و بە پێزانینەوە باسی لە ئامادە بوونی کاربەدەستانی حیزبی و حکوومی، ڕووناکبیران،کەسایەتییە زانستی و فەرهەنگییەکان و نوێنەرانی ڕێکخراوە سیاسیەکان لەم سمینارەی دا کرد. ئەندامی دەفتەری سیاسیی حیزبی دیموکراتی کوردستان، باسێکیشی لە سەر کەسایەتی و تایبەتمەندییەکانی د.سادقی شەرەفکەندی پێشکەش کرد.لەم پێوەندییە دا هەم تیشکی خستە سەر توخم و ڕەهەندەکانی بیر و ڕوانینی د.شەرەفکەندی و هەم کۆمەڵێک لە تایبەتمەندییەکانی ئەم ڕێبەرە شەهیدەی حیزبەکەی ئاماژە پێکرد.

قادر وریا کوتی "ئەگەر بمەوێ لە چەند ڕستە دا پێناسەی کەسایەتیی د.شەرەفکەندی بکەم دەبێ بڵێم جوانی لە بیرکردنەوە و وردی لە ڕوانیندا، ڕاستگۆیی لە کردەوە و بوێری لە هەڵوێستدا، ئەمانە پێناسەی ئەو کەسایەتییەن." پاشان توخم و پێکهاتەکانی هزر و ڕوانینی د.شەرەفکەندیی ناو برد. نەتەوەخوازی و نەتەوەپەرستی، باوەڕ بە دێموکراسی و چەپبوون و دادپەروەریی کۆمەڵایەتی، وێڕای بڕوا هەبوون بە بایەخە بەرزە مرۆڤایەتییەکانی سەردەم بۆ نموونە،مرۆڤدۆستی، ئاشتیخوازی، پێشکەوتنخوازی، دژایەتیی هەرچەشنە ستەم و چەوسانەوەیەک، ئەو ڕەهەند و لایانە جۆراوجۆرانە بوون کە بناغەی بیری و ڕوانینی د.شەرەفکەندییان لە سەر بنیات نرابوو. ئەندامی دەفتەری سیاسیی حیزبی دیموکراتی کوردستان، ئەوەشی ڕوون کردەوە کە د.سادق شەرەفکەندی وەک ڕووناکبیر و تێکۆشەری نەتەوەیەکی بندەست و وەک سەرکردەی خەباتێکی ڕزگاریخوازانە، لە ڕوانگەی بەرژەوەندی نەتەوەییەکەیەوە، و لە هەڵوێستێکی خەباتخوازانە و ڕەخنەگرانەوە دەیڕوانییە، چەمکەکان و دیاردەکان و ڕووداو و ئاڵوگۆڕەکانی ناوچە و جیهانەوە.

قادر وریا، وێڕای نموونە هێنانەوە لە ڕوانگە و بۆچوونەکانی شەرەفکەندی لە هەر کام لەو بوارانە دا، ئاماژەی بە ڕۆڵی ئەو کەسایەتییە بە توانایە لە ڕێبەرییکردنی لێهاتوانەی حیزبی دیموکراتی کوردستان، لە مەیدان و بواری جۆراوجۆر دا کرد کە هەر ئەوەش بووە هۆی ئەوە، کۆماری ئیسلامی لە بەرزترین ئاست دا پیلان بۆ تیرۆرکردنی دابنێ کە بە داخەوە تێشی دا سەرکەوتوو بوو.

یەکێکی دیکە لە بەشدارانی سیمینار دوکتور ئاسۆ حەسەن زادە بوو. د. ئاسۆ لە سەرەتای قسەکانیدا ئاماژەی بەوە کرد کە ئێستا دژکردەوەیەکی توند لەلایەن هێندێک کەسەوە لە دژی وتاری نەتەوەیی هێزە کوردییەکاندا هەیە بە تایبەتی کە ساڵی ڕابردوو حیزبی دێموکراتی کوردستان داوای لە کۆمەڵگەی نێونەتەویی کرد کە دیفاع لە کورد بکرێ و پێش بە کارەساتێکی ئینسانی لە کوردستان بگیرێ. ئەو کەسانە وا دەنوێنن کە ئەمە لەگەڵ بیروبۆچوونی ڕێبەرانی شەهیدی حیزبی دێموکرات ناتەبایە. د. ئاسۆ لەو پێوەندییەدا ئیشارە بە بیرە نەتەوایەتییەکانی دسادقی شەرەفکەندی کرد کە ئەو کاتیش لەلایەن ئەم جۆرە کەسانەوە هێرشی دەکرایە سەر.

دواتر ئاماژەی بەوە کرد کە: لە کاتێکدا وتاری چەپو ئایینیی پاش شۆرشی گەلانی ئێران وتاری زاڵ بوو، د. شەرەفکەندی لە ریزە وتارێکدا ئاوڕی لە مێژووی نەتەوەی کورد دایەوە باسی لەو فورسەتانە دەکرد کە بۆ پێکهاتنی دەوڵەتی سەربەخۆی کورد هەبوون و لەدەست چوونو لە کتێبێکدا کۆی کردوونەوە.

د. ئاسۆ حەسەن زادە لە بەشێکی دیکەی وتەکانیدا هاتە سەر زەمینە و پاشخانی فکریی نەتەوەیی د. شەرەفکەندی لە بنەماڵە نیشتیمانپەروەرەکەی داو ئاماژەی بە دەسکەوتەکانی کۆماری کوردستان و کەسایەتیی نەتەوەیی شاعیری گەورەی کورد وبراگەورەکەی د. شەفکەندی واتە مامۆستا هەژار کرد کە کاریگەریان لەسەر بیروبۆچوونەکانی د. شەرەفکەندی هەبووە.

حەسەن زادە لە درێژەی باسەکەیدا ئاماژەی بەوە کرد کە لە ڕوانگەی د. شەرەفکەندییەوە دێموکراسیو مافە نەتەوایەتییەکان تەواوکەری یەکترن. ئەو پێی وابوو کە ئەگەر دیموکراسی ڕەنگدانەوەی بیرە نەتەوایەتییەکان نەبێ دێموکراسیەکی سەقەتە. کۆرگێر لە کۆتایی قسەکانیدا ئاماژەی بە مافی چارەنووسی کورد و دیموکراسی لە ئێراندا کرد کە لە ڕوانگەی د. شەرەفکەندییەوە کورد مافە خۆیەتی کە بۆخۆی بڕیار بدا کە لە داهاتوو دا بە چ شکڵ و شێوەیەک چانووسی خۆی دیاری دەکاو نابێ موراجیعە بە نەتەوەکانی دیکە بکرێ کە کورد چیی دەوێو خەڵکی دیکە لە بارەی چارەنووسی کوردەوە دەنگ بدەنو بڕیار بدەن، کورد بۆخۆی دەبێ لەم بارەیەوە بڕیار بدا.

***

لەم سمینارە دا جگە لە ژمارەیەکی بەرچاو لە کوردانی ڕۆژهەڵات(دانیشتووی هەرێمی کوردستان)،کۆمەڵێک لایەنو کەسایەتیی دیاری بوارە جۆراوجۆرەکانی هەرێمی کوردستان بەشدار بوون کە هێندێکیان بریتی بوون لە:

* د. کەماڵ مەزهەر لێکۆلەر و مێژوونووس،

* زیرەک کەماڵ ڕاوێژکاری سەرۆکی حکوومەتی هەرێمی کوردستان

* د. نووری تاڵەبانی سەرۆکی ئاکادیمیای کوردستان،

* خانی شەرەفکەندی،

* حاجی حاجی برایم، ڕاوێژکاری سەرۆکی هەرێمی کوردستان،

* سالار مەحموود، سەرۆکی لیژنەی مافیی مرۆڤی پارلمانی کوردستان،

* هەیئەتێکی یەکیەتیی پارلمانتارانی کوردستان،

* هەیئەتێکی حیزبی شیوعیی کوردستان،

* د. حوسێن کۆچەر ،نوێنەری پەیەدە،

* رئیس الاتحاد الرجال العمال العراقین، مرکز اقلیم الکردستان،

* هێرش مەحەممەد، سەرۆکی یووناتید میدیا،

* مامۆستا فەرهاد عەونی نووسەر و رۆژنامەنووس،

* مەهاباد قەرەداغی، شاعیرو چالاکی بواری مافەکانی ژنان،

* د. جەمشید حەیدەری مامۆستای زانکۆ و نووسەر،

* مامۆستا مومتاز حەیدەری رۆژنامە نووس‌و نووسەر،

* مامۆستا عۆمەر چنگیانی،

* تاریق جامباز، پارێزەر

*پەخشان زەنگەنە سەرۆکی دەزگای باڵای خانمان لە حکوومەتی هەرێمی کوردستان،

* مامۆستا حەمەکەریم هەورامی، نووسەر.

١٨ی سیپتامبری ٢٠١٢

کوردستان و کورد

لە پارلەمانی بریتانیا رێز لە شەهیدانی میکۆنووس گیرا

ناوەندی هەواڵ- بریتانیا: ئەمساڵ و بۆ جارێکی تر پارلمانی بریتانیا بە هەوڵی تێکۆشەرانی حیزبی دێمۆکراتی کوردستان بو بە مەکۆی یاد و ناوی رێبەرێکی دیکەی هەڵکەوتوی دێمۆکرات، شەهید دکتۆر سادق شەرەفکەندی و بۆ رێز گرتن لە یادی ٢٠ ساڵەی شەهید بوونی ئەو رۆڵە تێکۆشەرەی گەلی ماف خوراوی کورد، قوتابیە تێکۆشەرەکانی، هاورێیانی هاوخەباتی و دۆستانی داخداری ئەو رێبەرە مەزنەی لە باوەش گرت و بە شێوەیەکی شیاو، گەورە پیاوانی بریتانی، کورد، ئێرانی و ئەندام و دۆست و لایەنگرانی حیزبی دێمۆکراتی کوردستان بە وتار و باس کردن لە کەسایەتی و تێکۆشانی ئەو زاتە مەزنە، یادیان بەرز راگرت و رێژیمی تێرۆریست و تێرۆریست پەروەی کۆماری ئیسلامیان ریسوا و شەرمەزارتر کرد.

رۆژی دووشەممە ١٧ سێپتامبری ٢٠١٢ی زایینی کاتژمێر ٦ی ئێوارە، لە ساڵرۆژی کارەساتی میکۆنۆس لە پارڵمانی بریتانیا سێمینارێک بە مەبەستی یادکردنەوە دوکتور شەرەفکەندی، فەتاح عەبدۆلی، هۆمایون ئەردەڵان و نوری دێهکۆردی و لێکۆڵینەوە لە سەر کارتێکەری حوکمی دادگای میکۆنۆس بەرێوە چوو.

پێشوازی چاوەڕوان نەکراوی بەشداران کە رێژەیەکی بەرچاو لە چالاکانی کورد، ئێرانی و بیانی لە ژوری سالۆنەکە و دەستەیەکی زیاتر لە ٧٠ کەس کە بە هۆی نەبوونی جێگا لە دەرەوە ئێزنیان پێ نەدرا کە بێنە ژورەوە، نیشاندەری گرینگی ئەم کۆڕیادە بوو.

پانێلگێرانی ئەم سێمینارە بریتی بوون لە بەرێزان: عەبدوڵلا حەسەنزادە، لۆرد ئێریک ئێفبیری، رۆئیا حەکاکیان، جێرمی کوربین، پەرویز دەستماڵچی، گوڵاڵە شەرەفکەندی و دوکتور عەلیرەزا نوریزادە کە هەر کام لە روانگەیەکی تایبەت باسی ئەم رووداوەیان کرد.

لۆرد ئێفبیری جێگری سەرۆکی کۆمیتەی مافی مرۆڤ لە پارڵمانی بریتانیا دوای بەخێرهێنانی بەشداران، ئاماژەی بە گرینگی باس لە مەسەلەی کورد و یادی دوکتور شەرەفکەندی و دوکتور

قاسملو کرد و گوتی لەو چوار کتێبەی کە لە سەر کوردەکان نوسیوێتی باسی لەو غەدرانە کردووە کە لە کورد دەکرێ و گوتیشی سەروەری کورد مافێکی ڕەوایە.

بەڕێز عەبدوڵلا حەسەنزادە، سیاسەتوانی گەورەی کورد لە باسەکەیدا کارەساتی مێکۆنۆسی وەک تێرۆرێک بە دژی حیزبی دێمۆکرات و خەباتی ڕەوای خەڵکی کورد و جووڵانەوەی دێمۆکراسی خوازی لە ئێراندا لە قەڵەم دا و گوتی بریاردەرانی ئەم تێرۆرە وایان دەزانی بەم جینایەتە کورد و حیزبی دێمۆکرات بە چۆک دادێنن بەڵام لە ڕاستیدا ئەگەرچی ئەوە بۆ حیزب خەسارێکی گەورە بوو، بەڵام وەک دەبینن ئەو حیزبە ٢٠ ساڵ دوای شەرەفکەندی و ٢٣ ساڵ دوای قاسملو بەردەوامە و درێژەدەری ئەم خەباتە ڕەوایەیە.

بەڕێز حەسەنزادە گوتی ئەگەرچی کوردکەمتر لە سەدی ١٥حەشیمەتی ئێرانە، بەڵام لە سەرکوت کردن دا بەشی شێری پێ براوەو هێندێ جار ٨٠ لە سەدی ئەوانەی ئیعدام کراون یان چاوەڕێی ئێعدامن کوردن. هەرئێستا سەرۆکی ڕێکخراوی مافی مرۆڤی کوردستان واتە کەبوودوەند تەنانەت ئیزنی دیتنی کورە نەخۆشەکەی پێ نادرێ. ئەم بەڕێزە لە درێژەی باسەکەیدا گوتی ئابلۆقەی ئابووری کارتێکەرێکی ئەوتۆی لە سەر ڕێژیمی ئێران نەبووە و پێویستە کۆمەڵگای نێودەوڵەتی بیر لە تەحریمی سیاسی هەمەلایەن و یەکگرتووانە بکاتەوە. ئەو هەروەها گوتی ٢ ساڵی دیکە ٥٠٠ ساڵ بە سەر یەکەم دابەشکرانی کوردستان لە ١٥١٤ دا تێدەپەڕێ، بەڵام پرسیار ئەوەیە ئایا کاتی ئەوە نەهاتووە کە نەتەوەی کورد وەک گەورەترین نەتەوەی بێ دەوڵەت خاوەنی چارەنوسی خۆی بێت؟

خاتوو ڕوئیا حەکاکیان نووسەری کتێبی پیاوکوژانی کۆشکی فیرۆزە لە باسەکەیدا گوتی حوکمی دادگای میکۆنوس نوقتە وەرچەرخانێکی گرینگی مێژووییە کە باشترین کارتێکەری لە سەر حکومەتی ئێران دانا، بەو مانایەی کە مادام توانی ئەوان مەجبور بە پاشەکشە بکا و ئێستاش ئەوە دەتوانێ باشترین شێوە بێ بۆ ڕاوەستان لە دژی ئێران. ڕۆئیا حەکاکیان گوتی: میکۆنۆس گیانی سەدان کەس لە ئۆپۆزسیۆنی لە مەرگ نەجات دا و دەرسەکانی ئێستا دەتوانی بەکەڵکی زۆر مەسەلەی دیکە بێت.

ئەوجار پەرویز دەستماڵچی کە بۆخۆی لە کاتی تێرۆری میکۆنۆسدا لە ڕستۆرانەکە بووە گوتی ئەگەرچی باسێکی سیاسیم ئامادە کردبوو، بەڵام لە سەر داوای مامۆستا حەسەنزادە لە جیاتی وتارە سیاسییەکەم، چۆنیەتی ڕوودانی ئەو جەنایەتە دەگێڕمەوە،کە ئەو گێرانەوە کارتێکەری قورسی لە سەر بەشداران هەبوو و دواتریش بە کورتی ئاماژەی بەو ڕاستییە کرد کە ئیمکانی بەدیهێنانی ئاڵوگۆری بنەڕەتی لە ڕێژیمی کۆماری ئیسلامیدا نییە چونکە لە سەر بنەمای هەڵاواردن و جیاوازی دانان دارێژراوە ئەگەر ئەو جیاوازییانەی نێوان موسڵمان و غەیری موسلمان، ژن و پیاو، شیعە و غەیری شیعە، خودی و غەیرە خودی نەمێنی ئیدی کۆماری ئیسلامییش وجوودی نامێنێ.

جێرمی کۆربێن ئەندامی پارڵمانی بریتانیا و جێگری مافی مرۆڤ گوتی لە ڕووبەڕوو بوونەوە لەگەڵ ئێراندا دەبێ بیر لە هەڵسوکەوتی ئوسولی بکەینەوە. ئێستا ئێران لەگەڵ پرۆسەی گفتگۆ لە سەر چەکی ناوەکی وردە وردە ملکەجی بریارەکان دەبێت و تەنانەت قەرارە لە وتووێژەکەی مانگی دێسامبر لە هێلسینکی بەشدار بێت و ئێمە چاوەروانی گەیشتن بە سەر ئەنجامێک لەگەڵ ئێران دەکەین. سەبارەت بە دوکتور شەرەفکەندی و دوکتور قاسملو و تێکۆشانی کوردەکان گوتی ئێمە پێویستە سەبارەت بە لە بەر چاو گرتنی مافی مرۆڤ گوشار بخەینە سەر ڕێژیمی ئێران و ئەوە حەتمەن کارتێکەری خۆی دەبێ بۆ وێنە لە نمونەی تورکیا دوا کە ئێستا وەزعی کوردەکان لەوێ باشتر بووە.

ئەوجار دوکتور عەلیرەزا نوریزادە لە سەر جینایەتی موقەدەس دوا و گوتی ئەو قەتلانە بۆ کاربەدەستانی ڕێژیم جینایەتی موقەدەسە و بکوژانی ئەو تیرۆرە پێیان وایە بەو کارە لە خوا و لە بەهەشت نێزیک دەبنەوە و لە درێژەی باسەکەی دا بکوژانی بە ٢ دەستە دابەش کرد. یەکەم ئەوانەی لە بەر ئیمانداری و بە قسەی ئیمامەکەیان دەکەن کە ئەو کەسە دژی خودایە و پێوستە بکوژرێ وەک بکوژانی میکۆنوس و ویەن. بەڵام دەستەی دووهەمی بکوژان ئەوانەن کە لە بنەڕەتدا جینایەتکارن، چێژ لە کوشتن وەردەگرن و بۆ پاداش ئەو کارە دەکەن بۆ وێنە بکوژانی فەرۆخزاد یان فروهەر لەو دەستە بکوژانە بوون.

یەکێکی دیکە لە بەشدارانی ئەو سمینارە گوڵاڵە شەرەفکەندی ئەندامی کۆمیتە ناوەندی حدک بوو. ناوبرا گوتی گرینگە لەو ڕۆژەدا چەند مەسەلە باس بکرێ. یەکەم هۆکاری تێرۆری شەرەفکەندییە، دووهەم پرۆسەی دادگای میکۆنۆس و دەسکەوتەکانی بۆ کورد و ئێرانی و سێهەم ئەو داوایانەی کە دەکرێ لە ڕووی ئەم دەرسانە ڕووبەڕووی کۆمەڵگای نێودەوڵەتی بکرێتەوە بۆ بە چۆکدا هێنانی ڕژیمی ئێران. ناوبراو گوتی لە بیرمان بێت لەو سەردەمەدا ئیدی گرفتی منی کورد یان ئێرانی تەنیا گرفتی من نییە، بەڵکو گرفتی هەموو دونیایە چونکە توندئاژۆیی، تێرۆر، سەرەڕۆیی سبەی بەرۆکی ئێوە لە وڵاتانی ئورووپایش دەگرێتەوە بۆیە چارەنوسی منی کورد و چارەنوسی کۆمەڵگای نێودەوڵەتی و ئێوە لە ئورووپا لێک گرێ دراوە، بۆیە دەبێ لە کردەوە دا یەکگرتوو بین و پشتگیری لە داواکانی کورد بکرێ.

لە دوا بەشی بەرنامەی سمینار دا بەڕێز لۆرد ئێڤیبری داوای لە بەشداران کرد کە باس و پرسیارەکانی خۆیان بکەن کە چەند کەس لە بەشداران پرسیاریان لە پێوەندی لەگەڵ ئێران و پێشێلکاری یەکانی مافی مرۆڤ و بەرنامەی هەستەیی کۆماری ئیسلامی ئێران هێنایە گۆڕ، کە لەلایەن بەڕێز مامۆستا عەبدوڵلا حەسەنزادە وڵامی پێویستیان درایەوە.

لە کۆتایی بەرنامە دا لۆرد ئێڤبری داوای لێبوردنی لە بەشداران کرد سەبارەت بە بەشدار نەبوونی ئێریک جۆیس ئەندامی پارلمانی بریتانیا کە لە سکاتلەندەوە نەیتوانی بوو بگەڕێتەوە و بەشداری سمینار بێت.

جێگای ئاماژەیە کە بەشێکی بەرچاو لە میوانانی خارجی و ئێرانی و نوێنەری چەندین حیزب و ڕێکخراوی کوردستانی بەشدار بوون و ئەو سمینارە بوون کە زیاتر لە ٢ سەعات درێژەی کێشا.

لێرەوە داوای لێبووردن لە هەموو ئەو خۆشەویستانە دەکەین کە لە ڕێگای دوور و نیزیکەوە تەشریفیان هێنابوو و لەبەر نەبوونی جێگا نەیانتوانی بەشداری لەو سمینارە دا بکەن.

کۆمیتەی ئامادەکاری یادی ٢٠ ساڵەی شەهیدانی میکۆنووس

ماڵپەری حدک میدیا

لە ڕێورەسمێکی بە شکۆدا یادی ٢٠ ساڵەی شەهیدانی تێرۆری میکۆنووس بەرز ڕاگیرا

حیزبی دێموکڕاتی کوردستان بەبۆنەی ٢٠ ساڵەی تێرۆری میکۆنوس و شەهیدبوونی دوکتور سادق شەرەفکەندی، سکرتێری گشتیی ئەو کاتی حیزب و هاوڕێیانی؛ فەتاح عەبدولی، ئەندامی کومیتەی ناوەندی، هۆمایون ئەردەلان، بەرپرسی کومیتەی حیزب لە ئاڵمان و نوری دێهکوردی، خەباتکاری ئێرانی و دۆستی دێرینی کورد، ڕێورەسمێکی شایانی بەڕێوە برد.

لەو ڕێورەسمەدا کە لە شاری کۆیە و بەبەشداریی سەدان کەس لە کەسایەتی و نوێنەرانی حیزب و لایەنە سیاسی و سینفییەکانی ڕۆژهەلات و باشووری کوردستان و کادرو پیشمەرگە و ئەندامانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان بەڕێوە چوو، یادو بیرەوەریی شەهیدانی بێرلین بەرز ڕاگیراو لەگەڵ ئامانجی شەهیدانی سەربەرزی کوردستان، بە تایبەت شەهیدانی مێکۆنووس پەیمان و بەڵێنی وەفا نوێ کرایەوە.

ئەو ڕێورەسمە بەشکۆیە بە سروودی نەتەوایەتی " ئەی ڕەقیب" و ساتێک بێدەنگیی بۆ ڕێزگرتن لە شەهیدانی کوردو کوردستان دەستی پێ کرد.

لە سەرەتای ئەم ڕێورەسمەدا بەڕێز کاک خالید عەزیزی، سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستان لەم بۆنەیەدا وتارێکی سیاسیی پێشکەش کرد.

بەڕێز سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە سەرەتای وتارەکەیدا، وێڕای بە خێرهاتن کردنی بەشدارانی ڕێورەسمەکە، بە ئاوڕدانەوە لە بارودۆخی سیاسی ٢٠ ساڵ لەمەوپێشی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی ئێران و، وەزن و قورسایی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە ڕووی سیاسی و دیپلۆماسییەوە، باسی لە ئامانجی کۆماری ئیسلامی لە تێرۆر کردنی دوکتوور شەرەفکەندی، سکرتێری ئەو کاتی حیزبی دێموکرات کرد.

چۆنیەتی بەڕێوەچوون و هەڵوێستی دادگای میکۆنووس و کاریگەریی بڕیاری ئەم دادگایە لە سەر ڕەوتی تێرۆریزمی نێودەوڵەتیی کۆماری ئیسلامیی ئێران لە دەرەوەی سنوورەکانی ئێران، تەوەرێکی دیکەی وتارەکەی بەڕێز کاک خالید عەزیزی بوو.

لە بەشێکی دیکەی قسەکانی دا لە ڕێورەسمی یادی ٢٠ ساڵەی تێرۆری میکۆنووس و شەهید کرانی ڕێبەرانی حیزبی دێموکراتی کوردستان، بەڕێز سکرتێری گشتیی حیزبی دیموکرات، بە ئاماژەدان بە تێرۆرو لەسێدارەکانی ڕێبەرانی کورد، لە نێویاندا شەهید سمکۆ شکاک، پێشەوا قازی محەممەدو ڕێبەرانی تێرۆرکراوی حیزب، شەهیدان؛ قاسملوو شەرەفکەندی، باسی لە چۆنیەتی هەڵوێستی دەوڵەتی ناوەندیی تاران لە بەرانبەر داخوازە ڕەواکانی خەڵکی کوردستان و ڕێبەرانی بزووتنەوەی نەتەوایەتیی کورد کرد.

بەڕێزیان لەم پێوەندییەدا وتی: دەوڵەتی ناوەندی لە ئێران هەمیشە بە تێرۆرو لە سێدارەدانی ڕێبەرانی نەتەوەی کورد، ویستوویەتی دەنگی ئازادیخوازیی ئەم میللەتە کپ بکات. بەڵام هەر وەک تا ئێستا دەرکەوتووە، خەباتی میللەتی کورد ڕۆژ لە گەڵ ڕۆژ لێبڕاوانەتر لە جاران بەرەو پێش هەنگاوی ناوە.

هەر لەم پێوەندییەدا بەڕێز کاک خالید عەزیزی وێڕای ئاماژەدان بە ماهییەتی خەباتی خەڵکی کوردستان وەک نەتەوەیەکی ئاشتیخواز کە مافخوازانە دوای مافە نەتەوایەتییەکانی خۆی کردوە، ڕەخنەی لە بیری تەوایەتخوازی و پان ئێرانیستیی هێندێک لایەنی شوینیزمی ئێرانی گرت کە هەمیشە بە چاوی ئەمنییەتی و بە کەمزانینەوە سەیری داخوازییەکانی خەڵکی کوردستان و هێزە سیاسییەکانی کوردیان کردوە.

لەم پێوەندییەدا بەڕێز سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکرات بە ئاماژەدان بە دوایین هەوڵەکانی شەهید دوکتوور شەرەفکەندی کە گیانیشی لە سەر دانا لە مەڕ پێکهێنانی یەکریزی لە نێوان ئۆپۆزیسیۆنی ئێرانی و هەروەها ئاماژەدان بە هات و هاواری هێندێک لایەنی پان ئێرانیزم لە دەرەوەی وڵات لە بەرانبەر ڕێکەوتننامەی نێوان دوو هێزی کوردستانی وتی: ئێستاش دوای ٢٠ ساڵ لە هەوڵەکانی دوکتور شەرەفکەندی، بەشێک لە ئۆپۆزیسیۆنی ئێرانی بە بیری پان ئێرانیستی و شوێنیزمەوە، هەوڵیان نەداوە لە خەباتی شەهید شەرەفکەندی و ڕێبوارانی ناوبراو تێبگەن و هەر وا دژایەتی داخوازییە نەتەوایەتییەکانی خەڵکی کوردستان و هێزە سیاسییەکانی کورد دەکەن.

هەر لە دەرێژەی ئەم تەوەرەی وتارەکەیدا بەڕێز کاک خالید عەزیزی، باسی لە داهاتووی ئێران و خەباتی نەتەوایەتیی هێزە سیاسییەکانی کوردو ئێرانی کردو پێداگریی حیزبەکەی لە سەر یەکریزی و لێک تێگەیشتنی نیوان بزووتنەوەی کوردو هێزو لایەنە ئێرانییەکانی دووپات کردەوە.

هەر لە پێوەندی لە گەڵ یەکریزی و تەبایی نێوان هێزە سیاسییەکانی دژبەری ڕێژیمی کۆماری ئیسلامیی ئێران دا، سکرتێری گستیی حیزبی دێموکراتی کوردستان سەرەتا باسی لە هەوڵەکانی شەهید شەرەفکەندی بۆ یەکریزی و تەبایی لە نێو ریزەکانی حیزب دا کردو، پاشان باسی لە پێوەندی نێوان هەردوو حیزبی دێموکرات کردو بە ئاماژەدان بە دانیشتنی سکرتێرەکانی هەر دوو لای حیزبی دێموکرات، بۆ جارێکی دیکە ئامادەیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی بۆ چارەسەر کردنی ئەم پرسە دووپات کردەوە.

لە دوایین بەشی وتارەکەیدا، بەڕێز کاک خالید عەزیزی، سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە یادی ٢٠ ساڵەی تێرۆری میکۆنووس دا باسی لە نەهادینە بوونی بیرو هزری شەهید دکتوور شەرەفکەندی و رێبوارانی ئەم رێبەرە مەزنە لە نێو کۆمەڵگای کوردستان دا کرد.

لە بەشێکی دیکەی ئەم رێورەسمەدا پەیامی رێکخراوە سینفییەکانی سەر بە بنیاتی پشتیوانی لە رێکخراوە سینفییەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە لایەن خاتوو شەونم هەمزەییەوە خوێندرایەوە.

هەروەها دوو شاعیری خاوەن بەهرە، بەڕێزان؛ مامۆستا غەریب پشدەری و مامۆستا سوارە قەڵادزیی، هەر کام بە خوێندنەوەی پارچە شێعرێک رێزیان لە یادو بیرەوەریی شەهیدانی میکۆنووس گرت.

هەر لە درێژەی ئەو بەرنامەیەدا بەڕێز قادر وریا، ئەندامی دەفتەری سیاسیی حیزبی دێموکرات و بەرپرسی راگەیاندنی حیزب راپۆرتێکی لە سەر ئەوو کۆمەڵە چالاکییانە کە حیزبی دێموکرات لە نێوخۆی کوردستان و ئورووپا بە بۆنەی ٢٠ ساڵەی تێرۆری مێکۆنووس کردوویەتی، پێشکەش بە بەشداران کرد.

شایانی ئاماژە پێدانی کە کۆڕی هونەریی حیزبی دیموکراتی کوردستان بە هاوکاریی لاوی خاوەن بەهرە، ئارام ئیزەدپەناو تیپی موسیقای باواجی، بە پێشکەش کردنی چەند سروودو مقامێک رووخسارێکی جوانیان بەم رێورەسمە بەخشی.

دوایین برگەی رێورەسمی یادی ٢٠ ساڵەی تێرۆری میکۆنووس، نیشاندانی فیلمێکی دیکۆمێنتی لە سەر کەسایەتی شەهید دوکتور شەرەفکەندی و چۆنیەتی تێرۆری میکۆنووس بوو، کە لە لایەن بەشی بەرهەمهێنانی کوردکاناڵەوە ئامادە کرابوو.

١٦ای سیپتامبری ٢٠١٢

کوردستان و کورد

حیزبی دێموکراتی کوردستان لە گۆڕستانی پێرلاشێز یادی ٢٠ ساڵەی تێرۆری میکۆنووسی کردەوە

ڕۆژی شەممە ڕێکەوتی ١٥ای سێپتامبری ٢٠١٢ی زایینی، یادی ٢٠ ساڵەی تێرۆری رێبەری حیزبی دێمۆکرات کوردستان، دوکتور شەرەفکەندی و هاوڕێیانی فەتاح عەبدۆلی، هۆمایون ئەردەلان و نوری دێهکوردی، لە گۆرستانی پێرلاشێز لە پاریس بە بەشداری سێ کەس لە ئەندامانی ڕێبەری حیزب، ڕێژەیەکی بەرچاو لە ئەندامان، دۆستان و یارانی حیزب کە لە وڵاتانی فەڕانسە، سویس، بریتانیا و بلژیکەوە هاتبوون و چەندین کەسایەتی سیاسی کوردستانی و ئێرانی کرایەوە.

بەشدارانی رێورەسمی یادی ٢٠ ساڵەی تێرۆری میکۆنووس لە بەر دەرگای گۆرستانی پێرلاشێز کۆبوونەوە و بەرەو گڵکۆی ئەو ئازیزانە وەرێ کەوتن. تاجەگوڵی رێز لە سەر گڵکۆکان دانراو و ئەو جار بەرنامەکە بە سرودی ئەی رەقیب و دەقیقەیەک بێدەنگی بۆ رێزگرتن لە یادی ئەو شەهیدە سەربەرزانەی کوردستان دەستی پێکرد.

لە سەرەتای رێورەسمەکە دا خاتوو گوڵاڵە شەرەفکەندی، ئەندامی رێبەری حێزبی دێمۆکراتی کوردستان وتەیەکی پێشکەش کرد. خاتوو گووڵاڵە لە وتەکانی دا ئاماژەی بە گرینگی ئەو پەیمان و بەڵێنە کرد کە دوکتور شەرەفکەندی بە حیزبەکەی، بە دوکتور قاسملو و بە گەلەکەی دابوو و لە ڕێی وەفاداری بە ئامانجەکانی حیزب و دروست کردنی یەکدەنگی لە نێوان ئۆپۆزسیۆنی ئێرانیدا گیانی خۆی بەخت کرد. ناوبراو گوتی خاڵی گرینگی ڕووداوی میکۆنۆس حوکمی دادگای بەرزی بەرڵێن و لە قاودانی تێرۆریستەکانی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی ئێران لە ڕادەی هەرە سەرەوە بوو و ئەوەش دەستەبەر نەدەکرا ئەگەر یەکدەنگی و هاوکاری هەموو ئۆپۆزسیۆنی کورد و ئێرانی نەبایە .

لە درێژی باسەکەیدا بەڕێز گوڵاڵە شەرەفکەندی گوتی پەیامی دادگای مێکۆنوس و دەرسەکانی ئەو ڕووداوە دەکرێ و دەبێ ببێتە چرای ڕێگای هاوکاری، لێک حاڵی بوون و خەبات دژی ڕێژیمی ئێران. ناکرێ هەمووومان لە سەر گرینگی مافی مرۆڤ هاوڕا بین، بەڵام لە کردەوەدا مافی مرۆڤمان بۆ هێندێکان پێ رەوا بێ و بۆ ئەوانی دیکە کەم ڕەوا یان ناڕەوا بێ.

پاشان بەڕێز دوکتور "هێدایەت مەتین دەفتەری"، یەکێکی دیکە لە بەشدارانی ئەو کۆڕیادە بوو وتی: لە یادی هاوڕێ و دۆستی خۆشەویستمدا لە گەڵتانم و دەبێ بڵێم هەموو ئەو شتانەی

ئاماژەیان پێکرا سەبارەت بە سادق ڕاستن. سادق لەگەڵ خۆی و لەگەڵ هەموومان سادق بوو. لە سەر دەور و ڕۆڵی هەم دوکتور قاسملو و هەم دوکتور شەرەفکەندی بۆ دروست کردنی یەکدەنگی لە نێوان ئۆپۆزسیۆن دەکرێ بڵێم کەس وەک ئەوان نەبوو و نەیدەتوانی ئەو ئەرکە بەڕێوەبەرێ. بۆ مافی مرۆڤیش بڕوام وایە هەموو دەبێ وەک یەک بین.

دوکتور حەسەن شەتەوی یەکێکی دیکە لە بەشدارانی ئەم ڕێورەسمە یادی شەهیدانی مێکۆنۆسی بە ئەرکێکی گرینگی هەموو کورد ناوزەد کرد و گوتی: بە داخم کە دوو لایەنی حیزبی دێمۆکرات بە جیا یادی شەهیدەکانیان دەکەنەوە. لە حالێکدا حازرن لە گەڵ ئێران و لایەنی دیکە دابنیشن و دانوستان بکەن و پەیمان ئیمزا بکەن، حازر نین لە سەر گڵکۆی شەهیدەکانیان بە یەکەوە بن. شەتەوی گوتی لە ئۆپۆزسیۆنی ئێرانی چاوەڕوانی نەدەکرا کە ئاوا بە پەلە هێرش بکەنە سەر ڕێکەوتننامەی هاوپەیمانی ٢ لایەنی کورد و گلەیی وتێبینییەکانی خۆی لەو بارەوە خستە ڕوو.

ئەوجار دوکتور حوسێن لاجەوەردی لە سەر ئەو ڕاستییە دوا کە بۆیە ئەو ٢ ڕێبەرەی حیزبی دێمۆکرات واتە شەرەفکەندی و قاسملوو بە دەست کۆماری ئیسلامی ئێران تێرۆر کران، چونکە ڕژیم دەیزانی کە ئەوان چەندە بە توانان، چەندە لە سەر خەباتی ڕەوای گەلەکەیان سورن و چ مەترسییەکی گەورەن بۆ کۆماری ئیسلامی و هەروەها حیزبی دێمۆکرات دەتوانێ چ دەور و ڕۆڵێک بگێری لە نێوان ئۆپۆزسیۆن ئێرانیدا. ئەو بەڕێزە گوتی: ئێوە دەزانن ئەمن سبەی دیسان دێمەوە ئێرە و دیسان بۆ یادی ئەو ئازیزانە بانگ کراوم بەڵام بۆ دەبێ ئێمە ئەو یادە بە ٢ جار بە جیا لە یەک بکەینەوە؟ بەڕێز لاوجەوەردی لە درێژەی قسەکانیدا گوتی: ئۆپۆزسیۆنی ئێرانی دەبێ خۆی ساغ بکاتەوە و شەفاف بێ و هەروەها دەبێ ئەوانەی بڕوایان بە خەبات بۆ ڕووخاندنی ڕێژیمە، ڕیزی خۆیان لە ڕیزەکانی ئەوانەی ئێستاش بڕوایان بە ئاڵوگۆر لە چوارچێوەی ڕژیم دا هەیە جیا بکەنەوە و ناکرێ ئێمە درۆ لەگەڵ خۆمان و لەگەڵ خەڵک بکەین.

یەکێکی دیکە لە بەشدارانی ئەو کۆڕیادە دوکتور مێهران مۆستەفەوی بوو کە لە وتەکانی دا ئاماژەی بە گرینگی و پێویستی دیالۆگ و گفتگۆ لە نێوان لایەنە جۆراجۆرەکانی ئۆپۆزسیۆن کرد و گوتی گرینگ ئەوەیە ئێمە بە بێ پێشداوەری گوێ بۆ یەکتر بگرین و لە بیر نەکەین لە دادگای میکۆنۆس چۆن بەیەکەوە هاوکاریمان کرد.

خاتوو رۆئیا حەکاکیان نوسەری کتێبی " پیاوکوژانی کۆشکی فیرۆزە" لە قسەکانیدا گوتی ئەوەی ئێمە وەک ئێرانی لە یەک گرێ دەدا، تراژێدییەکانمانە. ئێمە هەموومان لە لایەن ڕژیمی کۆماری ئیسلامی لێمان تێرۆر دەکرێ، دەکوژرێ، زیندانی دەکرێ و ئەشکەنجە دەدرێین، بەڵام میکۆنۆس دەبێتە هاواری هەموومان و خۆراگری کوردەکان و ئەو ناحەقییە کە دەرحەق بەوان دەکرێ زۆر زۆر قوڵترە. لە بیر نەکەین کە پێویست نییە لە مێژوو دا بگەڕێین و خۆمان بە کورووش و داریوش پێناسە بکەین، ئەوەی دەکرێ وەک سیمبۆڵی شانازی و پێناسەی ئێمە دەست نیشان بکرێ، خەباتی هەموومان لە ماوەی ٣٣ ساڵی ڕابردوو لە دژی کۆماری ئیسلامی ئێرانە و خۆراگری و ڕەمزی نەسرەوتن و کۆتا نەهاتنمانە. ئەمن لە ڕێگای میکۆنۆسەوە لەگەڵ خەباتی ڕەوای گەلی کورد ئاشنا بووم و بۆ گێرانەوەی ئەم ڕووداوە هەوڵم دا کورد بناسم و بیناسێنم.

پاشان بێهزاد کەریمی لە سەر دۆستایەتی خۆی لەگەڵ دوکتور شەرەفکەندی دوا و ئاماژەی بە خەبات و تێکۆشانی دوکتور قاسملو و دوکتور شەرفکەندی کرد و دەور و رۆڵی حیزبی دێمۆکراتی لە خەباتی بە دژی کۆماری ئیسلامی بەرز نرخاند و گوتی: بەشێکی گەورە و سەرەکی ئەم خەباتە لە سەر شانی کوردەکان بووە. کەریمی گوتی بەرپرسایەتی چالاکانی سیاسی وشیار لە پرۆسەی دیالۆگ و لێک حاڵی بوون و لێک نێزیک بوونەوەی دژبەرانی کۆماری ئیسلامی ئێراند زۆر گەورەیە و ڕەوتی لێک حاڵی بوونمان هەوراز و نشێوی زۆرە.

لە بەشێکی دیکەی ئەو مەراسیمە دا بەڕێز عەزیز مامڵێ بە سێ زمانی فەرانسەوی، کوردی و فارسی لە سەر مەسەلەی خەباتی گەلی کورد بۆ وەدیهێنانی مافەکانی، کارنامەی کۆماری ئیسلامی ئێران وەک ڕێژیمی تێرۆر لە پەروەندەی میکۆنۆسداو پێویستی هاودەنگی کورد دوا. ناوبراو گوتی ئێمە بانگەوازێکمان ڕووبەڕووی هاوڕێیانی دوکتور شەرەفکەندی کردەوە کە بە یەکەوە یادی ئەو شەهیدانە بکەنەوە بەڵام ئەوە کە لایەنێک حازر نابێ و خۆی لەو باسە دەشارێتەوە زۆر دڵتەزێنە و جێگای داخە. پاشان هەردووک بەڕێزان بەهمەن ئەمینی و بێهزاد مەعسومی لە سەر گرینگیی خەباتی ڕەوای کوردەکان و تێرۆری میکۆنوس و پێویستی هاودەنگ ئۆپۆزسیۆن قسەیان کرد.

بەڕێز کاوە ئاهەنگەری، ئەندامی کۆمیتە ناوەندی حیزبی دێمۆکراتی کوردستان، سپاسی هەموو بەشدارنی کرد و وتی: هەڵبەت ئێوە هەمووتان دۆست و هاوڕێی دوکتور شەرەفکەندی و حیزبی دێمۆکراتن، بۆیە لە سەر گڵکۆی هاوڕێیانی خۆتان خانەخوێن. ناکرێ لە بەرنامەی دابەشکردنی ئێراندا، پشکی شێر وەبەر بزووتنەوەی کوردستان بکەوێ بەڵام لە سەرکەوتنی خەباتەکە و داهاتووی ئێران و بەڕێوەبردنی وڵات، کلکی شێرەکەشی وەبەرنەکەوێ.

ئاهەنگەری گوتی بۆ حیزبی دێمۆکراتی کوردستان دێمۆکراسی وەک یەک ستراتێژی سیاسی زۆر گرینگە و دیتنەوەی خاڵە هاوبەشەکان لە سەر بنەمای ئازادی و بەرابەری مەبەستە.

ناوبراو گوتی ئێمە وەک حیزبی دێمۆکراتی کوردستان هەمیشە گوتوومانە و دیسانیش دووپاتی دەکەینەوە لە داهاتووی ئێراندا کوردستان دەبێ کورد ئیدارەی بکا و لە ئیدارەی ئێرانیشدا لە پایتەخت، کورد بە پێی پشکی خۆی لەگەڵ باقی نەتەوەکانی دیکە نێشتەجێ لەو وڵاتە، ئێران بەڕێوە دەبات، بۆیە پێویستە بە بێ لە بەر چاو گرتنی جیاوازیی بیر و ڕا لەگەڵ یەکتر بەردەوام لە دیالۆگ و تەعامۆلدا بین.

لە دوا برگە ئەو ڕێورەسمە دا پەیامی هاوبەشی یەکیتی لاوانی دێمۆکراتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان و یەکێتی ژنانی دێمۆکراتی کوردستان لە لایەن خاتوو نەشمیل بەروەندی خوێندرایەوە کە نیشاندەری ڕێز بۆ ئەو شەهیدانە و بەڵێنی درێژەدانی ڕێگای ئەوان بوو هەتا وەدی هێنانی ئامانجەکانیان بوو.

خاتوو شەیدا ویجدانی بەڕێوەبەری بەرنامە،لە ناوئاخنی باسەکاندا بە هێندێک پەخشان و شێعری جوان برگەکانی بەرنامەکەی زیاتر ڕازاندەوە.

١٧ای سیپتامبری ٢٠١٢

ماڵپەری حدک میدیا

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

بە بۆنەی بیستەمین ساڵڕۆژی شەهیدانی میکۆنۆس لە شاری ستۆکهۆڵم سمینارێک بەڕێوە چوو

بۆ ڕێزگرتن لە شەهیدانی میکۆنۆس پێکهاتبوو، بە بەشداری سەدان کەس لە ئەندامان و دۆستان و لایەنگرانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان لە وڵاتەکانی دانمارک، نۆروێژ، فینلاند و سوئێد، لە ساڵۆنی " ئۆسۆ یمناسیۆم" لە ستۆکهۆڵمی پایتەختی وڵاتی سوئێد بەڕێوە چوو.

دوانیوەڕۆی ڕۆژی شەممە، ڕێکەوتی ١٥ی سپتامبری ٢٠١٢، سمینارێک کە لەلایەن کۆمیتەی ئامادەکاری یادی بیست ساڵەی شەهیدانی میکۆنۆس و کۆمیتەی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان لە وڵاتی سوئێد، بۆ ڕێزگرتن لە شەهیدانی میکۆنۆس پێکهاتبوو، بە بەشداری سەدان کەس لە ئەندامان و دۆستان و لایەنگرانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان لە وڵاتەکانی دانمارک، نۆروێژ، فینلاند و سوئێد، لە ساڵۆنی " ئۆسۆ یمناسیۆم" لە ستۆکهۆڵمی پایتەختی وڵاتی سوئێد بەڕێوە چوو..

سەرەتا سمینارەکە بە خوێندنەوەی سروودی نەتەوایەتی ئەی ڕەقیب لە لایەن کۆرسی یەکیەتی لاوانی دێموکڕاتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە وڵاتی فینلاند دەستی پێکرد. و پاشان لە لایەن بەڕێوەبەرانی کۆڕەکە، محەممەدی ئیسماعیلی و سۆزان فەتحی، خولەکێک بێدەنگیی بۆ گیانی پاکی شەهیدان ڕاگەیەندرا، بەڕێوەبەرانی بەرنامە بە زمانەکانی کوردی و سوئێدی و فارسی بەخێر هاتنی بەشدارانی ئەو سمینارەیان کرد.

پاشان بەڕێز مامۆستا عەبدوڵلا حەسەنزادە، بە نوێنەرایەتی دەفتەری سیاسی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان، وتارێکی پێشکەش کردو لە وتارەکەیدا باسی بوێری و ئازایەتی کاربەدەستانی دادگای میکۆنۆسی کرد و کوتی: ئەم دادگایە دوای چوار ساڵ کاری قورس و شێلگیرانە، توانیان لە نەبوونی، بەڵگەی پێویست بۆ مەحکووم کردنی کۆماری ئیسلامیی ئێران و ڕێبەرانی پلە یەکی ئەم ڕژێمە وەدەست بخەن و سەرەنجام بڕیاری دەستبەسەرکردنیان بۆ دەرکردن و لە ڕاستیدا کۆماری ئیسلامیی ئێران لە ئاکامی ئەم تیرۆرەدا زیانێکی زۆری دیپلۆماتی وێکەوت.

لە بەشێکی دیکەی قسەکانیدا مامۆستا حەسەنزادە، هاتەسەر باسی پەرش و بڵاویی ئۆپۆزیسیۆنی کورد و ئێرانی و ئاستەنگەکانی سەر ڕێگای لێک نزیکبوونەوەی ئەم هێزانە سەبارەت بە ئیمزاکردنی ڕێککەوتننامەی نێوان حدکا و کۆمەڵەی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران، مامۆستا حەسەنزادە ڕایگەیاند کە تا ئەو جێگایە ی بەو دوو حیزبە مەربووتە ئەم ڕێککەوتننامەیە شتێکی باشە، بەڵام نابێ ئەو دوو حیزبە بۆ ئەوە یەکبگرن کە هێزەکانی دیکە " بەیعەتیان" لەگەڵ بکەن. مامۆستا حەسەنزادە سەبارەت بە حەساسییەتی هێزەکانی ئۆپۆزیسیۆنی ئێرانی بەو ڕێککەوتنە و ترسی ئەوان لە لەت بوونی ئێران، ڕایگەیاند ئەو کەسانە ئێران لەت دەکەن کە باوەڕیان بە دێموکراسی و مافی نەتەوەکانی ئێران نیە.

مامۆستا حەسەنزادە ئەوەشی خستەڕوو کە ئەگەر هێزە کوردییەکان نەحاوانەوەو یەکتر نەخوێندنەوە وەلانە نێن، ئەوە ئەوان زۆر خاڵی هاوبەشیان هەیە کە دەکرێ بکرێتە بنەمای هاوکاری ئەوان پێکەوە.

سەبارەت بە داوای دیلۆگی نێوان حیزبی دێموکراتی کوردستان وحدکا، مامۆستا حەسەنزادە ڕایگەیاند کە ئەو داوایە پێویست نیە هەر بۆ یەکگرتنەوە بێ، بەڵکوو بۆ ئەوەیە کە بواری کاری هاوبەش و دۆستایەتی برەخسێ، دەنا حیزبی دێموکراتی کوردستان وەزن و قورسایی تایبەت بە خۆی هەیە ومەشرووعییەتی خۆی لە هیچ هێزێک وەرناگرێ، بەڵام خەڵکەکەمان داوای لە ئێمە ئەوەیە یەکریز و تەبا بین و ئێمەش وەلامی ئەو داوایەی خەڵکمان داوەتەوە.

سەبارەت بە وەزعی گەلانی ئێران بە گشتیی و کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بە تایبەتی، مامۆستا حەسەنزادە گەشبین بوو و کوتی ڕژێمی کۆماری ئیسلامیی ئێران بە زەبری سەرنێزە حوکم دەکا و بێ زەبروزەنگ ناتوانێ درێژە بە حکومەتەکەی بدا. ناوبراو لە دواین بەشی وتارەکەیدا ڕایگەیاند، ئێرانی داهاتوو دەبێ لە ئێرانی شا و خومەینی جیاواز بێ و کەس نایەوێ بۆ حکومەتێک خۆی بە کوشت بدا کە لەودا هیچ مافێکی وەبەرچاو نەگیراوە.

یەکێکی دیکەلە ئاخێوەرانی سمینارەکە بەڕێز " فرێدریک مالم"، ئەندامی پارلمانی سوئێد لە حیزبی لیبڕالی گەل" فۆلک پارتییەت لیبراڵێرنا" بوو. ناوبراو هاوکات بەرپرسی ڕایەڵەی کوردی لە پارلمانی سوئێدە و کەسێکی چالاکە سەبارەت بە پرسی کورد لەم وڵاتەدا.

فرێدریک مالم لە قسەکانیدا ڕایگەیاند کە ڕۆژی شەهیدکرانی دوکتور سادقی شەرەفکەندی و هاوڕییانی قەرار وابوو سەرۆکی ئەو کاتی حیزبی سۆسیال دێموکڕاتی سوئێد، " ئینگوار کارلسۆن و هاوکارێکی لەو کۆبوونەوەدا بەشدار بن کە لەودا دوکتور سادق و هاوڕییانی شەهید کران.

ناوبراو هەروەها لە بەشێکی دیکەی قسەکانیدا کوتی: دامەزراندنی دێموکراسی پێویستی بە مرۆڤی دێموکرات هەیە. لە ئێرانی ژێر دەسەڵاتی کۆماری ئیسلامیدا مەیدان نادرێ بە دێموکڕاتان و ئەوان ڕاوەدوو دەنرێن. تێئۆری " دیالۆگی ڕخنەگرانە " کە داهێنانێکی ئوروپایی بوو، شکستی هێناوەو ئەم ڕژێمە بۆ ئیسلاح کردن ناشێ، چونکە ڕژێمێکی مەزهەبی تاک لایەنەیە و هیچ

بیرێکی غەیری خۆی تەنانەت لە بازنەی نێوخۆشیدا وەرناگرێ و دژی دەوەستێتەوە و خاتەمی و مووسەوی و جوڵانەوەی سەوز باشترین بەڵگەی ئەم قسانەمن.

لە بەشێکی دیکەی قسەکانیدا فرێدریک مالم ڕایگەیاند: ڕێژێمێک کە لە ناوخۆ و دەرەوە ڕاوی بەرهەڵستکارانی خۆی دەکا و تیرۆڕیان دەکا و زیندانەکانی لە دژبەرانی خۆی پڕ کردووە، ئەگەر دەستی وە چەکی ئەتۆمی ڕابگا دەبێ چ بکا؟

لە دواین بەشی قسەکانیدا ناوبراو رایگەیاند کوردستان و خەڵکەکەی بە هیچ زەبرو زەنگ و چەوسانەوەیەک بە چۆکدا نەهاتوون و سەربەرزانە درێژە بە ژیان دەدەن، ئەم خۆڕاگرییەی ئێوە نیشانەی ئەوەیە کە ڕزگاریتان دوور نیە و بەڕێوەیە. بژی کورد و کوردستان.

وتاربێژێکی دیکەی ئەم سمیناره خاتوو" ئیلێن" لە لایەن ڕێکخراوی لاوانی سوسیال دێموکراتی سوئێد بوو. خاتوو ئیلێن لە وتارەکەیدا باسی ئەوەی کرد کە تیرۆڕی میکۆنۆس هێرشێک بوو بۆ سەر مرۆڤایەتی. بڕیاردەرانی ئەم تیرۆڕە لە ئامانجەکەیاندا سەرکەوتوو نەبوون، چوونکە خەباتی نەتەوەی کورد درێژەی هەیە و ئێمە پێکەوە ئەم خەباتە دەبەینە قۆناغی سەرکەوتن. بۆ ئەوەی ئەم سەرکەوتوویە ببێتە ڕاستی، پێویستە هێزە کوردییەکان یەکگرتوو بن و بە یەکگرتوویی سەرکەوتن دەستەبەر دەبێ.

ئێمە لە دواین کۆنگرەی ئەنترناسیوناڵ سوسیالیست بڕیارماندا کار بکەین بۆ دەستەبەر کردنی مافەکانی نەتەوەی کورد و ئەم بڕیارە چوار حیزبی کوردی، کە یەک لەوان حیزبی دێموکڕاتی کوردستانە، لە پشتە و وڵاتانی سوئێد و نۆرویژیش پشتیوانی ئەم بڕیارەن..

دواین وتاربێژی ئەم سمینارە، بەڕێز کاک سمایل بازیار، چالاکی سیاسی و مامۆستای زانکۆی کۆیە بوو. کاک سمایلی بازیار لە باسەکەیدا لەژێر سەردێڕێ دوکتور سادقی شەرەفکەندی،" سیمای تێکۆشەرێکی نەتەوەیی" بوو باسی ئەوەی کرد کە شەهید دوکتور شەرەفکەندی، نموونەی چەپێکی نوێخوازی و نەتەوەیی بوو. دوکتور شەرەفکەندی حەولی دەدا کێشە کۆمەلایەتییەکان بەشیوەیەکی عادڵانە چارەسەر بکرێن و چەوساوەکان کەمتر بچەوسێنەوە. لە بەشێکی دیکەی قسەکانیدا کاک سمایل باسی ئەوەی کرد کە دوکتور شەرەفکەندی بڕوای بەوەی هەبووە کە تەنیا نەتەوەی کورد بۆخۆی دەتوانێ بڕیار لەسەر چارەنووسی خۆی بدا و هیچ نەتەوەیەکی دیکە مافی ئەوەی نیە بۆ کورد دیاری بکا کە چی بکا. لە کۆتاییدا کاک سمایل هیوای خواست کە بیر و ئەندێشەکانی دوکتور سەعید ببێتە هاندەرێک کە خەڵکی ئێمەش بتوانێ باشترین کەڵکی لێوەر بگرێ و بکرێتە ڕێنوێنی خەباتی نەتەوەکەمان..

شایانی باسە کە نوێنەری زۆربەی لایەنە سیاسییە کوردستانییەکان و کەسایەتییە کوردکان لەو سمینارەدا بەشدار بوون. لە لایەن ڕێکخراوی موجاهیدینی خەڵکی ئێرانەوە، نوێنەرایەتی دەرەوەی وڵاتی ئەم ڕێکخراوەیە بەشداری سمینارەکە بوون. هەروەها کەسایەتی ناسراوی سیاسی بەڕێز کاک عومەر شێخ مووس و زۆر کەسایەتی دیکە ئامادەی سمینارەکە بوون..

١٧ی سیپتامبری ٢٠١٢

ماڵپەری حدک میدیا

یادی بیست ساڵەی شەهیدانی میکۆنووس لە کۆڵن.ی ئاڵمان بەرز ڕاگیرا

ناوەندی هەواڵ- ئاڵمان: ڕۆژی شەممە ڕێکەوتی ١٥ی سیپتامبری ٢٠١٢ی زایینی لە لایەن کۆمیتەی ئالمان و کۆمیتەی ئامادە کاری ڕێورەسمی ٢٠ ساڵەی شەهیدانی میکۆنووس، کۆڕیادێکی شیاو

بۆ ڕێزگرتن لە شەهیدان دوکتور سادق شەرفکەندی، کاک فەتاح عەبدولی، کاک هومایونی ئەردەڵان و ئاغای نوری دهکوردی، لە شاری کۆڵن.ی ئاڵمان بەڕێوەچوو . لەسەر بانگهێشتنی کۆمیتەی ئامادەکار و کۆمیتەی ئاڵمان ژمارێکی بەرچاو لە نوێنەرانی هێزە سیاسیەکانی کوردستانی و ئێرانی هەروها ژمارەیەکی بەرچاو لە ڕووناکبیران، ڕۆژنامەنووسان و تێکۆشەرانی مافی مرۆڤ و ئەنداماں، لایانگران و دۆستانی حیزبی دیموکراتی کوردستان بەشداری ڕێورەسمەکە بوون .

بەهۆی بەشداری بەرچاوی هاونیشتمانانی فارس و ئازەری کۆریادەکە بە دوو زمانی کوردی فارسی بەوچەشنەی خوارەوە بەڕێوە چوو :

سەرەتای ڕێورەسمەکە بە بەخێرهێنانی بەشداران بە دوو زمانی کوردی و فارسی لە لایەن بەرێوەبەری بەرنامە کاک فاخر پنهانیەوە و سروودی ئەی ڕەقیب و دەقیقەیێک بێدەنگی بۆ ڕێزگرتن لە گیانی شەهیدانی میکنووس و هەموو شەهیدانی ڕێگای ئازادی دەستی پێکرد.

بەدوای ئەوەدا کورتەیێک لە سەر چونێیەتی ڕووداوی تیرۆری میکنووس و دەرئەنجامەکانی لە لایەن بەرێوەبەری بەرنامەوە بە فارسی و کوردی باس کرا.

دوابەدوای ئەوە ڕێپۆرتاژێک لەسەر قسەکانی خانمی مونیکاتیمن شارەداری پێشووی شارلۆتنبۆرگی برلین، لەسەر چوونیەتی دانانی تابلۆی بیرەوەری شەهیدانی میکنووس پێشکەش کرا.

خاتوو مونیکا تیمن لەو ڕاپۆرتەدا بەوردی تیشکی خستۆتە سەر گیروگرفەکانی سەر ڕێگای دانانی ئەو تابلۆیە لەو سەردەمەدا و کارتێکەری ئەو تابلۆیە لەسەر پێوەندیەکانی ئێران و ئاڵمان .

لەدوایێدا وتارێک لەلایەن کاک مستەفای شەڵماشی ئەندامی دەفتەری سیاسی و بەرپرسی یەکەمی حیزبی دیموکراتی کوردستان لە دەرەوەی وڵات بە زمانی کوردی پێشکەشی بەشداران کرا . کاک مستەفا لە بەشێک لە وتارەکەیدا تیشکی خستە سەر جەنایەتی میکۆنووس و لەو پەیوەندیەدا باسی کەمتەرخەمی هێزەسەرانسەری و کوردستانییەکانی کرد، سەبارەت بە بەدواداچوونی بڕیاری دەستگای دادوەری ئاڵمان و محاکمە کردنی سەرانی کۆماری ئیسلامی لە دادگایەکی نێونەتەوەیدا . لە بەشێکی تری قسەکانیدا بەڕێز شەڵماشی، سیاسەت و هەڵوێستەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی سەبارەت بە پێکهێنانی یەکێتیەکی کوردستانی و سەرانسەی بۆ بەشداران شیکردەوە .

پاشان وەرگێراوی قسەکانی کاک مستەفا، بەزمانی فارسی لە لایەن کاک خالید حەسەنپور ڕاوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی پێشکەش بە بەشداران کرا .

لە بەشێکی دیکەی ئەو ڕێوڕەسمە دا لە لایەن ئاغای مێهدی ئیبراهیمزادە وەک نوێنەری ڕێکخراوی چریکەفیدایەکانی خەڵک- ئەکسەرێت و شاهیدی زیندووی تیرۆری میکنووس وتارێک پێشکەش کرا. ئاغای ئیبراهیمزادە بەدرێژە تیشکی خستە سەر چوونیەتی ڕوودانی ئەو جەنایەتە و جارێکیتر لەبواری مێژوویەوە ئەو ڕووداوەی زیندوو کردوە. ناوبراوو لە درێژەی قسەکانیدا باسی هاوکاری و یارمەتی هێزە و کەسایەتییە سەرانسەرییەکان بە پرۆسەی سەرکەوتنی دادگای میکۆنووسی کردو پێی وابوو کە ئێرانیەکان هەردەم بەڕێزەوە دەڕوانن یادی دکتور شەرەفکەندی و بە ڕێبەرێک ناوی برد کە خاوەنی پتانسێلێکی زۆربوو بۆ یەکخستنەوەی هێزە سەرانسەری و کوردستانییەکان .

پێشکەشکردنی وتارێک لە لایەن دوکتور کەمال سیدوە، بە نوێنەرایەتی لەلایەن کۆمەڵەی بەرگری لە نەتەوە ژێردەستەکان، سەبارەت بە پێکهاتەی نەتەوی و ئاینی لە ئێراندا برگەیەکی دیکە ئەو سمینارەی پێک هێنا. ناوبراو لە وتارەکیدا کە بە ئامێری پرۆژکتۆر پێشکەشی کرد، بە وردی و لە ڕووی ئامارەوە باسی تێکهەڵکێشی نەتەویی و ئاینی و هەروەها پانتای جۆغرافیای هەریەک لە پێکهاتەکانی ئێرانی کرد.

بەشی کۆتایی ڕێوڕەسمەکە تەرخانکرابوو بۆ ڕێپۆرتاژێک کە لە وتووێژی آغای پەرویزی دەستمالچی وەک یەکێک لە شاهیدانی میکۆنووس و هاوسەرەکەی نووری دێهکوردی، وەک یەکێک لە شەهیدانی تێرۆری ڕێسورانی میکۆنووس ئامادە کرابوو.

١٥ی سیپتامبری ٢٠١٢

کومیتەی ئامادەکاری ڕێوڕەسمی ٢٠ ساڵەی شەهیدانی میکونووس

ماڵپەری حدک میدیا

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

شەرەفکەندی رووبارێک لە جوانمێری، تاڤگەیەک لە بەڵێنی.

به بۆنەی نۆزدەهەمین ساڵوەگەڕی شەهید بوونی "کاک د.سەعید" و هاوڕێیانی

ئەحمەد شێربەگی

لە باوەڕدا:

لە ڕەمز و ڕازی شەو دەچووی
هەموو شەوێ
لە مێرگە جاری ئاسمانێ

مانگت لە گەڵ چەند ئەستێرە دێنا خوارێ
بە سەر بێشکەی خەونەکانت هەڵداوەسی
ترس و دڵە ڕاوکە ی شەوت
بە دەسرازەی ورە و باوەڕ دادەپۆشی

لەڕێبازدا:

دەبووی بە خۆر
لە سپێدەی بەیانی دا
لە پشت لووتکەی هیواکان ڕا دەهاتی دەر
بە قەڵەمی تیشکی بەژنت
تابلۆیەکی ئەرخەوانیت
لە ئاسۆی کورد وێنا دەکرد

لە جوانمێری:

هەم باران بووی
تەمی برسێتت دەرەواند
مژدەی بووژانەوەت دەدا
هێندێ جاریش
لە زەوێکی بەپیت دەچووی
بە گاسنی بەخشەندەیت
مەزرای ئەوینت دەکێڵا
هومێدی تێر بوونت دەدا

لە تەدبیر دا :

دەبووی بە پیرە شاخێکی بڵیند
بۆ پێشمەرگە دەچەمێوە
لە کۆنە ژوانی جارانت
چەپکێ مێلاقەت بۆ دەچنی
رایەخێک لە ئەتڵەسی سەوزی بەژنت بۆ رادەخست
بە شێنەیی کورتەیەکت
لە سەربووردەی خوێناوی خاک بۆ باس دەکرد

لە هەڵوێست دا:

رووباریکی خرۆشان بوو
هەرچی پیس و گەدەڵی بوو
لەرەگەوە دەرت دەێنا
لەم لاشەوە :
ویشکە ساڵیت لە گۆر دەنا
هێدی هێدی
کیڵگەکانی خۆشەویستیت تێر ئاو دەکرد

لە روونی دا:

ئاوێنە بووی
پرچی خاوی تاڤگەی بیرت
بە تیشکی خۆر شانە دەکرد
لە بەرزایی هیواکان را
دەرژایە ناو دەریای خەڵک
چەلی وابوو مەندو ئارام
وەکوو نەغمەی گوێ لاوێنی نمەی باران
هیندێ جاریش
تۆفانێک بووی لە توورەیی
وەک گەردەلوول
وەک شریخەو و گرمەی هەوران
خۆشویستن و ڕابوونەوە:
لە گەورەیی دەریا فێر بووی
ئێمە جارێک،
هەنگاو مان نا بۆ لێواری خۆشەویستیی

که چی ئەتۆ نەدەسرەوتی
شەپۆل لە دوای شەپۆل هاتی
بە عیشقەوە
دەتکرد ماچی هەنگاوی مە

بەڵام هاورێ لە پاشی تۆ:

نە خاک چرۆی گەنمی کوێر بوویەوە
نە خۆر زنە وکانی تیشکی
نە مانگ ژوانی بیر چوویەوە
نە لووتکە قرمژنی چەک و ئاگردانی پڕ پریشکی
لەو رۆژەوە تاڤگە و رووبار
دوو دڵداریی عاشق و شەیدا
بوونە هاورێی هەمیشەیی دەریا
لەدەوری یەک کۆبوونەوە
بەستەی سروودێکیان نووسی
کەتا ئێستاش
مناڵانی رووت و برسی
ئەم سرووده دەڵێنەوە...

ماڵپەڕی گیارەنگ

سادقی شەرەفکەندی، وەک چیا سەر بلندی
ئەی هەڤاڵی تێکۆشەر، ئەی ورە و هێزی سەنگەر
جێی شانازی و تاجی سەر، ئەی شەهیدی بەختەوەر
سادقی شەرەفکەندی، وەک چیا سەر بلندی
سادقی شەرەفکەندی، وەک چیا سەر بلندی
تا ئازادی کوردستان، ئەم رێگا رێگەمانە
دەرس و ئامۆژگاری تۆ، مەشخەڵی رێگەمانە
ناوی بەرز و پیرۆزت، هەمیشە لە یادمانە
ناوی بەرز و پیرۆزت، هەمیشە لە یادمانە
سادقی شەرەفکەندی، وەک چیا سەر بلندی
سادقی شەرەفکەندی، وەک چیا سەر بلندی
ئامادەین هەر ساتو کات، بۆ گیان فیدایی و خەبات
خوێنی تۆ قەت وون ناکەن، پێشمەرگەی ئازای وڵات
سادقی شەرەفکەندی، وەک چیا سەر بلندی
سادقی شەرەفکەندی، وەک چیا سەر بلندی

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس

سڵاو لە شەهیدانی میکۆنووس